

รายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์

เมธา เสรีธนาวงศ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการวิจัย
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2547

ISBN 974 - 9940 - 83 - 0

ชื่อโครงการวิจัย การวิเคราะห์รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
ชื่อผู้วิจัย นายเมธา เสรีธนาวงศ์
เดือนและปีที่ทำวิจัยเสร็จ สิงหาคม ๒๕๔๗

บทคัดย่อ

ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่สำคัญ ๔ ส่วน ได้แก่ ไตเติลรายการ ตัวอย่างรายการ อินเทอร์เน็ต และท้ายรายการ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ชมได้ทราบถึงลักษณะเฉพาะ ลีลาและแวดล้อมของรายการ อันนำไปสู่การรับชมรายการนั้นได้อย่างมีอารมณ์ส ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์จะทำให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงรายการที่กำลังชมว่าเกี่ยวกับอะไร และมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานวิจัยเรื่องนี้ จึงประกอบด้วย

๑. เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาการผลิตส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
๒. เพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานในด้านการผลิตและการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์

ผลการวิจัยพบว่า

ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์อันได้แก่ ไตเติล ตัวอย่างรายการ อินเทอร์เน็ต และท้ายรายการ ประกอบขึ้นจากคุณลักษณะที่หลากหลายที่ผสมผสานกันขึ้นเพื่อแสดงถึงความเป็นรายการโทรทัศน์แต่ละรายการ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์แต่ละส่วนมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ได้แก่

ไตเติลรายการ คือ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่บอกชื่อรายการ อยู่ในส่วนแรกสุดก่อนนำเสนอเนื้อหารายการ ประกอบขึ้นจากคุณลักษณะด้านต่างๆ ดังนี้

๑) รูปแบบการนำเสนอไตเติลรายการ แต่ละไตเติลรายการปรากฏรูปแบบการนำเสนอหลายรูปแบบ แต่จะมีรูปแบบที่โดดเด่นที่สุด ได้แก่ การใช้ชื่อรายการ การใช้สัญลักษณ์ การนำเสนอบุคคล การใช้ภาพแสดงเนื้อหา การสร้างโครงเรื่อง และการใช้ภาพที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายการ

๒) ลักษณะของภาพไตเติลรายการ มีการสร้างสรรค์ภาพโดยใช้ภาพที่ถ่ายจริง มักเป็นไตเติลรายการแนวสาระ และภาพที่เกิดจากการสร้างโดยคอมพิวเตอร์ ซึ่งมักเป็นภาพของไตเติลรายการแนวจินตคดี รวมถึงการสร้างสรรค์ชื่อรายการก็นิยมสร้างขึ้นโดยใช้คอมพิวเตอร์เช่นกัน ภาพที่ปรากฏมักเป็นที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อเป็นไตเติลรายการโดยเฉพาะ และมักเป็นภาพประเภท simple shot ภาพในไตเติลรายการมักลำดับเข้าไว้ด้วยกันด้วยการซ้อนภาพ โดยมีองค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพด้วยการให้ข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้นเป็นเงื่อนไขที่พบมากที่สุด

๓) ทักษะที่ใช้สร้างเรื่อง ไตเติ้ลรายการมีการใช้องค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนศาสตร์ อันได้แก่ พื้นที่ เส้น รูปร่าง ความเข้มสี สี การเคลื่อนไหว และจังหวะ โดยเป็นการเลือกใช้เพียงบางองค์ประกอบเพื่อสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นแก่ภาพ แต่ไม่สามารถทำให้โครงสร้างทางทัศนศาสตร์ของไตเติ้ลรายการมีความโดดเด่นขึ้นมาได้ เนื่องจากไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างทัศนศาสตร์ให้มีความขัดแย้งหรือความกลมกลืน เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจในการชมแต่อย่างใด

๔) ตัวอักษรชื่อรายการ มีการใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชนิดของตัวอักษรชื่อรายการมักเป็นแบบหัวตัดหรือไม่มีหัวในภาษาไทย ส่วนอักษรภาษาอังกฤษมักใช้แบบ san serif ขนาดตัวอักษรที่นิยมใช้คือ หนึ่งในห้าถึงหนึ่งในหกของความสูงของจอโทรทัศน์ ตัวอักษรรายการมักใช้สีพื้นเพียงสีเดียว และมีการใช้ขอบตัวอักษรชื่อรายการและความหนาของตัวอักษรชื่อรายการ เพื่อให้ดูมีมิติแตกต่างจากภาพพื้นหลัง ซึ่งมักเป็นภาพไตเติ้ลรายการ ตำแหน่งของชื่อรายการมักอยู่ตรงกลางจอโทรทัศน์ ตัวอักษรชื่อรายการส่วนใหญ่มีคุณสมบัติด้านความประจักษ์ภาพและมีความอ่านง่ายสูง และมักปรากฏขึ้นบนภาพไตเติ้ลรายการด้วยการตัดภาพ

๕) ลำดับการนำเสนอไตเติ้ลรายการ มีโครงสร้างดังนี้ สถานี – ร่วมกับ – บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน – ผู้สนับสนุนรายการ – เสนอ – ชื่อรายการ – ผู้ดำเนินรายการ/พิธีกร/นักแสดง – ทีมงาน ทั้งนี้มีการลดหรือเพิ่มบางโครงสร้างตามประเภทของรายการแตกต่างกันไป

๖) การใช้เสียงในไตเติ้ลรายการ ไตเติ้ลรายการส่วนใหญ่ใช้เสียงดนตรีเพื่อให้ไตเติ้ลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น มีการใช้คำพูดเพื่อให้ข้อมูล โฆษณาผู้สนับสนุนรายการ แนะนำผู้ร่วมรายการและผู้ดำเนินรายการ ทักทายผู้ชม และแนะนำเนื้อหารายการ มีการใช้เพลงเพื่อแนะนำชื่อรายการ แนะนำรายการ และใช้เพลงเนื้อหารายการ

๗) ความยาวของไตเติ้ลรายการ ไตเติ้ลรายการมักมีความยาว ๑๐-๒๐ วินาที ขึ้นอยู่กับความยาวของรายการ

๘) ลีลาของไตเติ้ลรายการ มีลักษณะดังนี้ ความสนุกสนานร่าเริง ความเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง ความตื่นตัวร้อนแรง ความเคร่งขรึมดูดี ความทันสมัย ความเรียบง่าย เซ็กซี่ ล้ำสมัย ความเป็นไทย และความเป็นชนบท

ตัวอย่างรายการ คือ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่เสนอตัวอย่างเนื้อหาของรายการที่จะออกอากาศในครั้งนั้น ประกอบขึ้นจากคุณลักษณะด้านต่างๆ ดังนี้

๑) ลักษณะของภาพตัวอย่างรายการ เป็นการนำภาพจากเนื้อหาของรายการมาใส่กรอบหรือทำให้ดูแตกต่าง โดยเป็นภาพที่สื่อได้ถึงเนื้อหาที่จะได้ชมต่อไป และมีภาพผู้สนับสนุนรายการ มักใช้การตัดภาพในการลำดับภาพ

๒) ตัวอักษรในตัวอย่างรายการ มักเป็นแบบหัวตัดในภาษาไทย และ แบบ san serif ในภาษาอังกฤษ และมักเป็นคำที่สื่อถึงสิ่งที่จะได้ชมต่อไป

๓) การใช้เสียงในตัวอย่างรายการ มักใช้คำพูดเพื่อให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

อินเทอร์เน็ตลูต คือ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่ระหว่างเนื้อหารายการและโฆษณา เพื่อบอกผู้ชมว่าเป็นรายการอะไร ประกอบขึ้นจากคุณลักษณะด้านต่างๆ ดังนี้

๑) รูปแบบการนำเสนออินเทอร์เน็ตลูต มีหลายวิธี ได้แก่ การใช้ไตเติ้ลในส่วนชื่อรายการเป็นอินเทอร์เน็ตลูต การใช้ชื่อรายการหรือโลโก้รายการสร้างสรรค์อินเทอร์เน็ตลูต การสร้างสรรค์ลักษณะชื่อรายการใหม่ การใช้ชื่อช่วงเป็นอินเทอร์เน็ตลูต และการใช้ภาพผู้สนับสนุนรายการ

๒) ตัวอักษรในอินเทอร์เน็ตลูต ได้แก่ ตัวอักษรชื่อรายการ และตัวอักษรชื่อช่วง ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่แตกต่างจากตัวอักษรชื่อรายการในไตเติ้ลรายการ และตัวอักษรประกอบอินเทอร์เน็ตลูต มีลักษณะเดียวกับตัวอักษรในตัวอย่างรายการ แต่มีการใช้คำที่แตกต่างออกไป

๓) ลำดับการนำเสนอในอินเทอร์เน็ตลูต มีโครงสร้างดังนี้ ผู้สนับสนุนรายการ (- ภาพช่วงต่อไป) - ชื่อรายการ - เกร็ด (- โฆษณา -) เกร็ด - ชื่อรายการ / ชื่อช่วง - ผู้สนับสนุนรายการ (- ชื่อช่วง) ซึ่งมีการลดหรือเพิ่มบางโครงสร้างตามประเภทของรายการแตกต่างกันไป

๔) การใช้เสียงในอินเทอร์เน็ตลูต ประเภทของเสียงในอินเทอร์เน็ตลูตมีการใช้ดนตรีมากที่สุด

ท้ายรายการ คือ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่ลำดับท้ายสุดของรายการ มีหน้าที่ขอบคุณผู้มีส่วนในการผลิตรายการ ประกอบขึ้นจากคุณลักษณะด้านต่างๆ ดังนี้

๑) รูปแบบการนำเสนอท้ายรายการ มี ๓ วิธี ได้แก่ การเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหารายการ หรือการตัดภาพเข้ามาหลังจากเนื้อหารายการ การสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสีและแสง และการลดขนาดของภาพ

๒) ลักษณะของภาพท้ายรายการ มีการใช้ภาพที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นท้ายรายการ ได้แก่ ภาพในรายการ ภาพจากไตเติ้ลรายการหรืออินเทอร์เน็ตลูต ภาพผู้สนับสนุนรายการ และภาพโลโก้บริษัทผู้ผลิตรายการ

๓) ลำดับการนำเสนอในท้ายรายการ มีโครงสร้างดังนี้ ภาพตอนต่อไป - ผู้สนับสนุนรายการ (- ทีมงาน) - บริษัทผู้ผลิตรายการ ซึ่งมีการลดหรือเพิ่มบางโครงสร้างตามประเภทของรายการแตกต่างกันไป

๔) การใช้เสียงในท้ายรายการ มีการใช้เสียงเช่นเดียวกับส่วนประกอบรายการโทรทัศน์อื่นๆ ได้แก่ ดนตรี เพลง คำพูด และเสียงประกอบ โดยที่ดนตรีและเพลงมีลักษณะที่คล้ายกับไตเติ้ลรายการ ส่วนคำพูดเป็นคำพูดสนับสนุนรายการ คำพูดให้ข้อคิดหรือคำแนะนำ และคำพูดเนื้อหาในตอนต่อไป

การศึกษายังพบอีกว่า ผู้ผลิตรายการไม่ได้ให้ความสำคัญแก่หน้าที่ของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์เท่าไรนัก เนื่องจากส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ไม่ได้แสดงถึงแนวคิดของรายการโทรทัศน์ได้อย่างชัดเจน แต่กลับเป็นพื้นที่สำหรับโฆษณาผู้สนับสนุนรายการ และใน

ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถสร้างความน่าสนใจใคร่ติดตามให้แก่ผู้ชมได้ ดังจะเห็นได้จาก มีการเลือกใช้อองค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนสารบางประการในบางรายการสำหรับสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการเท่านั้น ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความน่าสนใจแต่อย่างใด

นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตส่วนประกอบรายการ คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านเวลา และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการพัฒนาการผลิตส่วนประกอบรายการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Project Title	An Analysis of the Television Program Components Format
Researcher	Metha Sereethanawong
Year	August, 2004

Abstract

The four main significant components for television program are title, menu, interlude and end credit. All of them are contributed to the program's characteristics, style and ambience and leading to effective viewing. The audience will learn through these elements of how that particular program is all about and how it shaping up our expectation.

The purposes of the research are:

1. To be used as a supporting documents for "Program Components Production" course.
2. To gather basic knowledge in program components' production and creation.

The research found that:

Program components – title, menu, interlude and end credit are created by various characteristics to identify the television program. Each program component has its main characteristics as follow:

Title, the first part of a program which gives name of the program to the audience, has the following characteristics:

1) FORM – The form consists of Program's Name, Symbol, Person, Visual Narration, Plot and unrelated shots to the program. A few forms are found in each title but only one is dominant.

2) SHOT – Shots in a program component are both video shots used in informative program and computer graphic shots used in imaginative program as well as in creating the program title. Simple shots taken for title and mix edited are mostly used to gather more information.

3) VISUAL STORY – Visual elements – space, line, shape, tone, color, movement and rhythm are chosen for contrasting effect for the shots. However visual structure is not intensified by the principle of contrast and affinity.

4) FONT – San serif fonts are mostly used in both Thai and English. The size of the font is about 1/5 – 1/6 of the screen's height. Only one color with edge and bold type are used to distinguish from the background. The position of the font is normally center. High legibility and readability font are shown on screen by cut edit.

5) ORDER – Title order is the following: station – with – production company/organization – sponsor – present – program name – host/master of ceremony/cast – crew. The order can vary with program format.

6) SOUND – Music is mixed to perfect the title. Speech in title is used to give information, advertise, introduce the guests and the host, greet the audience and provide the content. Songs are composed to introduce the tile, the program and the content.

7) LENGTH – Title length mostly depends on the program's total length which can be ranged from 10-60 seconds.

8) STYLE – Leading style should be comprised of the following elements: fun, dynamic, excited, formal, modern, out of date, Thai, rural.

Menu represents the program by showing some parts of the content which has the following characteristics:

1) SHOT – Shots are selective from the content. They can be distinguished by using framing or editing cut to briefly show the content and sponsors.

2) FONT – San serif fonts are mostly used in both Thai and English. The words show the “to be shown” meaning.

3) SOUND – Speech in menu is to give an information.

Interlude, the program component between the content and the commercials expresses the program's name. Interlude has the following characteristics:

1) FORM – There are various types of interlude forms, for instance, part of a title, program name or logo, creating the different program title style, episode name and sponsor.

2) FONT – The program name and the episode name are the same characteristics as the title font. Another words shown “to be continued” meaning are the same character as menu.

3) ORDER – Interlude order is the following: sponsor (– the next shot) – title – tip (– commercials) tip – program/episode name – sponsor (– episode name). The order may vary with program format.

4) SOUND – Most of the sound in interlude is music.

End credit, a final part of program component acknowledges all of the production team including sponsors. It has the following characteristics:

1) FORM – Three forms of end credit are being part of program content or presenting immediately after program's content; changing the color and light; and reducing the frame.

2) SHOT – Shots are created by parts of program's content, title or interlude, sponsor and production company logo.

3) ORDER – End credit order is the following: next time program shot – sponsor (– crew) – production company which varies with program format.

4) SOUND – Music and song are used the same way as title. Speech in end credit is used to advertise, suggest an idea and from the next time program.

The study also found that the producer often neglected the program components since they did not represent the program concept and have become areas for commercial instead. In addition, they cannot hold the audience's interest because the lack of visual structure.

Finally, the program components production is also controlled by budget, time and technology factor. These factors are considered key to the development of program components production.

คำนำ

การเรียนรู้หน้าตามุ่งหวังเพื่อทำความเข้าใจจิตใจ ถือเป็นภารกิจสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์” งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจของผู้วิจัยที่ประสงค์จะศึกษาส่วนที่ถือเป็นหน้าตาของรายการโทรทัศน์ เพื่อมุ่งหวังในการทำความเข้าใจลึกและเข้าใจถึงส่วนประกอบของรายการโทรทัศน์ให้มากขึ้น ซึ่งไม่เคยมีงานวิจัยใดที่ศึกษาเรื่องราวในลักษณะนี้มาก่อน จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงลักษณะของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ได้มากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นผลการศึกษาในครั้งนี้คงพอที่จะเป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับผู้ผลิตรายการในการผลิตส่วนประกอบรายการโทรทัศน์

ขอขอบพระคุณ กองทุนเพื่อการวิจัย คณะนิเทศศาสตร์ ที่ให้งบประมาณสนับสนุนสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน ที่สนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือในการทำวิจัย คณาจารย์ภาควิชาการสื่อสารมวลชน ที่คอยถามไถ่และให้กำลังใจสำหรับผลงานวิจัยชิ้นนี้ รองศาสตราจารย์ รัตนา จักกะพาก ที่คอยให้คำแนะนำสำหรับการทำวิจัย อาจารย์ไศลทิพย์ จารุภูมิ ที่คอยให้ความช่วยเหลือนานัปการจนงานครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ แอน (๓๔) และปลาคาร์พ (๓๖) ที่ช่วยเหลืองานตามที่ร้องขอ

งานวิจัยครั้งนี้ถือเป็นก้าวแรกของเส้นทางการทำวิจัยในฐานะนักวิชาการ แน่นนอนย่อมมีอุปสรรคในระหว่างการเดินทาง รวมถึงผลงานที่เสร็จสิ้นอาจไม่ราบเรียบสมกับเป็นเส้นทางสายสำคัญ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งในการให้อภัยสำหรับข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยยินดีน้อมรับไว้ทุกประการด้วยจิตคารวะ

เมธา เสรีธนาวงศ์

ผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
คำนำ	ฅ
สารบัญ	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	๑
ปัญหานำวิจัย	๖
วัตถุประสงค์การวิจัย	๖
ข้อสันนิษฐานการวิจัย	๖
ขอบเขตการวิจัย	๖
นิยามศัพท์เฉพาะ	๗
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๘
แนวคิดเรื่องทัศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง	๘
แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพ	๒๗
แนวคิดเรื่องการออกแบบตัวอักษร	๓๐
แนวคิดเรื่องเสียงโทรทัศน์	๓๔
แนวคิดเรื่องการสร้างงานกราฟิกในโทรทัศน์	๓๗
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย	๔๑
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	๔๑
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๓
ประเภทของข้อมูล	๔๓
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๔
เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์	๔๕
บทที่ ๔ รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์	๔๙
ไตเติ้ล	๔๙
รูปแบบการนำเสนอไตเติ้ลรายการ	๔๙
ลักษณะของภาพไตเติ้ลรายการ	๗๑
ทัศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง	๘๕

ตัวอักษรชื่อรายการ	๑๐๓
ลำดับการนำเสนอในไต่เต้รายการ	๑๑๗
การใช้เสียงในไต่เต้รายการ	๑๒๑
ความยาวของไต่เต้รายการ	๑๒๖
ลีลาของไต่เต้รายการ	๑๒๘
บทที่ ๕ รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ (ต่อ)	๑๓๐
ตัวอย่างรายการ	๑๓๐
ลักษณะของภาพตัวอย่างรายการ	๑๓๐
ตัวอักษรในตัวอย่างรายการ	๑๓๒
การใช้เสียงในตัวอย่างรายการ	๑๓๓
อินเตอร์ลูด	๑๓๖
รูปแบบการนำเสนออินเตอร์ลูด	๑๓๖
ตัวอักษรในอินเตอร์ลูด	๑๔๒
ลำดับการนำเสนอในอินเตอร์ลูด	๑๔๓
การใช้เสียงในอินเตอร์ลูด	๑๔๔
ท้ายรายการ	๑๔๗
รูปแบบการนำเสนอท้ายรายการ	๑๔๗
ลักษณะของภาพท้ายรายการ	๑๔๙
ลำดับการนำเสนอในท้ายรายการ	๑๕๓
การใช้เสียงในท้ายรายการ	๑๕๕
บทที่ ๖ บทสรุป และอภิปรายผล	๑๕๙
บทสรุป	๑๕๙
อภิปรายผล	๑๖๗
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	๑๗๕
บรรณานุกรม	๑๗๖
ภาคผนวก ก.	๑๗๘
ภาคผนวก ข.	๑๙๐
ภาคผนวก ค.	๑๙๘
ภาคผนวก ง.	๒๐๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑	แถบสีขาว-ดำ (gray scale)	๙
แผนภาพที่ ๒	ระบบการผสมสีแบบบวก	๑๖
แผนภาพที่ ๓	ระบบการผสมสีแบบลบ	๑๖
แผนภาพที่ ๔	วงจรสี	๑๗
แผนภาพที่ ๕	จังหวัดของวัตถุที่หยุดนิ่ง	๒๓
แผนภาพที่ ๖	จังหวัดของพื้นที่ที่หยุดนิ่ง	๒๓
แผนภาพที่ ๗	โครงสร้างของเรื่อง	๒๖
แผนภาพที่ ๘	โครงสร้างที่คนสาร	๒๖
แผนภาพที่ ๙	กฎ ๑๘๐ องศา	๒๙

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๑

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อคนไทยทุกครัวเรือน สมาชิกในสังคมนิยมรับชมรายการใดรายการหนึ่งจากโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นรายการข่าว เพื่อทราบกระแสเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน หรือรายการละคร เพื่อได้รับความเพลิดเพลินและเป็นการพักผ่อนหย่อนใจจากความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน หรือรายการเกมโชว์ เพื่อร่วมสนุกสนานและตื่นเต้นไปกับผู้เข้าแข่งขัน เป็นต้น

รายการแต่ละรายการในโทรทัศน์ได้ทำหน้าที่ทั้งในการให้ข้อมูลข่าวสาร และความบันเทิง ซึ่งการจะทำหน้าที่ดังกล่าวให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ผู้ผลิตรายการต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนำเสนอ จึงจะประสบความสำเร็จมีผู้ติดตามชมและมีผู้สนับสนุนรายการ และทำให้รายการนั้นยืนหยัดอยู่บนผังรายการได้

ศาสตร์ในการนำเสนอรายการนั้นมีความสำคัญอยู่ที่ข้อมูล อาทิ รายการสารคดี หัวใจสำคัญของรายการสารคดี คือ ข้อมูลที่ถูกต้องรอบด้าน แต่ข้อมูลเหล่านั้นจะจริงให้ผู้ชมติดตามได้นั้นต้องอาศัยศิลปะในการนำเสนอ หรือรายการละครที่ให้ความสำคัญกับโครงเรื่อง ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญที่สุดตามศาสตร์การละคร ก็ต้องใช้ศิลปะในการถ่ายทอดอารมณ์ของตัวละคร เพื่อสร้างความสนใจของผู้ชมไว้เช่นกัน

ศิลปะในการนำเสนอไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ มุมกล้อง การจัดแสงที่สวยงาม สื่ออารมณ์และความหมายตามที่ผู้ผลิตต้องการเท่านั้น ทว่ายังมีศิลปะของการนำเสนออีกรูปแบบหนึ่งที่ทุกรายการจะขาดเสียมิได้ นั่นคือส่วนที่เรียกว่าเป็น “ส่วนประกอบรายการ” (program components) อันได้แก่ ไต่เต้ล (title) ตัวอย่างรายการ (menu) อินเตอร์ลูดหรือคีย์ซีน (interlude/key scene) และท้ายรายการ (end credit)

First impression are important!

ความประทับใจเมื่อแรกพบเป็นสิ่งสำคัญ วลีดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่ว แม้แต่ในงานโทรทัศน์ก็เช่นกัน ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่ลำดับแรกสุดคือ ไต่เต้ล การสร้างความประทับใจประการแรกที่ผู้ชมสามารถรับรู้ได้ คือ การปรากฏของไต่เต้ลรายการ เพราะไต่เต้ลช่วยในการกำหนด

บอกกล่าว และแนะนำผู้ชมให้รับรู้ถึงลีลา (style) และแวดล้อม (ambiance) ของรายการ อาทิ อารมณ์ บุคลิก ฯลฯ เป็นต้น

Gerald Millerson (1999) กล่าวว่า หลักพื้นฐานการทำไตเติ้ลให้สัมฤทธิ์ผลขึ้นอยู่กับสามัญสำนึกเป็นประการสำคัญ ไตเติ้ลทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่ผู้ชม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอ่านได้เร็ว อ่านได้ง่าย และปราศจากข้อสงสัย เมื่อใดก็ตามที่ไตเติ้ลไม่มีคุณลักษณะดังกล่าว แสดงว่าไตเติ้ลนั้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

การทำให้ไตเติ้ลสามารถอ่านได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ขนาดตัวอักษรไม่ควรมีขนาดเล็กกว่า ๑/๑๐ – ๑/๒๕ ของความสูงของจอภาพ และควรมีขนาดตัวอักษรที่หนา การใช้ตัวอักษรที่มีเชิงซึ่งแสดงถึงความละเอียดพิถีพิถันในงานสิ่งพิมพ์นั้น กลับไม่เหมาะที่จะใช้สำหรับงานโทรทัศน์ และการใช้พื้นหลังที่เต็มไปด้วยภาพ ก็อาจไม่เหมาะกับการซ่อนตัวหนังสือซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญกว่าลงไปบนภาพเหล่านั้น นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขทางเทคนิคอย่างอื่นอีก ได้แก่ คุณภาพของภาพบนเครื่องรับโทรทัศน์ และระยะห่างระหว่างผู้ชมกับเครื่องรับโทรทัศน์

ช่วงระยะเวลาสำหรับการปรากฏตัวหนังสือค้างไว้บนจอโทรทัศน์ Gerald Millerson เห็นว่า ควรจะปล่อยให้สามารถอ่านออกเสียงได้สองครั้ง และที่สำคัญสำหรับไตเติ้ล นอกจากจะสามารถอ่านได้แล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงคือ ความถูกต้อง

Patrick Morris (1999) ให้ความหมายของคำว่าไตเติ้ลว่า เป็นตัวอักษรที่ซ่อนอยู่บนภาพพื้นหลังที่เคลื่อนไหว ส่วนคำว่า “แคปชั่น” (captions) คือ ชุดตัวอักษรที่ซ่อนอยู่บนพื้นหลังที่เป็นสีภาพกราฟิก หรือภาพนิ่ง ในบางครั้งคำสองคำนี้สามารถใช้เรียกแทนกันได้ และคำว่า “ซับไตเติ้ล” (sub-titles) เป็นชุดข้อความที่เป็นคำแปลจากภาษาต่างประเทศหรือข้อความที่ใช้ในรายการสำหรับคนที่มีปัญหาทางการได้ยิน

ในการนำเสนอตัวหนังสือในลักษณะใดก็ตามแล้วแต่ ต้องพิจารณาเสมอว่าตัวหนังสือนั้นต้องสามารถอ่านได้ในระยะเวลาที่จำกัด โดยทั่วไปแล้วการซ่อนตัวหนังสือที่บ่งบอกชื่อบนจอโทรทัศน์ กำหนดระยะเวลาปรากฏไว้อย่างน้อย ๔ วินาที และถ้าเป็นการซ่อนตัวหนังสือที่บ่งบอกที่อยู่ กำหนดระยะเวลาปรากฏไว้ว่าสามารถอ่านออกเสียงได้สองครั้ง หรือนานพอที่จะสามารถจดข้อความนั้นได้ นอกจากนี้แล้วการซ่อนชุดตัวหนังสือภาษาอังกฤษในแคปชั่น กำหนดไว้หน้าละ ๕ บรรทัด และบรรทัดละ ๕ คำ (the five-by-five guide)

นอกจากนี้ ยังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับไตเติ้ล เป็นที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า เครดิต (credits) เครดิต คือ การประกาศรายชื่อผู้ที่มีส่วนทำให้รายการเกิดขึ้นในทุกตำแหน่ง และทุกคนเครดิตที่ได้รับการเสนอในช่วงเปิดรายการ เรียกว่า เครดิตเปิดรายการ (opening credits) และเครดิตที่

นำเสนอในตอนจบเรียกว่า เครดิตปิดรายการ (end credits) การสร้างสรรค์เครดิตรายการเป็นเรื่องที่ น่าเบื่อ แต่ถ้าเครดิตรายการได้รับการผลิตโดยไม่ใช่ใจ อาจมีผลต่อทางธุรกิจหรือกฎหมายได้ (Barbara Clark & Susan J. Spohr, 1998)

ในการทำเครดิตเปิดรายการของรายการภาพยนตร์ประจำสัปดาห์ (movie of the week) มี รูปแบบที่ชัดเจนเป็นมาตรฐาน ประกอบด้วย

- ชื่อนักแสดงสำคัญ (ในกรณีที่มีการทำสัญญาไว้ล่วงหน้าว่าจะมีชื่อปรากฏก่อนชื่อรายการ)
- ชื่อรายการ
- ชื่อนักแสดง
- ผู้ประพันธ์
- ผู้ลำดับภาพ
- ผู้กำกับศิลป์
- ผู้กำกับภาพ
- ผู้ควบคุมการผลิต
- ผู้อำนวยการผลิต (ในบางรายการชื่อผู้อำนวยการผลิตจะไปปรากฏในช่วงท้ายของเครดิตปิด

รายการก่อนโฆษณา)

- ผู้เขียนบท
- ผู้กำกับ

สำหรับเครดิตปิดรายการของรายการภาพยนตร์ประจำสัปดาห์ก็มีรูปแบบเฉพาะเช่นกัน อัน

ประกอบด้วย

- ผู้จัดการกองถ่าย (unit production manager)
- ผู้ช่วยผู้กำกับหนึ่ง (first assistant director)
- ผู้ช่วยผู้กำกับสอง (second assistant director)
- ชื่อนักแสดงและบทบาท (actors and roles played)
- รายชื่อทีมงาน (crew members)
- ฝ่ายประสานงาน (service providers)
- ฝ่ายดูแลผลประโยชน์ (legal disclaimer)
- ประกาศลิขสิทธิ์ (copyright notice)
- สัญลักษณ์ผู้ผลิตรายการ (logos)

ในรายการที่มีลักษณะจบในตอนหรือเป็นตอนๆ (episodics) ก็จะมีการเพิ่มชื่อนักแสดงรับเชิญ ส่วนผู้เขียนบทและผู้กำกับจะเป็นเฉพาะตอนนั้นๆ ส่วนเครดิตปิดรายการก็จะมีรูปแบบเช่นเดียวกับรายการภาพยนตร์ประจำสัปดาห์

การกำหนดเครดิตรายการในลักษณะดังกล่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับผู้ผลิตรายการเป็นอย่างมาก และโดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ถึงขนาดจะต้องมีการทำเป็นเอกสารอย่างชัดเจนว่ารายละเอียดที่จะปรากฏในเครดิตนั้นจะต้องประกอบไปด้วยใครบ้าง เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายละเมิดสิทธิประโยชน์ต่างๆ ตลอดจนเกี่ยวเนื่องกับสมาคมวิชาชีพด้วย

การสร้างสรรค์เครดิตรายการในต่างประเทศ มีข้อกำหนดหรือข้อควรปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นในแง่สุนทรียศาสตร์ หรือในแง่ความถูกต้องของการนำเสนอ เช่น การเลือกตัวอักษร สี ตัวอักษร ขนาดของตัวอักษร ตลอดจนกระทั่งการตรวจสอบตัวสะกดและลงนามรับรองโดยดารา นักแสดง เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ผลิตรายการพึงพิจารณา

จะเห็นได้ว่า การทำงานที่เกี่ยวข้องกับส่วนประกอบรายการที่สำคัญที่สุดอย่างใดเดี๋ยหรือเครดิต ถือเป็นสิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องล้วนให้ความสำคัญ นอกจากนี้ในทางเทคนิคก็ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยี ตลอดจนวิทยาการต่างๆ เพื่อรองรับบทบาทที่สำคัญของส่วนประกอบรายการทั้งหลาย ดังจะเห็นได้จากอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หรือซอฟต์แวร์ต่างๆ ที่ใช้สร้างงานกราฟิกนอกเหนือจากการใช้กล้อง ล้วนแล้วแต่ช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดความหมาย และความสุนทรีย์ะ

การสร้างสรรค์งานกราฟิกด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของไตเติ้ลสามารถทำได้หลายวิธี อาทิ (Leonard Shyles, 1998)

- character generator (CG) เป็นวิธีการสร้างตัวอักษร ตัวเลข ด้วยการพิมพ์เพื่อให้ปรากฏบนหน้าจอ ใช้สำหรับการทำชื่อรายการ วิทยุ นามนักแสดง เป็นต้น

- digitizing video images เป็นการสร้างภาพโดยแปลงสัญญาณอนาล็อกเป็นดิจิทัล เพื่อนำภาพดังกล่าวไปใช้สร้างสรรค์งานกราฟิกต่อไป

- electronic still store (ESS) เป็นการบันทึกภาพเดี่ยว (single frame) จากแหล่งที่มาของภาพต่างๆ เช่น สไลด์ กล้องดิสก์ความจุสูง

- paintbox programs เป็นการสร้างผลงานภาพด้วย พู่กัน ปากกา และดินสออิเล็กทรอนิกส์

- three-dimensional graphics and computer animation เป็นวิธีการที่ทันสมัยที่สุด เป็นที่ยอมรับในการสร้างความประทับใจ

- digital still cameras เป็นการบันทึกภาพนิ่งด้วยสัญญาณดิจิทัลเพื่อใช้ประโยชน์ในงานวิดีโอ

พัฒนาการทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ประกอบกับมาตรฐานทางวิชาชีพ ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานส่วนประกอบรายการต่างๆ เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดสายตาแก่ผู้ชม บ่งบอกคุณลักษณะเฉพาะของรายการ ตลอดจนเร้าอารมณ์ความรู้สึก เหล่านี้ล้วนเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกตะวันตก

ขณะที่ในประเทศไทย เรื่องพื้นฐานอย่างรายละเอียดที่ปรากฏในเครดิตรายการก็แตกต่างกันออกไป โดยไม่มีข้อกำหนดทางวิชาชีพ ขณะเดียวกันอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการ ตลอดจนซอฟต์แวร์ต่างๆ ล้วนแต่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ซึ่งมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันไปขึ้นกับคุณภาพและราคา ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการที่แตกต่างกันออกไปด้วย

ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ หากขาดความน่าสนใจหรือไม่มีความเด่นเพียงพอ ผู้ชมก็อาจจะไม่สนใจรายการนั้นได้ ทั้งนี้ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์เป็นสิ่งที่มีความเฉพาะตัวที่แสดงถึงภาพลักษณ์ของรายการนั้นๆ อย่างชัดเจน ส่วนประกอบรายการจึงเป็นส่วนสำคัญสำหรับรายการโทรทัศน์ทุกรายการ

นอกจากนี้ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ยังมีความหมายบางประการของการสื่อสารที่ไม่สามารถละเลยได้ เพราะส่วนประกอบรายการโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ขมวดมโนทัศน์ของรายการไว้ ผู้ผลิตรายการจึงต้องพิถีพิถันในการใช้ศิลปะเพื่อนำเสนอส่วนประกอบรายการให้เป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ชม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความพิถีพิถันในการผลิตรายการได้อีกด้วย

ทว่า รายการโทรทัศน์หลายรายการกลับมองข้ามความสำคัญของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ แสดงให้เห็นถึงการขาดการเอาใจใส่ และขาดการพัฒนาด้านการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการ ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญของรายการโทรทัศน์เป็นอย่างยิ่ง

และเป็นที่น่าเสียดายที่ยังไม่มีการศึกษาค้นคว้า รวบรวมรูปแบบ ส่วนประกอบรายการอย่างจริงจังและเป็นระบบ เมื่อครั้งที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนธิวิชาการผลิตส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ ก็ประสบปัญหาได้ด้านตำราและเอกสารคำสอนในด้านการผลิตส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่เป็นภาษาไทย และที่สำคัญคืออยู่ภายใต้บริบทของวงการโทรทัศน์ไทย โครงการวิจัยครั้งนี้จึงได้เกิดขึ้นเนื่องจากวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาการผลิตส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ และเพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานในด้านการผลิตและการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์

ด้วยเหตุดังกล่าว การวิจัยชิ้นนี้จึงจัดทำขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะศึกษารูปแบบของ ส่วนประกอบรายการที่ใช้กันอยู่ในรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน และหาความหมายและเจตนารมณ์ของผู้ผลิต เพื่อที่จะได้เป็นองค์ความรู้แขนงหนึ่งของการผลิตรายการโทรทัศน์ต่อไป

ปัญหานำวิจัย

รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์มีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะรูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์

ข้อสันนิษฐานการวิจัย

ลักษณะรูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ มีความหลากหลาย แต่ส่วนประกอบ รายการโทรทัศน์สร้างสรรค์ขึ้นจากการผสมผสานความหลากหลายนั้นเข้าไว้ด้วยกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ ๔ อย่าง อันได้แก่

๑. ไตเติ้ลรายการ (title)
๒. ตัวอย่างรายการ (menu)
๓. อินเตอร์ลูดหรือคีย์ซีน (interlude/key scene)
๔. ท้ายรายการ (end credit)

ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ดังกล่าวเป็นของรายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นโดยผู้ผลิตรายการ โทรทัศน์ในประเทศ รวมถึงรายการที่มีการนำเนื้อหาจากต่างประเทศมาประกอบเป็นช่วงหนึ่งของ รายการ และเป็นรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศเป็นประจำทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง ๖ ช่อง ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ อ.ส.ม.ท. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบกช่อง ๗ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๙ อ.ส.ม.ท. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑ กรมประชาสัมพันธ์ และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๔๖ ยกเว้นรายการที่ ออกอากาศในวันหยุดนักขัตฤกษ์ ทั้งนี้ไม่รวมโฆษณาสินค้า ประกาศบริการ และการรณรงค์เพื่อสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบ	วิธีการนำเสนอส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ ทั้งในด้านภาพ เสียง และตัวอักษร
ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์	ภาพและเสียงที่เป็นส่วนหนึ่งของรายการโทรทัศน์ อันได้แก่ ไตเติล ตัวอย่างรายการ อินเทอร์เน็ต และท้ายรายการ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ทำหน้าที่บ่งบอกความเป็นรายการ แต่ไม่ได้ทำหน้าที่บอกเล่าเนื้อหาของรายการ
ไตเติล	ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่ในลำดับแรกของรายการ มักแสดงถึงชื่อรายการ
ตัวอย่างรายการ	ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่ถัดจากไตเติล ทำหน้าที่นำเสนอตัวอย่างเนื้อหาของรายการที่กำลังจะออกอากาศ
อินเทอร์เน็ต	ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่ต่อจากเนื้อหาของรายการก่อนที่จะตัดเข้าสู่โฆษณา หรืออยู่หลังจากโฆษณาก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาของรายการ มักมีชื่อรายการประกอบเสมอ
ท้ายรายการ	ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่ท้ายสุดของรายการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผลของการวิจัยจะช่วยให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านการผลิตรายการโทรทัศน์
๒. ข้อมูลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และผลิตส่วนประกอบรายการโทรทัศน์สำหรับผู้ผลิตรายการ
๓. เพื่อเป็นการบริการความรู้แก่ผู้ที่สนใจในงานผลิตรายการโทรทัศน์

บทที่ ๒

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์” ได้ใช้แนวคิดในการวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ดังนี้

๑. แนวคิดเรื่องทัศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง
๒. แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพ
๓. แนวคิดเรื่องการออกแบบตัวอักษร
๔. แนวคิดเรื่องเสียงโทรทัศน์
๕. แนวคิดเรื่องการสร้างงานกราฟิกในโทรทัศน์

แนวคิดเรื่องทัศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง (The Visual Story)

Bruce Block (2001) นักวิชาการอเมริกัน ได้เสนอแนวทางในการศึกษาทัศนสาร (visual) เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตลอดจนใช้ทัศนสารให้เกิดประสิทธิภาพ โดยได้เปรียบเทียบกับองค์ประกอบของงานประเภทต่างๆ เช่น บท ซึ่งจะประกอบไปด้วย โครงเรื่อง ตัวละคร และบทสนทนา ดนตรีจะประกอบไปด้วย เครื่องดนตรี โน้ต และทำนอง เป็นต้น และในทำนองเดียวกับงานทัศนสารก็มีองค์ประกอบพื้นฐานเช่นกัน

องค์ประกอบพื้นฐานของทัศนสาร (visual components) ประกอบด้วย พื้นที่ (space) เส้น (line) รูปร่าง (shape) ความเข้มสี (tone) สี (color) การเคลื่อนไหว (movement) และจังหวะ (rhythm) องค์ประกอบเหล่านี้สามารถพบได้ในงานทัศนสารต่างๆ ซึ่งสื่อถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดต่างๆ และที่สำคัญคือ ช่วยให้เกิดความเข้าใจในโครงสร้างทัศนสาร (visual structure) ของสิ่งที่มองเห็น

โครงสร้างของทัศนสารเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในหลักการของความขัดแย้ง (contrast) และความกลมกลืน (affinity) ความขัดแย้ง สามารถอธิบายได้ด้วยน้ำหนักในแถบสีขาว-ดำ (gray scale) โดยสีที่อยู่ตรงปลายขั้วของแถบสีขาว-ดำ จะมีลักษณะความขัดแย้งมากที่สุด ในขณะที่ความกลมกลืน หรือความคล้ายคลึง จะสังเกตได้โดยสีที่อยู่ติดกัน

แผนภาพที่ ๑ แถบสีขาว-ดำ (gray scale)

องค์ประกอบพื้นฐานของทัศนศาสตร์สามารถอธิบายด้วยหลักการของความขัดแย้งและความกลมกลืน

หลักการของความขัดแย้ง (contrast) และความกลมกลืน (affinity)

Bruce Block ได้ให้หลักการสำคัญในการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับทัศนศาสตร์ โดยเสนอหลักการของความขัดแย้งและความกลมกลืน (the principle of contrast and affinity) เพื่อใช้ในการพิจารณาผลงานทัศนศาสตร์ในรูปแบบต่างๆ

“องค์ประกอบของทัศนศาสตร์มีความขัดแย้งมากเท่าใด ผลก็คือ ความโดดเด่น (intensity) หรือพลัง (dynamic) ของทัศนศาสตร์จะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

องค์ประกอบของทัศนศาสตร์มีความกลมกลืนมากเท่าใด ผลก็คือ ความโดดเด่นหรือพลังของทัศนศาสตร์จะลดลงมากขึ้นเท่านั้น

ความขัดแย้ง = ความโดดเด่นของทัศนศาสตร์เพิ่มมากขึ้น

ความกลมกลืน = ความโดดเด่นของทัศนศาสตร์ลดน้อยลง”

ความโดดเด่นของทัศนศาสตร์ (visual intensity) ช่วยสร้างอารมณ์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ชมภาพยนตร์ รายการ หรือโฆษณาทางโทรทัศน์ หรือแม้แต่ผู้เล่นวิดีโอเกม เมื่อไรก็ตามที่ผู้ชมมีความรู้สึกตื่นเต้น เร้าใจ ในขณะที่ชมภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ นั้นหมายความว่า ผลงานชิ้นนั้นมี ความโดดเด่นของทัศนศาสตร์ อยู่สูง และในทางกลับกัน

หลักการของความขัดแย้งและความกลมกลืน สามารถเกิดขึ้นได้ภายในภาพๆ หนึ่ง (shot) หรือ จากภาพหนึ่งไปยังภาพหนึ่ง (shot by shot) หรือ จากช่วงหนึ่ง (sequence) ไปยังช่วงหนึ่ง

องค์ประกอบของทัศนศาสตร์ (visual components)

พื้นที่ (space)

พื้นที่เป็นสิ่งที่ซับซ้อนในองค์ประกอบของทัศนศาสตร์ เพราะไม่ได้หมายความเฉพาะแต่หน้าจอโทรทัศน์ที่ปรากฏภาพต่างๆ เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงพื้นที่ต่างๆ ที่ปรากฏในภาพเหล่านั้นอีกด้วย พื้นที่ที่มีอยู่ ๔ ประเภท คือ

๑. พื้นที่เชิงลึก (deep space) เป็นการสร้างภาพสามมิติให้ปรากฏขึ้นบนพื้นที่สองมิติ วิธีการที่จะทำให้ภาพสองมิติที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ดูมีมิติมากขึ้นหรือมีมิติทางลึก (depth cues) ซึ่งมีหลายวิธี ได้แก่

๑. ความแตกต่างด้านขนาด (size difference) วัตถุที่มีขนาดเล็กกว่าจะทำให้ดูเหมือนอยู่ไกลกว่า ขณะที่วัตถุที่มีความใหญ่กว่าจะทำให้ดูเหมือนอยู่ใกล้กว่า

๒. ทศนิยมภาพและจุดนำสายตา (perspective and convergence) การทำให้ภาพมีลักษณะเป็นทัศนียภาพ ไม่ว่าจะเป็นแบบ ๑ จุด ๒ จุด หรือ ๓ จุด ล้วนแล้วแต่ทำให้ภาพดูมีมิติในทางลึก

๓. ความเลือนกลางของผิวสัมผัส (textural diffusion) วัตถุทุกชนิดมีผิวสัมผัส (texture) การมองเห็นผิวสัมผัสที่เลือนกลางทั้งในด้านรายละเอียดและสี จะทำให้รู้สึกได้ว่าภาพมีมิติมากขึ้น

๔. การเคลื่อนไหว (movement) ที่ก่อให้เกิดมิติทางลึกได้แก่ การเคลื่อนไหวของวัตถุที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ และการเคลื่อนไหวของกล้องโทรทัศน์

- การเคลื่อนไหวของวัตถุ (object movement) วัตถุมากกว่าหนึ่งอย่างเคลื่อนที่ขนานไปด้วยกันกับระนาบของภาพ (picture plane) สามารถทำให้ภาพมีมิติทางลึกมากขึ้น

- การเคลื่อนไหวของกล้อง (camera movement) การเคลื่อนที่ของตัวกล้องโทรทัศน์เข้าหาหรือออกจาก (dolly in/dolly out), ไปทางซ้ายหรือทางขวาของวัตถุ (tracking) หรือเลื่อนขึ้นบนหรือลงล่างของวัตถุ (crane/boom) สามารถก่อให้เกิดมิติทางลึกได้ทั้งสิ้น

๕. ความฟุ้งของอากาศ (aerial diffusion) ขึ้นอยู่กับอนุภาคต่างๆ ในอากาศ เช่น ฝุ่นละออง หมอก ฝน ควัน ไอน้ำ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ทำให้ทัศนวิสัยขุ่นมัว ส่งผลต่อการรับรู้ระยะทางในภาพได้

๖. การเปลี่ยนรูปร่าง (shape change) เกิดขึ้นได้ทั้งวัตถุที่เคลื่อนไหวได้และวัตถุที่อยู่นิ่ง วัตถุที่พลิกหมุนได้แสดงว่าเป็นวัตถุสามมิติ (กว้าง, ยาว, ลึก)

๗. การแบ่งความเข้มสี (tonal separation) ในแถบสีขาว-ดำ (gray scale) วัตถุที่มีสีเข้ม/มืดกว่าจะทำให้เกิดความรู้สึกทางภาพว่าอยู่ไกล/เล็กกว่าวัตถุที่มีสีจาง/สว่างกว่า แม้ว่าวัตถุทั้งสองจะมีขนาดเท่ากัน

๘. การแบ่งสี (color separation) สีวรรณะร้อน (แดง, ส้ม, เหลือง) จะให้ความรู้สึกทางภาพว่าอยู่ใกล้กว่าสีวรรณะเย็น (เขียว, น้ำเงิน)

๙. การซ้อนกัน (overlap) วัตถุที่วางซ้อนกันสามารถก่อให้เกิดมิติทางลึกได้

๑๐. ตำแหน่งบน/ล่าง (up/down position) วัตถุที่มีขนาดเท่ากัน เมื่ออยู่คนละตำแหน่งสามารถทำให้เกิดมิติทางลึกที่แตกต่างกัน โดยในจอภาพวัตถุที่อยู่สูงกว่าจะดูไกลกว่าวัตถุที่อยู่ใน

ตำแหน่งต่ำกว่า แต่ถ้าในกรณีมีเส้นขอบฟ้า (horizon line) ปรากฏอยู่ในจอภาพ วัตถุที่อยู่ใกล้เส้นขอบฟ้ากว่า (ทั้งบนและล่าง) จะให้ความรู้สึกว่ายู่ไกลกว่าวัตถุที่อยู่ห่างจากเส้นขอบฟ้า (ทั้งบนและล่าง)

๑๑. ความชัด (focus) ภาพที่มีความชัดจะให้มิติทางลึกมากกว่าภาพที่ไม่มีความชัด

อนึ่งด้วยข้อจำกัดทางเทคโนโลยีของโทรทัศน์ อาจทำให้วิธีการดังกล่าวไม่สามารถใช้ได้เสมอไป เช่น โทรทัศน์อาจไม่สามารถแสดงถึงความเลือนลางของผิวสัมผัส หรือการแบ่งความเข้มสีได้อย่างชัดเจน การรับรู้มิติทางลึกของภาพในโทรทัศน์ก็อาจไม่เกิดขึ้นได้เช่นกัน

๒. **พื้นที่เชิงเรียบ (flat space)** มีลักษณะตรงข้ามกับพื้นที่เชิงลึก (deep space) พื้นที่เชิงเรียบเป็นองค์ประกอบที่ช่วยตอกย้ำคุณสมบัติทางภาพสองมิติของโทรทัศน์ให้ชัดเจนขึ้น วิธีการที่จะทำให้ภาพที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์มีความเรียบมากขึ้นหรือมีมิติทางเรียบ (flat cues) ก็ด้วยการไม่ใช้มิติทางลึก (depth cues) หรือการย้อนกลับวิธีการสร้างมิติทางลึกบางประการ ได้แก่

๑. ความคงที่ด้านขนาด (size consistency) กำหนดให้วัตถุมีขนาดเท่ากันไม่ว่าจะอยู่ในระนาบใดบนจอโทรทัศน์ และกำหนดให้วัตถุดังกล่าวนั้นอยู่ในระนาบเดียวกัน

๒. ทิศนัยภาพและจุดนำสายตา ระนาบด้านหน้า (frontal plane) จะช่วยทำให้ภาพดูมีมิติทางเรียบมากกว่าการใช้ระนาบด้านข้าง (longitudinal plane)

๓. ความเลือนลางของผิวสัมผัส การลดความแตกต่างระหว่างรายละเอียดของผิวสัมผัสทำให้ภาพดูเรียบมากขึ้น

๔. การเคลื่อนไหว

- การเคลื่อนไหวของวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งขนานไปกับระนาบของภาพจะทำให้ภาพมีมิติทางเรียบมากขึ้น

- การเคลื่อนไหวของกล้องในลักษณะที่แกนตั้งของกล้องยังคงอยู่กับที่ แต่หมุนกล้องไปทางซ้ายหรือขวา (pan) การเงยขึ้นหรือก้มลง (tilt) รวมถึงการดึงภาพเข้าหรือออกโดยเลนส์ (zoom) ล้วนแล้วแต่ทำให้ภาพดูเรียบมากขึ้น

ข้อยกเว้นประการหนึ่งในการเคลื่อนไหวของกล้องโดยการเคลื่อนตัวของกล้องโทรทัศน์ไปทางซ้ายหรือทางขวา (tracking) พร้อมกับการเคลื่อนที่วัตถุไปด้วยกันบนระนาบด้านหน้าจะทำให้ภาพดูเรียบ

๕. ความฟุ้งของอากาศ ทัศนวิสัยที่ขุ่นมัวจนไม่สามารถเห็นรายละเอียด, ความแตกต่าง, สี สร้างความเรียบให้เกิดขึ้นแก่ภาพ

๖. การแบ่งความเข้มสี การใช้ภาพที่มีสีเข้ม/มืด หรือสีจาง/สว่าง ที่ใกล้เคียงกันในแถบสีขาว-ดำ ทำให้ภาพดูเรียบ

๗. การแบ่งสี ภาพจะดูเรียบขึ้นด้วยการลดสีให้เหลือเพียงสีวรรณะร้อนหรือสีวรรณะเย็นเพียงกลุ่มเดียว

๘. การซ้อนกัน การวางวัตถุโดยไม่ให้ซ้อนกันจะทำให้ภาพดูเรียบมากขึ้น

๙. ตำแหน่งบน/ล่าง การทำให้วัตถุอยู่ในตำแหน่งที่เป็นระนาบเดียวกันจะช่วยสร้างความเรียบให้เกิดขึ้น

๑๐. ความชัด ภาพที่ไม่ชัด (blur) มีลักษณะที่ดูเรียบมากกว่าภาพที่ชัด แม้ว่าภาพที่ไม่ชัดดังกล่าวจะประกอบด้วยวิธีการสร้างมิติทางลึกหลายวิธีก็ตาม

การย้อนกลับวิธีการสร้างมิติทางลึกช่วยทำให้ภาพดูเรียบมากขึ้น อาทิ การแบ่งความเข้มสีวัตถุที่มีความจาง/สว่างกว่า จะให้ความรู้สึกว่ายู่ไกลกว่า แต่ถ้านำวัตถุดังกล่าวไปไว้ในแนวหลัง/พื้นหลัง (background) และนำวัตถุที่มีความเข้ม/มืดกว่า มาไว้แนวหน้า (foreground) จะทำให้ภาพดูเรียบ หรือความแตกต่างด้านขนาด วัตถุที่ใหญ่กว่าจะดูใกล้กว่าวัตถุที่เล็กกว่า แต่ถ้านำวัตถุที่ใหญ่กว่าไปไว้ในแนวหลังและนำวัตถุที่เล็กกว่ามาไว้แนวหน้า จะทำให้ภาพดูเรียบเช่นกัน

๓. **พื้นที่จำกัด (limited space)** เป็นลักษณะพื้นที่ที่ผสมกันระหว่างพื้นที่เชิงลึก (deep space) และพื้นที่เชิงเรียบ (flat space) สามารถเกิดขึ้นได้โดยใช้มิติทางลึก (depth cues) ยกเว้น

- ไม่ใช้ระนาบด้านข้าง (longitudinal planes) ในการสร้างพื้นที่จำกัด ระนาบด้านข้างที่ทำให้ภาพมีมิติเชิงลึกมากขึ้น จะถูกแทนที่ด้วยระนาบด้านหน้า (frontal planes) มาเรียงซ้อนกัน

- ไม่มีการเคลื่อนไหวของวัตถุในแนวตั้งฉาก (perpendicular) กับระนาบของภาพ (picture plane) วัตถุจะเคลื่อนที่ขนานไปกับระนาบของภาพ

๔. **พื้นที่คลุมเครือ (ambiguous space)** เป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถรับรู้ขนาดที่แท้จริงของวัตถุบนจอโทรทัศน์ได้ หรือไม่สามารถรู้ได้ว่าเป็นภาพอะไร ซึ่งจะสร้างความสงสัย ความสับสน ความกระวนกระวายให้แก่ผู้ชมโทรทัศน์ได้ วิธีการสร้างความคลุมเครือ เช่น

- การหยุดการเคลื่อนไหว

- การใช้รูปร่างที่ไม่คุ้นเคย

- รูปแบบของความเข้มสีและพื้นผิว (camouflage)

- การใช้เงาและการสะท้อน

- วัตถุที่ไม่รู้ขนาด

- มุมกล้องที่ผิดปกติ (disorienting)

- **หลักความขัดแย้งและความกลมกลืน**

พื้นที่เชิงลึกสามารถให้ความรู้สึกโดดเด่นกว่าพื้นที่เชิงเรียบ เพราะพื้นที่เชิงลึกเกิดขึ้นจากหลักความขัดแย้ง ขณะที่พื้นที่เชิงเรียบเกิดขึ้นจากหลักความกลมกลืน การใช้ขนาดของวัตถุในพื้นที่เชิงลึกที่ใหญ่และเล็ก มีดและสว่าน สีวรรณะร้อนและเย็น ผิวสัมผัสเรียบและขรุขระ ฯลฯ ล้วนแล้วแต่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นแก่ภาพทั้งสิ้น

ในทางตรงกันข้าม พื้นที่เชิงเรียบใช้หลักความกลมกลืนเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีขนาดที่ต่างกันมากของวัตถุ ใช้ความมืดหรือสว่างที่ใกล้เคียงกัน ตลอดจนใช้วัตถุที่มีผิวสัมผัสที่ใกล้เคียงกัน

กล่าวโดยสรุป พื้นที่เชิงลึกจะสร้างความน่าสนใจ ความตื่นเต้นมากกว่าพื้นที่เชิงเรียบ

เส้น (line)

เส้นมีความแตกต่างจากองค์ประกอบของทัศนสารประเภทอื่น เพราะเส้นไม่ได้ปรากฏจริง เป็นการรับรู้เท่านั้น เส้นเกิดขึ้นจากความแตกต่างของความเข้มสีหรือสี วิธีการรับรู้เส้นที่ปรากฏได้แก่

๑. ขอบ (edge) วัตถุสองมิติประกอบขึ้นจากความกว้างและความยาว ขอบเป็นเส้นในจินตนาการที่เกิดขึ้นเมื่อสายตาของมนุษย์มองเห็นวัตถุสองมิติ

๒. เส้นแสดงรูปร่าง (contour) วัตถุมากมายบนโลกเป็นวัตถุสามมิติ มีความกว้าง ความยาว และความลึกประกอบกันขึ้นมา เส้นแสดงรูปร่างเป็นเส้นในจินตนาการเมื่อสายตาตามนุษย์มองเห็นวัตถุสามมิติ

๓. การเชื่อมต่อ (closure) เมื่อมีจุดสนใจในภาพมากกว่าหนึ่งจุด จินตนาการของมนุษย์มักจะเชื่อมโยงจุดสนใจเหล่านั้นด้วยเส้นเชื่อมต่อ

๔. การร่วมกันของระนาบ (intersection of planes) เมื่อระนาบสองระนาบมาบรรจบกันหรือเชื่อมกัน จะเกิดเส้นขึ้น

๕. เส้นสมมติผ่านระยะทาง (imitation through distance) เมื่อสายตาตามนุษย์มองเห็นวัตถุในระยะทางไกล สายตามนุษย์จะรับรู้วัตถุนั้นโดยลดรูปเป็นเพียงเส้นเท่านั้น เช่น เสาไฟฟ้า เป็นต้น

๖. แกน (axis) วัตถุหลายชนิดมีเส้นแกนที่มองไม่เห็น ลากผ่านกลางวัตถุโดยรู้สึกได้ด้วยสายตา เช่น เมื่อคนยืนตรงเส้นแกนจะตั้งฉากกับพื้น แต่คนนอนเส้นแกนจะลากผ่านลำตัวขนานกับพื้น

๗. ร่องรอย (track) ร่องรอยเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุที่เคลื่อนที่ วัตถุใดเมื่อเคลื่อนที่จะปรากฏร่องรอยเสมอ ร่องรอยมี ๒ ลักษณะ คือ ร่องรอยแท้จริง (actual tracks) เช่น รอยสกีบนพื้นหิมะ และร่องรอยเสมือน (virtual tracks) เป็นร่องรอยที่เกิดขึ้นจากจินตนาการ เช่น การรับรู้ว่ามีเครื่องบินวกไปวนมาในอากาศ

- **หลักความขัดแย้งและความกลมกลืน**

เส้นสามารถสร้างความขัดแย้งและความกลมกลืน ด้วยคุณสมบัติ ๓ ประการ

๑. คุณลักษณะ (quality) หมายถึง ความโค้ง ความตรงของเส้น เป็นที่ทราบกันโดยทั่วว่าเส้นโค้งและเส้นตรงมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน เส้นตรงให้ความรู้สึกมั่นคง แข็งแรง ซื่อสัตย์ ก้าวร้าว ฯลฯ เส้นโค้งให้ความรู้สึกนุ่มนวลเป็นธรรมชาติ ยืดหยุ่น ฯลฯ

การนำเส้นที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกันมาประกอบเข้าไว้ด้วยกันจะให้ความรู้สึกกลมกลืนกว่า แต่ถ้านำเส้นที่มีคุณลักษณะที่ต่างกันมาประกอบกันจะให้ความรู้สึกขัดแย้ง ซึ่งโดดเด่นกว่า

๒. ทิศทาง (direction) หมายถึง มุมของเส้นที่เกิดขึ้นจากร่องรอยของการเคลื่อนที่ของวัตถุ มีทิศทางเพียงแค่ ๔ ทิศทางเท่านั้นที่วัตถุสามารถเคลื่อนที่ได้บนจอโทรทัศน์

เมื่อวัตถุสองชิ้นเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกันในภาพเดียวกัน จะให้ความรู้สึกกลมกลืนกว่า ในทางกลับกัน วัตถุสองชิ้นเคลื่อนที่ต่างทิศทางกันจะให้ความรู้สึกขัดแย้ง และเมื่อนำภาพสองภาพที่มีการเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกันมาต่อกันจะให้ความรู้สึกกลมกลืนกว่าการนำภาพสองภาพที่มีการเคลื่อนที่ต่างทิศทางกันมาต่อกัน

๓. แนว (orientation) เมื่อทิศทางเป็นคุณสมบัติของวัตถุที่เคลื่อนที่ได้ แนวก็เป็นคุณสมบัติของวัตถุที่เคลื่อนที่ไม่ได้ แนวของเส้นมีเพียง ๓ แนวเท่านั้น คือ แนวตั้ง แนวนอน และแนวทแยง

เส้นแนวทแยงจะให้ความรู้สึกโดดเด่นและเคลื่อนไหวมากที่สุด ส่วนเส้นแนวนอนจะให้ความรู้สึกนิ่งมากที่สุด การนำแนวของเส้นที่ใกล้เคียงกันมาประกอบไว้ด้วยกัน หรือต่อเนื่องกันจะทำให้รู้สึกกลมกลืนกว่าภาพที่นำแนวของเส้นที่ต่างกันมาประกอบไว้ด้วยกันหรือต่อเนื่องกัน

รูปร่าง (shape)

รูปร่างพื้นฐานที่มีลักษณะเป็นสองมิติ ได้แก่ วงกลม สี่เหลี่ยมจัตุรัส และสามเหลี่ยมด้านเท่า ส่วนรูปร่างพื้นฐานที่เป็นสามมิติ หรือรูปทรงพื้นฐาน ได้แก่ ทรงกลม ลูกบาศก์ และปิระมิดสามเหลี่ยม ซึ่งไม่ว่าจะมองจากด้านใดก็จะให้ภาพรูปร่างพื้นฐานเสมอ มีรูปร่างพื้นฐานสามมิติอีก ๒ ลักษณะที่ต่างออกไป คือ ทรงกระบอก และทรงกรวย เพราะเมื่อพิจารณาในด้านที่แตกต่างจะปรากฏรูปร่างที่ต่างออกไป

รูปร่างพื้นฐานเป็นประโยชน์ในการพิจารณาวัตถุต่างๆ ที่ปรากฏโดยการลดทอนส่วนเกินต่างๆ ที่ประกอบกันเข้ามาเป็นวัตถุนั้นให้เหลือแต่รูปร่างพื้นฐาน เพื่อนำไปใช้ในหลักความขัดแย้งและความกลมกลืนต่อไป

รูปร่างสามารถพิจารณาได้จากเงาของวัตถุนั้นๆ หรือแม้แต่แสงที่มาจากกระทบก็สามารถสร้างรูปร่างที่แตกต่างกันบนวัตถุได้เช่นกัน

- **หลักความขัดแย้งและความกลมกลืน**

การสร้างความขัดแย้งและความกลมกลืนโดยรูปร่างสามารถกระทำได้ทั้งในภาพๆ หนึ่ง จากภาพหนึ่งไปยังอีกภาพหนึ่ง และจากช่วงหนึ่งไปยังอีกช่วงหนึ่ง การนำรูปร่างพื้นฐานที่แตกต่างกันมาประกอบเป็นภาพๆ หนึ่ง หรือนำภาพเหล่านั้นมาต่อกันสามารถสร้างความขัดแย้งทางความรู้สึกได้

ความเข้มสี (tone)

ความเข้มสี หมายถึง ระดับความสว่างความมืดของวัตถุในภาพ การกำหนดระดับความเข้มสีสามารถใช้แถบสีขาว-ดำ (gray scale) เป็นตัวกำหนด โดยทั่วไปการใช้ภาพที่มีมืดมักจะใช้กับเรื่องราวที่เศร้า ขณะที่ภาพสว่างมักจะใช้กับเรื่องราวสนุกสนาน

การควบคุมความเข้มสีสามารถทำได้ ๓ วิธี คือ

๑. **การควบคุมแสงสะท้อน (reflective control)** เป็นการควบคุมน้ำหนักของแสงสะท้อนที่เกิดขึ้นจากวัตถุ หรือเป็นการกระทำกับวัตถุโดยตรง เช่น การกำหนดให้วัตถุมีสีมืด/เข้ม

๒. **การควบคุมแสงตกกระทบ (incident control)** เป็นการกระทำกับแหล่งกำเนิดแสง ไม่ว่าจะมาจากธรรมชาติหรือหลอดไฟก็ตาม ที่มาตกกระทบวัตถุ เช่น การจัดแสงให้เป็นบรรยากาศมัวซัว อิมคริม เป็นต้น

๓. **การควบคุมรูรับแสงของกล้อง (exposure)** เป็นการควบคุมปริมาณของแสงที่ผ่านเข้ามายังรูรับแสง แต่การควบคุมในลักษณะนี้ ผลที่เกิดขึ้นจะเกิดกับทั้งภาพไม่สามารถเลือกเฉพาะวัตถุได้

- **หลักความขัดแย้งและความกลมกลืน**

ความขัดแย้งสูงสุดของความเข้มสี คือ สีขาวและดำ ขณะที่ความกลมกลืนสูงสุดของความเข้มสี คือสีที่อยู่ติดกันในแถบสีขาว-ดำ

สี (color)

สีเป็นองค์ประกอบของทัศนสารที่สร้างความสับสนได้มากที่สุด สีมียุติพลในเรื่องของอารมณ์ การสื่อความหมายที่เด่นชัด

แสงธรรมชาติที่มองเห็นโดยทั่วไปว่าไม่มีสี แต่เมื่อนำแสงส่องผ่านปริซึม จะพบแถบสีสเปกตรัม อันประกอบด้วยคลื่นแสงสีม่วง น้ำเงิน เขียว เหลือง ส้ม แดง เป็นแนวเรียงต่อกัน ในทางกลับกันแถบสีเหล่านั้นเมื่อนำมารวมกันก็จะได้แสงธรรมชาติที่มีสีขาวหรือไม่มีสี

ระบบพื้นฐานของการผสมสีมี ๒ ระบบ คือ

๑. ระบบการผสมสีแบบบวก (additive system) เป็นการผสมสีของแสง ที่ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป เช่น ตามเวทีคอนเสิร์ต ระบบสีแบบบวกมีแม่สีพื้นฐาน คือ สีแดง สีเขียว และสีน้ำเงิน ซึ่งเมื่อนำแม่สีทั้งสามสีมาผสมกันจะได้สีขาว แต่ถ้าผสมกันระหว่างสีจะได้สีที่ต่างออกไป ได้แก่

แผนภาพที่ ๒ ระบบการผสมสีแบบบวก

๒. ระบบการผสมสีแบบลบ (subtractive system) เป็นการผสมสีของสาร เช่น การผสมสีทาบ้านต่างๆ การผสมสีที่เกิดจากการดูดกลืนแสงสะท้อนจากวัตถุเป็นระบบการผสมสีในลักษณะนี้คือเมื่อมีแสงสีขาวตกกระทบวัตถุสีต่างๆ คลื่นแสงบางส่วนจะถูกดูดกลืนไว้ และสะท้อนเพียงบางสีออกมา (โสรชัย นันทวีชวรวิบูลย์, ๒๕๔๕) ระบบสีแบบลบมีแม่สีพื้นฐาน คือ สีม่วงแดง (magenta - ตามความคุ้นเคยว่าเป็นสีแดง) สีเหลือง และสีฟ้าแกมเขียว (cyan - ตามความคุ้นเคยว่าเป็นสีน้ำเงิน) ซึ่งเมื่อนำแม่สีมาผสมกันจะได้สีดำ และถ้าผสมระหว่างสีก็จะได้สีดังนี้

แผนภาพที่ ๓ ระบบการผสมสีแบบลบ

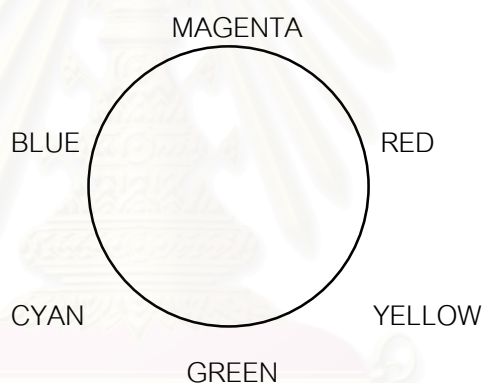
ทั้งระบบการผสมสีแบบบวกหรือแบบลบล้วนมีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ที่แสดงถึงคุณสมบัติของสี ได้แก่

๑. **สี, เนื้อสี, ลำดับสี (hue)** คือ ความแตกต่างของสีบริสุทธิ์แต่ละสีซึ่งเรียกเป็นชื่อสี เช่น สีแดง สีม่วง สีเหลือง เป็นต้น (เลขสม สถาปัตตานนท์, ๒๕๔๐)

๒. **น้ำหนักสี (value/brightness)** คือ ชื่อเรียกค่าความสว่างและความมืด ด้วยการเพิ่มสีขาวหรือเติมสีดำลงในเนื้อสี ซึ่งจะทำให้ภาพดูมีมิติ มีความลึกมากขึ้น

๓. **ความสดของสี (saturation/intensity/chroma)** หรือความอึมตัวของสี เป็นความบริสุทธิ์ของเนื้อสี ในการใช้สีอาจจะต้องลดความสดของสี (desaturation) หรือเพิ่มความสดของสีได้สีหนึ่ง

ในการลดความสดของสีสามารถกระทำได้โดยผสมคู่สีตรงข้าม (complementary) ลงไปในเนื้อสี เช่น ในการลดความสดของสีเหลือง สามารถผสมสีน้ำเงินลงไปเนื้อสีเล็กน้อย เช่นเดียวกับการลดความสดของสีคู่ตรงข้ามอื่นๆ สีคู่ตรงข้ามคือสีที่อยู่หัวตรงข้ามกันในวงจรสี เมื่อนำสีคู่ตรงข้ามมาผสมกันจะได้สีขาวในระบบการผสมสีแบบบวก และจะได้สีดำในระบบการผสมสีแบบลบ

แผนภาพที่ ๔ วงจรสี

องค์ประกอบสียังมีคุณสมบัติที่โดดเด่นอีกประการหนึ่งคือ การมีความหมายในตัวเอง โดยความหมายที่เกิดขึ้นใช้การอ้างอิงจากสีที่พบในธรรมชาติ และอ้างอิงจากประสบการณ์ในการเห็นสีของสิ่งต่างๆ ความหมายของสีอาจเปลี่ยนได้ตามกาลเวลา แต่ทั้งนี้ก็มีความหมายที่เป็นความหมายโดยทั่วไป เช่น (โสรัจชัย นันทวัชรวิบูลย์, ๒๕๔๕)

สีแดง หมายถึง ความร้อน พลัง พลังงาน ความแรงที่มีอยู่ ความสง่างามแผย ความตื่นตัวเข้าใจ

สีเหลือง ให้อารมณ์ของความสดใส ปลอดภัย

สีน้ำเงิน ให้ความหมายของความสงบเรียบ ความสุขุม ความมีราคา ความสุภาพ ความหนักแน่น ผู้ชาย

สีส้ม ให้ความรู้สึกดีดังดูดี ทันสมัย สดใส กระฉับกระเฉง มีพลัง

สีเขียว ให้ความสดชื่น ให้ความหมายถึงธรรมชาติ ความเย็นสบาย ความชุ่มชื้น ความสบายตา ความสงบ

สีม่วง ให้อารมณ์หนักแน่น มีเสน่ห์ ความลับ สิ่งที่ปกปิด

สีชมพู ให้ความรู้สึกถึงความอ่อนหวาน นุ่มนวล ความรัก วัยรุ่น ผู้หญิง

สีน้ำตาล ให้ความหมายถึงความสงบ ความเรียบ ความเป็นผู้ใหญ่ ความเก่าแก่ โบราณ

สีฟ้า ให้ความรู้สึกโปร่งโล่งสบายตา หมายถึงความนุ่มนวล ความสุขสบาย

สีเงิน ให้ความรู้สึกถึงสิ่งใหม่ๆ ความทันสมัย มีคุณค่า มีราคา

สีทอง ให้ความหมายแห่งความมีคุณค่า ความมีราคาแพง ความหรูหรา ความมั่งคั่ง

สีขาว สื่อถึงความบริสุทธิ์ ความเบิกบาน ความสะอาด ความเรียบง่าย ความโล่ง ความไม่มี

สีเทา ให้อารมณ์เศร้า หม่นหมอง ไร้ชีวิตชีวา บางครั้งสื่อถึงความเป็นกลาง ความสงบ

สีดำ มาจากความมืด ความไม่เห็น ความน่ากลัว

■ หลักความขัดแย้งและความกลมกลืน

การสร้างความขัดแย้งและความกลมกลืนในองค์ประกอบของทัศนสารเรื่องสีสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น

- เนื้อสี การกำหนดให้ภาพมีเนื้อสีที่แตกต่างกันมาก หรือตรงข้ามกันในวงจรสี เป็นการสร้างความขัดแย้งอย่างชัดเจน ในทางตรงข้ามการใช้เนื้อสีเดียวกันในภาพก็เป็นการสร้างความกลมกลืน

- น้ำหนักสี การกำหนดให้ทั้งภาพมีความสว่างหรือความมืด ใดๆอย่างหนึ่งทั้งภาพเป็นการสร้างความกลมกลืน แต่ถ้าเป็นการใช้ทั้งความสว่างและความมืดร่วมกัน เป็นการสร้างความขัดแย้ง เช่น การเปิดโคมไฟหัวเตียงอ่านหนังสือท่ามกลางความมืด

- ความสดของสี การใช้สีที่มีความสดทั้งภาพก็เป็นการสร้างความกลมกลืนให้กับภาพ แต่ถ้ามีการลดความสดของสี ย่อมแสดงถึงความขัดแย้ง

การสร้างความขัดแย้งและความกลมกลืนด้วยคุณสมบัติของสี สามารถใช้คุณสมบัติทั้งสามประการร่วมกันได้ เพราะยิ่งจะทำให้หลักความขัดแย้งหรือความกลมกลืนชัดเจนขึ้น

- การใช้สีวรรณะร้อน/เย็น สีวรรณะร้อนประกอบด้วย ม่วงแดง, แดง, ส้ม และเหลือง สีวรรณะเย็นประกอบด้วย ม่วงน้ำเงิน, น้ำเงิน, เขียว, ฟ้าแกมเขียว และเขียวเหลือง การใช้สีวรรณะใดวรรณะหนึ่งในภาพเป็นการสร้างความกลมกลืนให้แก่ภาพ แต่ถ้ามีสีทั้งสองวรรณะในภาพเดียวกัน ความขัดแย้งเกิดขึ้น

การเคลื่อนไหว (movement)

การเคลื่อนไหวเป็นองค์ประกอบหนึ่งของผู้ชมคาดหวังจะให้เกิดขึ้นในรายการโทรทัศน์ มีวิธีการสร้างความเคลื่อนไหวอยู่ ๔ วิธี

๑. **การเคลื่อนไหวปกติ (actual movement)** เป็นการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ทุกสิ่งที่สามารถเคลื่อนไหวได้ถูกจัดให้อยู่ในการเคลื่อนไหวประเภทนี้ เช่น นักบิน รถแล่น คนเดิน เป็นต้น

๒. **การเคลื่อนไหวประจักษ์ (apparent movement)** เกิดขึ้นโดยวัตถุหนึ่งถูกแทนที่โดยอีกวัตถุหนึ่ง การรับรู้การเปลี่ยนแปลงของวัตถุที่เกิดขึ้นนี้ ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวประจักษ์ขึ้น เช่น การเคลื่อนไหวของภาพนิ่งที่ต่อเนื่องกันจนกลายเป็นการ์ตูน ไฟราวกะพริบตามป้ายร้านค้า เป็นต้น

๓. **การเคลื่อนไหวสืบเนื่อง (induced movement)** เกิดขึ้นเมื่อวัตถุที่เคลื่อนไหวได้ เคลื่อนที่ใกล้กันกับวัตถุที่หยุดนิ่ง ทำให้ดูเหมือนวัตถุที่หยุดนิ่งนั้นเคลื่อนไหวได้ ขณะที่วัตถุที่เคลื่อนไหวในตอนต้นดูเหมือนหยุดนิ่งอยู่กับที่ ซึ่งการเคลื่อนไหวนี้จะต้องเกิดขึ้นในอัตราเร็วที่เหมาะสม ที่สามารถทำให้วัตถุหยุดนิ่งดูเหมือนเคลื่อนไหวได้ เช่น การเคลื่อนไหวของเมฆผ่านดวงจันทร์ในจังหวะที่เหมาะสม จะทำให้ดูเหมือนพระจันทร์เคลื่อนที่ได้ หรือการนั่งในรถที่กำลังเคลื่อนไหวนำรถอีกคันหนึ่งที่กำลังหยุดนิ่ง จะดูเหมือนนั่งในรถที่หยุดนิ่งโดยที่รถอีกคันกำลังเคลื่อนที่

๔. **การเคลื่อนไหวสัมพัทธ์ (relative movement)** เกิดขึ้นจากการสังเกตการเคลื่อนไหวของวัตถุที่เสมือนจะหยุดนิ่ง เมื่อเทียบกับอีกวัตถุหนึ่ง/ฉากที่เสมือนจะเคลื่อนไหว แต่จริงๆ แล้ววัตถุนั้น/ฉากนั้นอยู่กับที่ เช่น การถ่ายภาพการขับรถไฟที่ติดตั้งกล้องโทรทัศน์ไว้กับตัวรถ รถแล่นผ่านสถานที่ต่างๆ แต่ภาพที่ปรากฏเป็นการเคลื่อนไหวของสถานที่โดยเห็นผ่านกระจกรถ ขณะที่ตัวรถดูไม่มีการเคลื่อนไหวแต่อย่างใด

การเคลื่อนไหวในชีวิตจริง เป็นการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นทั้งแบบสองมิติและสามมิติ แต่การเคลื่อนไหวบนจอโทรทัศน์ที่มีลักษณะแบนเรียบ เป็นการเคลื่อนไหวแบบสองมิติเท่านั้น การเคลื่อนไหวแบบนี้มีลักษณะที่เป็น แนวตั้ง แนวนอน และแนวโค้ง ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวแบบธรรมดา (simple movement) ส่วนการเคลื่อนไหวในแนวลึกหรือการเคลื่อนที่เข้าหา/ออกจากกล้อง เป็นการเคลื่อนไหวแบบซับซ้อน (complex movement) เพราะเป็นการรวมการเคลื่อนไหวแบบธรรมดาในลักษณะต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน เช่น ภาพรถที่ขับเข้าหากกล้อง ผู้ชมจะรับรู้ได้ว่าส่วนต่างๆ ของรถกำลังเคลื่อนที่ โดยส่วนหลังคาและด้านล่างของรถเคลื่อนที่ตามแนวตั้ง ด้านข้างรถทั้งสองข้างเคลื่อนที่ตามแนวนอน ล้อและมุมบนส่วนหลังคาเคลื่อนที่ตามแนวเฉียง

การเคลื่อนไหวบนจอโทรทัศน์มี ๓ แบบ คือ

๑. การเคลื่อนไหวของวัตถุ (object movement) มีลักษณะเป็นแนว (track) หรือเป็นเส้น (line)

๒. การเคลื่อนไหวของกล้อง (camera movement)

๓. จุดสนใจของผู้ชม (point of attention) ขณะที่ชมภาพยนตร์โทรทัศน์

ในการพิจารณาการเคลื่อนไหวทั้ง ๓ แบบ มีคุณลักษณะ ๔ ประการที่ใช้พิจารณา คือ

- ทิศทาง (direction) การเคลื่อนไหวของวัตถุเกิดขึ้นด้วยทิศทางที่จำกัดบนจอโทรทัศน์ที่มีลักษณะเป็นสองมิติเท่านั้น วัตถุเคลื่อนที่ในทิศทางตามแนวนอน แนวตั้ง และแนวเฉียง เช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวของจุดสนใจของผู้ชม ส่วนการเคลื่อนไหวของกล้องจะให้ความรู้สึกที่ตรงกันข้ามกับการเคลื่อนไหวของวัตถุ กล่าวคือ หากกล้องโทรทัศน์เคลื่อนที่ไปทางซ้าย (pan left) วัตถุที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์จะเคลื่อนที่ไปทางขวา เป็นต้น

- คุณสมบัติ (quality) การเคลื่อนไหวของวัตถุมีลักษณะเป็นเส้นตรงหรือเส้นโค้ง แต่การเคลื่อนไหวจุดสนใจของผู้ชมมีลักษณะเป็นเส้นตรง

- ขนาด (scale) หมายถึง ระยะทางการเคลื่อนที่บนจอโทรทัศน์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับขนาดของจอภาพโทรทัศน์

- อัตรา (speed) คือ ความเร็วในการเคลื่อนที่

■ หลักความขัดแย้งและความกลมกลืน

วิธีการสร้างความขัดแย้งและความกลมกลืนให้เกิดขึ้นด้วยการเคลื่อนไหวมีหลายวิธี อาทิ

๑. การเคลื่อนไหวของวัตถุ การสร้างความขัดแย้งและความกลมกลืนกระทำโดยอาศัยคุณลักษณะ ๔ ประการของการเคลื่อนไหว

- ทิศทาง การเคลื่อนไหวตามแนวนอนให้ความรู้สึกเร้าใจน้อยที่สุด ขณะที่การเคลื่อนไหวตามแนวตั้งให้ความรู้สึกเร้าใจกว่า และการเคลื่อนไหวตามแนวเฉียงให้ความรู้สึกเร้าใจมากที่สุด ทิศทางของการเคลื่อนไหวของวัตถุต่างกันของแต่ละภาพเมื่อนำมาต่อกันจะให้ความรู้สึกขัดแย้ง

- คุณสมบัติ ลักษณะการเคลื่อนไหวที่ต่างกันเมื่อมาอยู่รวมกันในภาพ หรือต่อเนื่องกันแต่ละภาพจะให้ความรู้สึกขัดแย้ง

- ขนาด การเคลื่อนไหวที่มีระยะทางมากกว่าสร้างความโดดเด่นได้มากกว่าการเคลื่อนไหวที่มีระยะทางน้อย

- อัตรา วัตถุที่เคลื่อนที่ช้าลงสร้างความกลมกลืนมาก ขณะที่วัตถุที่เคลื่อนที่เร็วสร้างความขัดแย้งมาก

การเคลื่อนไหวของวัตถุบนพื้นหลัง (background) การสร้างความขัดแย้งและความกลมกลืนด้วยการเคลื่อนไหวของวัตถุบนพื้นหลังสามารถกระทำได้โดย ลดทอนลักษณะของพื้นหลังให้เหลือเพียงเส้นอย่างง่าย การเคลื่อนไหวของวัตถุที่มีลักษณะเดียวกันกับเส้นที่เหลือจากการลดทอนฉากหลังแล้ว สร้างความกลมกลืนให้เกิดขึ้น ขณะที่การเคลื่อนไหวที่มีลักษณะต่างจากเส้นพื้นหลังสร้างความขัดแย้งได้

๒. การเคลื่อนไหวของกล้อง ปัจจัยหลายประการของการเคลื่อนไหวของกล้องสามารถสร้างความขัดแย้งและความกลมกลืน ได้แก่

๑. การเคลื่อนไหว/การหยุดนิ่ง (movement/no movement) ความแตกต่างที่ชัดเจนที่สุดของการเคลื่อนไหวของกล้อง คือ การหยุดนิ่ง

๒. การเคลื่อนไหวแบบสองมิติ/สามมิติ (2-D/3-D moves) การเคลื่อนไหวแบบสองมิติ (pan, tilt, zoom) จะให้ความกลมกลืนมากกว่าการเคลื่อนไหวแบบสามมิติ (track, crane, dolly) เว้นในกรณีที่มีการดึงภาพอย่างรวดเร็ว (snap zoom) เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงขนาดของภาพอย่างรวดเร็ว ซึ่งสามารถสร้างความขัดแย้งได้อย่างมาก

๓. ระดับ/ไร้ระดับ (level/unlevel) การเคลื่อนไหวของกล้องบนขาตั้งกล้อง (tripod- or dolly-mounted camera) สร้างความกลมกลืนได้มากกว่าการเคลื่อนไหวด้วยการถ่ายด้วยกล้องบนขา (hand-held camera) เพราะการถ่ายด้วยกล้องบนขามีอิสระในการเคลื่อนที่ได้มากกว่า ซึ่งย่อมสร้างความขัดแย้งได้อย่างมากเช่นกัน

๔. ขนาดของการเคลื่อนไหว (scale of movement) การเคลื่อนไหวของกล้องที่มากมีผลต่อความโดดเด่นของทัศนสารได้มากกว่า

๕. การเคลื่อนไหวของวัตถุ/กล้อง (object/camera movement) การเคลื่อนไหวของวัตถุและการเคลื่อนไหวของกล้องไม่สามารถแยกจากกันได้โดยเด็ดขาด มีการผสมผสานกันของการเคลื่อนไหวของกล้องและวัตถุอยู่ ๔ ลักษณะ คือ

- วัตถุหยุดนิ่ง และกล้องหยุดนิ่ง
- วัตถุเคลื่อนไหว และกล้องหยุดนิ่ง
- วัตถุหยุดนิ่ง และกล้องเคลื่อนไหว
- วัตถุเคลื่อนไหว และกล้องเคลื่อนไหว

การผสมผสานในแบบแรก (วัตถุหยุดนิ่งและกล้องหยุดนิ่ง) สร้างความกลมกลืนหรือโดดเด่นได้น้อยที่สุด ขณะที่การผสมผสานแบบสุดท้าย (วัตถุเคลื่อนไหวและกล้องเคลื่อนไหว) สร้างความขัดแย้งได้มากที่สุด

๖. อัตราเฟรมต่อวินาที (frame per second speed) อัตราเร็วของการเคลื่อนไหวของภาพต่อวินาทีในลักษณะที่เป็นภาพช้ากว่าปกติ (slow motion) หรือภาพเร็วกว่าปกติ (fast motion) มีผลต่อความโดดเด่นของภาพเช่นกัน

๓. การเคลื่อนไหวของจุดสนใจของผู้ชม การเคลื่อนไหวในลักษณะนี้เกิดขึ้นทั้งในภาพหนึ่งและจากภาพหนึ่งไปยังอีกภาพหนึ่ง ความแตกต่างของชุดภาพต่อเนื่องที่เคลื่อนไหวจะช่วยทำให้ดูเร้าใจมากยิ่งขึ้น แต่ความกลมกลืนของชุดภาพต่อเนื่องที่เคลื่อนไหว จะทำให้ภาพมีความโดดเด่นน้อยลง

การสร้างความต่อเนื่องทางการเคลื่อนไหวของจุดสนใจของผู้ชมในภาพๆ หนึ่ง มักจะเกิดขึ้นกับวัตถุที่เคลื่อนไหวภายในภาพๆ นั้น เช่น สายตาของผู้ชมที่เคลื่อนไหวไปมาระหว่างจุดสนใจ คือ ใบหน้าของคู่สนทนา เป็นการสร้างความขัดแย้งทางการเคลื่อนไหวของผู้ชมให้เกิดขึ้น

การสร้างความต่อเนื่องทางการเคลื่อนไหวของจุดสนใจของผู้ชมในภาพหนึ่งไปยังอีกภาพหนึ่งสามารถกระทำได้โดยนำภาพมาซ้อนกัน หากตำแหน่งของจุดสนใจของทั้งสองภาพอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ความกลมกลืนย่อมเกิดขึ้น แต่เมื่อไรก็ตามที่จุดสนใจของทั้งสองภาพอยู่ในบริเวณที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น

จังหวะ (rhythm)

จังหวะเป็นองค์ประกอบที่ถ่ายทอดการรับรู้ แต่ยากที่จะทำให้เข้าใจ จังหวะเกิดขึ้นได้จากการเห็น การได้ยินและการรู้สึก การพิจารณาจังหวะสามารถศึกษาได้จากลักษณะของจังหวะ ๓ ประการดังนี้

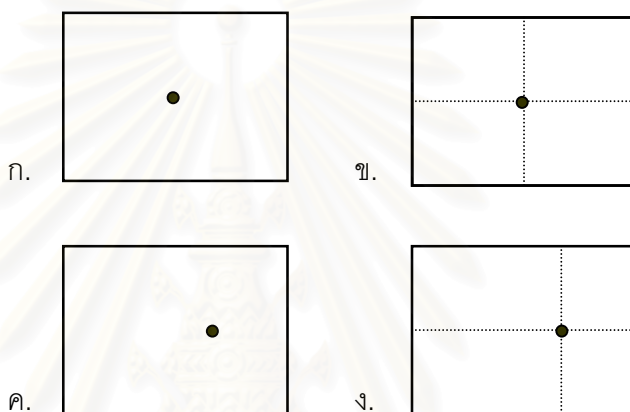
๑. **การสลับกัน (alternation)** จังหวะเกิดขึ้นจากการสลับกันของเสียงและความเงียบ ถ้ามีแต่เสียงหรือความเงียบเพียงอย่างเดียวจังหวะไม่เกิดขึ้น การสลับกันมีหลายรูปแบบ อาทิ การสลับกันของเสียงและความเงียบ, การสลับกันของเสียงดังและเสียงค่อย, การสลับกันของเสียงที่หลากหลายและเสียงเดียว เป็นต้น การเดินอย่างต่อเนื่อง, เสียงนาฬิกาเดิน ถือเป็นจังหวะ

๒. **การซ้ำ (repetition)** การสลับกันของเสียงและความเงียบเพียงครั้งเดียวย่อมไม่เกิดจังหวะ แต่จะต้องมีการซ้ำของการสลับกันระหว่างเสียงและความเงียบด้วย การก้าวเดินหนึ่งก้าวยังไม่ถือว่าเป็นจังหวะ แต่เมื่อก้าวที่สอง, สาม, สี่... เกิดขึ้น จังหวะก็เกิดขึ้นเช่นกัน

๓. **ช่วงจังหวะ (tempo)** อัตราความเร็วของการสลับกันและการซ้ำกัน ก่อให้เกิดช่วงจังหวะขึ้น จังหวะที่แตกต่างกันระหว่างการวิ่งและการเดิน คือ ช่วงจังหวะเร็วและซ้ำสลับกัน

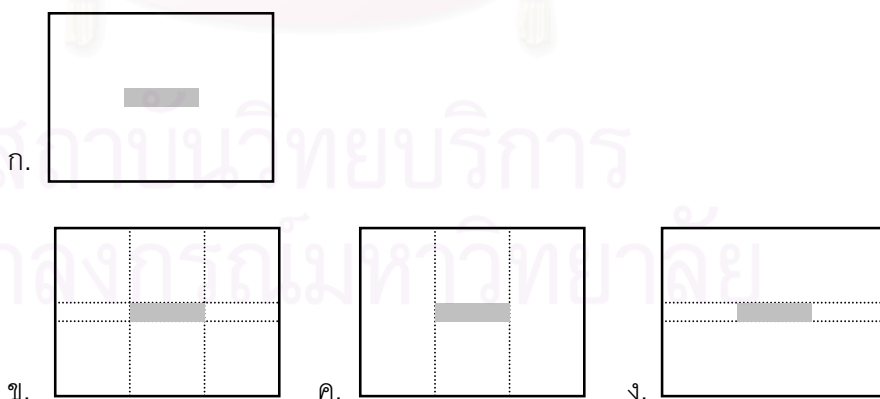
คำอธิบายเรื่องจังหวะไม่จำกัดอยู่แต่เรื่องเสียง จังหวะของทัศนสาร (visual rhythm) ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ ประกอบด้วยการสลับกัน การซ้ำ และช่วงจังหวะ จังหวะของทัศนสารสามารถสร้างขึ้นได้ด้วยวัตถุที่หยุดนิ่ง วัตถุที่เคลื่อนไหวและการตัดต่อ

- จังหวะของวัตถุที่หยุดนิ่ง การจัดวางตำแหน่งของวัตถุที่หยุดนิ่งในบริเวณภาพ หรือที่เรียกว่าการจัดองค์ประกอบภาพ (composition) สามารถสร้างจังหวะของภาพได้ ภาพหน้าจอบอกว่าไม่มีจังหวะภาพ เมื่อไรก็ตามมีการจัดวางวัตถุขึ้นในภาพ แม้เพียงแค่จุดเดียวจังหวะของภาพก็เกิดขึ้น

แผนภาพที่ ๕ จังหวะของวัตถุที่หยุดนิ่ง

จากภาพ (ภาพ ก.และ ค.) เมื่อลากเส้นผ่านจุดแล้วจะเกิดพื้นที่ขึ้น พื้นที่ที่มีขนาดเท่ากัน (ภาพ ข.) สร้างความแตกต่างได้น้อยกว่าพื้นที่ที่มีขนาดต่างกัน (ภาพ ง.)

แผนภาพที่ ๖ จังหวะของพื้นที่ที่หยุดนิ่ง

ในกรณีที่มีวัตถุขึ้นในภาพ (ภาพ ก.) ดังตัวอย่างเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า จังหวะของภาพได้เกิดขึ้นแล้ว กล่าวคือ มีลักษณะของการสลับกัน การซ้ำ และช่วงจังหวะเกิดขึ้น เมื่อลากเส้นผ่าน

สีเหลี่ยมผืนผ้า (ภาพ ข.) จะเห็นลักษณะร่วมกันของการสลับกัน (พื้นที่สีขาว, พื้นที่สีเทา - ภาพ ข.) การซ้ำ (พื้นที่ทั้งสามช่องตามแนวนอน - ภาพ ค.) และช่วงจังหวะ (พื้นที่เล็ก, พื้นที่ใหญ่ - ภาพ ง.)

การสลับกัน และการซ้ำจะพิจารณาได้จากการแบ่งพื้นที่ของภาพออกเป็นส่วนต่างๆ แต่ช่วงจังหวะของภาพเป็นการพิจารณาจากภาพโดยรวมทั้งหมด

- จังหวะของวัตถุเคลื่อนไหว วัตถุจะต้องเคลื่อนไหวโดยมีความสัมพันธ์กับเส้นขอบภาพ (frame line) ที่สร้างการเคลื่อนไหวนั้น อย่างไรก็ตาม วัตถุที่เคลื่อนไหวสามารถสร้างจังหวะของภาพได้ แม้ว่าการเคลื่อนไหวนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดจังหวะแต่อย่างใด จังหวะของวัตถุเคลื่อนไหวมี ๒ แบบ คือ จังหวะขั้นต้น และจังหวะขั้นที่สอง

จังหวะขั้นต้น (primary rhythm) เป็นจังหวะของวัตถุเคลื่อนไหวนั้นทั้งหมด มี ๔ วิธีในการสร้างจังหวะขั้นต้น ได้แก่

๑. การเข้าและการออกจากภาพ (entering and exiting the frame) วัตถุที่เคลื่อนที่เข้ามาในเส้นขอบภาพ ยังไม่เกิดจังหวะของภาพ แต่เมื่อวัตถุเคลื่อนพ้นออกจากเส้นขอบภาพไป จังหวะของภาพเกิดขึ้น เพราะเมื่อวัตถุเคลื่อนที่ผ่านเส้นขอบภาพเข้ามาในภาพเกิดการสลับกันขึ้น (พื้นที่นอกจอ, พื้นที่ในจอ) จนเมื่อวัตถุเคลื่อนพ้นจากภาพออกไปอีกทางหนึ่ง การซ้ำเกิดขึ้นตามมา (พื้นที่นอกภาพทั้งสองข้าง) ช่วงจังหวะเกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกของผู้ชมพิจารณาว่าวัตถุเคลื่อนไหวจากเส้นขอบภาพทั้งสองข้างในระยะเวลาเท่าไร

๒. การเคลื่อนไหวหน้าหรือหลังวัตถุอื่น (moving in front of or behind another object)

๓. การเริ่มและการหยุด (starting and stopping)

๔. การเปลี่ยนทิศทาง (changing direction)

จังหวะขั้นที่สอง (secondary rhythm) เกิดขึ้นโดยการเคลื่อนไหวบางส่วนของวัตถุที่ก่อให้เกิดจังหวะขั้นต้น เช่น คนกำลังเดิน เป็นจังหวะของการเคลื่อนไหวขั้นต้น ขาที่กำลังเดินอยู่นั้นเป็นจังหวะของการเคลื่อนไหวขั้นที่สอง หรือนกบินเป็นจังหวะของการเคลื่อนไหวขั้นต้น ปีกที่กำลังกระพือเป็นจังหวะของการเคลื่อนไหวขั้นที่สอง

- จังหวะการตัดต่อ ทุกๆ ครั้งที่การตัดและต่อภาพเกิดขึ้น จังหวะของภาพก็เกิดขึ้น ซึ่งย่อมประกอบด้วย การสลับกัน การซ้ำ และช่วงจังหวะ เช่นกัน

■ หลักความขัดแย้งและความกลมกลืน

การสร้างความขัดแย้งและความกลมกลืนโดยใช้จังหวะมีหลายวิธี เช่น

๑. ความช้า/ความเร็ว (slow/fast)

๒. การเร่งจังหวะ/การยี่ดจังหวะ (acceleration/deceleration) ช่วงจังหวะที่เร็วขึ้นสร้างความโดดเด่นให้แก่ภาพได้ ในทางตรงกันข้าม การยี่ดจังหวะให้ช้าลงก็ลดความโดดเด่นทางภาพ

๓. ความสม่ำเสมอ/ความไม่สม่ำเสมอ (regular/irregular) ความสม่ำเสมอจะสร้างความกลมกลืนให้แก่ภาพ ขณะที่ความไม่สม่ำเสมอสร้างความขัดแย้ง

๔. ความต่อเนื่อง/ความเป็นเศษเสี้ยว (continuous/fragmented) ความต่อเนื่องสร้างความกลมกลืนได้เป็นอย่างดี แต่ความเป็นเศษเสี้ยวหรือความไม่ต่อเนื่องสามารถสร้างขัดแย้งได้ การทำให้เป็นเศษเสี้ยวสามารถทำได้โดยวิธีการตัดต่อที่เรียกว่า “การตัดแบบกระโดด” (jump cut) เป็นการตัดต่อที่ไม่คำนึงถึงความราบรื่นของภาพ

โครงสร้างทัศนสาร (visual structure)

องค์ประกอบของทัศนสารทั้ง ๗ ประการ สามารถนำมาใช้ในการกำหนดโครงสร้างทัศนสาร (visual structure) เพื่อก่อให้เกิดการสื่อความหมายขึ้นจากภาพ ด้วยหลักการของความขัดแย้งและความกลมกลืน

โครงสร้างทัศนสารมีความคล้ายคลึงกับโครงสร้างของเรื่อง (story structure) หรือโครงเรื่อง (plot) อันประกอบด้วย ๓ ส่วน สำคัญ ได้แก่ การเปิดเรื่อง ประเด็นปัญหาและจุดสุดยอด และการปิดเรื่อง

การเปิดเรื่อง (exposition - EX)

การเปิดเรื่องเป็นการกำหนดข้อมูลเพื่อให้ผู้ชมรับรู้ในตอนต้นของเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องตัวละครหลักเป็นใคร ทำอะไร เมื่อไร อยู่ที่ไหน ฯลฯ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ชม และที่สามารถดำเนินการไปพร้อมกันได้คือ การเปิดเรื่องด้วยทัศนสาร (visual exposition) ซึ่งก็มีลักษณะเดียวกัน ผู้กำกับ ช่างภาพ หรือผู้กำกับภาพ เลือกลงองค์ประกอบของทัศนสาร ผ่านวิธีการต่างๆ เช่น การเลือกใช้เลนส์ มุมกล้อง การกำหนดสถานที่ เสื้อผ้า ฯลฯ เพื่อให้มีความเป็นเอกภาพ และที่สำคัญคือ เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ชมด้วยเช่นกัน

ประเด็นปัญหาและจุดสุดยอด (conflict - CO and climax - CX)

ประเด็นปัญหาช่วยสร้างความเข้มข้นเร้าใจให้กับเรื่องราว จนพัฒนาไปสู่จุดสุดยอดของเรื่อง การสร้างประเด็นปัญหาและจุดสุดยอดด้วยทัศนสาร (visual conflict and climax) ก็สามารถกระทำได้ด้วยหลักการของความขัดแย้งและความกลมกลืน

“องค์ประกอบของทัศนสารมีความขัดแย้งมากเท่าใด ผลก็คือ ความโดดเด่น (intensity) หรือพลัง (dynamic) ของทัศนสารจะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

องค์ประกอบของทัศนสารมีความกลมกลืนมากเท่าใด ผลก็คือ ความโดดเด่นหรือพลังของทัศนสารจะลดลงมากขึ้นเท่านั้น

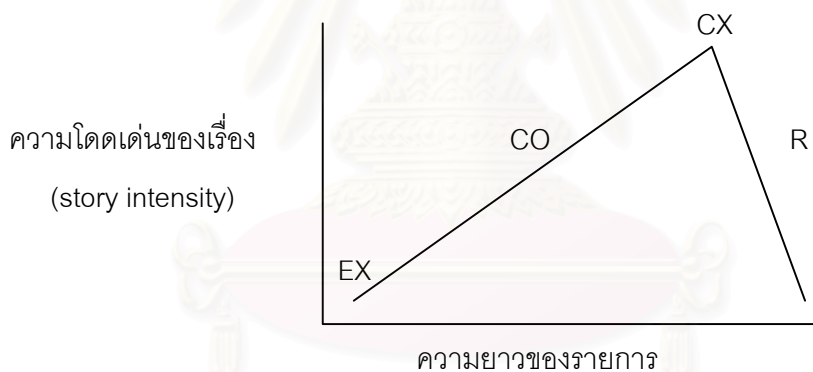
ความขัดแย้ง = ความโดดเด่นของทัศนสารเพิ่มมากขึ้น

ความกลมกลืน = ความโดดเด่นของทัศนสารลดน้อยลง”

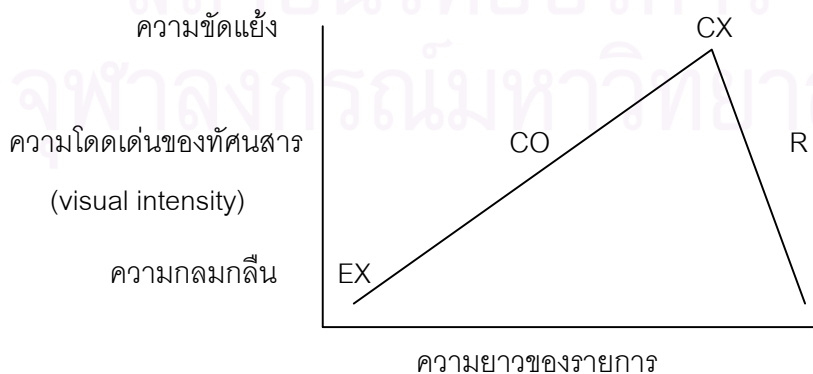
องค์ประกอบของทัศนสารสามารถกำหนดให้มีความโดดเด่น (intensity) ในระดับที่ต่างกันได้ จะช่วยให้สามารถเลือกได้ว่าจะใช้องค์ประกอบใดในการสร้างประเด็นปัญหาและพัฒนาไปสู่จุดสุดยอดทางทัศนสาร

การปิดเรื่อง (resolution - R)

ภายหลังจากที่ประเด็นปัญหาและจุดสุดยอดได้รับการคลี่คลายเพื่อเข้าสู่การปิดเรื่อง ความเข้มข้นเข้าใจในเรื่องราวก็ได้รับการบรรเทา การปิดเรื่องด้วยทัศนสาร (visual resolution) ก็ใช้หลักการของความขัดแย้งและความกลมกลืนเช่นกัน เพราะเมื่อกำหนดให้มีความกลมกลืนของทัศนสารมากขึ้น ความโดดเด่นทางทัศนสารก็จะลดน้อยลง

แผนภาพที่ ๗ โครงสร้างของเรื่อง

แผนภาพที่ ๘ โครงสร้างทัศนสาร

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างของเรื่องและโครงสร้างทัศนสารมีลักษณะคล้ายคลึงกัน การกำหนดโครงสร้างของเรื่องที่ดีจะช่วยให้เนื้อเรื่องมีความน่าติดตาม เช่นเดียวกันกับการกำหนดโครงสร้างทัศนสาร จะช่วยทำให้ภาพมีความหมายมากยิ่งขึ้น และยังก่อให้เกิดแรงดึงดูดในขณะที่ชมผลงานทัศนสารนั้น

แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพ (elements of the shot)

ภาพ (shot) ในงานโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ ถือเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด รองลงมาจากฉาก (scene) และองก์ (act) เป็นได้ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว มีระยะเวลาเป็นตัวกำหนดความยาวของภาพ ซึ่งมีความแตกต่างจากภาพ (picture) ในความหมายทั่วไป และเมื่อพิจารณาในทางเทคนิคแล้ว ภาพ (shot) ประกอบขึ้นจากภาพนิ่ง (frame) แต่ละภาพมาเรียงร้อยต่อกัน ในงานวิจัยชิ้นนี้ กำหนดให้ภาพ (shot) เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดสำหรับการศึกษา

Roy Thompson (1999) ได้แบ่งประเภทของภาพ (shot) ออกเป็น ๓ ชนิด โดยอาศัยความแตกต่างขององค์ประกอบที่ทำให้เกิดภาพขึ้นได้แก่ เลนส์ กล้อง ส่วนเชื่อมต่อกับกล้อง (mounting) และวัตถุ (subject) ภาพ (shot) ทั้ง ๓ ประเภทได้แก่

๑. simple shot เป็นภาพ (shot) ที่มีเพียงวัตถุเท่านั้นที่เคลื่อนไหว ไม่มีการเคลื่อนไหวของเลนส์ กล้อง และส่วนเชื่อมต่อกับกล้อง ได้แก่ ภาพ (shot) ขนาดต่างๆ ที่คุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ได้แก่

- extreme close up (XCU/ECU)
- big close up (BCU)
- close up (CU)
- medium close up (MCU)
- medium shot (MS)
- medium long shot (MLS)
- long shot (LS)
- very long shot (VLS)
- extreme long shot (XLS/ELS)
- two shot (2S)
- over shoulder shot (OSS)
- profile shot
- three quarter profile (3/4 profile)

๒. complex shot เป็นภาพ (shot) ที่ประกอบกันขึ้นจาก

- การเคลื่อนไหวของเลนส์ ได้แก่ การขยายเข้า/ออก (zoom) การเปลี่ยนระยะชัด (focus pull)
- การเคลื่อนไหวของกล้อง ได้แก่ การหันไปทางซ้าย/ขวา (pan) การก้ม/เงย (tilt)
- การเคลื่อนไหวของวัตถุที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไปนัก

complex shot จะเริ่มต้นและจบด้วยการนิ่ง ช่วงระหว่างภาพ (shot) จะประกอบขึ้นจากการเคลื่อนไหวอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันก็ได้ เช่น pan and tilt, zoom and pan เป็นต้น

๓. developing shot เป็นภาพ (shot) ที่ประกอบขึ้นจาก การเคลื่อนไหวของเลนส์ กล้อง ส่วนเชื่อมต่อกับกล้อง และวัตถุ ถือเป็นภาพ (shot) ที่ถ่ายทำยากที่สุด มีลักษณะการเริ่มต้นและจบลงด้วยการนิ่งเช่นเดียวกัน developing shot ที่ดีจะไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกสะดุดระหว่างที่ชม และไม่จำเป็นต้องอาศัยการตัดต่อเข้ามาช่วย

Roy Thompson (1998) ยังได้จำแนกให้เห็นถึงองค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพ (elements of the shot) ที่ใช้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณานำภาพ (shot) แต่ละภาพมาลำดับ (edit) ต่อกัน เพื่อให้เรื่องราวดำเนินไปได้อย่างมีความหมายและน่าเชื่อถือ องค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพประกอบด้วย

๑. **แรงจูงใจ (motivation)** เป็นองค์ประกอบที่แสดงเหตุผลของการเลือกใช้ภาพ (shot) หนึ่งมาต่อทำอีกภาพ (shot) หนึ่ง แรงจูงใจเกิดขึ้นได้จากสิ่งที่เห็นหรือได้ยิน หรือทั้งสองลักษณะประกอบกัน แรงจูงใจในละครจะได้รับการสร้างหรือกำหนดขึ้น ในขณะที่งานสารคดีจะไม่ค่อยปรากฏเท่าไรนัก

๒. **ข้อมูล (information)** ภาพ (shot) แต่ละภาพที่นำมาลำดับต่อกันนั้น ควรให้ข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้นแก่ผู้ชม ทั้งจากการมองเห็นและการได้ยิน

๓. **องค์ประกอบภาพ (composition)** สามารถกำหนดขึ้นได้จาก

- การกำหนดกรอบของภาพ (framing) ในการถ่ายทำซึ่งจะต้องคำนึงถึงสัดส่วนของภาพ (aspect ratio) การกำหนดกรอบของภาพในงานโทรทัศน์จะให้ผลทางภาพในลักษณะสองมิติ (กว้าง-ยาว) เท่านั้น

- การลวงมิติความลึก (illusion of depth) ในจอโทรทัศน์ที่เป็นสองมิติ ความลึกจะสามารถสังเกตได้โดยการใช้หลักภาพลวงตาทั้งสิ้น เช่น การใช้เส้นนำสายตา (convergence) ขนาดที่สัมพันธ์ (relative size) ความหนาแน่น (density) การวางติดกัน (juxtaposition) และสี

- บุคคลหรือวัตถุในกรอบภาพ (the subjects or objects within the frame) ตำแหน่งและการเคลื่อนไหวของบุคคลหรือวัตถุในกรอบภาพ ถูกกำหนดขึ้นโดยประเพณีนิยมซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากภาพเขียน

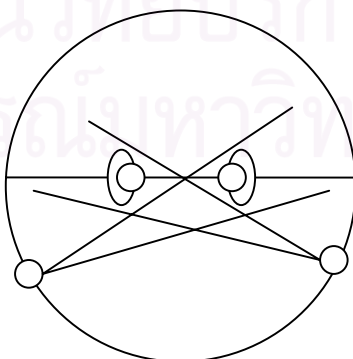
๔. เสียงประกอบ (sound) มีลักษณะที่แตกต่างจากภาพอย่างมาก ในการมองเห็น สายตาเลือกสิ่งที่จะดูได้ แต่ในการได้ยิน หูไม่สามารถเลือกสิ่งที่จะได้ยินได้ เสียงมีลักษณะเข้าถึงผู้ชมโดยตรงมากกว่าภาพ และมีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่า เสียงจะสร้างภาพให้เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลแตกต่างกัน มีคำกล่าวที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเสียงที่นักบันทึกเสียงตระหนักอยู่เสมอคือ “เราไม่จำเป็นต้องเห็นในสิ่งที่ได้ยิน แต่เราต้องได้ยินในสิ่งที่เห็น” เช่นกันสำหรับในจอโทรทัศน์ อะไรก็ตามที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ควรจะได้ยินเสียง แต่บางสิ่งที่ได้ยินจากโทรทัศน์ไม่จำเป็นต้องเห็นอยู่เสมอ

๕. มุมกล้อง (camera angle) จะอธิบายถึงตำแหน่งที่ผู้ชมมองวัตถุหรือบุคคล ในแต่ละภาพ (shot) ควรจะใช้มุมกล้องใหม่เสมอ ด้วยเหตุผลดังนี้

- เพื่อเพิ่มโอกาสในการให้ข้อมูลใหม่ ภาพ (shot) ที่มีขนาดใกล้จะให้รายละเอียดได้ชัดเจนกว่า ภาพ (shot) ที่มีขนาดกว้างจะแสดงถึงการกระทำได้มากกว่า
- เพื่อเพิ่มโอกาสในการลำดับภาพต่อเนื่องกัน
- เพื่อลดความน่าเบื่อในการชม ขณะเดียวกันการเปลี่ยนมุมกล้องก่อให้เกิดความน่าสนใจในการติดตามชมมากขึ้น
- เพื่อช่วยในการดึงความสนใจของผู้ชมจากลักษณะหนึ่งไปยังอีกลักษณะหนึ่ง
- เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้หาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบในสิ่งที่เห็น
- เพื่อสร้างผลทางการละคร (dramatic effect) (Gerald Millerson, 1993)

ในการใช้มุมกล้องมีกฎที่ต้องคำนึงถึงอยู่ ๒ ข้อ

กฎ ๑๘๐ องศา (the 180 degree rule) กำหนดให้การกระทำของบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าอยู่ในพื้นที่วงกลมสมมติ ซึ่งมีเส้นผ่าศูนย์กลางลากผ่านการทำนั้น (ดูภาพประกอบ) การถ่ายภาพจะอนุญาตให้เกิดขึ้นภายใน ๑๘๐ องศา ของด้านใดด้านหนึ่งในวงกลมเท่านั้น

แผนภาพที่ ๙ กฎ ๑๘๐ องศา

กฎ ๓๐ องศา (the 30 degree rule) กำหนดให้การถ่ายทำที่เกิดขึ้นภายใต้กฎ ๑๘๐ องศา มุมกล้องของภาพ (shot) ต่อมาจะต้องไม่ตั้งอยู่น้อยกว่า ๓๐ องศา จากตำแหน่งมุมกล้องของภาพ (shot) ก่อนหน้า

๖. ความต่อเนื่อง (continuity) ช่วยควบคุมรายละเอียดของสิ่งที่มองเห็นและสิ่งที่ได้ยิน ที่เกิดขึ้นระหว่างการถ่ายทำแต่ละครั้ง (takes) ภาพ (shot) และฉาก (scenes) ให้ออกมาต่อเนื่องกัน ความต่อเนื่องประกอบด้วย

- ความต่อเนื่องด้านเนื้อหา (content continuity) ครอบคลุมองค์ประกอบทางทัศนศาสตร์ ทั้งหมดภายในภาพ (shot)

- ความต่อเนื่องทางการเคลื่อนไหว (movement continuity) เกี่ยวข้องกับทิศทางที่สอดคล้องกันระหว่างภาพ (shot) หนึ่งไปยังอีกภาพ (shot) หนึ่ง

- ความต่อเนื่องของตำแหน่ง (position continuity) เกี่ยวเนื่องกับตำแหน่งของบุคคลหรือวัตถุ ในจอโทรทัศน์ ถ้าบุคคลหรือวัตถุอยู่ด้านซ้ายของภาพในภาพ (shot) แรก ภาพ (shot) ต่อมาบุคคล หรือวัตถุอย่างเดียวกัน ก็ควรจะอยู่ในด้านเดียวกัน

- ความต่อเนื่องทางเสียง (sound continuity) เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะไม่เพียงแต่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งแนวหน้า (foreground) หรือแนวหลัง (background) แต่ยังสัมพันธ์กับมิติของเสียง (sound perspective) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับระยะทางด้วย

แนวคิดเรื่องการออกแบบตัวอักษร (lettering design)

ในการสื่อสารด้วยภาพอย่างโทรทัศน์ ตัวอักษรแทบจะมีบทบาทต่อผู้ชมน้อยมาก แม้ว่าจะต้องอาศัยทักษะการมองเห็นเพื่อสื่อสารก็ตาม ทั้งนี้เนื่องมาจากคุณลักษณะหรือธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์ที่ไม่เอื้อต่อการอ่านเท่าไรนัก ผู้ชมโทรทัศน์ไม่นิยมดูโทรทัศน์ด้วยระยะที่ใกล้เช่นเดียวกับการอ่านหนังสือ คุณสมบัติทางเทคนิคที่ใช้แสงในการสร้างภาพไม่เหมาะสำหรับการจ้องมองเป็นระยะเวลานาน ความกระชับฉับไวของการนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อโทรทัศน์ ฯลฯ เหตุผลทั้งหลายเหล่านี้ล้วนมีผลสำคัญต่อการนำเสนอตัวอักษรผ่านสื่อโทรทัศน์ทั้งสิ้น

ขณะเดียวกันตัวอักษรมีบทบาทในงานสิ่งพิมพ์เป็นสำคัญ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบตัวอักษรจึงมักจะจำกัดอยู่ในบริบทของสื่อสิ่งพิมพ์ ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงได้นำแนวคิดการออกแบบตัวอักษรสำหรับงานสิ่งพิมพ์มาประยุกต์ เพื่อใช้ศึกษาการใช้ตัวอักษรที่ปรากฏในส่วนประกอบรายการโทรทัศน์

การออกแบบตัวอักษรครอบคลุมความหมายของการออกแบบ ๒ แนวทาง คือ การออกแบบตัวอักษรรูปทรงใหม่ และอีกแนวทางหนึ่งคือ ศิลปะการออกแบบจัดเรียง (สันติ คุณประเสริฐ, ม.ป.ป.)

การออกแบบตัวอักษรรูปทรงใหม่ (new letter forms) เป็นการออกแบบตัวอักษรที่ไม่เคยปรากฏรูปแบบมาก่อน ก่อให้เกิดตัวอักษรที่มีรูปทรงเฉพาะ เป็นเอกลักษณ์ โดดเด่นแยกออกจากกัน ในสมัยแรกนั้น การออกแบบตัวอักษรรูปทรงใหม่ขึ้นอยู่กับทักษะความเชี่ยวชาญการเขียน หรือการคัดลายมือ จนกระทั่งระบบการพิมพ์เกิดขึ้น จึงมีการพัฒนาด้านสรีระภาพ (anatomy) และสัดส่วน (proportion) มากขึ้น จนเป็นหลักพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานสากลในที่สุด

ศิลปะการออกแบบจัดเรียง (typography) หมายถึง การออกแบบโดยเลือกตัวอักษรที่ถูกออกแบบไว้แล้วหรือมีอยู่แล้ว นำเอามาจัดเรียงให้เป็นข้อความที่มีพลังด้านความหมายและความรู้สึก โดยจะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับรูปแบบตัวอักษร การทำความเข้าใจถึงประวัติความเป็นมาของตัวอักษรแต่ละรูปแบบ ตลอดจนคุณสมบัติด้านดีและข้อด้อยของตัวอักษร จะช่วยให้สามารถเลือกตัวอักษรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และในขณะเดียวกันการออกแบบจัดเรียงที่มีคุณค่าและคุณภาพควรจะสามารถสื่อสารและแสดงออกด้วยคุณสมบัติที่ดีเด่นในด้านต่างๆ อาทิ

๑. การขยายความหรือเรื่องราว ช่วยถ่ายทอดความหมายได้กว้างและชัดกว่าการพูด ขยายเรื่องราวเกี่ยวกับความคิด อารมณ์ความรู้สึก และจินตนาการ

๒. แสดงออกทางความงาม ช่วยเพิ่มเติมความสวยงามให้เกิดขึ้นกับข้อความหรือหน้ากระดาษสิ่งพิมพ์

๓. เสนอรูปแบบที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์รูปแบบที่นอกเหนือกฎเกณฑ์ หลีกเลียงความซ้ำซากของแนวนิยมแบบเดิมที่พบเห็นจนชินตา

ในการออกแบบตัวอักษรจำเป็นต้องรู้อะไรบ้างที่จะต้องรู้จักตัวอักษรเสียก่อน โดยจะพิจารณาจากองค์ประกอบ ๓ ประการ ได้แก่ (โสรัชย์ นันทวิชรวิบูลย์, ๒๕๔๕)

๑. **ชนิดตัวอักษร (type style)** หรือที่เรียกกันว่า ฟอนต์ (font) แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ อักษรภาษาอังกฤษและอักษรภาษาไทย

ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่ใช้ในการออกแบบมีหลายชนิด ได้แก่

๑. serif หรือตัวอักษรแบบโรมัน เป็นตัวอักษรที่มีเชิง ตัวอักษรมีความหนาบางไม่ต่างกันมากนัก ตัวอักษรแบบ serif ให้ความรู้สึกถึงความเก่า ความขลัง จึงมักจะใช้กับงานที่เป็นทางการ กึ่งไปทางพิธีตรอง หรือเรื่องราวในเชิงอนุรักษ์นิยม

๒. san serif หรือตัวอักษรแบบโกธิค เป็นตัวอักษรที่ดัดแปลงเอาเชิง (serif) ออกให้ดูเรียบ ตัวอักษรมีความหนาบางไม่ต่างกันนัก เป็นตัวอักษรที่ดูเรียบง่าย ทันสมัย เหมาะสำหรับการนำไปใช้ออกแบบหลายชนิด

๓. script หรือตัวอักษรที่เลียนแบบลายมือ ตัวเขียน ตัวอักษรมีความหนาบางทั้งแบบพอกๆ กัน เหมือนเขียนด้วยดินสอ และต่างกันเหมือนใช้ปากกาคอคแรงเขียนตัวหนังสือ ตัวอักษรชนิดนี้ให้ความรู้สึกไม่เป็นทางการ อิสระ เส้นสายของตัวอักษรให้ความสนุกสนานไร้กฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว

๔. display type หรือตัวประดิษฐ์ เป็นตัวอักษรที่ได้รับการตกแต่งให้โดดเด่น บางตัวก็เป็นภาพสัญลักษณ์ ตัวอักษรประดิษฐ์มีรูปแบบที่หลากหลายขึ้นอยู่กับนำไปใช้ เพราะแต่ละแบบจะให้อารมณ์ ความรู้สึก และการสื่อความหมายที่แตกต่างกันไป

ตัวอักษรภาษาไทย มีลักษณะที่จัดวางยากกว่าตัวอักษรภาษาอังกฤษ เนื่องจากมีสระและวรรณยุกต์ มีหลายชนิดได้แก่

๑. แบบดั้งเดิม หรือแบบมีหัว เป็นแบบที่คุ้นเคยมากที่สุด มีความเป็นทางการคล้ายๆ กับ serif ของภาษาอังกฤษ ตัวอักษรแบบนี้เป็นตัวที่อ่านออกได้ง่ายจึงนิยมนำมาจัดวางเป็นเนื้อหาในงานสิ่งพิมพ์

๒. แบบหัวตัด หรือแบบไม่มีหัว เป็นตัวอักษรที่ดัดแปลงมาจากแบบมีหัวโดยตัดหัวออกเหมือนเขียนด้วยปากกาคอคแรง ตัวอักษรแบบนี้ให้อารมณ์ความรู้สึกถึงความทันสมัยมากกว่าแบบดั้งเดิม เปรียบได้เหมือนแบบ san serif ของภาษาอังกฤษ มักใช้ตัวอักษรแบบนี้กับงานที่ดูร่วมสมัยและเป็นสากลมากกว่า

๓. แบบลายมือ เหมาะที่จะใช้งานที่ไม่เป็นทางการ อิสระ เป็นธรรมชาติ ดูสนุกสนาน และไร้กฎเกณฑ์ เปรียบได้กับตัวอักษรแบบ script ของภาษาอังกฤษ

๔. แบบคัดลายมือ หรือแบบอักษรณ์ เป็นแบบที่เกิดจากการคัดลายมือ ด้วยปลายปากกาแบบโบราณที่มีหัวแหลม เช่น ปากกาขนนก ตัวอักษรแบบนี้แสดงความเป็นทางการ และให้ความรู้สึกถึงพิธีรีตรองแบบไทยๆ แสดงถึงความเคารพและให้เกียรติ

๕. แบบประดิษฐ์ เป็นตัวอักษรที่ดัดแปลงเพื่อให้เข้ากับงานต่างๆ ที่ออกแบบ ตัวอักษรที่เป็นแบบประดิษฐ์ให้ความรู้สึกที่หลากหลายขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบเหมือนกับ display type ของตัวอักษรภาษาอังกฤษ

๒. **บุคลิกของตัวอักษร (type character)** คือ ลักษณะของตัวอักษรที่เป็นอยู่ในขณะนั้น แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่พบเห็นได้โดยทั่วไป

- normal / regular   คือ ตัวอักษรแบบตัวปกติ
- italic   คือ ตัวอักษรแบบเอียง
- bold   คือ ตัวอักษรแบบหนา
- bold-italic   คือ ตัวอักษรแบบตัวหนาและเอียงปกติ

การใช้บุคลิกของตัวอักษรขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของงาน เช่น การเน้นข้อความสำคัญ อาจจะใช้ตัว bold หรือ italic เพื่อให้สะดุดตา

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มพิเศษที่จะพบได้กับฟอนต์บางชนิดเท่านั้น

- extra / black   คือ ตัวอักษรแบบหนาพิเศษ
- light   คือ ตัวอักษรที่มีลักษณะบางเป็นพิเศษ
- extended   คือ ตัวอักษรที่มีลักษณะกว้างเป็นพิเศษ
- narrow / condensed   คือ ตัวอักษรที่มีลักษณะแคบเป็นพิเศษ
- outline   คือ ตัวอักษรที่มีลักษณะเป็นกรอบเส้นรอบนอก
- allcaps   คือ ตัวอักษรที่เป็นตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด

การใช้บุคลิกของตัวอักษรในกลุ่มนี้จะใช้ในการออกแบบหัวเรื่องหรือใจความสำคัญต่างๆ เป็นหลัก ตัวอักษรแต่ละบุคลิกให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการนำไปจัดวางให้เหมาะสม

๓. ขนาดตัวอักษร (type size) มีหน่วยที่รู้จักกันดี คือ พอยนต์ (point) ซึ่ง ๗๒ พอยนต์ มีขนาดตัวอักษรใหญ่เท่ากับ ๑ นิ้ว ในการใช้ตัวอักษรกับงานสิ่งพิมพ์ในส่วนที่เป็นเนื้อหานิยมใช้อยู่ที่ขนาด ๑๔ พอยนต์ ขณะที่ในงานกราฟิกเป็นการยากที่จะระบุขนาดตัวอักษร ขึ้นอยู่กับลักษณะการจัดวางในงานเป็นสำคัญ โดยพิจารณาว่าตัวอักษรเป็นองค์ประกอบหนึ่งในงานออกแบบ แล้วลดหรือเพิ่มขนาดให้เหมาะสม

ในการออกแบบตัวอักษร มีคุณสมบัติ ๒ ประการที่จะต้องคำนึงถึงเสมอคือ ความประจักษ์ภาพ (legibility) และความอ่านง่าย (readability)

ความประจักษ์ภาพ (legibility) เป็นความคุ้นเคยในการรับรู้ได้ว่า ตัวอักษรนั้นเป็นตัวอักษรอะไร ตัวอักษรที่ได้รับการออกแบบขึ้นมาใหม่ ควรมีความประจักษ์ภาพสูง เพราะจะนำไปสู่การจัดเรียงเนื้อหาที่มีความชัดเจนและอ่านง่าย เช่น หากมีการแบ่งครึ่งกลางตัวอักษรในแนวนอน และแยกตัวอักษรเป็นส่วนบนและส่วนล่าง จะพบว่าส่วนบนของตัวอักษรจะมีความประจักษ์ภาพสูงกว่าส่วนล่าง หรือ ตัวอักษรที่มีเชิง (serif) มีความประจักษ์ภาพสูงกว่าตัวอักษรที่ไม่มีเชิง หรือ ตัวอักษรที่มีลีลาลายเส้นซับซ้อนหรือมีรูปร่างที่แปลกต่าย่อมถูกจดจำได้ดีกว่า แต่มีความประจักษ์ภาพน้อยกว่าตัวอักษรที่มีเส้นอักษรเรียบง่าย

ความอ่านง่าย (readability) เป็นเสมือนการประเมินความชัดเจน ความรวดเร็ว และความสบายตาในการอ่าน การเลือกใช้ตัวอักษรที่มีรูปทรงและโครงสร้างที่มีความประจักษ์ภาพ เลือกใช้รูปแบบที่คุ้นเคยกับสายตาผู้อ่าน ย่อมทำให้เกิดการอ่านง่ายและสามารถจับใจความได้ในเวลาอันรวดเร็ว การอ่านง่ายจึงเป็นคุณลักษณะที่เกิดจากการออกแบบจัดเรียงตัวอักษรเป็นสำคัญ

แนวคิดเรื่องเสียงโทรทัศน์ (television sound)

โทรทัศน์เกิดขึ้นเพื่อเป็นสื่อโสตทัศน์ (audiovisual) เสียงในโทรทัศน์มีความสำคัญในการส่งผ่านเนื้อหาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าภาพ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ คำว่า “โทรทัศน์” (หรือ “ภาพยนตร์”) ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่เสียง ในฐานะเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง

เสียง (sound) มีวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ขณะที่เสียงรบกวน (noise) ไม่มี สิ่งที่เราได้ยินสามารถเป็นได้ทั้งเสียงและเสียงรบกวนในเวลาเดียวกัน หลายครั้งจึงพบว่าเสียงดนตรีในรายการโทรทัศน์กลายเป็นเสียงรบกวนได้

Herbert Zettl (1990) ได้เสนอแนวคิดในการศึกษาเรื่องเสียงในงานโทรทัศน์ว่าสามารถศึกษาได้จาก ลักษณะทั่วไปทางเสียงโทรทัศน์ หน้าที่ของเสียง และองค์ประกอบทางสุนทรียะ

ลักษณะทั่วไปทางเสียงโทรทัศน์

ความเข้าใจผิดประการสำคัญเกี่ยวกับโทรทัศน์ คือ การหลีกเลี่ยงการใช้คนพูดด้วยการใช้ภาพพูด เพราะถึงอย่างไรก็ตามโทรทัศน์ไม่ใช่สื่อภาพเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงสื่อสารด้วยเสียงด้วย

ลักษณะทั่วไปทางเสียงโทรทัศน์เป็นดังนี้

๑. สะท้อนความจริง (reflection of reality) รายการโทรทัศน์สร้างขึ้นโดยมีความจริงเป็นพื้นฐาน ไม่ว่าจะ เป็นรายการประเภทต่างๆ เช่น ข่าว สารคดี รายการพูดคุย หรือแม้แต่ละคร ก็ล้วนแต่สะท้อนบางลักษณะของความจริงให้ปรากฏ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นคงไม่สามารถที่จะละเลยหรือเพิกเฉยต่อเสียงที่จะปรากฏในโทรทัศน์ได้

๒. ลดความชัดเจนของภาพ (low-definition image) ด้วยเหตุที่โทรทัศน์มีจอขนาดเล็กภาพมีความละเอียดน้อย มีอัตราความคมชัดและสีที่จำกัด (ซึ่งล้วนแตกต่างจากภาพยนตร์) ทำให้โทรทัศน์มักจะนำเสนอภาพที่มีระยะใกล้ (close up) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เสียงในการให้ข้อมูลเพิ่มเติมภาพแต่เพียงลำพังอาจจะไม่เพียงพอต่อการเล่าเรื่อง และเมื่อปิดเสียงโทรทัศน์ มักจะพบว่าเป็นการยากที่จะเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด แม้ว่าภาพเหล่านั้นจะสื่อสารมากเพียงใดก็ตาม โดยปกติเสียงโทรทัศน์จะมีความสัมพันธ์กับข้อมูลหรือเนื้อหา มากกว่าภาพ

๓. **ลักษณะทางเทคนิค (technical aspects)** ด้วยข้อจำกัดทางเทคนิคบางอย่างทำให้คุณภาพของเสียงโทรทัศน์ลดลง เช่น การบันทึกเสียงและปัญหาการผลิตซ้ำ ซึ่งไมโครโฟนบางประเภทไม่เหมาะกับทุกสถานการณ์ ทำให้เสียงไม่ชัดเจน

เสียงที่ได้ยินทางโทรทัศน์มี ๒ รูปแบบ ได้แก่ เสียงพูด เช่น บทสนทนา บทบรรยายต่างๆ และเสียงประกอบ เช่น เสียงแวดล้อม ซึ่งทั้งสองรูปแบบนี้สามารถจัดกลุ่มได้เป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

เสียงแท้ (literal sound) เสียงแท้เป็นได้ทั้งเสียงพูดและเสียงแวดล้อมต่างๆ ซึ่งแสดงความหมายที่เฉพาะเจาะจง และแสดงให้เห็นพร้อมกันกับแหล่งกำเนิดเสียงอีกด้วย เสียงแท้สามารถเกิดขึ้นโดยเห็นพร้อมกันกับ (synchronous) แหล่งกำเนิดเสียง หรือไม่เห็นแหล่งกำเนิดเสียง (asynchronous) ก็ได้ เสียงที่เกิดขึ้นพร้อมกันกับเห็นแหล่งกำเนิดเสียงเป็นเสียงในจอ (on-screen sound) ขณะที่เสียงแท้ที่ไม่เห็นแหล่งกำเนิดเสียงเป็นเสียงนอกจอ (off-screen sound)

เสียงไม่แท้ (nonliteral sound) เป็นเสียงที่ไม่ได้ตั้งใจระบุถึงแหล่งกำเนิดเสียงที่เฉพาะเจาะจง หรือแสดงถึงความหมายที่แท้จริง เสียงไม่แท้ไม่มีความสัมพันธ์กับแหล่งกำเนิดเสียง อีกทั้งยังไม่ช่วยทำให้สื่อถึงภาพแต่อย่างใด แต่อาจส่งผลต่อความรู้สึกบางอย่าง เสียงดนตรีมักเป็นเสียงไม่แท้

โดยทั่วไปแล้ว เสียงแท้และเสียงไม่แท้มักปรากฏร่วมกันในรายการโทรทัศน์

หน้าที่ของเสียง (sound functions)

เสียงโทรทัศน์มีหน้าที่หลักดังนี้

๑. **ให้ข้อมูล (information)** หน้าที่ในการให้ข้อมูลของเสียงเป็นการสื่อสารเชิงวัจนภาษา ซึ่งภายใต้เงื่อนไขนี้ คำพูดสามารถสื่อความหมายแทนภาพได้หลายภาพโดยเฉพาะคำประพจน์นามธรรมต่างๆ รูปแบบของคำพูดที่ใช้ในงานโทรทัศน์ ได้แก่ บทสนทนา บทพูดกับผู้ชมโดยตรง และบทบรรยาย

บทสนทนา (dialogue) หมายถึง คำพูดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป บทสนทนาจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งพูดขณะที่อีกบุคคลหนึ่งฟัง หรือเมื่อบุคคลหนึ่งพูดกับตัวเองก็ได้

บทพูดกับผู้ชมโดยตรง (direct address) หมายถึง คำพูดที่ผู้แสดงพูดโดยตรงกับผู้ชมจากตำแหน่งที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ โดยทั่วไปโทรทัศน์ถือเป็นสื่อที่เหมาะสมสำหรับการพูดกับผู้ชมโดยตรง เพราะโทรทัศน์มีขนาดเล็ก และด้วยความมีชีวิตชีวาของภาพที่สามารถนำเสนอได้ทันที

บทบรรยาย (narration) สามารถเกิดขึ้นในกล้องหรือนอกกล้องก็ได้ บทบรรยายใช้ในการอธิบายเหตุการณ์ หรือเป็นการพูดเชื่อมช่วงต่างๆ

๒. **แสดงความสัมพันธ์กับสิ่งภายนอก (outer orientation)** ได้แก่ พื้นที่ เวลา สถานการณ์ และปัจจัยภายนอก

พื้นที่ (space) เสียงที่เฉพาะเจาะจงสามารถแสดงและระบุได้ถึงสถานที่ สภาพแวดล้อม และพื้นที่นอกจอ (off-screen space)

เวลา (time) เสียงมีพลังอย่างยิ่งในการที่จะบอกเวลาและฤดูกาล

สถานการณ์ (situation) เสียงให้รายละเอียดเหตุการณ์ที่เฉพาะเจาะจงได้ และเสียงยังสามารถบ่งบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าบางอย่างได้

ปัจจัยภายนอก (external condition) เสียงแสดงถึงสิ่งที่ใหญ่หรือเล็ก เรียบหรือขรุขระ สูงหรือต่ำ เก่าหรือใหม่ เร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับการใช้ที่แตกต่างออกไป

๓. แสดงความสัมพันธ์กับสิ่งภายใน (inner orientation) ได้แก่ อารมณ์ ปัจจัยภายใน พลัง และโครงสร้าง

อารมณ์ (mood) เสียงดนตรีเป็นวิธีหนึ่งที่จะสร้างอารมณ์ได้ ดนตรีทำให้หัวเราะ มีความสุข หรือเศร้าได้ ดนตรีมีผลต่ออารมณ์โดยตรง โดยปราศจากการปิดกั้นใดๆ จึงเป็นเหตุให้เกิดการยอมรับว่าดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ที่ปรากฏในโทรทัศน์ แม้นดนตรีจะไม่ได้เล่าเรื่องเลยก็ตาม

ปัจจัยภายใน (internal condition) เสียงแสดงปัจจัยภายในที่หลากหลาย เช่น ภาวะแวดล้อมที่มั่นคงและไม่มั่นคง หรือปัจจัยภายในของบุคคลที่รู้สึกสงบ ตื่นเต้น กระวนกระวาย

พลัง (energy) ดนตรีและเสียงไม่แต่ต่างๆ สามารถสร้างหรือเพิ่มพลังสุนทรีย์ให้แก่เหตุการณ์ในรายการโทรทัศน์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการการ์ตูน ดนตรีและเสียงประกอบเป็นแหล่งเสียงที่สร้างพลังอย่างมาก

โครงสร้าง (structure) หน้าที่ที่สำคัญที่สุด แต่สังเกตเห็นได้น้อยที่สุดของเสียง คือ การสร้างหรือเสริมโครงสร้างของจังหวะ (rhythmic structure) ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับจังหวะของภาพ เมื่อจังหวะของภาพและเสียงขนานไปด้วยกัน โครงสร้างโดยรวมจะกลายเป็นหนึ่งและคงที่ ซึ่งถ้าโครงสร้างดังกล่าวเรียบและนานเกินไป จะทำให้น่าเบื่อได้

องค์ประกอบทางสุนทรีย์ (aesthetic factors)

องค์ประกอบพื้นฐานทางสุนทรีย์ในการใช้เสียงที่ควรคำนึงถึงมี ๓ ประการ คือ

๑. วัตถุ/บุคคลกับพื้นหลัง (figure-ground) เป็นการเลือกใช้เสียงที่เหมาะสมและเข้ากันได้ระหว่างวัตถุ/บุคคลเบื้องหน้า (figure) กับพื้นหลัง (ground)

๒. มิติของเสียง (perspective) คือ การเลือกใช้เสียงในระยะภาพที่แตกต่างกัน เสียงในระยะใกล้ให้มิติของการปรากฏมากกว่าเสียงในระยะไกล มิติของเสียงยังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของวัตถุ/บุคคลกับพื้นหลังด้วย

๓. ความต่อเนื่อง (continuity) เป็นการกำหนดให้เสียงมีความดังและมีความถี่ต่อเนื่องตลอด ในชุดของภาพที่ตัดต่อไว้ (series of edits) การรักษาความต่อเนื่องของเสียงประกอบ (เสียงพื้นหลัง) จะทำให้ผู้ชมรับรู้ว่าเป็นเสียงที่ปรากฏเบื้องหน้ายังคงดำเนินต่อเนื่องไปโดยไม่คำนึงว่าเสียงเบื้องหน้า เปลี่ยนระดับหรือคุณภาพไปแล้วก็ตาม

แนวคิดเรื่องการสร้างงานกราฟิกในโทรทัศน์

ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์จัดได้ว่าเป็นงานกราฟิกลักษณะหนึ่ง ที่มีวิธีการผลิตที่หลากหลาย เช่น การบันทึกภาพวิดีโอ การถ่ายภาพนิ่ง สไลด์ หรือการสร้างสรรคจากคอมพิวเตอร์

การผลิตงานกราฟิกเพื่อใช้ในโทรทัศน์เป็นการมุ่งเสนอข้อมูลหรือสาระสำคัญแก่ผู้ชม งานกราฟิกดังกล่าวครอบคลุมตั้งแต่วัสดุที่ประกอบขึ้นในฉาก รวมไปถึงการซ้อนตัวหนังสือบอกชื่อผู้ประกาศ งานกราฟิกในโทรทัศน์นอกจากจะให้ข้อมูลที่สำคัญแก่ผู้ชม ยังช่วยสร้างอารมณ์หรือบรรยากาศให้เกิดขึ้นแก่ชิ้นงานอีกด้วย ทว่าในทางกลับกันงานกราฟิกอาจเป็นสิ่งที่รบกวนวัตถุประสงค์หรือหน้าที่ของรายการก็เป็นได้

หลักพื้นฐานในการสร้างสรรค์งานกราฟิกมี ๒ ประการคือ (Ronald J. Compesi, 1985)

เอกภาพ (unity) ในการสร้างสรรค์รายการให้มีประสิทธิภาพ งานกราฟิกจำเป็นที่จะต้องสอดคล้องหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับแนวคิดหรือวัตถุประสงค์ของรายการ การแสดงออกถึงความเป็นเอกภาพครอบคลุมถึงปัจจัยด้านสุนทรียะ และปัจจัยด้านการนำเสนอ ทั้งในแง่สาระ เรื่องราว หรือบุคลิกของรายการ ตลอดจนมุมกล้อง การจัดแสง การตัดต่อ หรือเสียง ล้วนแล้วแต่ต้องดำเนินไปด้วยกันอย่างมีเอกภาพ

ความกระจ่าง (clarity) ในงานกราฟิก ความกระจ่างเกี่ยวข้องกับความง่าย (simplicity) ของการนำเสนอ และความชัดเจน (visibility) ของส่วนประกอบงานกราฟิกหรือตัวอักษร ปัจจัยด้านหน้าที่และการใช้งานในการเตรียมงานกราฟิกเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ความกระจ่างเกิดขึ้น

ปัจจัยด้านสุนทรียะ (aesthetic factors) ได้แก่ องค์ประกอบทางทัศนสาร สีลา รูปแบบพื้นผิว และสี

องค์ประกอบทางทัศนสาร (visual composition)

ตามหลักประเพณีนิยม ลักษณะทางสุนทรียะของภาพเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากกฎแห่งองค์ประกอบ (rules of composition) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดสมดุลย์ (balance) มวล (mass) การเคลื่อนไหวของสายตา (movement of the eyes) และการใช้สี ซึ่งกฎดังกล่าวนี้อยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ด้านการวาดภาพ อย่างเช่นภาพนิ่งทั้งหลายในพิพิธภัณฑ์

ในทางตรงกันข้าม โทรทัศน์เป็นสื่อแห่งภาพเคลื่อนไหวประกอบเสียงในการเล่าเรื่องราวโดยอาศัยองค์ประกอบด้านทัศนสาร ภาพแต่ละภาพบนโทรทัศน์ต่อเนื่องกันในสิ่งที่นำเสนอและบอกเล่าในสิ่งที่ตามมา อาทิ ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นในแต่ละภาพ (frame) ถูกเร่ง หยุด หรือเน้น เพื่อภาพต่อไป นั้นหมายความว่า องค์ประกอบทางทัศนสารถูกนำมาใช้เสมือนเป็นเครื่องหมายวรรคตอนในการสื่อสารทางวจนภาษา อาทิ การจัดองค์ประกอบแบบสมมาตรอาจจะกระตุ้นให้ผู้ชมเฝ้ารอว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับภาพต่อไป ขณะที่การจัดองค์ประกอบแบบสมมาตรอาจเป็นการสรุปความคิด เป็นต้น

ปัจจัยด้านสุนทรียะยังมุ่งเน้นในเรื่องคุณค่า และความคาดหวังของผู้ชมอีกด้วย รสนิยมและประสบการณ์ของผู้ชมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความนิยมชมชอบภาพแต่ละภาพหรือทั้งหมด ขณะเดียวกันผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องสื่อสารกับผู้ชมอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความเข้าใจ ฉะนั้นงานกราฟิกจึงควรที่จะถูกนำมาใช้งานเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์ของรายการเป็นสำคัญ นั้นหมายถึง งานกราฟิกที่เน้นเพียงเพื่อความสวยงามเพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นสำหรับรายการโทรทัศน์

ลีลา (style)

ลีลาเป็นลักษณะการนำเสนอตัวอักษรและงานกราฟิกที่มีความเป็นเฉพาะบุคคลอย่างมาก โดยทั่วไปตัวหนังสือมักจะนำเสนอด้วยลีลาที่ต่อเนื่องไม่เปลี่ยนแปลง ทั้งรูปแบบ ขนาด ฯลฯ เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงลีลาของตัวหนังสือ ผู้ชมอาจจะเข้าใจว่ามีการซ่อนความหมายอื่นสำหรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (Patrick Morris, 1999)

ลีลาของการนำเสนอทางโทรทัศน์สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น naturalism, selective realism, symbolism, expressionism เป็นต้น เมื่อมีการเลือกลีลาในการนำเสนอทางโทรทัศน์แล้ว องค์ประกอบอื่นในการออกแบบงานกราฟิกก็จำเป็นต้องสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นการต่อยอดการแสดงผลออกให้ชัดเจน งานกราฟิกสามารถเกิดขึ้นโดยอิงกับฉากหรือเครื่องแต่งกายก็ได้

รูปแบบ พื้นผิว และสี (form, texture and color)

ในการออกแบบตัวอักษรซึ่งถือเป็นลักษณะหนึ่งของงานกราฟิก รูปแบบและพื้นผิวเป็นสิ่งที่บ่งบอกคุณลักษณะของสถานที่ นอกจากนี้รูปแบบของตัวอักษรยังบ่งบอกถึงบุคลิกภาพซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับบริบทรอบข้างอันสามารถแสดงได้ด้วยพื้นผิวได้ และบริบทนี้ยังรวมไปถึงแนวอารมณ์ของทั้งรายการกับผู้ชมอีกด้วย ส่วนการเลือกสีนั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองทางอารมณ์โดยตรง

ความสว่างและความขัดแย้ง (brightness and contrast)

แม้ว่างานกราฟิกที่ดี จะต้องมีความกระจ่างชัดเจนสามารถสร้างความแตกต่างในรายละเอียดของภาพได้สำหรับผู้พบเห็น แต่เมื่องานนั้นปรากฏในจอโทรทัศน์แล้ว สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง

ตลอดเวลาคือ โทรทัศน์เป็นสื่อที่นำเสนอภาพที่มีความละเอียดของภาพต่ำ (low resolution) และมีความสว่างในขอบเขตที่จำกัด

ความสว่าง คือปริมาณแสงสะท้อนที่ส่องผ่านออกมาจากหลอดภาพ ในระบบโทรทัศน์ขาวดำ สีขาวในโทรทัศน์ที่ดีที่สุด คือ ค่าแสงสะท้อนที่ร้อยละ ๗๐ ขณะที่สีดำอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๓ แต่ถ้าเป็นในระบบโทรทัศน์สี ค่าสีขาวที่ดีจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๖๐

เมื่อแบ่งค่าความสว่างในโทรทัศน์จาก ๓ เพอร์เซ็นต์ (สีดำ) ไปยัง ๖๐ หรือ ๗๐ เพอร์เซ็นต์ (สีขาว) ออกเป็นระยะต่างๆ จะได้แถบสีขาวดำ (gray scale) ซึ่งโดยทั่วไปจะอยู่ที่ ๙ ระดับ บางที่อาจจะที่ ๗ ระดับ การแบ่งออกเป็นระดับที่แตกต่างเช่นนี้จะช่วยประโยชน์มากในการกำหนดค่าแสงสะท้อนระหว่างตัวอักษรและพื้นหลัง ซึ่งนิยามกันโดยทั่วไปว่า ความแตกต่างของความสว่างระหว่างตัวอักษรและพื้นหลังควรจะห่างกันอย่างน้อย ๒ ชั้นในแถบสีขาวดำ (Leonard Shyles, 1998)

ในกรณีที่ตัวอักษรและพื้นหลังมีสีที่แตกต่างกัน สิ่งที่ต้องคำนึงเพิ่มเติมคือ ความชัดแย้ง (contrast) เพราะสีที่แตกต่างกันจะมีค่าความสว่างที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อจะทำให้ภาพกราฟิกแตกต่างกัน การกำหนดความชัดแย้งด้วยสีคงไม่พอ หากยังต้องกำหนดความสว่างด้วย เครื่องมือที่ใช้แสดงค่าความสว่างของสีที่แตกต่างกันคือ waveform monitor ซึ่งจะช่วยให้ทราบได้ว่าสีที่ใช้ในงานกราฟิกนั้นมีค่าความสว่างแตกต่างกันพอที่จะออกอากาศอย่างมีคุณภาพได้

อัตราความชัดแย้งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการที่จะทำให้งานกราฟิกนั้นอ่านได้ง่าย ซึ่งสามารถจัดการได้โดย (Robin Blythe-Lord, 1992)

- การเลือกความเข้มของสีที่ห่างกันมากในแถบสีขาวดำ
- การเลือกสีที่อยู่ตรงข้ามกันในวงจรัส
- การใช้รูปแบบของงานกราฟิกที่แตกต่างกัน
- การใช้พื้นผิวทางกายภาพ (physical texture) ของงานที่ต่างกัน

ปัจจัยด้านการนำเสนอ (expositional factors)

ช่วงเวลาและสถานที่ที่เฉพาะเจาะจงสามารถสื่อสารด้วยการมองเห็นมากกว่าคำพูด เช่น หอไอเฟล นครปารีส ปิรามิดอียิปต์ หรือเครื่องแต่งกายและรถยนต์ สามารถบ่งบอกช่วงเวลาเฉพาะในอดีตได้ งานกราฟิกก็เช่นกัน สามารถที่จะให้ข้อมูลโดยไม่ต้องมีการพูดแต่อย่างใด (Ronald J. Compesi, 1985)

ป้ายถนน ตราบริษัท อนุสาวรีย์ สามารถบ่งบอกรายละเอียดของการนำเสนอแก่ผู้ชมได้ เช่น ชื่อรายการที่ปรากฏบนป้ายถนน การใช้ตัวอักษรดิจิทัลในรายการ เป็นต้น หรือแม้แต่ว่ารายละเอียดทาง

สถาปัตยกรรมก็สามารถเป็นที่มาสำคัญในการให้ข้อมูลเพื่อนำเสนอ เช่น การใช้ส่วนประกอบต่างๆ ภายในบ้านเพื่อเป็นพื้นหลังในการนำเสนอได้เต็มรายการ บอกได้ถึงเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในบ้านหลังนั้น

ปัจจัยด้านหน้าที่และการใช้งาน (functional and practical factors)

สัดส่วนของภาพและขนาด (aspect ratio and size)

จอภาพโทรทัศน์มีรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีสัดส่วนด้านกว้าง ๓ ส่วน ด้านยาว ๔ ส่วน งานกราฟิกจำเป็นต้องสร้างสรรค์ขึ้นภายใต้กรอบสัดส่วนนี้ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงเรื่องขนาด ปัญหาหลักในเรื่องขนาดคือ ความพยายามใส่ข้อมูลจำนวนมากด้วยงานกราฟิก จนผู้ชมไม่สามารถมองเห็นจากจอโทรทัศน์ได้ในระยะการชมปกติ

พื้นที่สำคัญ (essential area)

ในการสร้างงานกราฟิกสิ่งสำคัญที่ผู้ผลิตรายการต้องคำนึงถึงอยู่เสมอคือ พื้นที่สำคัญ (essential area) ซึ่งเป็นพื้นที่ภายในจอโทรทัศน์ที่ไม่มีปัญหาการขาดหายไปของภาพในระหว่างการออกอากาศ เพราะโดยปกติแล้วในระหว่างการออกอากาศ สัญญาณภาพอาจมีการขาดหายไปเฉพาะพื้นที่ขอบ (lost area) ในอัตราส่วนร้อยละ ๑๐ ของความยาวและความกว้างในแต่ละด้านของหน้าจอตีทัศน์ พื้นที่ร้อยละ ๘๐ ที่เหลือเป็นพื้นที่สำคัญที่จะไปถึงผู้ชมโดยไม่ขาดหาย

พื้นผิว (texture)

ผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องเข้าใจถึงลักษณะของพื้นผิวหน้า (surface texture) ของวัตถุที่ใช้ถ่ายงานกราฟิก เพราะอาจก่อให้เกิดปัญหาแสงสะท้อน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาพที่จะถ่าย กล้อง และการจัดแสง

นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบในเรื่องความสว่าง (brightness) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยเรื่องหน้าที่และการใช้งาน ดังที่ได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง “การวิเคราะห์รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์” เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ที่มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาถึงลักษณะรูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ อันประกอบด้วย ไตเติล ตัวอย่างรายการ อินเทอร์เน็ต และท้ายรายการ โดยใช้การวิเคราะห์ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ การสัมภาษณ์ และนำเสนอด้วยการพรรณนา (descriptive) พร้อมทั้งภาพตัวอย่าง เพื่ออธิบายถึงผลการวิจัยในลักษณะต่างๆ ที่พบได้จากการศึกษาครั้งนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศในเดือนมกราคม ๒๕๔๖ ของรายการที่ผลิตขึ้นโดยผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ในประเทศ รวมถึงรายการที่มีการนำเนื้อหาจากต่างประเทศมาประกอบเป็นช่วงหนึ่งของรายการ จากทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ ดังนี้

๑. สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๓ อ.ส.ม.ท.
๒. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕
๓. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๗
๔. สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.
๕. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑ กรมประชาสัมพันธ์
๖. สถานีโทรทัศน์ไอทีวี

จากประชากรที่กล่าวมาข้างต้นได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยเริ่มต้นพิจารณาจากการแบ่งประเภทของรายการโทรทัศน์ ซึ่งปรับจากเกณฑ์การจำแนกประเภทตามเนื้อหารายการ (content classification) (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, ๒๕๔๕) ได้ดังนี้

๑. รายการแนวข่าวสารและสารคดี ได้แก่
  - รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว
  - รายการสารคดี
  - รายการการศึกษา
  - รายการสนทนา

- รายการบรรยายนอกสถานที่ในการถ่ายทอดสดต่างๆ

๒. รายการแนวจินตคดีหรือบันเทิง ได้แก่

- รายการละครโทรทัศน์
- รายการตลก
- รายการภาพยนตร์
- รายการการ์ตูน
- รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา
- รายการปกิณกะบันเทิง
- รายการดนตรีและเพลง
- รายการกีฬา

เนื่องจากรายการบรรยายนอกสถานที่ในการถ่ายทอดสดต่างๆ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาจึงจัดรวมอยู่ไว้ในประเภทรายการกีฬา และรายการภาพยนตร์เป็นการนำเอาภาพยนตร์ไทยและต่างประเทศมาฉายออกอากาศทางโทรทัศน์ อีกทั้งไม่มีส่วนประกอบรายการจึงไม่จัดอยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา

เมื่อจำแนกรายการโทรทัศน์ตามประเภทแล้ว จึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มรายการตามความยาวของรายการ ได้เป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง รายการขนาดสั้น เป็นรายการที่มีความยาวน้อยกว่า ๕ นาที กลุ่มที่สอง รายการขนาดยาว เป็นรายการที่มีความยาวตั้งแต่ ๕ นาทีขึ้นไป จากนั้นได้กำหนดแนวทางการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างไว้ ๒ แนวทาง คือ

๑. การจัดลำดับความนิยม อาศัยข้อมูลการจัดลำดับความนิยม (rating) จากบริษัทที่ทำการเก็บข้อมูลด้านนี้โดยเฉพาะ คือ AC Nielsen (Thailand) ทำการคัดเลือกรายการที่ได้รับความนิยมสูงสุด ๓ ลำดับแรก ในแต่ละประเภทเนื้อหา และความยาวของรายการ

๒. การคัดเลือกจากสถานีโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้ขอให้ทางสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งเสนอชื่อรายการที่ออกอากาศในช่วงเวลาการเก็บข้อมูล แบ่งตามประเภทเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยให้เสนอชื่อรายการประเภทละไม่เกิน ๓ รายการ

เมื่อได้ชื่อรายการจากแนวทางการคัดเลือกทั้งสองแนวทางแล้ว จึงได้ทำการบันทึกและขอสำเนารายการจากสถานีโทรทัศน์ทั้ง ๖ แห่งต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

ประเภทของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

๑. เอกสาร ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากตำราและสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้
๒. วัสดุเทปโทรทัศน์ ได้แก่ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ตามประเภทต่างๆ จากสถานีโทรทัศน์ทั้ง ๖ แห่งดังนี้ (ดูรายละเอียดรายการของแต่ละสถานีในภาคผนวก)

๑. สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๓ อ.ส.ม.ท.	จำนวน ๔๔ รายการ
๒. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕	จำนวน ๔๘ รายการ
๓. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๗	จำนวน ๕๐ รายการ
๔. สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.	จำนวน ๓๕ รายการ
๕. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑ กรมประชาสัมพันธ์	จำนวน ๓๗ รายการ
๖. สถานีโทรทัศน์ไอทีวี	จำนวน ๖๑ รายการ

๓. คำสัมภาษณ์ ที่ได้จากผู้ผลิตส่วนประกอบรายการ เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์และตีความข้อมูลที่เป็นวัสดุเทปโทรทัศน์ จำแนกตามประเภทของรายการโทรทัศน์ได้ดังนี้

๑. รายการแนวข่าวสารและสารคดี ได้แก่
  - นิธิศ สิริวงมกล เจ้าหน้าที่กราฟฟิกอาวุโส สถานีโทรทัศน์ไอทีวี
  - รองศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ แก้วเกษร นักเทคโนโลยีการศึกษา สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
  - รองศาสตราจารย์ ชนิตา พิทักษ์สฤษดิ์ นักเทคโนโลยีการศึกษา สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
  - วิรณา โอฬารักษ์ธรรม ผู้ควบคุมการผลิต บริษัท เจเอสแอล จำกัด (ผลิตรายการ เจาะใจ (๕))
  - ทรงยศ นพวรรณสกุล รองหัวหน้าฝ่ายรายการ บริษัท โพลีพลัส จำกัด (ผลิตรายการ สมาคมชมดาว (๓))
  - กิ่งเกิด นิยมเสน ผู้ควบคุมการผลิต บริษัท โพลีพลัส จำกัด (ผลิตรายการ หลังคาเดียวกัน (๓))

๒. รายการแนวจินตคติหรือบันเทิง ได้แก่

- พงษ์ศิริ อินทรชัย Creative Director of Production Department สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ อ.ส.ม.ท.
- ณัฐวิษ ธนวิษอนันต์ ผู้ควบคุมการบริษัท อีเมจินชั่น रिम จำกัด
(ผลิตรายการ POK POK POK (๗) และ คดีเด็ด (๗))
- พาณิษฐ์ สดสี ผู้จัดการฝ่ายผลิตรายการ บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด
(ผลิตรายการ ระเบิดเถิดเทิง (๕) แก้วจัน (๕) แฟนพันธุ์แท้ (๕) ซิงร้อยซิงล้าน (๕))
- ศิษฏา ธรรมวณิชย์ ศรีเอทีพี บริษัท เจเอสแอล จำกัด (ผลิตรายการ ยุทธจักรนักรบ (๗))
- สมชาย ตันติเจริญใจ ผู้ควบคุมการผลิต บริษัท บอร์นแอนด์แอสโซซิเอท จำกัด
(ผลิตรายการ TWILIGHT SHOW (๓) เกมเศรษฐี (๓) HOW MUCH (๓))
- สุวรรณี ปรัชญาสัชฌการ ศรีเอทีพี บริษัท เจเอสแอล จำกัด (ผลิตรายการ 07 SHOW (๗))
- ดลจิตต์ บุญน่ม ศรีเอทีพี บริษัท เจเอสแอล จำกัด (ผลิตรายการ ครอบครองเรื่องผู้หญิง (๗))
- บุญผา เรืองช่วง ผู้ควบคุมการผลิต บริษัท มีเดียออฟมีเดียส์ จำกัด (มหาชน)
(ผลิตรายการ ที่นี่ประเทศไทย (๕))
- ชนนนท์ ดนัยพิริยะ ผู้กำกับรายการ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๗

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประกอบด้วยขั้นตอนการทำงานดังต่อไปนี้

๑. การค้นคว้าเอกสาร ใช้เวลาประมาณ ๑ เดือน ช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๔๕ โดยการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตส่วนประกอบรายการโทรทัศน์จากห้องสมุด

๒. การบันทึกและสำเนารายการ ใช้เวลาประมาณ ๒ เดือน ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ โดยการบันทึกเทปรายการขณะที่กำลังออกอากาศอยู่ในกรณีที่ไม่สามารถบันทึกในเวลาดังกล่าวได้จึงได้ทำการขอสำเนาเทปรายการที่ขาดหายไป

๓. การถอดภาพและเสียงรายการโทรทัศน์ ใช้เวลาประมาณ ๓ เดือน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ๒๕๔๖ โดยการแปลงสัญญาณภาพวิดีโอ เป็นสัญญาณดิจิทัล จากนั้นจึงนำภาพส่วนประกอบรายการโทรทัศน์มาทำเป็นภาพนิ่ง เพื่อเตรียมนำมาวิเคราะห์ต่อไป

๔. การสัมภาษณ์ผู้ผลิตส่วนประกอบรายการ ใช้เวลาประมาณ ๒ เดือน เป็นการสัมภาษณ์เพื่อทราบถึงรายละเอียดของข้อมูลที่ศึกษา โดยมีประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ดังนี้

- แนวคิดหลักของรายการโทรทัศน์

- แนวคิดในการผลิตส่วนประกอบรายการ
- ปัจจัยในการผลิตส่วนประกอบรายการ
- ขั้นตอนการผลิตส่วนประกอบรายการ
- การเลือกใช้สีในส่วนประกอบรายการ
- การเลือกใช้ตัวอักษรในส่วนประกอบรายการ
- การใช้เสียงในส่วนประกอบรายการ
- หลักเกณฑ์ในการขึ้นชื่อผู้ผลิตรายการ
- การขึ้นชื่อและโลโก้ผู้สนับสนุนรายการ
- ฯลฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

แนวคิดและทฤษฎีที่ได้รวบรวมไว้เพื่อใช้ในการวิเคราะห์นั้น ได้ถูกนำมาทดสอบหาความเป็นไปได้ของข้อมูลและการออกแบบเครื่องมือที่จะใช้ในการวิเคราะห์ โดยใช้แบบทดสอบอย่างง่ายที่สร้างขึ้นจากแนวคิดเดียวกันกับที่จะนำมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ แต่มีลักษณะหลวมกว่าในด้านเนื้อหาสาระ และได้จำแนกออกเป็นหมวดหมู่ได้แก่

- รูปแบบการนำเสนอของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- ลักษณะของภาพที่ใช้ในส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- ทศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง
- ตัวอักษรที่ใช้ในส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- ลำดับการนำเสนอในส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- การใช้เสียงในส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- ความยาวของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- ลีลาของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์

เมื่อพบว่ามีความเป็นไปได้สูงในด้านข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ จึงเตรียมจัดการข้อมูลในขั้นตอนต่อไป พร้อมกันนั้นได้จัดแบ่งประเภทของข้อมูลดังนี้

๑. ข้อมูลประเภทเอกสาร จัดรวบรวมและแบ่งหมวดหมู่เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลต่อไป

๒. วัสดุเทปโทรทัศน์ จัดหมวดหมู่ตามประเภทของรายการ ดังนี้

ก) รายการแนวข่าวสารและสารคดี ได้แก่

- รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว
- รายการสารคดี
- รายการการศึกษา
- รายการสนทนา

ข) รายการแนวจินตคดีหรือบันเทิง ได้แก่

- รายการละครโทรทัศน์
- รายการตลก
- รายการการ์ตูน
- รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา
- รายการปกิณกะบันเทิง
- รายการดนตรีและเพลง
- รายการการกีฬา

เมื่อจัดแบ่งประเภทรายการแล้ว ถอดภาพและเสียงตามรูปแบบบทโทรทัศน์ เพื่อรอทำการวิเคราะห์ต่อไป

จากนั้นจึงนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประเภทวัสดุเทปโทรทัศน์ ที่สร้างขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้สร้างเกณฑ์ศึกษาลักษณะรูปแบบส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ แล้วจึงทำการวิเคราะห์ด้วยประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

- รูปแบบการนำเสนอของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- ลักษณะของภาพที่ใช้ในส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- ทิศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง
- ตัวอักษรที่ใช้ในส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- ลำดับการนำเสนอในส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- การใช้เสียงในส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- ความยาวของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์
- ลีลาของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์

ประเด็นการวิเคราะห์ข้างต้นพิจารณาจากส่วนประกอบรายการโทรทัศน์แต่ละประเภท ซึ่งแตกต่างกันไปตามคุณลักษณะของส่วนประกอบรายการต่างๆ ดังนี้

ไตเติ้ลรายการ เนื่องจากไตเติ้ลรายการเป็นส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่สำคัญที่สุด เพราะทำหน้าที่ในการบ่งบอกความเป็นรายการทั้งหมด อีกทั้งยังเป็นส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ลำดับแรก

ที่ผู้ชมจะได้พบเห็น ประเด็นการวิเคราะห์จึงมีมากกว่าส่วนประกอบรายการประเภทอื่น อันประกอบด้วย

๑. รูปแบบการนำเสนอไตเติ้ลรายการ
๒. ลักษณะของภาพไตเติ้ลรายการ
๓. ทศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง
๔. ตัวอักษรชื่อรายการ
๕. ลำดับการนำเสนอในไตเติ้ลรายการ
๖. การใช้เสียงในไตเติ้ลรายการ
๗. ความยาวของไตเติ้ลรายการ
๘. สีลาของไตเติ้ลรายการ

ตัวอย่างรายการ เป็นส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่ปรากฏในบางรายการเท่านั้น โดยทำหน้าที่เสนอภาพตัวอย่างเนื้อหาที่จะออกอากาศในตอนนั้น ใช้ประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

๑. ลักษณะของภาพตัวอย่างรายการ
๒. ตัวอักษรในตัวอย่างรายการ
๓. การใช้เสียงในตัวอย่างรายการ

อินเตอร์ลูด เป็นส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่พบบ่อยที่สุดตามจังหวะของการตัดเข้าสู่โฆษณา ทำหน้าที่ย้ำเตือนความขึ้นชื่อรายการให้เกิดขึ้นกับผู้ชม และเป็นช่องทางทางการตลาดอีกด้วย ใช้ประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

๑. รูปแบบการนำเสนออินเตอร์ลูด
๒. ตัวอักษรในอินเตอร์ลูด
๓. ลำดับการนำเสนอในอินเตอร์ลูด
๔. การใช้เสียงในอินเตอร์ลูด

ท้ายรายการ ส่วนประกอบรายการที่ทำหน้าที่ขอบคุณส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการผลิตรายการ มีประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

๑. รูปแบบการนำเสนอท้ายรายการ
๒. ลักษณะของภาพท้ายรายการ
๓. ลำดับการนำเสนอในท้ายรายการ
๔. การใช้เสียงในท้ายรายการ

๓. คำสัมภาษณ์ หลังจากที่ได้ใช้เกณฑ์ศึกษาลักษณะรูปแบบ ในการวิเคราะห์ข้อมูลประเภท วัสดุเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผลที่ได้จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการตั้งประเด็นคำถาม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทคำสัมภาษณ์ต่อไป และเมื่อได้ข้อมูลก็จะนำมาใช้เพื่อเป็น ข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะไปอภิปรายผล และสุดท้ายนำเสนอข้อมูล ด้วยวิธีพรรณนา พร้อมทั้งมีภาพส่วนประกอบรายการโทรทัศน์เป็นตัวอย่างพอสังเขป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๔

รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์

การวิเคราะห์รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ อันได้แก่ ไตเติล ตัวอย่างรายการ อินเทอร์เน็ต และท้ายรายการ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากภาพที่ปรากฏรวมถึงตัวหนังสือ และเสียง ว่ามีลักษณะอย่างไร โดยใช้เกณฑ์จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงจัดหมวดหมู่โดยอาศัยลักษณะที่พบร่วมกัน ทั้งนี้ไม่ได้พิจารณาจำแนกตามรูปแบบรายการโทรทัศน์ จากนั้นจึงนำเสนอตามลำดับส่วนประกอบรายการ โดยเริ่มจากไตเติล สำหรับ ตัวอย่างรายการ อินเทอร์เน็ต และท้ายรายการ จะนำเสนอในบทที่ ๕ ต่อไป

ไตเติล

ไตเติล คือ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่บอกชื่อรายการ โดยปกติจะอยู่ในส่วนแรกของรายการ ก่อนที่จะนำเสนอเนื้อหาของรายการ ไตเติลมักจะนำเสนอด้วยภาพที่แตกต่างไปจากเนื้อหาในรายการ และยังสามารถบอกลีลาและอารมณ์ของรายการได้

ในการศึกษาครั้งนี้ได้วิเคราะห์คุณลักษณะต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นไตเติล ได้แก่

๑. รูปแบบการนำเสนอไตเติลรายการ
๒. ลักษณะของภาพไตเติลรายการ
๓. ทิศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง
๔. ตัวอักษรชื่อรายการ
๕. ลำดับการนำเสนอในไตเติลรายการ
๖. การใช้เสียงในไตเติลรายการ
๗. ความยาวของไตเติลรายการ
๘. ลีลาของไตเติลรายการ

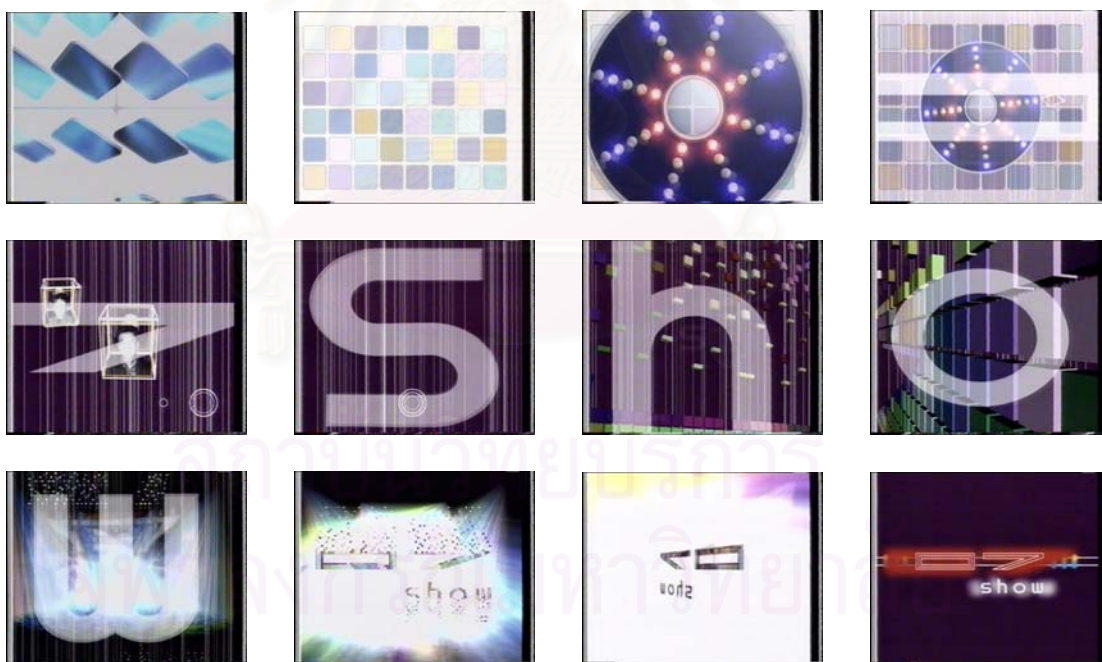
รูปแบบการนำเสนอไตเติลรายการ

รูปแบบการนำเสนอไตเติลรายการ คือ วิธีการเล่าเรื่องด้วยภาพที่ปรากฏในไตเติลรายการ ในไตเติลรายการหนึ่งสามารถมีรูปแบบการนำเสนอที่มากกว่าหนึ่งวิธีการได้ แต่เมื่อพิจารณาแล้ว จะพบวิธีการที่เด่นที่สุดของรูปแบบการนำเสนอไตเติลนั้น รูปแบบการนำเสนอบางวิธีมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของรายการ รูปแบบการนำเสนอไตเติลที่พบ มีดังนี้

๑. **การใช้ชื่อรายการ** ชื่อรายการเป็นส่วนสำคัญสำหรับรายการโทรทัศน์ เพราะเป็นสิ่งที่คุณผลิตรายการต้องการให้ผู้ชมจดจำได้ว่าชื่อรายการที่ตนผลิตนั้นชื่ออะไร รายการโทรทัศน์บางรายการมีการสร้างสรรค์ โลโก้ของรายการโดยใช้ชื่อรายการเป็นพื้นฐานความคิด เพื่อให้เกิดความระลึกได้โดยง่าย ขณะเดียวกันผู้ผลิตรายการบางรายการก็ต่อยอดความสำคัญของชื่อรายการโดยการนำชื่อรายการมาขยายแนวคิดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปรากฏเป็นไตเติ้ลรายการ รูปแบบการนำเสนอไตเติ้ลด้วยชื่อรายการมี ๓ ลักษณะ คือ การใช้ชื่อรายการ การใช้โลโก้รายการ และการใช้แนวคิดจากชื่อรายการ

การใช้ชื่อรายการ ไตเติ้ลรายการในรูปแบบนี้มีการใช้เฉพาะชื่อรายการเท่านั้นในการนำเสนอ โดยปราศจากภาพที่จะช่วยขยายความหรือเล่าเรื่อง อาจมีการออกแบบตัวอักษรของชื่อรายการให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แตกต่างจากตัวอักษรที่ใช้ในรายการอื่น เช่น

07 show (๗) ไตเติ้ลรายการนำเสนอตัวอักษรแต่ละตัวประกอบกันขึ้นมาเป็นชื่อรายการ ตัวอักษรแต่ละตัวที่ใช้ในตอนต้น เมื่อประกอบกันเป็นชื่อรายการแล้ว มีรูปแบบตัวอักษรของชื่อรายการที่แตกต่างออกไป

“เกิดจากไอเดียที่รายการนี้เป็นรายการเกี่ยวกับดนตรี เพลง คือ 07 SHOW เป็นรายการที่เกี่ยวกับการแข่งจันร้องเพลง ก็ดึงเอาจากเครื่องเสียงพวกเดซีเบล equalizer มารวมกันเป็น 07 SHOW”

(สุวรรณี ปรัชญาสัทธการ, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๖)

i-dna (iTV) มีการใช้รูปแบบตัวอักษรเฉพาะ มีลักษณะเข้มจางแตกต่างกันบนพื้นหลังที่เป็นเพียงลวดลาย มีการใช้สีเพียงสองสีในไตเติ้ลรายการ

เช่นเดียวกับ *สายตรงบันเทิง* (๕) ที่เป็นแค่ชื่อรายการบนพื้นหลังสีแดงเหลืองเท่านั้น
ชื่อรายการ

นี่แหละชีวิต (๕) มีการใช้ชื่อรายการภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอารบิก ภาษาอังกฤษ มานำเสนอในตอนต้น แล้วตัดภาพเป็นพุทธภษิต “ความมีชีวิตที่ปราศจากกรรมะ เป็นความทุกข์” จากนั้นชื่อรายการซึ่งเป็นลายมือเขียนของ จักรพันธ์ โปษยกฤต ศิลปินผู้มีชื่อเสียง จึงปรากฏเข้ามา

รายการบางรายการใช้ชื่อรายการเป็นไตเติ้ล แต่ไม่สร้างเอกลักษณ์ให้เกิดขึ้นด้วยรูปแบบตัวอักษรเฉพาะเช่น *ข่าวบริการ* (๑๑) *ข่าวเด่นเย็นนี้* (๗) *180 วินาทีข่าว* (๓) *สาระเน็ชัวร์เด๊ะ* (๓) และรายการเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง (๑๑) และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (๑๑) *English minute* (๓)

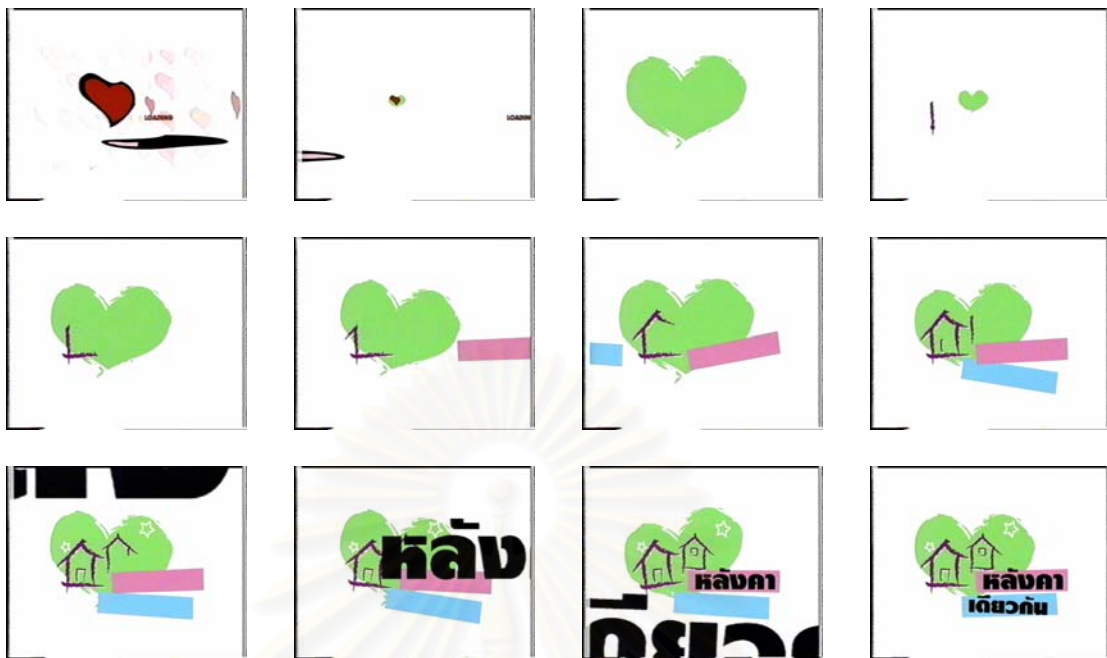
การใช้ชื่อรายการเพื่อเป็นรูปแบบการนำเสนอไตเติ้ลอาจสร้างความสนใจใคร่ติดตามของผู้ชมต่อรายการได้ เพราะเพียงแค่ชื่อรายการเท่านั้นที่ได้รับการนำเสนอ ยิ่งถ้าเป็นชื่อรายการที่มีความหมายกระตุ้นความอยากชมของผู้ชมได้จะยิ่งทำให้ผู้ชมรายการเกิดความสงสัยว่า เนื้อหารายการจะเป็นอย่างไร หรือบางรายการเป็นที่รู้จักเป็นที่จดจำได้ของผู้ชม การใช้ชื่อรายการเพียงอย่างเดียวก็เป็นสิ่งที่เพียงพอในการทำหน้าที่ไตเติ้ลรายการ

การใช้โลโก้รายการ โลโก้รายการ คือ ชื่อรายการที่ได้รับการสร้างสรรค์ ตกแต่งเพิ่มเติมจนกลายเป็นตราประจำรายการ การใช้โลโก้รายการเป็นรูปแบบการนำเสนอไตเติ้ลมีลักษณะคล้ายคลึงกับการใช้ชื่อรายการ กล่าวคือ เป็นการใช้โลโก้รายการเพียงอย่างเดียว โดยปราศจากการใช้ภาพอื่นเพื่อช่วยขยายความหรือเล่าเรื่อง แต่ภาพที่ปรากฏมักจะเป็นการประกอบกันของส่วนต่างๆ เพื่อกลายเป็นโลโก้รายการ เช่น

แฟนซีไดน (๕) หน้ากากและรูปดาวมาพบกัน เคลื่อนที่ไปรอบพระจันทร์เสี้ยว ผ่านป้ายแล้วไปประกอบกันเป็นโลโก้รายการ

จันทร์เจ้าของ (๗) รูปพระจันทร์เสี้ยวที่โค้งรอบชื่อรายการ ปรากฏชัดบนพื้นหลังซึ่งเป็นภาพในห้องส่งรายการ บ่งบอกความเป็นชื่อรายการที่ชัดเจน

หลังคาเดียวกัน (๓) การเกิดขึ้นของหัวใจและมีลายเส้นรูปบ้านประกอบกันเป็นโลโก้รายการที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ของรายการ และปรากฏอยู่ในทุกๆ ส่วนของส่วนประกอบรายการ

“ไตเติ้ลในประเทศไทยเกือบ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ก็เกิดมาแบบนี้คือ ประกอบขึ้นส่วนต่างๆ เข้าด้วยกันจนครบแล้วกลายเป็นโลโก้รายการ คือตีจากชื่อรายการ...เราก็คิดว่ามันควรจะเรียบง่าย ที่มีบ้านสองหลังในหัวใจ เราคิดว่ามันเป็นเหมือนการรวม ไม่ว่าจะคุณจะมาจากบ้านไหน แต่ตอนนี้คุณมารวมกันเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน มีความผสมผสานสามัคคีกันอยู่ในหัวใจดวงเดียว”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖)

ขณะที่ เมืองไทยรายวัน (๙) เส้นสีทองเคลื่อนที่เข้ามาตามด้วยลูกกลมสีทอง เคลื่อนเป็นวงกลมกลายเป็นขอบฟ้า ชื่อรายการพุ่งเข้ามาจากด้านนอก

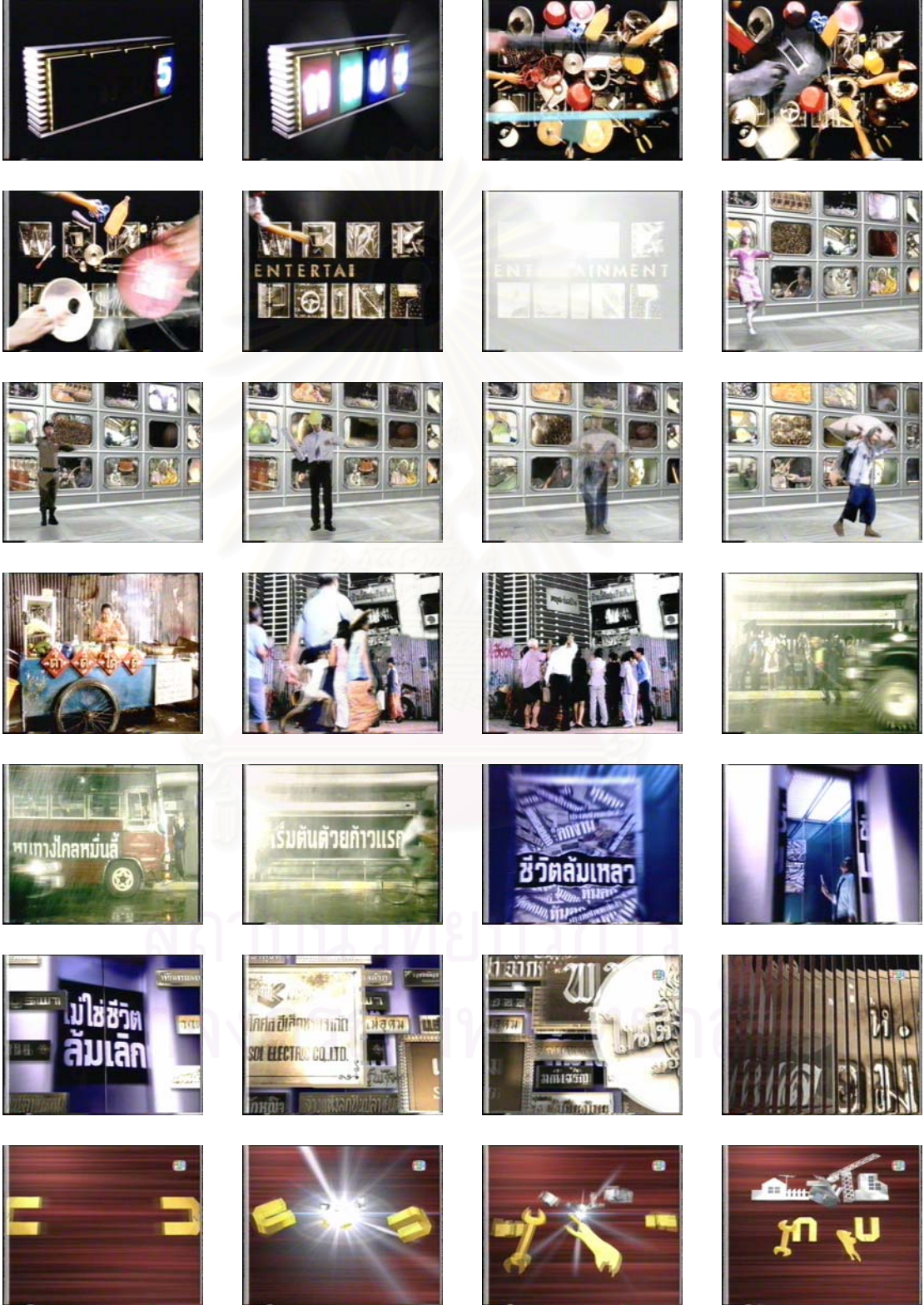
รายการโทรทัศน์ที่มีการใช้โลโก้รายการเพื่อนำเสนอไตเติ้ลรายการ มักเป็นรายการสนทนา และรายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา อาทิ 4 ต่อ 4 Sundae (๓) สมาคมชมดาว (๓) ซิงร้อยซิงล้าน (๕) ZTV (๕) 5432 SHOW (๕) เกมพันหน้า (๗) ปลดหนี้ (๗) ครอบเครื่องเรื่องผู้หญิง (๗) สัญญามหาชน (๗) SHOW ซิง CHAMP (iTV) เป็นต้น

การใช้แนวคิดจากชื่อรายการ ไตเติ้ลในลักษณะนี้จะมีการใช้แนวคิดจากชื่อรายการมาสร้างสรรค์เป็นภาพไตเติ้ล บ้างก็เป็นการนำเอาคำที่อยู่ในชื่อรายการมาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นภาพขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการสร้างสัญลักษณ์หรือโลโก้รายการ ภาพที่ปรากฏเป็นไตเติ้ลนอกจากจะตอกย้ำความสำคัญของชื่อรายการแล้ว ยังช่วยขยายแนวคิดของรายการให้เป็นที่เข้าใจมากยิ่งขึ้น เช่น

ข้อความ “ดำดีได้ดี”, “หนทางไกลหมื่นลี้ เริ่มต้นด้วยก้าวแรก”, “ชีวิตล้มเหลว ไม่ใช่ชีวิตล้มเล็ก” เป็นการตอกย้ำการ แก้วจน (๕) ได้อย่างชัดเจน ซึ่งก่อนหน้าที่จะเสนอข้อความแก้วจนนั้น

ภาพที่ปรากฏในไตเติ้ลเป็นคนอาชีพต่างๆ เช่น นักแสดงลิเก ตำรวจ วิศวกร กรรมกร แม่ค้า แสดงให้เห็นถึงการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ในรายการ

“ไต่เต้ลบอก character ของรายการว่าเป็นอย่างไร ที่เหลือเป็นการใส่ลูกเล่นเพื่อให้ดูทันสมัย และเหมาะกับ character ที่อยู่ในรายการจริงๆ และมีมุขนิดหน่อยเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ... สุภาวิชที่ใส่เข้าไปเป็นการบอกคนดูว่าเราสนับสนุนในสิ่งเหล่านี้ คุณอย่ามองข้ามในสิ่งเหล่านี้ เป็นการผสมผสานกันกับทางองค์ประกอบของศิลปะ แต่ว่าเป็นการผสมผสานด้วยสิ่งที่สามารถสื่อสารให้กับคนดูได้เข้าใจง่าย ๆ... ก็คือบอกว่า รายการเป็นอย่างไร คุณจะได้อะไรจากรายการนี้บ้าง คุณจะสนุกกับรายการนี้นะ แล้วคุณไม่หลุดโลกหรอก ไม่เซยหรอก คุณได้ดูรายการนี้”

(พาดิษฐ์ สดสี, สัมภาษณ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๔๖)

การเคลื่อนที่ของกล้องผ่านประตูลูกกรงเหล็กจนไปเจอกับประตูเหล็กอีกบานหนึ่ง ซึ่งเมื่อเปิดออกมาที่ด้านข้างบานประตูเหล็กจะเห็นสลักกุญแจที่หมุนกลายเป็นชื่อรายการ *ถอดรหัส* (iTV) เป็นการขยายแนวคิดการค้นหาข้อเท็จจริง ที่ซ่อนตัวอยู่ภายในความยากลำบาก อุปสรรค นานัปการ จนสามารถสร้างความกระจ่างหรือเปิดเผยเรื่องราวที่ซ่อนอยู่ให้เป็นที่ประจักษ์

ฟ้ามีตา (๙) ใช้ลูกตามองเห็นการกระทำหรือสิ่งทุจริตต่างๆ แล้วลูกตามันก็เปลี่ยนเป็นสีฟ้า ตอกย้ำชื่อของรายการให้เป็นที่จดจำมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันเป็นการสอดส่องพฤติกรรมที่ทุจริตต่างๆ แล้วนำเสนอให้ประชาชนได้มองเห็นและรับรู้

ปึน..ปึน.. (๗) เป็นเสียงของรถไฟที่วิ่งแล่นอยู่ในไต่เต้ลรายการ รถไฟขบวนนี้บรรทุกผู้ดำเนินรายการพร้อมทั้งตัวหุ่นรูปการ์ตูน ช่วยย้ำคุณลักษณะของรายการว่าเป็นรายการสำหรับเด็ก

การใช้เกมเศรษฐีซึ่งเป็นเกมสำหรับเล่นมาเป็นภาพไต่เต้ลสำหรับ *เกมเศรษฐี* (๓) ซึ่งเป็นรายการแข่งขันตอบปัญหาสารพันเรื่องราว ช่วยตอกย้ำสภาพการแข่งขันของรายการตอบปัญหานั้น นำเสนอผ่านการเคลื่อนที่ของกล้องไปยังมุมต่างๆ ของเกมจนสามารถจดจำได้ว่าภาพที่เห็นอยู่คือเกมเศรษฐี

“เริ่มแรกเลยดูจาก concept รายการ เกมเศรษฐีเป็นรายการที่ตั้งคำถามแล้วถามจริงๆ ชื่อคำว่า “เกมเศรษฐี” มีมาตั้งนานแล้ว ที่เอากระดานมานั่งเล่น เลยคิดว่าน่าจะลองทำอัน

นี่ให้เหมือนกับเล่นเกมเศรษฐี ตอนแรกคิดจะเอาเด็กมานั่งเล่น แต่ดู serious ไปเลยทำ
ด้วยกราฟิกด้วยเครื่องมือที่เอื้ออำนวยในตอนนั้น”

(สมชาย ตันติเจริญใจ, สัมภาษณ์, ๘ สิงหาคม ๒๕๔๖)

รายการ *คดีเด็ด* (๗) และ *คดีมโนสาเร่* (ITV) ใช้ภาพที่เกี่ยวข้องกับวงจรตำรวจในการ
ตอกย้ำแนวคิดของรายการ ภาพในช่วงสุดท้ายของ *คดีเด็ด* เป็นภาพตำรวจถือแฟ้มซึ่งเข้าใจได้ว่า
เป็นคดีที่ตำรวจดูแลอยู่

“ผมคิดจากโจทย์คำว่า “คดี” คดีมันอยู่ที่ไหน แฟ้มคดีมันจะต้องเก็บอยู่ที่โรงพัก แล้วเราจะ
ไปถ่ายโรงพักได้ไหม เราจะไปทำอะไรกับโรงพักได้บ้าง ตอนแรกก็ขอไปทางโรงพักปรากฏ
ว่าเขาขอได้ ก็เลยมาคิดว่าทำอะไรกับมันดี เพราะเมื่อไปโรงพักเราทำอะไรกับมันได้ไม่มาก
นอกจากเก็บภาพเท่านั้นเอง ก็เลยไปคุยกับฝ่ายกราฟิก ว่าถ้าผมเอา footage ที่เป็นโรงพัก
มาแต่งเติมอะไรที่นี้ได้ไหม ทำให้มันเหมือนจริง ทุกอย่างเกิดขึ้นที่โรงพัก เขาก็บอกทำได้
ส่วนเรื่องของแฟ้มคดี อยากไปเปิดของจริง แต่ด้วยเหตุผลของทางราชการ ก็ไม่สามารถ
เปิดให้ดูได้ ก็เลยมา matte เอากับคอมพิวเตอร์กราฟิก เพราะคอมพิวเตอร์ช่วยได้หมด”

(ณัฐวิษ ธนวิชอนันต์, สัมภาษณ์, ๘ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ขณะที่ภาพไตเติ้ลของ *คดีมโนสาเร่* เป็นภาพไฟไซเรนของรถตำรวจ และภาพรถตำรวจ
แล่นบนถนนเพื่อที่จะพาไปพบกับคดีความต่างๆ ภายใต้การดูแลของตำรวจ

๒. การใช้สัญลักษณ์ สัญลักษณ์เป็นสิ่งที่ใช้แทนความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเป็นที่
ยอมรับกันทั่วไป สัญลักษณ์ถูกนำมาใช้ในหลายๆ การสื่อความหมาย ทั้งในภาษาภาพตามที่ปรากฏ
เป็นป้ายต่างๆ และในภาษาคำพูดหรือภาษาหนังสือก็ใช้กันมากโดยเฉพาะในงานวรรณกรรม ใน
ภาษาภาพทางโทรทัศน์ก็เช่นกัน มีการใช้ภาพสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงความเป็นรายการ โดยเลือก
นำมาใช้ในไตเติ้ลรายการเพื่อบอกความหมายบางอย่างของรายการ สัญลักษณ์ที่พบ อาทิ

โลก เป็นดาวเคราะห์ดวงหนึ่งในระบบสุริยจักรวาล มีมนุษย์อาศัยอยู่ ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์
เพื่อสื่อความหมายถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนโลก ซึ่งเป็นเนื้อหาหลักของรายการ
ข่าว รายการข่าวของทุกสถานีมีการใช้โลกมาเป็นส่วนประกอบด้านภาพของไตเติ้ล แต่มีการ
สร้างสรรค์ให้มีความแตกต่างทางภาพ ทว่ายังคงสื่อความหมายถึงรายการข่าวได้อย่างชัดเจน มี
การย้ำความหมายให้มากขึ้นด้วยชื่อรายการ

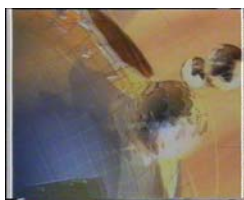

ข่าวสถานการณ์ประจำวัน (๓)

ข่าวททบ 5 (๕)

ข่าวภาคเที่ยง (๗)

ข่าวเด็ด (๗)

ข่าวต้นชั่วโมง (๙)

ข่าวประจำวัน (๑๑)

ข่าวเช้า (๑๑)

ข่าวมหาวิทยาลัย (๑๑)

ข่าวค่ำ (iTV)

ข่าวเที่ยงสุดสัปดาห์ (iTV)

“คำว่า “NEWS” มาจากเขมรทิส ก็เลยนึกถึงโลก ซึ่งเป็น standard ของข่าวทั่วไป ประจวบเหมาะกะกับไอทีที่ตรงหัวตัว “i” มันเป็นโลก สิ่งจำเป็นในไอทีเด็ลชูดนี้ก็คือโลก ซึ่งในไอทีเด็ลไม่ควรมื่อเรื่องราวที่เกินเลยมื่อมาก เกินไป และส่วนหัวส่วนท้ายควรมื่อเรื่องราวที่เปลี่ยนแปลงโลกเป็นส่วนหัวของตัว “i” อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นไอทีเด็ลชูดนี้จึงเป็นแค่โลกพลิกลงมา แล้วก็มื่อเส้น RGB ปาดนิดหน่อย ส่วนสีที่ใช็ดู main สีของสถานี เลยออกมาใน tone น้ำเงิน”

(นิธิศ สิริวรกมล, สัมภาษณ์, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๖)

นอกจากจะใช็โลกเป็นสัญลักษณ์ในไอทีเด็ลรายการข่าวแล้ว ในช่วงต่างๆ ของข่าวก็มีการใช็โลกเป็นสัญลักษณ์ประกอบด้วยเช่นกัน เช่น *ข่าวต่างประเทศ* (๕) (๙)

รายการวิเคราะห์ข่าวอย่าง *คิดคมเศรษฐกิจ* (iTV) หรือ *เปิดโลกธุรกิจ* (iTV) ก็มีการใช็โลกเป็นส่วนประกอบของไอทีเด็ลรายการเช่นกัน

นาฬิกา สิ่งที่ใช็บอกเวลา ถูกใช้นำมาเป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงเวลาในการออกอากาศและความยาวของรายการ โดยมีชื่อรายการช่วยบ่งบอกความหมายดังกล่าว เช่น

เที่ยวเมืองไทยใน ๑ นาที (๗) นาฬิกาเป็นพื้นหลังของภาพสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ขณะเดียวกันเข็มวินาทีก็หมุนรอบบรรจบครบหนึ่งนาที ชื่อรายการจึงปรากฏ

นาฬิกาใน 5 โมงโป้งโป้งซึ่ง (iTV) มีเข็มนาฬิกาเป็นตัวอักษรของรายการ เมื่อเข็มนาฬิกาเคลื่อนที่มาจนได้เวลา ๕ โมง หรือ ๑๗.๐๐ น. ชื่อรายการก็เคลื่อนที่เข้ามาจนสมบูรณ์

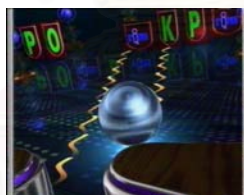

เช่นเดียวกับนาฬิกาพกใน *บายนี้มีคำตอบ* (๗) ที่เมื่อเข็มนาฬิกาเคลื่อนที่มาจนได้เวลาบ่ายโมง หรือ ๑๓.๐๐ น. นาฬิกาที่พลิกหมุนไปด้านหลัง มีภาพการทำอาชีพต่างๆ อยู่หลังนาฬิกาเสมือนเป็นเนื้อหาของรายการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวันของผู้ชม

ส่วนนาฬิกาใน *Time out* (iTV) เป็นเพียงแค่พื้นหลังมีการเปลี่ยนสีสັນให้สะดุดตาเท่านั้น สร้างความผ่อนคลายสบายอารมณ์สมกับการเป็น “เวลานอก” ตามความหมายของชื่อรายการ ลูกกลม เป็นของเล่นชนิดหนึ่ง ใช้สื่อถึงความสุขสนาน พบในรายการตลก เช่น

ทอล์คทะเล้น (iTV)

POK POK POK (๗)

ซูเปอร์แก๊ก (๗)

ทอล์คทะเล้น (iTV) ลูกกลมหลากสีสັນเคลื่อนที่เข้ามาชนกันไปชนกันมาจนกลายเป็นชื่อรายการ

ส่วนลูกกลมใน *POK POK POK* (๗) เป็นลูกกลมในเกม pinball ที่เคลื่อนที่ไปชนป้ายต่างๆ จนไหลไปลงหลุมซึ่งเป็นตัว “O” ของชื่อรายการ

“pinball มีสีสันทึบเลยเอาของแบบนี้มาเล่นได้ สามารถทำกราฟิกได้ จากที่เห็นเป็นการยิงลูก ก็เป็นการสร้างเรื่องราวต่างๆ โดยให้ไปเจอบริษัทผู้ผลิต ช่อง ๗ ซึ่งเป็นรูปแบบของไตเติ้ลที่จะต้องบอกว่ามีอะไรบ้าง และมีการขาย sponsor ด้วย ลูกบอลก็จะกระแทกไปเจอกับแผ่นป้าย sponsor ต่างๆ สุดท้ายลูกกลมนั้นก็จะมาลงหลุมที่กลายเป็นชื่อรายการ”

(ณัฐวิษ ธนวิซอนันต์, สัมภาษณ์, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๖)

ลูกกลมที่มีอารมณ์สนุกสนาน เจ้าเล่ห์ ในไตเติ้ล *ซูเปอร์แก๊ง (๗)* ช่วยบ่งบอกถึงคุณลักษณะของเนื้อหารายการตลกรายการนี้ได้เป็นอย่างดี ที่เป็นการสร้างความตลกสนุกสนานด้วยวิธีการที่แยบยล หรือไม่ตั้งใจให้เกิดขึ้น จึงมีการสร้างสรรค์ให้ลูกกลมสวมมงกุฎลอยไปมาในสวนสนุกเป็นการย้ำถึงอารมณ์ของรายการ

โทรทัศน์ เป็นอุปกรณ์ที่รับชมเรื่องราวต่างๆ ทางจอโทรทัศน์ มีความหมายโดยนัยถึงเรื่องราวของวงการบันเทิง นอกจากนี้ยังมีการทำให้โทรทัศน์มีรูปร่างแตกต่างไปจากความเป็นจริงคือ เป็นรูปทรงกลมสีแดงบนพื้นหลังสีน้ำเงิน ดังที่ปรากฏใน *WEEKEND ENTERTAINMENT (iTV)* สะท้อนถึงความสนุกสนานในวงการบันเทิงที่ไม่ซ้ำแบบใคร ประกอบกับต้องการให้มีความทันสมัย มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวต่างไปจากรายการข่าวบันเทิงอื่นๆ

9 Society (๙)

ทิวโตะ (iTV)

WEEKEND ENTERTAINMENT (iTV)

แต่โทรทัศน์ใน 9 Society (๙) เป็นโทรทัศน์ที่เหมือนโทรทัศน์โดยทั่วไป แต่มีสีส้มที่สดใสมากกว่าปกติคือ สีเหลือง แสดงถึงเนื้อหาของรายการที่เกี่ยวข้องกับวงการบันเทิงสำหรับวัยสดใสคือ วัยรุ่น

ส่วนโทรทัศน์ที่มีความเหมือนจริงมากที่สุด คือ โทรทัศน์ใน *ทิวโตะ (iTV)* อีกทั้งยังมีภาพนักการเมืองปรากฏอยู่ในจอโทรทัศน์ แสดงถึงเนื้อหาของรายการแนวสาระมีความสมจริงและเกี่ยวข้องกับการเมือง

นอกจากโทรทัศน์ที่ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏในไตเติ้ลแล้ว มีการใช้เลนส์ของกล้องโทรทัศน์หรือเครื่องฉายภาพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการนำเสนอความจริงให้ปรากฏสู่สายตาผู้ชม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนการกระทำหน้าที่ดังกล่าว

เลนส์กล้องโทรทัศน์ใน *สน.ไอทีวี (iTV)* เป็นพื้นของภาพโดยที่ภายในเลนส์มีภาพบุคคลและด้านล่างมีภาพเหตุการณ์ในกรอบสี่เหลี่ยมปรากฏอยู่ แสดงถึงการทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ สู่ผู้ชม

ส่วนเลนส์ของกล้องโทรทัศน์ใน *เปิดเลนส์ส่องโลก (๓)* นอกจากจะทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงการนำเสนอความจริงให้ปรากฏแล้ว ยังมีลักษณะการใช้แนวคิดจากชื่อรายการอีกด้วย กล่าวคือ เป็นการตอกย้ำเนื้อหาของรายการซึ่งเป็นการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก โดยใช้สัญลักษณ์เลนส์

เช่นเดียวกับ *เรื่องจริงผ่านจอ* (๗) ที่ใช้เลนส์ของเครื่องฉายภาพในการถ่ายทอดความจริงของเหตุการณ์ต่างๆ โดยที่ภาพถ่ายเหล่านั้นถูกบันทึกโดยผ่านเลนส์ของกล้องโทรทัศน์ ถือเป็นการใช้สัญลักษณ์เพื่อต่อยอดแนวคิดจากชื่อรายการได้อย่างกลมกลืน และมีการถ่ายทอดผ่านเลนส์ของเครื่องฉายภาพ ซึ่งปรากฏเป็นพื้นหลังของภาพตลอดไตเติ้ลรายการ และเห็นเด่นชัดมากในช่วงการปรากฏชื่อรายการ

มีการใช้เลนส์ของกล้องโทรทัศน์เป็นสัญลักษณ์การนำเสนอไตเติ้ล แต่มีความหมายเพียงแค่เป็นการถ่ายทอดการแสดงที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น อย่างใน *ฮิวเมอริสโชว์ 2003* (ITV)

อุปกรณ์การรับประทานอาหาร เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมายถึงการรับประทานอาหาร การประกอบอาหาร สูตรอาหาร เช่นในรายการ *เกมนักชิม* (ITV) ซึ่งเป็นรายการเกมนำเสนอไตเติ้ลโดยใช้ที่ครอบอาหารครอบไข มีการใช้ตะเกียบมาจัดชื่อรายการให้ถูกต้อง พร้อมกับสร้างความสนุกสนานให้เกิดขึ้นด้วยการปาตะเกียบเข้ามายังที่ครอบอาหารนั้น แล้วไขก็สะดุ้ง

จานสีเหลืองใน *จานเด็ดเจ็ดย่านน้ำ* (๗) สร้างรูปแบบมาจากจานช้อนล้อมในไตเติ้ลรายการในช่วงแรก โดยที่ชื่อรายการเป็นตัวอักษรที่แตกต่างกัน มีสีสันทันหลากหลาย แต่ทั้งหมดก็ลอยเข้ามาประกอบกันบนจานสีเหลือง ทำให้ชื่อรายการ *จานเด็ดเจ็ดย่านน้ำ* มีความหมายมากขึ้นซึ่งหมายถึงเรื่องราวของอาหารที่มาจากสถานที่ต่างๆ กัน

๓. การนำเสนอบุคคล รายการโทรทัศน์หลายรายการใช้บุคคลในการนำเสนอเนื้อหาหรือเรื่องราว บุคคลที่ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้มีบทบาทและสถานภาพที่แตกต่างกัน เช่น การเป็นพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการ การสวมบทบาทนักแสดง การทำหน้าที่เป็นแขกรับเชิญหรือวิทยากร อีกทั้งผู้ผลิตรายการแต่ละประเภทก็ได้กำหนดความสำคัญของบทบาทและสถานภาพของบุคคลในรายการโทรทัศน์แตกต่างกันเช่นกัน บางรายการให้ความสำคัญแก่ผู้ดำเนินรายการมากจนกลายเป็นสัญลักษณ์ของรายการ บางรายการให้ความสำคัญแก่นักแสดงหลักมาก ซึ่งการกำหนดความสำคัญสามารถสะท้อนให้เห็นจากรูปแบบการนำเสนอไตเติ้ลรายการ

การนำเสนอบุคคลในไตเติ้ลรายการมี ๓ ลักษณะ คือ การแนะนำผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกร การแนะนำนักแสดง และการแนะนำแขกรับเชิญ

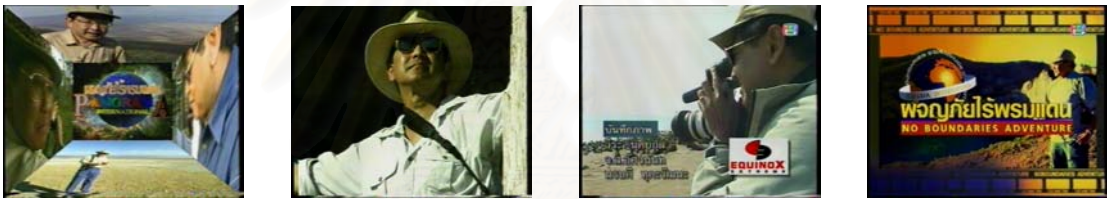
การแนะนำผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกร ผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรถือเป็นบุคคลสำคัญสำหรับรายการโทรทัศน์บางรายการ เพราะนอกจากหน้าที่ของผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรที่มีต่อรายการในฐานะที่เป็นผู้นำเสนอเรื่องราวทั้งหมดแล้ว ผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรบางคนยังเป็นจุดขายของรายการด้วย การแนะนำผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรในไตเติ้ลรายการจึงเป็นรูปแบบการนำเสนอวิธีหนึ่งที่ถูกผลิตเลือกใช้ โดยเป็นการแนะนำด้วยการช้อนตัวหนังสือชื่อนามสกุล หรือแสดงบทบาทหลักของผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกร โดยไม่มีการช้อนตัวหนังสือแต่อย่างใด

TWILIGHT SHOW (๓) มีผู้ดำเนินรายการคือ ไตรภพ ลิ้มปัทม์ ภาพของไตรภพในอิริยาบถต่างๆ ถูกใช้เป็นพื้นหลังของไตเติ้ลรายการ มีการซื้อหนังสือแนะนำผู้ดำเนินรายการไว้ในลำดับแรกสุดของการซื้อหนังสือก่อนชื่อรายการ

“สำหรับ concept ของไตเติ้ลตัวนี้ คือ ณ ตอนนั้นถึงยุคที่ว่า ช่วงทองของ ทีวีไลฟ์โชว์ด้วยความที่มันอยู่นานมาก จุดขายอย่างหนึ่งคือ คุณไตรภพ เพราะคุณไตรภพยังขายได้ จะเห็นว่าภาพพิธีกรผมเยอะ แล้วก็จะมีภาพ background ขึ้นมาที่หลากหลาย โดยสื่อผ่านว่าผมได้ทำสิ่งต่างๆ เหล่านี้”

(สมชาย ตันติเจริญใจ, สัมภาษณ์, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๖)

วีระ นุตยกุล ได้รับการย้ำให้เห็นถึงความสำคัญด้วยการซื้อหนังสือในฐานะ “นักบุกเบิกผจญภัย”, “บันทึกเรื่องราว” และ “บันทึกภาพ” ใน ผจญภัยไร้พรมแดน (๕) ขณะเดียวกันภาพที่นำเสนอในไตเติ้ล ก็ได้แสดงถึงหน้าที่ดังกล่าวของผู้ดำเนินรายการท่านนี้ ไม่ว่าจะเป็นช่างภาพหรือผู้ดำเนินรายการ นอกจากนี้ในส่วนท้ายของไตเติ้ลเป็นชื่อรายการและมีภาพของวีระประกอบอยู่ด้วย

ธรรมะเพื่อชีวิต (๑๑) ซึ่งเป็นรายการแสดงพระธรรมเทศนาโดยหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ก็เป็นรายการหนึ่งที่ใช้ภาพของหลวงตาพร้อมทั้งแนะนำชื่อในไตเติ้ลรายการ

ใน คู่ซาปาท่องโก๋ (๗) ผู้ดำเนินรายการ ได้แก่ สุรศักดิ์ วงษ์ไทย, มยุริญ ผ่องผุดพันธ์ และ อโณมา ศรัณย์ดิษริน ได้รับการนำเสนอผ่านภาพการ์ตูน มีการซื้อชื่อผู้ดำเนินรายการประกอบ

เช่นเดียวกับ *พุดพิศพอไฟ* (๙) รายการที่นำเสนอความรู้ภาษาอังกฤษ โดยผู้ดำเนินรายการ อิศรา สุนทรวัฒน์ และ คาร่า พลสิทธิ์ สวมใส่ชุดความบอยในรูปแบบการ์ตูนเช่นเดียวกัน หากแต่ต่างกันตรงที่ไม่มีตัวหนังสือแนะนำ

ศุกร์สบาย (๓) ดำเนินรายการโดยวิศรา มหากาย มีภาพปรากฏอยู่ในไตเติ้ลเช่นกัน แต่ไม่มีการช้อนตัวหนังสือแนะนำชื่อ โดยมีภาพบ้านและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านประกอบอยู่ด้วย

ประมาณ เรื่องวัฒนธรรมนิช และ วันชัย สอนศิริ ผู้ดำเนินรายการทั้งสองคนของ *แจ้งความ* (ITV) นำเสนอหน้าตาของตนเองอย่างชัดเจนในไตเติ้ลรายการ โดยปราศจากตัวอักษรแนะนำชื่อนามสกุล

นอกจากนี้ยังมีไตเติ้ลรายการอื่นที่มีการใช้ผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรในการนำเสนอ เช่น *สี่ส้นวันสบาย* (๓) ดำเนินรายการโดย ดวงตา ตุงคะมณี และ เซอริรี ผุงประเสริฐ *สายตรง อบต.* (๓) ดำเนินรายการโดย อภิชาติ คำดี *ไทยวันใหม่* (๗) ดำเนินรายการโดย ศุภรัตน์ นาคบุญนำ *เกษตรลูกทุ่ง 360°* (ITV) ดำเนินรายการโดย ตูลชัย ธรรมดุษฎี เป็นต้น

การแนะนำนักแสดง รายการประเภทละครมีกลุ่มบุคคลที่ขาดเสียไม่ได้เลยคือ บรรดาดารานักแสดงที่เข้ามาสวมบทบาทตัวละครต่างๆ ในขณะที่เดียวกันนักแสดงยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความสนใจของผู้ชมที่มีต่อละครเรื่องนั้นๆ การแนะนำนักแสดงจึงเป็นวิธีการหลักของรูปแบบการนำเสนอไตเติ้ลรายการ เช่น *ไฟล้งไฟ* (๓) มีการแนะนำนักแสดงทั้งที่เป็นตัวเอกและตัวรอง โดยมีการให้พื้นที่สำหรับการปรากฏแตกต่างกัน จักรกฤษณ์ อัมวรัตน์ และ จันทรีจิรา จูแจ้ง เป็นตัวเอกของละครเรื่องนี้ ภาพที่ปรากฏจึงเป็นภาพของนักแสดงเต็มทั้งหน้าจอส่วนักแสดงคนอื่นที่สวมบทบาทรอง เช่น กรุณพล เทียนสุวรรณ, ดิลก ทองวัฒนา, นพชัย มัทวีวงศ์, เกரியงไกร อุดมพะนันท์, กมลลา กำภู ณ อยุธยา, เตือนเต็ม สาลิตุล, จตุรงค์ โกลิมาศ, สถาพร นาควิไล, อนุสรณ์ เตชะปัญญา ฯลฯ จะปรากฏร่วมกันในจอภาพที่มีการแบ่งพื้นที่เป็นสามส่วน และภายหลังเมื่อแนะนำนักแสดงแล้ว ภาพที่ปรากฏยังคงเป็นบทบาทต่างๆ ของนักแสดงในละคร

“ภาพที่นำมาใช้สิ่งที่ขาดไม่ได้คือภาพดารา นอกจากนี้ก็จะมีภาพสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เช่น นาฬิกา ภาพจากรูปถ่าย แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ ภาพดารา ซึ่งเป็นจุดขายของเรื่องแล้วยังต้องเลือกภาพที่ดีที่สุด ของพระเอกนางเอก”

(พงษ์ศิริ อินทรชัย, สัมภาษณ์, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๖)

นอกจากรายการละครแล้ว รายการตลกที่มีนักแสดงประจำประกอบ และมีการดำเนินเรื่องอย่างละคร ก็ใช้รูปแบบการนำเสนอได้เต็มรายการวิธีนี้

ไตเติ้ลรายการ *ระเบิดเถิดเทิง (๕)* ปรากฏขึ้นหลังจากการเปิดรายการที่เป็นการแนะนำดารารับเชิญ และชื่อตอน

เมื่อเนื้อหารายการดำเนินไปในตอนต้น จึงตัดเข้าสู่ไตเติ้ลรายการ ซึ่งเป็นการแนะนำนักแสดงประจำที่สวมบทบาทเป็นตัวละครต่างๆ ในรายการ โดยเป็นภาพถ่ายขาวดำของตัวละคร จากนั้นจึงแนะนำนักแสดงด้วยการชื่อนักแสดงชื่อนามสกุล และบทบาทที่เล่น พร้อมทั้งมีภาพการแสดงของตัวละครนั้นๆ เป็นพื้นหลัง ได้แก่ หม่า จ๊กมก – เจ้หม่า, เต๋อ ดอกสะเดา – มัคทายก, แดนนี่ ศิริภิญโญ – คุณตุ้ม, เท่ง เกิดเทิง – เท่ง, นิลุบล อมรวิทวัส – เต๋า, โหน่ง ซาซาซ่า – อะ... โหน่ง, อาแปะ จ๊กมก – อาโก, คุณป้า ทอมมี่ – ยายซาซ่า, กอบโชค กล้วยสำริด – ฉ่อย, ไชเล่ย์ ดอกกระโดน – ประสิทธิ์, ลิซ่า ไพรพิศ - หงส์

นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการนำเสนอวิธีอื่นที่ได้รับการผสมผสานในไตเติ้ล ระเบิดเกิดเทิง คือ การใช้แนวคิดจากชื่อรายการ ตอนท้ายของไตเติ้ลจะมีลูกระเบิดมีหนามกวัดแกว่งตอกย้ำความตื่นเต้นระคนความสนุกสนานที่ปรากฏจากภาพนักแสดง ทำให้ชื่อรายการมีความชัดเจนทางความหมายมากยิ่งขึ้น

ในรายการประเภทเดียวกันอย่าง *หัวร้านบานหทัย* (๕) ก็ใช้วิธีการแนะนำนักแสดงเช่นกัน แต่เป็นการแนะนำเพียงแค่มุมบทบาทของตัวละครด้วยการชื่อนักแสดง ได้แก่ เฮียฮก, บักต๋อง, พี่ป้อ, เฉลิมพล, เจ้ลำไย, ลิซ่า...ส์, เจนนี่

ไม่เพียงแต่รายการละคร หรือรายการตลกที่มีการแนะนำนักแสดงเป็นรูปแบบการนำเสนอของไตเติ้ลรายการ รายการเพื่อการศึกษา เช่น *ศึกษาทัศน์* (๑๑) ก็มีการแนะนำผู้ร่วมรายการเช่นกัน โดยเป็นการเสนอภาพของผู้ร่วมรายการพร้อมทั้งชื่อนักแสดง ชื่อ, ชื่อเล่น, อายุ, ระดับชั้น และสถานศึกษา ก่อนที่จะเสนอชื่อรายการและชื่อตอน ได้แก่ อาจารย์พัทธนันท์ เปลียนศรี, สุคนธ์ทิพย์ สุกสี (แพรว) ๑๔ ปี ม.๓, ทิพย์วรรณ ศุภกิจถาวร (ส้ม) ๑๔ ปี ม.๓, ปัทมา ขาวงาม (ปัทม) ๑๔ ปี ม.๓, ศุภไชย ยอดแขก (เชียด) ๑๗ ปี ม.๕, อภิวัฒน์ ผุดผ่อง (อาร์ม) ๑๔ ปี ม.๓

ไตเติ้ลที่เป็นการแนะนำนักแสดงโดยไม่มีการชื่อนักแสดง นามสกุล และบทบาท ปรากฏแต่เพียงภาพของนักแสดง เช่น *FUN 4* (๓) เสนอภาพของผู้ดำเนินรายการทั้งสี่คน หรือ *เจ้าขุนทอง* (๗) ที่เสนอภาพหุ่นต่างๆ มากมายที่เป็นตัวละครในเรื่อง โดยไม่มีการแนะนำชื่อแต่อย่างใด

การแนะนำแขกรับเชิญ ไตเติ้ลรายการรูปแบบนี้ให้ความสำคัญกับแขกรับเชิญ โดยใช้ภาพของแขกรับเชิญมาประกอบเป็นส่วนหนึ่งของไตเติ้ลรายการ เช่น

ภาพนักร้องเมือง เช่น พรเทพ เตชะไพบูลย์ และภรรยา, พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์, ลัดดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ ฯลฯ กำลังทำกิจกรรมต่างๆ นอกเหนือจากกิจกรรมทางการเมืองเป็นพื้นหลังของไตเติ้ลรายการ *ITV TALK Variety* (iTV) ทำให้ผู้ชมสามารถรับรู้ได้ว่าเป็นรายการที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมยามว่างของนักร้องเมือง

รายการ *อันเนื่องมาจากพระราชดำริ* ที่ออกอากาศในช่วงรายการข่าวของทุกสถานี ใช้พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวช้อนอยู่เหนือประกายเรือทรงของน้ำ เป็นอีก

ลักษณะหนึ่งของการแนะนำบุคคล แต่ไม่ใช่บทบาทผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกร นักแสดง หรือแขก รับเชิญ แต่เป็นบทบาทของบุคคลสำคัญที่ผู้ผลิตรายการต้องการเกิดพระเกียรติ

นานาน่าโชว์ (๕) ใช้ภาพแขกรับเชิญในบรรยากาศสบายเป็นกันเองมาเป็นพื้นหลังของ รายการก่อนจะขึ้นชื่อรายการ แสดงเนื้อหาของรายการที่เสนอเรื่องราวมาสบายของแขกรับเชิญ

๔. การใช้ภาพแสดงเนื้อหา รายการโทรทัศน์แต่ละรูปแบบมีการนำเสนอเนื้อหาที่ทั้ง เหมือนกันและแตกต่างกัน ไม่เป็นที่ตายตัวว่ารายการรูปแบบใดจะต้องนำเสนอเนื้อหาที่ เฉพาะเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น ภาพแสดงเนื้อหาที่ใช้เป็นรูปแบบการนำเสนอโต้เถียงทำให้ ผู้ชมทราบได้เป็นอย่างดีว่า รายการนั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร ในกรวิจัยครั้งนี้ พบโต้เถียงรายการที่ มีการใช้ภาพแสดงเนื้อหา ดังนี้

- ดนตรี มีการใช้ภาพที่เกี่ยวข้องกับดนตรีมากมาย เช่น การแสดงดนตรี นักร้องนักดนตรี มิวสิควิดีโอ เครื่องดนตรี

ทิพวาฑิต (๑๑)

ดาวรุ่งเสียงทอง (๓)

การแสดงดนตรีใน ทิพวาฑิต (๑๑) 7 สีคอนเสิร์ต (๗) เวทีไท (๙) TV datz (๙)

นักร้องนักดนตรีใน ดาวรุ่งเสียงทอง (๓) จอชน (๙) เพลงเงินล้าน (๑๑) เสียงธรรมเสียง ทิพย์ (๑๑) ลูกทุ่งบันเทิง (iTV) HOUSE PARTY (๓) GAME HOT PLENG HIT (๗)

มิวสิควิดีโอใน เฮฮาลูกทุ่ง (๓) (๕) ชมรมชมทุ่ง (iTV)

เครื่องดนตรีใน สังคีตประยุกต์ (๑๑)

ภาพที่เกี่ยวข้องกับดนตรีที่ปรากฏในรูปแบบการนำเสนอโต้ตอบ สะท้อนเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ประเภทรายการเพลงเป็นสำคัญ

- กีฬา ภาพที่เกี่ยวข้องกับกีฬามักเป็นไฮไลท์ของประเภทรายการกีฬา รายการที่มีเนื้อหาเจาะจงประเภทกีฬาอย่างมวย กอล์ฟ จะมีภาพที่เกี่ยวข้องกับกีฬาดังกล่าวเท่านั้น ขณะที่รายการกีฬาที่นำเสนอเนื้อหากีฬาที่หลากหลายจะใช้ภาพการแข่งขันกีฬาที่แตกต่างกัน เช่น

กอล์ฟแม็กกาซีน (๓)

Morning Sports (iTV)

การชกมวยใน มวยเด็ดช่อง 3 (๓) คีกรมวยไทยลุมพินี (๕) มวยไทย 7 สี (๗) คี้อักขรินทร์ดำ (๙) คี้อวันทรงชัย 11 (๑๑) คีกรมวยไทยชิงแชมป์ประเทศไทย (๑๑) คี้อวันทรงชัยไอทีวี (iTV)

การแข่งขันกอล์ฟใน กอล์ฟแม็กกาซีน (๓) FUNNY GOLF FUNNY GAME (iTV) iTV GOLF SCHOOL (iTV) ไอทีวี Super Golf (iTV)

การแข่งขันกีฬาต่างๆ ใน เจาะเกมส์ (๕) กีฬาลีลาศ (๕) เจาะสนาม (๗) SPORT FAN (๗) สपोर्टทิปส์ (๗) กีฬาดีช่อง 9 (๙) กีฬาเพื่อชีวิต (iTV) Morning Sports (iTV)

- สถานที่ ไฮไลท์รายการบางประเภทนิยมใช้สถานที่สำคัญต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำเสนอ เช่น

กรุงเทพเมืองยิ้ม (iTV)

แดนสยาม (๓)

กรุงเทพเมืองยิ้ม (iTV) นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร รูปแบบการนำเสนอโต้ตอบจึงเน้นเป็นสถานที่ต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร เช่น โลหะปราสาท พระนอนวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ผนังด้านนอกพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสาชิงช้า ป้อมมหากาฬ ฯลฯ

แต่ถ้าเป็นสถานที่ในประเทศไทย จะพบในไฮไลท์รายการ แดนสยาม (๓) เช่น พระธาตุคอกสุเทพ เจดีย์วัดพระศรีสรรเพชญ์ อยุรยา เป็นต้น

ขณะที่ โลก 360° (iTV) จะใช้ภาพสถานที่สำคัญต่างๆ ในโลกในการนำเสนอโต้ตอบ เช่น สฟิงค์ อียิปต์, หอเอนปิซา อิตาลี, ทัชมาฮาล อินเดีย ฯลฯ ประกอบกับลูกโลกอันเป็นการตอกย้ำแนวคิดจากชื่อรายการอีกวิธีหนึ่ง

รายการที่มีไตเติ้ลรายการในลักษณะนี้มักเป็นรายการสารคดี แต่ก็มีส่วนที่เป็นรายการเพื่อการศึกษา อย่างรายการ *สนุกกับภาษาอังกฤษ* (๑๑) มีการใช้ภาพสถานที่ต่างๆ ในเมืองโบราณมานำเสนอเป็นไตเติ้ล เพื่อบอกเล่าเนื้อหาของรายการว่าเกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญต่างๆ

- บ้าน ไตเติ้ลรายการมีการใช้ภาพบ้านทั้งภายนอกและภายในในการนำเสนอ เพื่อบอกเล่าเนื้อหาของรายการโดยไม่จำกัดว่าจะจะเป็นรายการขนาดสั้นหรือรายการขนาดยาว เช่น

ภาพภายนอกบ้านหลังโดดเด่นใน *คู่หูคู่บ้าน* (๗) เป็นการถ่ายภาพไตเติ้ลที่ชัดเจน แสดงถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวบ้านทั้งภายนอกและภายใน

ส่วน *SWEET HOME* (iTV) ใช้ภาพภายในบ้านรวมถึงอุปกรณ์ตกแต่ง ขณะเดียวกันมีการออกแบบโลโก้รายการให้มีบ้านเป็นส่วนประกอบโลโก้ด้วย ยิ่งเป็นการตอกย้ำชื่อรายการให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยที่เนื้อหาของรายการมุ่งนำเสนอเรื่องราวภายในบ้านเป็นสำคัญ

- รถ ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับประชาชนในเมือง รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรถ ใช้ภาพรถเข้ามาเป็นรูปแบบในการนำเสนอไตเติ้ล อย่าง *รู้จักเรื่องรถ* (๕) ใช้ภาพรถเคลื่อนที่โดยมีไฟหน้าของรถเป็นพื้นหลัง ส่วน *คนรักรถ* (๕) เป็นภาพทิวทัศน์ความเร็วที่ตามทิวทัศน์และมีชื่อรายการ บิดเพื่อสตาร์ทเครื่องยนต์ เป็นต้น

- คน ไตเติ้ลรายการนิยมใช้ภาพคนวัยเด็กและผู้หญิงเพื่อบ่งบอกเนื้อหาของรายการ โดยที่รายการที่ใช้ภาพเด็กเป็นรูปแบบการนำเสนอไตเติ้ล มักเป็นรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็ก สำหรับผู้ชมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่อย่าง *หนูน้อยสมองใสสุขภาพดี* (๗) เป็นภาพเด็กยิ้มสนุกสนานบนของเล่นลูกบิด ลูกบิดหมุนไปมาพร้อมกับการเปลี่ยนหน้าของเด็ก

รายการ *หนูน้อยสมองใสใจสุขภาพดี* (๕) ใช้ภาพเด็กในการนำเสนอไตเติ้ลเช่นกัน โดยเป็นภาพเด็กซ้อนอยู่ในฟองอากาศตั้งแต่ยังเป็นทารก จนกระทั่งเป็นเด็กลอยเข้ามาในพื้นที่สีแดง คล้ายกับ *Small Talk* (๕) ใช้ภาพเด็กซ้อนอยู่ในตัวต่อ ลอยเข้ามาประกอบกันเป็นพื้นหลังหลากสีสำหรับชื่อรายการ

ขณะที่ *รักลูกให้ถูกทาง* (๗) ใช้ภาพหนึ่ง พ่อกับแม่ที่กำลังท้อง จางซ้อนมาเป็นภาพพ่อแม่ลูก จางซ้อนต่อไปยังภาพปู่ย่าหลาน แสดงถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

หนูน้อยสมองใสสุขภาพดี (๗)

เพื่อนหญิงพลังหญิง (๓)

ส่วนภาพผู้หญิงที่ปรากฏในไตเติ้ลแสดงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง ในเรื่องความงาม เช่น ใน *ผิวสวยลดรอยแผลเป็น* (๗) หรือในเรื่องทั่วไปที่เกี่ยวกับผู้หญิงใน *เพื่อนหญิงพลังหญิง* (๓) เป็นภาพผู้หญิงในวงการบันเทิง การเมือง อยู่ในกรอบโดยมีพื้นหลังเป็นกิจกรรมต่างๆ ของผู้หญิง

ภาพคนโดยทั่วไปไม่จำกัดเพศและวัยในไตเติ้ลรายการ *ปัญหาชีวิตและสุขภาพ* (๙) เสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ทุกเพศทุกวัย โดยภาพที่ใช้นั้นเป็นภาพคนที่ปกติและการรักษาพยาบาลคนที่เจ็บป่วย

ส่วนกิจกรรมของผู้คนต่างเพศต่างวัยใน *คนหวงแผ่นดิน* (๑๑) โดยมีคำ “นักสู้”, “นักอนุรักษ์”, “สิ่งแวดล้อม”, “ธรรมชาติ”, “บุคคล”, “กลุ่มคน”, “ชุมชน”, “ผู้พิทักษ์”, “รวมพลัง”, “ปกป้อง”, “อนุรักษ์และฟื้นฟู” ช่วยตอกย้ำแนวคิดที่ปรากฏจากชื่อรายการได้เป็นอย่างดี

- เหตุการณ์ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศถูกนำมาถ่ายทอดเป็นภาพในไตเติ้ลรายการ เหตุการณ์ทางการเมืองช่วงพฤษภาคม ๒๕๓๕ เป็นภาพตอนต้นของไตเติ้ล *กรองสถานการณ์* (๑๑) ซึ่งเป็นรายการพูดคุยเนื้อหาการเมือง ตอกย้ำเนื้อหาดังกล่าวด้วยการใช้สัญลักษณ์อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มีธงชาติไทยเป็นสายต่อเนื่องมาจากภาพธงชาติไทยในเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงต้น

กรองสถานการณ์ (๑๑)

จับกระแสโลก (ITV)

สำหรับเหตุการณ์สำคัญในต่างประเทศ เช่น การสวนสนามที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ประเทศจีน การทดลองระเบิดปรมาณู การเคลื่อนที่ของยานอวกาศ การชุมนุมของผู้คนในตะวันออกกลาง สถานการณ์โรคซาร์สในประเทศจีน เป็นภาพในไตเติ้ลรายการ *จับกระแสโลก* (ITV) ซึ่งเป็นรายการนำเสนอความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ในโลก

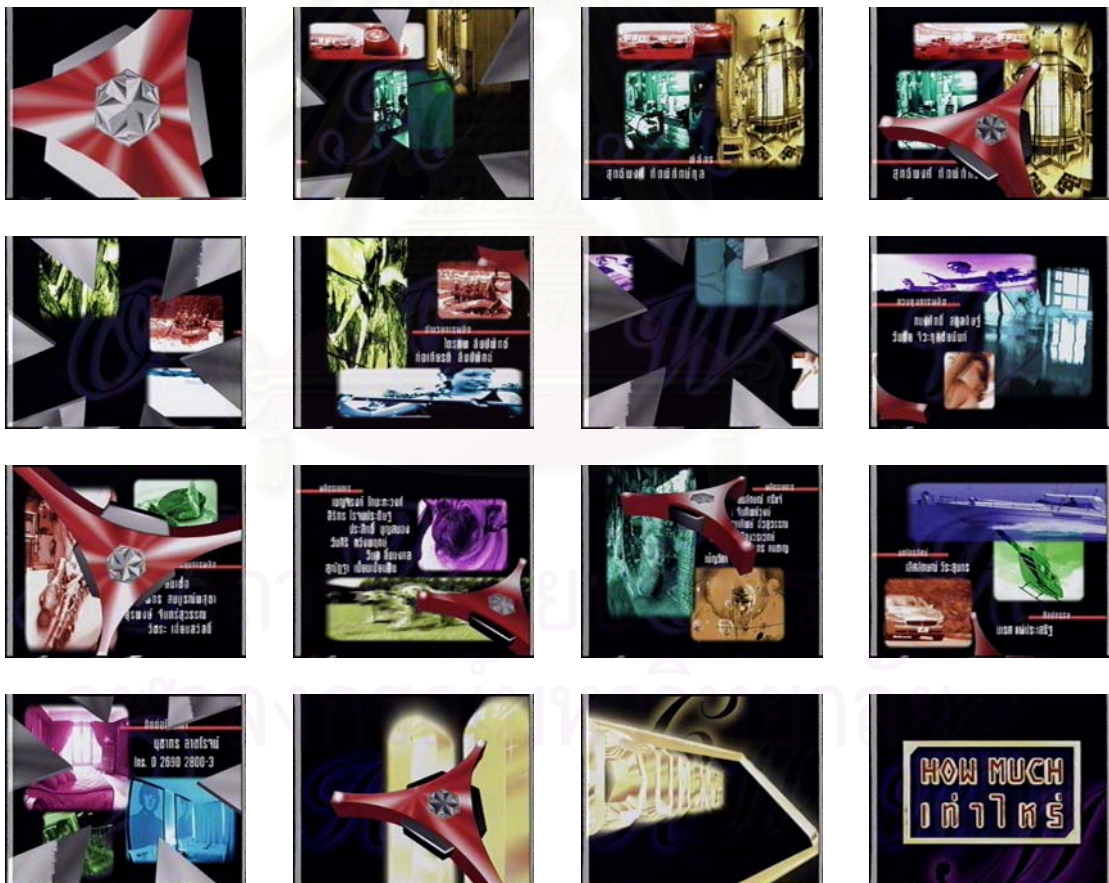
ขณะที่ภาพอุบัติเหตุต่างๆ ใช้เป็นภาพเพื่อเสนอไตเติ้ลรายการ *ปลอดภัยไว้ก่อน* (๑๑) *ตระเวนข่าว* (๓)

- เบ็ดเตล็ด ภาพที่มีลักษณะเบ็ดเตล็ดเป็นภาพที่หลากหลายไม่จำกัดอยู่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่ทั้งนี้ก็สามารถสะท้อนเนื้อหาของรายการได้เช่นกัน รายการที่มีไตเติ้ลนำเสนอภาพเบ็ดเตล็ดมักจะเป็นรายการสารคดี เช่น *ของดีในถิ่นไทย* (๗) ใช้ภาพปราสาทหินเขาพนมรุ้ง บุรีรัมย์, น้ำตก, เครื่องเบญจรงค์, ผ้าไทย, ยายปั้นเครื่องปั้นดินเผา, เขาตะปู พังงา *ซีดีไฟก๊ส* (ITV) ใช้ภาพแยกศาลาแดง, สยามสแควร์, สะพานพระราม ๘, รถไฟลอยฟ้า, ส้มครุ สุพรรณเวช, ฐานนท ทวีสิน, เสาชิงช้า

เพื่อนคู่คิด (๑๑) ใช้ภาพลูกแบดมินตัน, พิมพ์ผ้า, การเขียนลายไทย, ยาสีฟัน, อาชีพร่างต่าง ๆ กระจกหกด้าน (๗) ใช้ภาพที่มีลักษณะพื้นหลังเป็นภาพนิ่ง มีภาพซ้อนเป็นอีกภาพหนึ่งทำให้ความหลากหลายของภาพมีมากขึ้นใน กระจกหกด้าน อาทิ ภาพพระพุทธรูป, หนังสืออารบิก, นกในธรรมชาติ, จิตรกรรมฝาผนัง, โขลงช้าง, พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

ในรายการสารคดีขนาดยาว *ประทีปปริทรรศน์* (๑๑) ใช้วิธีการนำเสนอภาพที่หลากหลาย เช่น ภาพหยดน้ำ พระพุทธรูป นางรำ เครื่องเงิน ไข่มุก ชาวนา หลอดไฟ ไอพ่นกระสวยอวกาศ นาฬิกา ผักผลไม้ ฟ้ายา คนทำงาน เส้าไฟฟ้าแรงสูง เด็กทารก หมากกรุก จรวดอวกาศ ดวงอาทิตย์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น แสดงถึงความเป็นรายการที่นำเสนอสาระความรู้ที่หลากหลายไม่จำกัด ไม่ว่าจะ เป็น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม พลังงาน เป็นต้น

รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหาอย่าง *HOW MUCH* (๓) ก็ใช้ภาพที่หลากหลายในการนำเสนอไตเติ้ลรายการ โดยเป็นภาพที่เคยใช้เป็นปริศนาในรายการ

“HOW MUCH เป็นรายการที่ทายราคาของ ชื่อรายการบอกตรงเลย ตอนที่คิดเราตีโจทย์ว่าจะทำอย่างไร ที่ผ่านมารายการของบริษัทจะมีสัญลักษณ์เป็นรูปกลมแดง...เลยมีการ design ลูกกลมให้แตกต่างออกไป ซึ่งจะมีอยู่ในฉาก ตอนที่ทำไตเติ้ลก็ไปยื่นดูจากอยู่นาน

ว่าจะทำอย่างไร ก็เลยได้เป็นเพชรและมีภาพหลากหลายของสินค้ามาให้เห็น ไตใต้ของทีวีเป็นการเกริ่นถึงตัวอย่าง เพื่อสื่อให้คนดูรู้ว่าเราจะนำเสนออะไร”

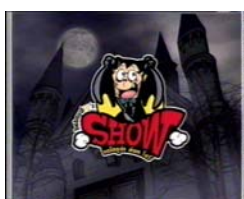
(สมชาย ตันติเจริญใจ, สัมภาษณ์, ๘ สิงหาคม ๒๕๔๖)

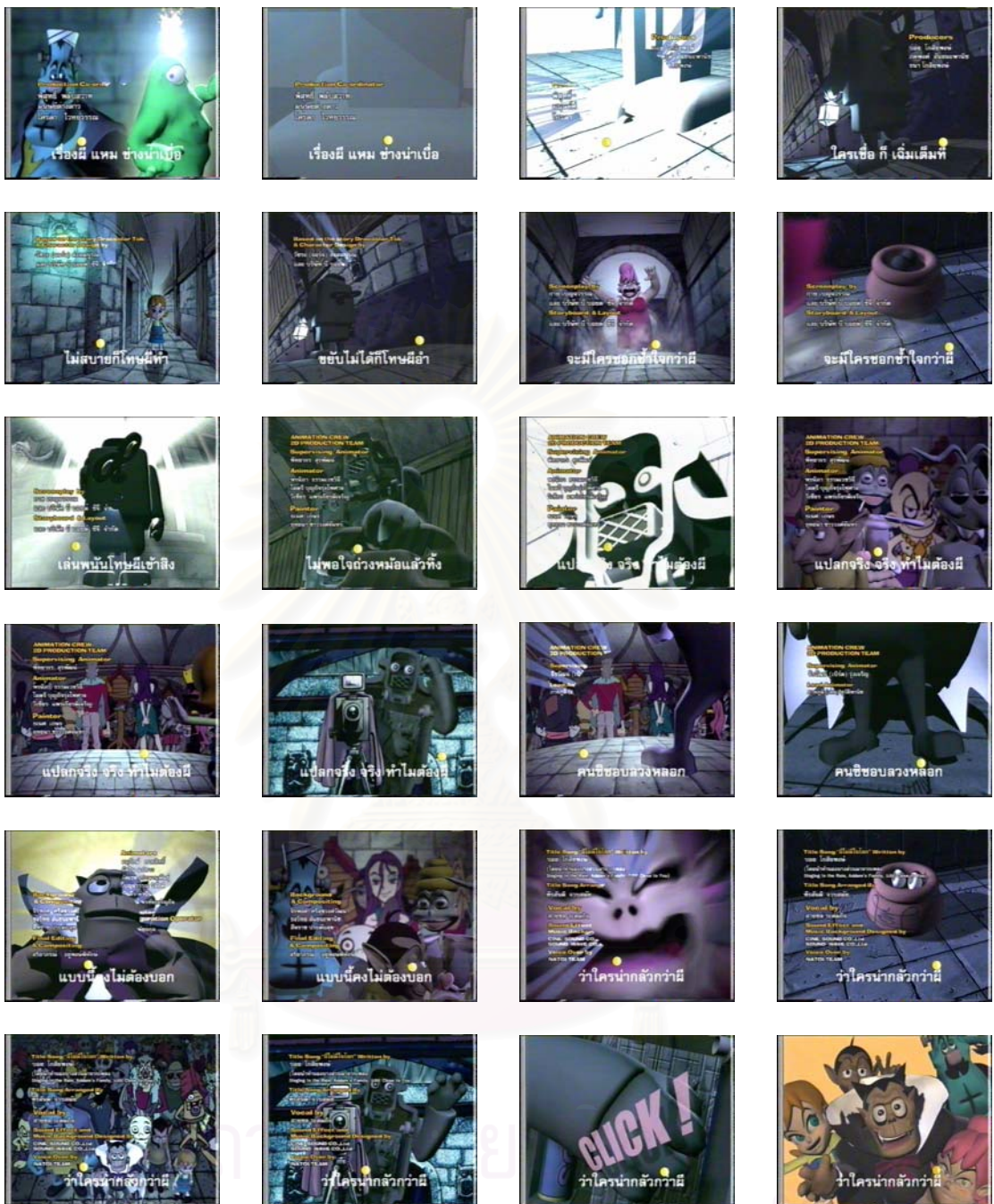
ไตใต้ที่มีรูปแบบการนำเสนอโดยการโชว์ภาพแสดงเนื้อหา ช่วยทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของรายการมากยิ่งขึ้นว่า รายการที่จะได้รับชมต่อไปนั้นจะนำเสนอเนื้อหาอะไร และบางรายการมีการใช้รูปแบบการนำเสนออื่นเข้าร่วมประสมด้วย ยิ่งทำให้ผู้ชมเกิดความกระจำมากยิ่งขึ้น

๕. การสร้างโครงเรื่อง โดยปกติแล้วโครงเรื่องเป็นส่วนประกอบสำคัญของการเล่นเรื่องในรูปแบบละคร ซึ่งต้องใช้เวลาในการนำเสนอสถานการณ์ กำหนดปัญหา ความขัดแย้ง จุดสุดยอด และการคลี่คลาย มีการใช้การดำเนินเรื่องเพื่อให้เกิดความเข้าใจ แต่ในไตใต้รายการซึ่งโดยมากมักมีความยาวไม่เกิน ๒ นาที ก็ได้มีการใช้วิธีสร้างโครงเรื่องเพื่อนำเสนอเช่นกัน

เกมสงครามเขาและเธอ (๙) แสดงให้เห็นระบบสุริยจักรวาล ไฟจากดวงอาทิตย์ได้แผ่ไปยังดาวเคราะห์ เมื่อไปเผาผลาญโดนดาวศุกร์ ทำให้มีเครื่องหมายสัญลักษณ์เพศหญิงลอยมาจากดาวศุกร์ และเมื่อไปไฟไปโดนดาวอังคาร เครื่องหมายสัญลักษณ์เพศชายก็ลอยมาจากดาวอังคาร ทั้งหมดตกลงมาบนพื้นโลก เครื่องหมายสัญลักษณ์เพศหญิงกลายเป็นดอกไม้พรวนไม้نانาชนิด ขณะที่เครื่องหมายเพศชายกลายเป็นหม่อมวลแมลงผีเสื้อ ก่อความรักเกิดเป็นหญิงชายคู่หนึ่งที่มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน แต่แล้วเมื่อทั้งคู่เจอทางแยกและต้องตัดสินใจเลือกทางเดิน ทั้งสองฝ่ายพยายามโน้มน้าวซึ่งกันและกัน แต่ก็ไม่ยอมกัน จนในที่สุดพลังจากดาวอังคารส่งผลให้ผู้ชายกลายเป็นนักรบ เช่นเดียวกับผู้หญิงที่ได้พลังการต่อสู้จากดาวศุกร์ ทั้งสองเข้าเผชิญหน้ากัน พร้อมด้วยลูกสมุนที่ต่างฝ่ายต่างเป็นเพศเดียวกันกับตน ขณะที่กำลังจะเข้าห้ำหั่นกัน เกิดลำแสงกลายเป็นผู้ดำเนินรายการชายหญิงพร้อมด้วยชื่อรายการ สร้างความสนใจใคร่รู้แก่ผู้ชมต่อไปว่าการต่อสู้ระหว่างชายและหญิงในรายการตอนนี้จะเป็นอย่างไร

ณ ยามค่ำคืนในปราสาทแห่งหนึ่ง เหล่าผีต่างพากันเดินไปตามทางเดินในปราสาท มีฟ้าแลบแปลบปลาบ ผีบางตนกลัวกันเอง จนเมื่อมาพร้อมหน้ากันยังห้องแห่งหนึ่งเพื่อที่จะถ่ายรูปกลับปรากฏว่า ผีบางตนถ่ายรูปติด และบางตนถ่ายรูปไม่ติด เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในไตใต้ของ *แดร์ริคูล่าต็อกโซว์* (๗)

มีการสร้างโครงเรื่องเพื่อให้เห็นถึงความรุนแรงของภัยจากผู้ชายใน 108 ภัยหญิง (๓) ภาพเริ่มเรื่องจากการเสนอเครื่องหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพศหญิง เช่น สัญลักษณ์แสดงเพศหญิง, ลูกตา, แก้วค็อกเทล, หน้าผู้หญิง, รูปร่างผู้หญิง แสดงถึงความหลากหลายของสตรีเพศ จากนั้นซ้อนภาพให้เห็นผู้หญิงกำลังวิ่งและเดินในทิศทางต่างกัน แล้วมีภาพมือผู้ชายกำลังถือปืนเล็งมาด้านหน้า เปรียบเหมือนผู้ชายกำลังจะทำร้ายผู้หญิง ปล่อยให้ผู้ชมพิจารณาต่อไปว่าผู้หญิงจะถูกทำร้ายจากมือผู้ชายถือปืนหรือไม่ แล้วภาพจึงซ้อนเป็นชื่อรายการ ไตเติ้ล 108 ภัยหญิง นอกจากนี้จะใช้โครงเรื่องแล้วยังมีการใช้สัญลักษณ์ในชื่อรายการอีกด้วย โดยทำให้เลข “8” มีหางของซาดานปรากฏอยู่

โครงเรื่องที่ยกตัวอย่างมาอาจไม่สมบูรณ์เท่ากับโครงเรื่องของละคร เพราะมีการลดทอนรายละเอียดบางส่วนโดยละไว้ซึ่งความเข้าใจที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ชม โดยทางผู้ผลิตหวังที่จะให้ผู้ชมรายการติดตามเนื้อหาต่อไปจากในรายการ

๖. การใช้ภาพที่ไม่เกี่ยวข้องกับชื่อรายการ ใต้เต็ลรายการรูปแบบนี้มักไม่เป็นที่ปรากฏเท่าไรนัก เช่น

ชุมทางเสียงทอง (๗) มีการใช้ภาพรางวัลตุ๊กตาทอง ๒ ตัว มาเป็นภาพในใต้เต็ลรายการ ก่อนที่จะขึ้นชื่อรายการ แม้จะเป็นรางวัลเกียรติยศที่ทางรายการได้รับ ทว่าไม่ได้ช่วยทำให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาของรายการเท่าใดนัก

ภาพดอกไม้หลากหลายชนิดใน เพลง
ประพจน์จิต (๑๑) ไม่ได้บ่งบอกเนื้อหาหรือมี
ความสัมพันธ์กับรายการแต่อย่างใด

ใต้เต็ลรายการสามารถประกอบขึ้นมาจากรูปแบบการนำเสนอที่มากกว่าหนึ่งรูปแบบได้ แต่จะมีรูปแบบที่โดดเด่นอยู่เพียงรูปแบบเดียวในใต้เต็ลรายการนั้นๆ ซึ่งทุกรูปแบบล้วนนำเสนอด้วยภาพทั้งสิ้น ไม่เว้นแม้แต่รูปแบบที่ใช้ชื่อรายการ เพราะชื่อรายการก็ถือเป็นภาพในลักษณะหนึ่ง ลักษณะของภาพใต้เต็ลรายการ

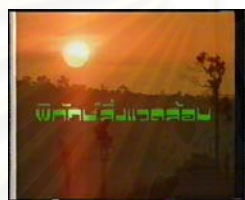
ภาพที่นำมาใช้ในใต้เต็ลรายการมีคุณลักษณะทางภาพที่แตกต่างไปจากภาพในเนื้อหา รายการในหลายประเด็น และเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาในการศึกษาครั้งนี้ เช่น การสร้างสรรค์ภาพโดยการใช้ภาพที่ถ่ายจริงหรือการสร้างภาพโดยคอมพิวเตอร์ ที่มาของภาพเป็นการใช้ภาพจากในรายการมาทำเป็นใต้เต็ลหรือสร้างภาพขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นใต้เต็ลโดยเฉพาะ ประเภทของภาพ (shot) ที่นำมาใช้เป็นใต้เต็ล วิธีการลำดับภาพ และองค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพ (shot) ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

การสร้างสรรค์ภาพ

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ใต้เต็ลเป็นส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ลำดับแรกสุดที่ผู้ชมรับรู้ การสร้างความประทับใจเมื่อแรกเห็นจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการทำใต้เต็ลรายการ และสิ่งที่จะก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ชมในการชมใต้เต็ลรายการนั้นก็คือ ภาพ การสร้างสรรค์ภาพในทางโทรทัศน์ในปัจจุบันมี ๒ วิธี คือ การถ่ายทำโดยใช้กล้องโทรทัศน์ และการสร้างภาพโดยใช้คอมพิวเตอร์ ในบางกรณีมีการใช้ทั้งสองวิธีผสมกัน

ภาพที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทำโดยใช้กล้องโทรทัศน์ มีลักษณะเป็นธรรมชาติเหมือนกับของจริง แม้จะมีข้อแตกต่างไปบ้างเล็กน้อยอันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางเทคโนโลยีของกล้องโทรทัศน์ กับลักษณะทางกายภาพของสายตามนุษย์ เช่น ในยามค่ำคืนที่สายตาคณะเราสามารถมองเห็นได้ในที่มืด แม้จะไม่ชัดมาก ในขณะที่กล้องโทรทัศน์ต้องใช้แสงปริมาณที่มากกว่าเพื่อที่จะสามารถทำให้บันทึกภาพในตอนกลางคืนได้ ซึ่งในปัจจุบันก็มีกล้องโทรทัศน์ที่มีคุณสมบัติบันทึกแสงได้ในที่มืด แต่ภาพที่ได้ก็มีความแตกต่างไปจากที่สายตามนุษย์มองเห็น อย่างไรก็ตามภาพที่ปรากฏก็ยังคงมีลักษณะการเคลื่อนไหวเช่นเดียวกับสิ่งที่ถูกถ่ายทำเช่นกัน

รายการที่ต้องการเน้นสาระความจริงให้ปรากฏ อย่างรายการสารคดี หรือรายการที่ถ่ายทอดสดประเภทรายการกีฬา จึงมักใช้ภาพที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทำเป็นหลักในการสร้างสรรค์

ไตเติ้ล อย่างเช่น พิทักษ์สิ่งแวดล้อม (๑๑) ที่ใช้ภาพเพียงสองภาพได้แก่ ภาพทะเลและภาพพระอาทิตย์ ในการให้ความหมายถึงสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งที่ควรช่วยกันอนุรักษ์

ผจญภัยไร้พรมแดน (๕) สารคดีที่พาผู้ชมไปสัมผัสรับรู้เรื่องราวต่างๆ รอบโลก ผู้ดำเนินรายการตั้งใจที่จะให้ผู้ชมได้เกินความจริงที่เกิดขึ้น จึงเลือกใช้ภาพถ่ายจริง และในบางภาพมีผู้ดำเนินรายการร่วมอยู่ด้วย ยิ่งเป็นการตอกย้ำความจริงในการถ่ายทำให้มากขึ้น

รายการที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่าง สายตรง อบต.(๓) ใช้ภาพผู้ดำเนินรายการยืนร่วมกับประชาชนตามชุมชนต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจที่มีต่อชุมชน และเป็นการทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการเกิดขึ้นไม่ได้มาจากการสมมติเหตุการณ์ใดๆ ทั้งสิ้น

รายการกีฬาที่เป็นการถ่ายทอดสดก็ใช้การถ่ายภาพจากกล้องโทรทัศน์ในการสร้างภาพให้เกิดขึ้น เช่น มวยศึกอัศวินดำ (๙) ที่ใช้ภาพการชกมวยในจังหวะที่เร้าอารมณ์ สร้างความระทึกใจให้กับผู้ชมเมื่อแรกเห็นไตเติ้ล

ในทางตรงกันข้าม บางรายการก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในแง่ความมีชีวิตชีวาของภาพถ่ายอย่างเต็มที่ ใน อาหารโรคเบาหวาน (๑๑) รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ใช้ภาพถ่ายผลไม้ต่างๆ เป็นไตเติ้ลรายการ แสดงสารอย่างชัดเจน แต่ไม่ได้สร้างความรู้สึก หรือมีสุนทรียรสจากภาพถ่ายนั้นเท่าไรนัก

“บางส่วนของอาจจะเอาภาพที่อยู่ในรายการมาเป็นภาพไตเติ้ล บางส่วนเป็นภาพนิ่ง ขึ้นอยู่กับ การดีไซน์ของนักเทคโนโลยีการศึกษาที่ทำชุดวิชานั้นๆ...ที่นี้ยังให้ความสำคัญกับเนื้อหา รายการมาก ในส่วนของไตเติ้ลก็ยังคงดูให้เป็นคอนเซ็ปต์ที่ใกล้เคียงกัน...ปัญหาที่นี้ยังอยู่ที่ ไอเดีย”

(รองศาสตราจารย์ ชนิตา พิทักษ์สุทธิ, สัมภาษณ์, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๖)

ข้อจำกัดในเรื่องการสร้างอารมณ์ให้เกิดขึ้นกับภาพถ่ายเป็นสิ่งที่ผู้ผลิตรายการต้อง พิจารณาอย่างมาก เพราะภาพที่ถ่ายโดยใช้กล้องโทรทัศน์ แม้จะดูเป็นธรรมชาติแต่ก็อาจจะไม่ได้ อารมณ์เท่าที่ควร วิธีการสร้างสรรค์ภาพเพื่อใช้ในไตเติ้ลจึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยคอมพิวเตอร์เพื่อ ลดข้อจำกัดนี้

อนึ่ง ไตเติ้ลรายการที่ใช้ภาพจากการถ่ายทำโดยใช้กล้องโทรทัศน์ ก็มีการใช้ภาพที่สร้างขึ้น โดยคอมพิวเตอร์เพิ่มเติมเข้าไปด้วย โดยเฉพาะชื่อรายการ เพราะง่ายกว่าและสะดวกกว่า การจะ หาชื่อรายการที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยการถ่ายจากกล้องโทรทัศน์กลายเป็นสิ่งที่ล้ำสมัย และยุ่งยากใน กระบวนการถ่ายทำ

ภาพที่เกิดขึ้นจากการสร้างโดยใช้คอมพิวเตอร์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันทำ ให้การสร้างสรรค์ภาพเป็นไปตามความต้องการของมนุษย์มากยิ่งขึ้น โดยที่มนุษย์ไม่ต้องพยายาม ในการถ่ายทำอย่างแต่ก่อน แต่ต้องใช้ความสามารถในการสร้างสรรค์ประกอบกับจินตนาการใน การสร้างภาพให้เป็นไปตามที่ต้องการ ภาพที่เกิดขึ้นจากการสร้างโดยใช้คอมพิวเตอร์มีลักษณะที่ แตกต่าง ไม่เป็นธรรมชาติอย่างภาพที่เกิดจากการถ่ายทำอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะที่ สำคัญที่ทำให้ผู้ผลิตรายการต่างเลือกใช้ภาพในลักษณะนี้ในการสร้างไตเติ้ลรายการ เพื่อให้มี ความต่างทางภาพจากเนื้อหาในรายการ

ตัวหนังสือในรายการถือเป็นภาพอีกลักษณะหนึ่ง ปัจจุบันการสร้างตัวหนังสือนิยมทำด้วย คอมพิวเตอร์ ซึ่งสะดวกและสามารถกำหนดรูปแบบให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ผลิตรายการ ได้เป็นอย่างดี ไตเติ้ลรายการส่วนใหญ่ใช้วิธีการสร้างตัวหนังสือจากคอมพิวเตอร์ แล้วดำเนินการ ช้อนลงไปบนภาพที่ถ่ายจริงหรือสร้างสรรค์ขึ้นมา อาจกล่าวได้ว่าไตเติ้ลรายการทั้งหมดในโทรทัศน์ ล้วนสร้างสรรค์ขึ้นโดยใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ช่วยในการสร้างภาพขึ้น

ข้อจำกัดประการหนึ่งของการสร้างภาพโดยใช้คอมพิวเตอร์ คือ การขาดความสมจริงของ ภาพ รายการที่เน้นเนื้อหาสาระที่สะท้อนความจริงให้ปรากฏจึงมักจะหลีกเลี่ยงการสร้างภาพด้วย คอมพิวเตอร์ แต่ก็ถือเป็นโอกาสสำหรับรายการแนวจินตคดีหรือบันเทิงที่ส่งเสริมจินตนาการ อย่าง รายการการ์ตูน รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา เป็นต้น ที่จะใช้วิธีการสร้างภาพด้วย คอมพิวเตอร์สำหรับไตเติ้ลรายการ เช่น

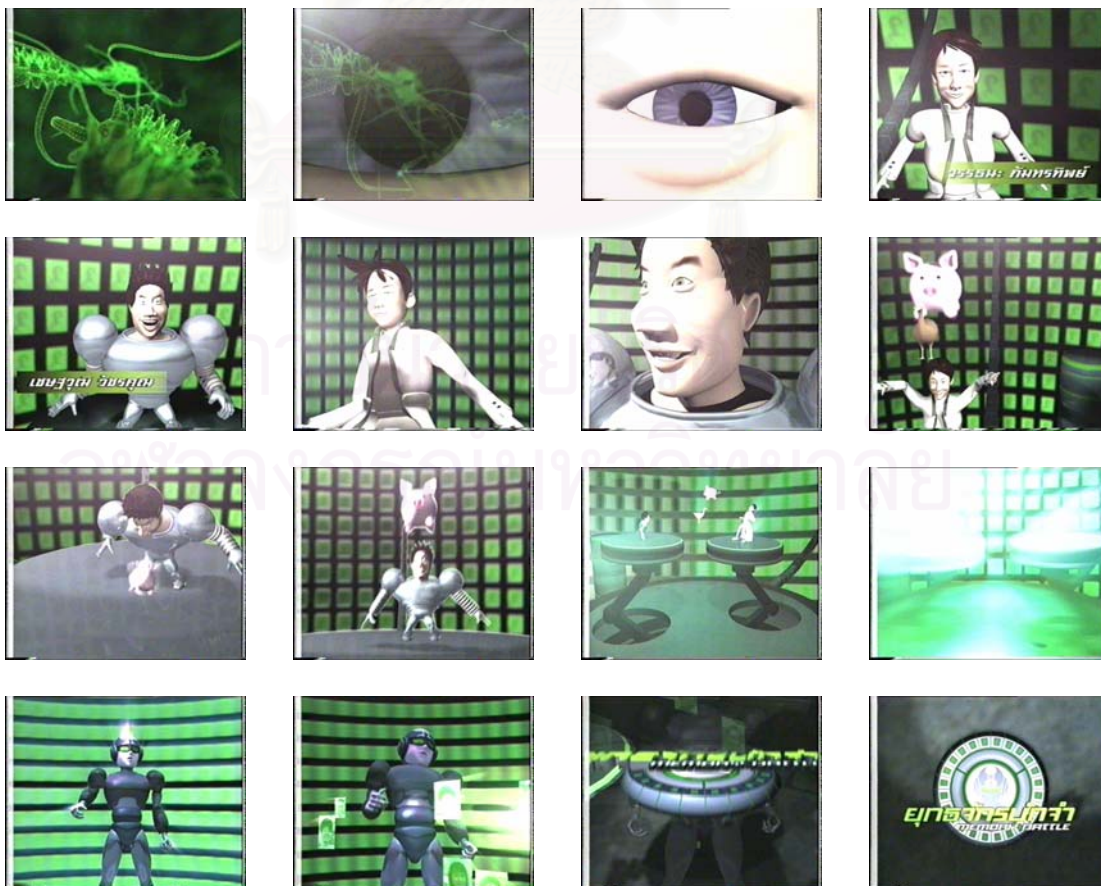
อุตสาหกรรม (๓) (๗) ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทั้งสองช่องมีได้แต่ได้รายการที่เป็นภาพที่สร้างด้วยคอมพิวเตอร์

รายการข่าวเกือบทุกสถานี เช่น ข่าวททบ 5 (๕) ข่าวเด็ด (๗) เป็นต้น ใช้ภาพที่สร้างขึ้นจากคอมพิวเตอร์ เพื่อแสดงถึงความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี แม้ว่าเรื่องราวในรายการจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่ผู้ผลิตรายการก็ใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์สร้างความสด ใหม่ ทันสมัย เพื่อดึงดูดใจผู้ชมแทนภาพถ่าย

“โลกของโทรทัศน์เป็นโลกแห่งจินตนาการ การใช้ภาพถ่าย ภาพจริงที่ไม่ได้ตกแต่ง แสดงว่านี่คือเรื่องจริงที่เกิดในรายการ การใช้กราฟิกแสดงให้เห็นว่าเป็นการทำขึ้นมา มันขึ้นอยู่กับว่าคนตีโจทย์คิดอย่างไร การใช้กราฟิกได้แง่ความตื่นตาตื่นใจที่ภาพจริงทำไม่ได้ เหมือนเกมเศรษฐี ซึ่งเราอยากให้ลูกเต๋าหมุน ถ้าถ่ายจริงทำไม่ได้ ส่วนทไวไลท์ไซวี่ใช้ภาพจริง เพื่อแสดงให้เห็นว่าเคยมีคนนั้นมาออกรายการ ส่วน HOW MUCH ใช้ทั้งสองอย่าง เพราะของจริงบางอย่างเราสัมผัสไม่ได้ เลยต้องสร้างขึ้นมา”

(สมชาย ตันติเจริญใจ, สัมภาษณ์, ๘ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ยุคทองนักจำ (๘) ใช้คอมพิวเตอร์สร้างตัวผู้ดำเนินรายการ ดูมีความละม้าย แต่ให้อารมณ์ที่แตกต่างดูทันสมัยเหมือนอยู่ในโลกจินตนาการ

“เราเน้นให้มันทันสมัย จะอวกาศ หรือ action จึงสร้างออกมาดูเป็นหุ่นยนต์ ไม่ได้รับใช้เนื้อหา แต่จะดูทันสมัยหรืออารมณ์มากกว่า บุคลิกของตัวหุ่นก็มี คือให้บ๊วยยิ้มหน่อยๆ ส่วนกิปที่มันต่อจากเส้นประสาทเลยดูนุ่มกริม ไม่เครียดจนเกินไป”

(ศิษฏา ธรรมวณิชย์, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖)

e-variety (iTV) รายการที่ทำทนายจินตนาการผู้ผลิตรายการในการสร้างสรรค์เนื้อหาให้ดูทันสมัย ทันต่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ใต้เต็ลรายการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ในการสร้างภาพให้ดูเหมือนกำลังเคลื่อนที่เข้าไปสู่โลกคอมพิวเตอร์ได้อย่างน่าสนใจ ยิ่งไปกว่านั้นภาพในรายการยังใช้ภาพจากคอมพิวเตอร์เป็นพื้นหลังสำหรับการช้อนตัวผู้ดำเนินรายการอีกด้วย

“ตอนแรกคิดว่าจะสื่อด้วยอะไร mainboard chip เลยอยากจะทำเรื่องแผงวงจรเป็นหลัก ทั้งตอนต้นและตอนจบ สุดท้าย คำว่า “e-variety” โผล่ขึ้นมาจาก chip”

(นิธิศ สีรวิกรมล, สัมภาษณ์, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖)

ในทางกลับกัน การใช้ภาพจากคอมพิวเตอร์ที่ขาดการสร้างสรรค์ไม่ช่วยทำให้สื่อความหมายตามชื่อรายการได้อย่างแท้จริง และกลับยิ่งทำให้รายการขาดความน่าสนใจอีกด้วย เช่น ไทย TECH (๑๑)

เมื่อเป็นเช่นนั้น ใต้เต็ลหลายรายการจึงมีการใช้ภาพทั้งสองลักษณะผสมผสานกัน เพื่อให้ได้ภาพที่แสดงเนื้อหาสาระอย่างครบถ้วนชัดเจน สะท้อนอารมณ์ สีเส้นและความรู้สึกของภาพตามจินตนาการ และที่สำคัญคือ มีความแตกต่างจากภาพเนื้อหารายการ ชวนให้ผู้ชมเฝ้าติดตาม

ภาพที่ผสมกันระหว่างการถ่ายทำโดยใช้กล้องโทรทัศน์และการสร้างโดยใช้คอมพิวเตอร์ ปรากฏชัดในใต้เต็ลรายการทุกประเภท โดยอาศัยคุณสมบัติของการสร้างสรรค์ภาพทั้งสองลักษณะ ขณะเดียวกันได้ลดข้อจำกัดของกันและกันลงด้วย ยังผลให้ภาพมีความแปลกตาน่าสนใจ อาทิ

GA ME SHOW (๙) สร้างภาพให้เกิดขึ้น ณ ดินแดนแห่งหนึ่ง มีการต่อสู้ระหว่างผู้ดำเนินรายการทั้งสองคนในลักษณะของการปล่อยลูกไฟใส่กัน จนเมื่อผู้ดำเนินรายการคนหนึ่งเกิดเพลิงยงพลาจึงถูกลูกไฟเผาผลาญ กลายเป็นชื่อรายการในตอนท้าย การทำท่าต่อสู้กันของผู้ดำเนินรายการทั้งสองคนเป็นภาพที่ถ่ายทำขึ้น และเมื่อนำเอาภาพดังกล่าวไปดำเนินการในกระบวนการทางคอมพิวเตอร์เพื่อใส่ลูกไฟการต่อสู้ ภาพที่ปรากฏจึงเป็นไปตามจินตนาการของผู้ผลิตรายการ เพราะการต่อสู้ด้วยลูกไฟระหว่างมนุษย์ไม่อาจเกิดขึ้นจริงได้ คอมพิวเตอร์จึงเข้ามาลดข้อจำกัดดังกล่าว

ต่างจากภาพที่ใช้ใน *ระเบิดเถิดเทิง (๕)* ที่เป็นการสร้างขึ้นจากภาพถ่ายโดยกล้องโทรทัศน์ เป็นภาพนิ่งของนักแสดง โดยที่เป็นการถ่ายภาพปกติ แล้วจึงนำเทคนิคทางภาพโดยคอมพิวเตอร์ มาทำให้ตัวละครหยุดนิ่งคล้ายภาพนิ่ง แล้วนำมาตัดต่อเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้ดูเคลื่อนไหวโดยมีภาพจากในรายการที่เป็นพื้นหลัง การนำภาพนิ่งมาต่อกันสร้างความรู้สึกลึกลับ รวดเร็ว คล่องแคล่ว มีสีสัน

ปล.รักเมืองไทย (๙) เป็นการนำภาพสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งถ่ายโดยใช้กล้องโทรทัศน์ มาซ้อนกัน ในลักษณะที่ภาพที่นำมาซ้อนยังคงชัดเจน และภาพที่เป็นพื้นหลังก็ชัดเจนเช่นกัน ขณะเดียวกันเป็นการใช้ภาพซ้อนกันมากกว่าหนึ่งภาพ ถือเป็นลักษณะการผสมผสานด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ในการตัดต่อให้ภาพถ่ายทั้งหลายมาประกอบเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งให้สาระจากภาพสถานที่ต่างๆ ขณะเดียวกันให้ความรู้สึกลึกลับ นุ่มนวล ชวนไปเที่ยว

ในทำนองเดียวกับ *เที่ยวเมืองไทยใน ๑ นาที (๗)* ซึ่งเป็นการใช้ภาพสถานที่ต่างๆ ซึ่งมาจากการถ่ายทำ นำมาซ้อนบนภาพนาฬิกาซึ่งสร้างสรรค์โดยใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อตอกย้ำเนื้อหา รายการว่าเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทยในเวลาหนึ่งนาที ตามแนวคิดจากชื่อรายการ

ที่มาของภาพ

นอกจากการสร้างสรรค์ภาพที่จะช่วยทำให้ได้ภาพที่มีความแตกต่างจากภาพในเนื้อหา รายการแล้ว ที่มาของภาพยังเป็นคุณลักษณะอีกข้อหนึ่งที่จะช่วยทำให้ผู้ผลิตรายการ เลือก ตัดสินใจถึงการใช้ภาพเพื่อสร้างความแตกต่างจากเนื้อหา รายการ

การให้ความสำคัญแก่ภาพที่จะนำมาสร้างสรรค์ได้เต็มมืออยู่สองลักษณะ คือ การสร้างขึ้นใหม่ และการนำภาพจากเนื้อหา รายการมาใช้ โดยที่ที่มาของภาพทั้งสองลักษณะนี้ให้ผลที่แตกต่างกัน

การสร้างขึ้นใหม่ ได้เต็มหลายรายการใช้ภาพที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ เพื่อผลิตเป็นไตเติ้ล รายการโดยเฉพาะ การสร้างขึ้นใหม่เป็นได้ทั้งการถ่ายทำโดยใช้กล้องโทรทัศน์ และการสร้างภาพ

โดยคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะให้ภาพที่เป็นไปตามความต้องการของผู้ผลิตไตเติ้ล เนื่องจากการสร้างสรรค์ภาพจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ผลิตไตเติ้ลได้โดยตรง

ไตเติ้ลรายการที่สร้างขึ้นจากคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่เป็นการสร้างภาพขึ้นใหม่ เช่น *คนรัก* (๕) *เกมเศรษฐี* (๓) *ถอดรหัส* (ITV) *เกมสงครามเขาและเธอ* (๙) *POK POK POK* (๗) *ชิงร้อยชิงล้าน* (๕) ใช้ความเรียงรองของโลโก้รายการสีทองได้รับการสร้างสรรค์จากคอมพิวเตอร์ เพื่อดึงดูดสายตาของผู้ชมให้ร่วมลุ้นกับรายการ เป็นประโยชน์ที่ได้จากการสร้างภาพขึ้นใหม่ของ *ชิงร้อยชิงล้าน*

การใช้ภาพจากเนื้อหารายการ วิธีการสร้างสรรค์ไตเติ้ลรายการโดยใช้ภาพจากเนื้อหา รายการอาจช่วยลดงบประมาณในส่วนการผลิตไตเติ้ลลง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการสร้างขึ้นใหม่นั้นย่อมแตกต่างกันอย่างมาก แต่ผลที่แตกต่างกันอีกอย่างหนึ่งคือ ภาพที่จะสื่อความหมายและความรู้สึกโดยตอกย้ำแนวคิดของรายการอาจมีความดีกว่าภาพที่สร้างขึ้นใหม่

ไตเติ้ลรายการที่สร้างขึ้นจากการถ่ายทำโดยใช้กล้องโทรทัศน์ มักใช้ภาพจากเนื้อหา รายการในการผลิต ซึ่งภาพที่ถ่ายทำเพื่อใช้ในเนื้อหารายการย่อมมีลักษณะของการสื่อความหมายที่แตกต่างออกไป ขณะเดียวกันอาจจะไม่สามารถสร้างให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับรายการได้ เช่น

แทนคุณแผ่นดิน (๑๑) เป็นการใช้ภาพพระอาทิตย์ตก, ชาวนาดำนา, นาเขียวขจี, การนวดข้าว และกอดอกหญ้า ซึ่งไม่สามารถตอกย้ำความหมายของชื่อรายการได้อย่างชัดเจน

ขณะที่ *กีฬาสีลาด (๕)* ใช้ภาพการเดินสกีลาดทั้งในการแข่งขันและในงานรื่นเริง ซึ่งเป็นภาพจากในรายการมาผลิตเป็นไต่เต็ล สามารถให้ความหมายตามชื่อรายการได้อย่างชัดเจน แต่ภาพที่นำมาใช้ไม่สามารถสร้างอารมณ์ให้ผู้ชมเกิดความสนใจได้เท่าไรนัก

ไม่เพียงแต่ไต่เต็ลที่ใช้ภาพจากเนื้อหารายการที่สร้างขึ้นโดยการถ่ายทำด้วยกล้องโทรทัศน์เท่านั้น *สุดสาคร (๓)* ก็เป็นไต่เต็ลที่สร้างขึ้นโดยใช้ภาพจากเนื้อหารายการ แต่สร้างสรรค์ขึ้นโดยคอมพิวเตอร์ ซึ่งให้ความหมายและอารมณ์แตกต่างไปจาก *สุดสาคร (๗)* กล่าวคือไต่เต็ล *สุดสาคร (๗)* จะเล่าเรื่องของตัวละครอันเป็นชื่อของรายการได้ชัดเจนกว่าไต่เต็ล ด้วยการทำให้สุดสาครแหวกว่ายไปในท้องทะเลพบกับสัตว์น้ำนานาชนิด ขณะที่ *สุดสาคร (๓)* ซึ่งเป็นการตัดภาพตัวละครต่างๆ เข้าไว้ในไต่เต็ลรายการ ซึ่งไม่สามารถแสดงถึงบุคลิกลักษณะตัวละครได้เท่าไรนัก

ด้วยเหตุนี้การสร้างสรรคไต่เต็ลรายการที่ใช้ภาพจากเนื้อหารายการโดยการถ่ายทำ จึงได้มีการนำภาพดังกล่าวมาสร้างขึ้นใหม่ด้วยคอมพิวเตอร์อีกครั้งหนึ่ง ส่งผลให้เกิดภาพที่มีความหมาย น่าสนใจ และมีความต่างไปจากภาพของเนื้อหารายการ อันเป็นการสร้างแรงดึงดูดในการชมแก่ผู้ชมมากขึ้น

ภาษาไทยน่ารู้กับครูลิลลี่ (๕) เป็นไต่เต็ลรายการที่ใช้การผสมผสานกันระหว่างการใช้ภาพจากเนื้อหารายการมาสร้างขึ้นใหม่ ที่ให้ความหมายกับชื่อรายการมากขึ้น และยังทำให้ภาพมีความน่าสนใจมากขึ้นอีกด้วย เพราะหากใช้ภาพจากเนื้อหารายการเพียงอย่างเดียว ไต่เต็ลรายการคงให้แต่ความหมายแต่ขาดอารมณ์ความรู้สึก

ภาพการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ในต่างประเทศของ เร แม็คโดนัลด์ พิธีกรรายการ *we're za (๙)* เป็นภาพจากเนื้อหารายการ แต่เมื่อนำมาใช้ร่วมกับภาพแผนที่ การเปิดกระเป๋าเดินทางในตอนต้นของไต่เต็ล และการชี้ชวนดูสถานที่ต่างๆ ในตอนท้ายของไต่เต็ล ซึ่งสร้างสรรค์ขึ้นจากคอมพิวเตอร์ ทำให้ไต่เต็ลรายการสื่อความหมายมากยิ่งขึ้น ถึงการพาไปเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวในต่างประเทศ และทำให้ภาพดูสดใสสมวัยรุ่น

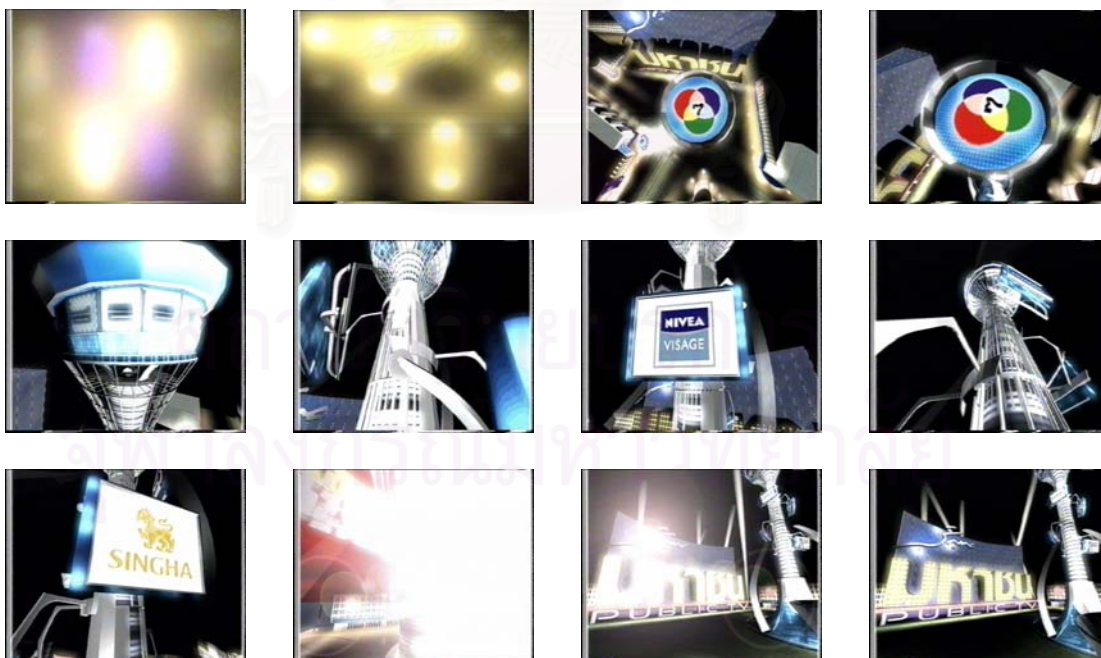
เช่นเดียวกับการนำภาพการแข่งขันกีฬาและนักกีฬาซึ่งเป็นภาพจากในรายการ มาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ด้วยการซ้อนกันทางคอมพิวเตอร์ ทำให้ได้รายการของ *SPORT FAN* (๗) มีความน่าชมมากยิ่งขึ้น

ประเภทของภาพ (shot)

ในการแบ่งประเภทของภาพโดยอาศัยความแตกต่างขององค์ประกอบที่ทำให้เกิดภาพขึ้นอันได้แก่ เลนส์ กล้อง ส่วนเชื่อมต่อกับกล้อง และวัตถุ ปรากฏว่าภาพที่ใช้ในรายการส่วนใหญ่เป็น simple shot คือเป็นภาพที่มีเพียงวัตถุเท่านั้นที่เคลื่อนไหว ไม่มีการเคลื่อนไหวของเลนส์ กล้อง และส่วนเชื่อมต่อกับกล้อง ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นภาพที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยวิธีการใดก็ตามแล้วแต่ หรือที่มาของภาพจะเป็นอย่างไรก็ตาม เช่น

แพนพังก์แท้ (๕) ภาพที่ปรากฏในรายการแพนพังก์แท้ไม่มีการเคลื่อนที่ของกล้อง แต่อย่างใด มีเพียงการเคลื่อนไหวเล็กน้อยของวัตถุซึ่งก็คือ ผู้ดำเนินรายการและผู้เข้าแข่งขันเท่านั้น

ส่วน developing shot เป็นภาพอีกประเภทหนึ่งที่ผู้ผลิตรายการนิยมใช้ ซึ่งเป็นภาพที่ประกอบขึ้นจากการเคลื่อนไหวของเลนส์ กล้อง ส่วนเชื่อมต่อกับกล้อง และวัตถุ ถือเป็นภาพที่ถ่ายทำยากที่สุด ทว่าสำหรับในรายการที่ใช้ภาพประเภทนี้มักเป็นรายการที่สร้างภาพขึ้นด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น *สัญญาณมหาชน* (๗)

ภาพเริ่มต้นจากแสงไฟจ้าจนไฟหรือลงเห็นโลโก้สถานีบนหอคอยในลักษณะมุมกด กล้องเคลื่อนตัวลงมาให้เห็นด้านบนของหอคอย แล้วเลื้อยลงมาตามป้ายผู้สนับสนุนรายการต่างๆ มีการ

เงยขึ้นไปยังบนยอดหอคอยจนในที่สุดกล้องเคลื่อนที่มายังฐานของหอคอย เห็นชื่อรายการปรากฏ อยู่เคียงข้างหอคอย

ประเภทของภาพที่ไม่ค่อยพบเห็น คือ complex shot แต่ยังมีปรากฏอยู่บ้าง complex shot เป็นภาพที่ประกอบขึ้นจากการเคลื่อนไหวของเลนส์ ในลักษณะการขยายภาพเข้า/ออก หรือ การเปลี่ยนระยะชัด การเคลื่อนไหวของกล้องในลักษณะ การหันไปทางซ้าย/ขวา หรือการก้ม/เงย กล้อง และการเคลื่อนไหวของวัตถุที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไปนัก ตัวอย่าง complex shot ในไตเติ้ล รายการ เช่น พิทักษ์สิ่งแวดล้อม (๑๑) ใช้การเคลื่อนไหวของเลนส์ด้วยการขยายภาพเรื่อออกจน เห็นเรือเล็กลำนิดเดียวท่ามกลางทะเลกว้าง หรือใน แทนคุณแผ่นดิน (๑๑) ใช้การเคลื่อนไหวของ เลนส์ในลักษณะเดียวกับการถ่ายภาพพระอาทิตย์ตกแล้วขยายออกจนเห็นบรรยากาศยามเย็น และนาข้าว

วิธีการลำดับภาพ

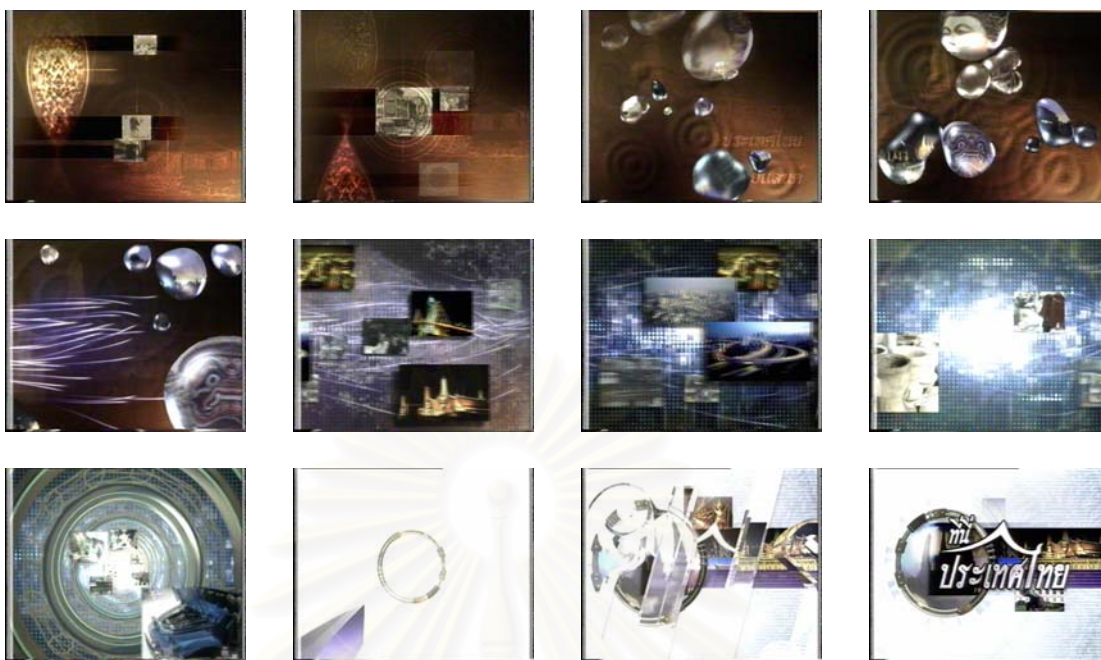
วิธีการลำดับภาพ คือ วิธีการเรียงร้อยภาพเข้าไว้ด้วยกันเพื่อสื่อสารไปยังผู้ชม ถือเป็น วิธีการสื่อสารที่เป็นพื้นฐานของโทรทัศน์และภาพยนตร์ วิธีการลำดับภาพที่ใช้ในส่วนประกอบ รายการโทรทัศน์ไม่แตกต่างไปจากวิธีการลำดับภาพในเนื้อหาของรายการ ไม่ว่าจะเป็นการตัดภาพ การจางซ้อนภาพ การกวาดภาพ หรือการซ้อนภาพ โดยที่การตัดภาพเป็นวิธีการลำดับภาพที่พบได้ บ่อยที่สุดในเนื้อหาของรายการ แต่วิธีการลำดับภาพที่พบมากที่สุดไนไตเติ้ลรายการคือ การซ้อนภาพ

การซ้อนภาพ เป็นการนำภาพหนึ่งไปวางบนอีกภาพหนึ่ง โดยที่ความสำคัญของภาพ มักจะอยู่ที่ภาพที่นำไปวาง การซ้อนภาพที่ดีจะให้ความหมายในทางความหลากหลายของเรื่องราว หรือความสัมพันธ์กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะกับภาพพื้นหลัง การซ้อนภาพที่ดีควรเลือกพื้นหลัง ที่ไม่ดึงดูดความสนใจภาพที่นำมาวางมากเกินไป เพราะอาจทำให้ภาพไม่สื่อความหมายเท่าที่ควร การซ้อนภาพสามารถกระทำได้โดยเครื่องตัดต่อหรือคอมพิวเตอร์

ระเบิดเกิดเทิง (๕) ใช้ภาพตัวละครที่เป็นภาพถ่ายขาวดำ และเป็นภาพนิ่งในอิริยาบถต่างๆ มาซ้อนกับภาพพื้นหลังที่เป็นการแสดงของตัวละครนั้นๆ ในกรอบภาพที่เป็นฟิล์มสีชมพู พื้นสีส้ม การซ้อนภาพกันในลักษณะนี้เป็นไปเพื่อความงาม และมีความหมายสืบเนื่องจากภาพขาวดำไนไตเติ้ลตอนต้น ทั้งนี้มาจากแนวคิดในการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการที่มีอยู่ว่า

“มันเป็นชุมชน เป็นชอยๆ หนึ่งที่เขาอยู่กันมานาน เขาอยู่กันมาตั้งแต่เด็ก พวกนี้เขาก็จะมี รูปถ่าย เหมือนเราไปบ้านๆ หนึ่ง แล้วไปค้นห้องเก็บของของเขาก็จะเจอรูปเก่าๆ ของเขา นี้ ก็เหมือนกัน เอรูปเก่าๆของคนในชอย อย่างเพิ่งบวช โหน่งยังเป็นเด็ก เจ้เต่าเป็นนักเรียน ใหัรู้ว่าคนพวกนี้อยู่ที่นี้กันมานาน ไม่ได้สื่อสารให้เศร้าหรือเป็น period ใหัดูตลก”

(พาณิชย์ สดสี, สัมภาษณ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ที่นี้ประเทศไทย (๕) ใช้ภาพหน้าพระพุทธรูป, หัวโขน ทำเป็นหยดน้ำ ซ้อนลงบนพื้นหลังที่เป็นน้ำมีคลื่น จากนั้นเกิดเป็นเส้น มีภาพพระบรมมหาราชวัง ทางด่วน อยู่ในกรอบเหลี่ยมเคลื่อนที่เข้ามา แล้วพื้นหลังก็กลายเป็นลายวงกลมซึ่งนำไปสู่ชื่อรายการ เมื่อชื่อรายการปรากฏแล้ว ยังมีภาพวัดอรุณราชวราราม สะพานพระพุทธยอดฟ้า เข้ามาซ้อนอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนั้นยังมีรายการ *ปล.รักเมืองไทย* (๙) *กระจุกหกด้าน* (๗) *ไทยวันใหม่* (๗) *Small Talk* (๕) *SWEET HOME* (iTV) ฯลฯ ที่ใช้วิธีการซ้อนภาพในการลำดับภาพสำหรับไตเติ้ล

การซ้อนภาพสามารถสร้างความตื่นตาแปลกใหม่ให้แก่ผู้ชมได้ แต่ถ้าภาพที่นำมาซ้อนกันต่างมีความหมายที่โดดเด่น แม้จะสามารถประกอบกันได้ก็อาจทำให้ผู้ชมละความสนใจในบางส่วนได้เช่นกัน การซ้อนภาพที่ดีจึงจำเป็นต้องดูองค์ประกอบของภาพด้วย

การตัดภาพ เป็นวิธีการลำดับภาพที่พบรองลงมา การตัดภาพเป็นการนำภาพหนึ่งไปต่อท้ายภาพอีกภาพหนึ่ง เป็นวิธีที่ใช้กับการสร้างสรรค์ภาพโดยการถ่ายด้วยกล้องโทรทัศน์ การตัดภาพก่อให้เกิดความรู้สึกกระชับจับใจแก่ผู้ชม แต่การตัดภาพที่ดีจะไม่ทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงแล้ว ซึ่งต้องอาศัยจังหวะของภาพเป็นอย่างมากในการตัดภาพ

ความโดดเด่นของการตัดภาพคือ ภาพที่นำเข้ามาต่อกันจะสามารถสื่อความหมายได้ด้วยตนเอง โดยไม่มีภาพอื่นเข้ามาแย่งจุดสนใจ ดังนั้นหากภาพที่นำมาเชื่อมกันด้วยการตัดภาพไม่มีความโดดเด่นพอ อาจไม่ก่อให้เกิดความสนใจในชุดภาพนั้นได้ และด้วยเหตุที่การตัดภาพเป็นวิธีการลำดับภาพที่พบมากที่สุดในเรื่องหารายการ การตัดภาพที่ไม่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนพอ ก็ไม่อาจสร้างความน่าสนใจให้เกิดขึ้นได้

ภาพผู้ดำเนินรายการทั้งหมดของ TALK OF THE TOWN (๓) ในช่วงที่ต่อจากภาพที่สร้างด้วยคอมพิวเตอร์ ทุกภาพใช้การตัดภาพเชื่อมเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้เห็นผู้ดำเนินรายการในสถานที่ๆ แตกต่างกัน เป็นการเลือกใช้ภาพจากในรายการที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำไตเติ้ลโดยเฉพาะ นำมาตัดภาพต่อเข้าไว้ด้วยกัน นอกจากจะไม่ช่วยทำให้ไตเติ้ลมีความน่าสนใจแล้วยังไม่ได้ทำให้เกิดความหมายเพิ่มมากขึ้นแต่อย่างใด ซึ่งไม่เป็นไปตามองค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพเข้าไว้ด้วยกัน

ไตเติ้ลรายการต่างๆ ที่ใช้วิธีการตัดภาพในการลำดับภาพ อาทิ *สุดสาคร* (๓) (๗) *แจ้งความ* (iTV) *เวทีไท* (๙) *ศึกมวยไทยลุมพินีเกริกไกร* (๕) เป็นต้น

การจางซ้อนภาพ เป็นการนำภาพหนึ่งไปเชื่อมกับอีกภาพหนึ่งโดยที่ในช่วงการเชื่อมต่อช่วงท้ายของภาพแรกค่อยๆ จางหายไป พร้อมกับกับช่วงต้นของภาพต่อไปปรากฏชัดขึ้น การลำดับภาพในลักษณะนี้ให้อารมณ์ที่นุ่มนวล ซึ่งหากใช้มากเกินไปอาจทำให้ดูเฉื่อยได้ แต่ถ้าภาพที่นำมาจางซ้อนกันมีการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสมจะทำให้เกิดความรู้สึกกลมกลืนต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น

ภาพพ่อแม่ตั้งครรภ์ จางซ้อนกับภาพพ่อแม่ลูก จางซ้อนกับภาพคนแก่และเด็ก เป็นวิธีการลำดับภาพของไตเติ้ลรายการ *รักลูกให้ถูกทาง* (๗) สร้างความนุ่มนวลอ่อนโยนให้กับผู้ชม แต่อาจไม่สร้างแรงดึงดูดใจในการชมเท่าไรนัก

การจางซ้อนของตัวอักษรในไตเติ้ลรายการ *นี่แหละชีวิต* (๕) สร้างความต่อเนื่องให้กับการอ่านพุทธภาษิต “ความมีชีวิตที่ปราศจากธรรมะเป็นความทุกข์” ได้มากยิ่งขึ้น

การจางซ้อนภาพแต่เพียงลำพังไม่ค่อยใช้เป็นวิธีการลำดับภาพ แต่ถ้ามีการผสมผสานกับวิธีการอื่นมีปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง เช่น *รอยไทย* (๙) มีการนำเอาลายผ้าทอมาทำเป็นพื้นหลังด้วยการย้อมสีแดงและทำให้มีดลง สร้างสรรค์ภาพจากคอมพิวเตอร์เป็นรูปต่างๆ ที่มีลักษณะเหมือนกับลายบนผ้าทอ เช่น รูปม้า รูปไก่ รูปช้าง รูปดอกไม้ แล้วนำไปซ้อนลงบนภาพพื้นหลัง

สองโลก (๕) ใช้ภาพจากในรายการที่แสดงถึงการเดินทาง สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คณะนักเดินทาง มาซ้อนอยู่ในภาพที่คล้ายกระเบื้องน้ำที่มีลักษณะกลม แล้วนำมาจางซ้อนเข้าด้วยกันอีกทีหนึ่ง ส่วน *เอาใจใส่บ้าน* (๓) นำภาพวิทยากร การวาดรูปประกอบ มาทำเป็นภาพในกรอบสี่เหลี่ยม แล้วทำให้เคลื่อนที่เข้ามาซ้อนกันและฝ่ายเลยไปพร้อมกับจางหาย

การกวาดภาพ เป็นการนำภาพหนึ่งไปเชื่อมกับอีกภาพหนึ่ง โดยช่วงการเชื่อมต่อยังคงเห็นทั้งสองภาพมีความชัดเท่ากัน แต่มีการเคลื่อนไหวของลักษณะการเชื่อมต่อให้เห็น ซึ่งจะเป็นแนวตั้ง แนวอน แนวทแยง หรือการเคลื่อนไหวในลักษณะอื่นๆ และเมื่อสิ้นสุดการกวาดภาพจะเหลือแต่ภาพที่นำเข้ามาเชื่อมเพียงภาพเดียว

การลำดับภาพใน *กอล์ฟแม่กาซีน* (๓) เป็นการกวาดภาพจากนักกอล์ฟคนหนึ่งในขณะที่กำลังหวดลูกไปยังนักกอล์ฟอีกคนหนึ่ง โดยมีลักษณะการเคลื่อนไหวของการกวาดภาพที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ไตเติ้ลรายการบางรายการไม่มีการลำดับภาพ แต่ใช้วิธีการเคลื่อนที่ของกล่องในการแสดงรายละเอียดต่างๆ ของภาพในไตเติ้ลรายการ เช่น *ถอดรหัส* (iTV) *ครบเครื่องเรื่องผู้หญิง* (๗) *TECHNO FOCUS* (iTV) เป็นต้น บางรายการใช้ภาพนิ่งเป็นพื้นของภาพ แล้วสร้างการเคลื่อนไหวให้เกิดขึ้นกับชื่อรายการเท่านั้น เช่น *english minute* (๓) *ข่าวบริการ* (๑๑) *ไทย TECH* (๑๑) *108 ปัญหากฎหมาย* (๑๑) เป็นต้น

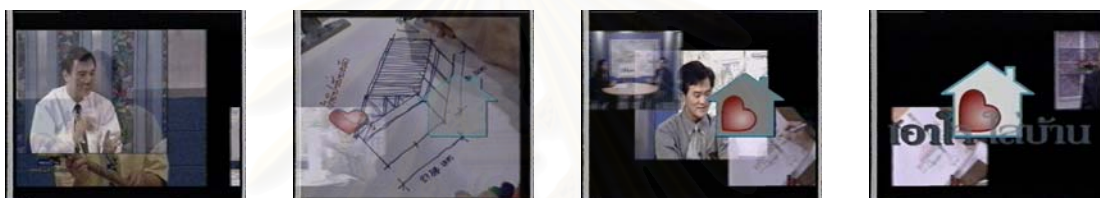
องค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพ

องค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณานำภาพแต่ละภาพมาลำดับต่อกัน เพื่อให้เรื่องราวดำเนินไปได้อย่างมีความหมายและน่าเชื่อถือ

การให้ข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้นเป็นเงื่อนไขที่พบมากในการลำดับภาพในไตเติ้ล เพราะไตเติ้ลรายการมีหน้าที่สำคัญคือ การบอกข้อมูลที่เกี่ยวข้องข้อกับเนื้อหารายการให้มากที่สุด ดังนั้นภาพที่

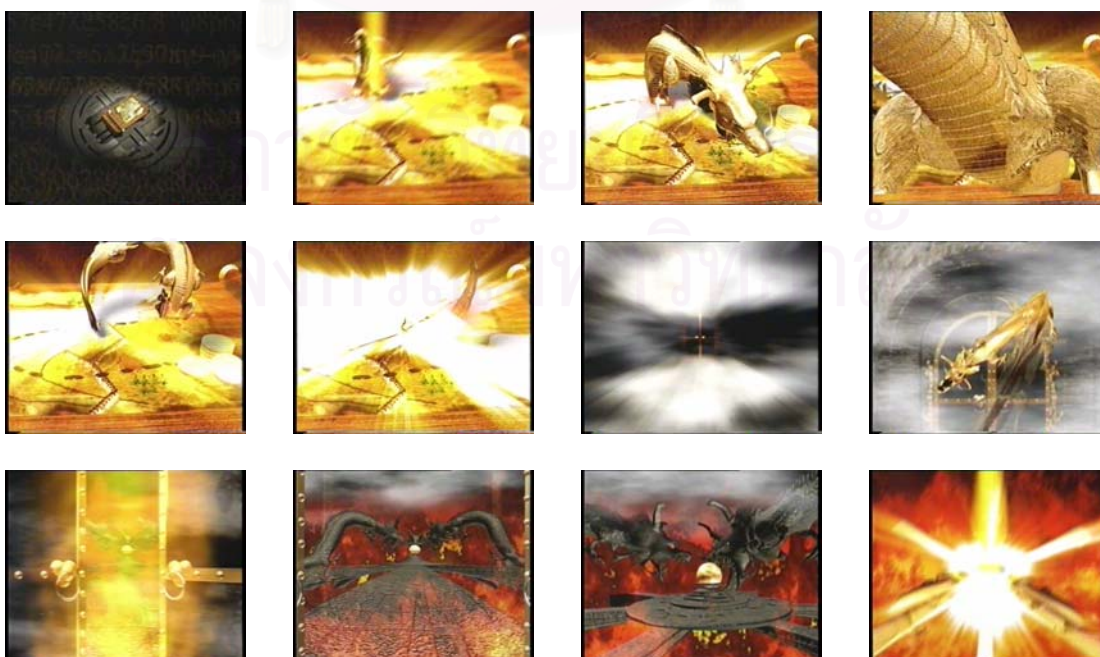
นำมาลำดับเข้าไว้ด้วยกันย่อมทำให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายการเพิ่มมากขึ้นด้วย อย่างภาพแต่ละภาพใน *ประทีปปริทรรศน์* (๑๑) ให้ข้อมูลแก่ผู้ชมได้ว่าเป็นการเสนอเรื่องราวที่หลากหลายในแง่สาระความรู้ เพราะไม่มีการปรุงแต่งภาพแต่อย่างใด เช่นเดียวกับภาพนักกีฬาและการแข่งขันกีฬาที่หลากหลายของ *SPORT FAN* (๗) ทำให้ผู้ชมรับรู้ว่ารายการดังกล่าวเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกีฬาไม่จำกัดประเภท และในแต่ละสัปดาห์ก็นำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายอีกด้วย

เอาใจใส่บ้าน (๓) เริ่มจากการนำเสนอภาพวิทยากรซ้อนกันเข้ามาหลายคน มีการพูดคุย อรรถาธิบายเกี่ยวข้องกับเรื่องบ้าน จากภาพที่แสดงการวาดรูปบ้านประกอบการตอบคำถาม ขณะที่โลโก้ของรายการก็เป็นรูปบ้านและรูปหัวใจลอยเข้ามาอยู่ด้วยกัน ให้ข้อมูลแก่ผู้ชมเพิ่มมากขึ้นถึงความรัก ความเอาใจใส่บ้านที่เป็นแนวคิดของรายการนี้

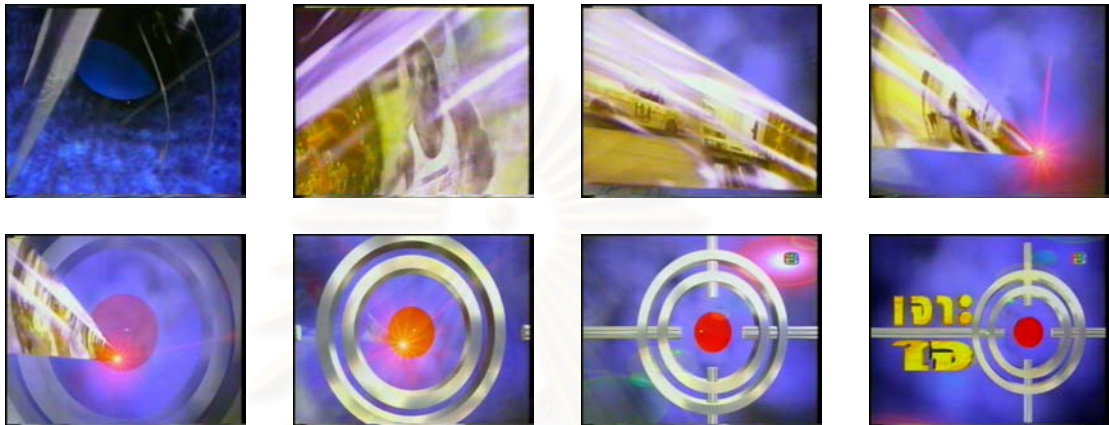
แรงจูงใจ เป็นองค์ประกอบประการหนึ่งในการเลือกใช้ภาพมาต่อกัน ที่เห็นเด่นชัดมากคือไตเติ้ลรายการ *เกมสงครามเขาและเธอ* (๙) เมื่อชายและหญิงต้องตัดสินใจเลือกทางเดินโดยที่แต่ละฝ่ายพยายามโน้มน้าวกันและกันให้เดินไปตามทางที่ตนเลือก

ใน *กรรสมบัติ* (๙) มังกรกำเนิดขึ้นมาจากป้ายที่อยู่บนแผนที่ เลื้อยแผลงฤทธิ์เพื่อตามหาลูกแก้วอันเป็นของคู่กาย ได้ดำดิ่งลงไปในเมืองบาดาล แล้วต่อสู้กับมังกรตัวอื่นเพื่อให้ได้ลูกแก้วมา

การจัดองค์ประกอบของภาพ โดยการลงมิติความลึก คือ การทำให้ภาพในจอโทรทัศน์ที่เป็นสองมิติกลายเป็นสามมิติ โดยการใช้เส้นนำสายตา เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่เกิดขึ้นใน *เจาะใจ (๕)* ภาพเหตุการณ์ต่างๆ พุ่งเป็นสายเข้าไปที่จุดแดงในภาพ จนเห็นว่าเป็นการพุ่งไปสู่เป้าหมาย ลักษณะเส้นที่พุ่งทำให้ภาพดูมีความลึกมากยิ่งขึ้น

คล้ายกับการวางระนาบของภาพใน *สมาคมชมดาว (๓)* ทำให้เห็นว่าภาพมีความลึก ดูมีมิติมากยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนมุมมอง เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งในการพิจารณาการลำดับภาพ *ไตเติ้ล เกมสงครามเขาและเธอ (๙)* มีการเปลี่ยนมุมมองเพื่อแสดงสีหน้าของผู้แสดงในไตเติ้ล ทำให้ผู้ชมได้รับรู้ว่าชายหญิงคู่นี้กำลังถกเถียงกันถึงเรื่องอะไรบางอย่าง และยังสร้างความน่าสนใจให้ติดตามชมมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนมุมมองจากการจับภาพที่ฝ่ายชายหันหน้าไปเป็นภาพฝ่ายหญิงหันหน้าเข้าหากัน และตัดภาพมาเป็นภาพกว้างเห็นทั้งสองฝ่ายกำลังประจันหน้ากัน เป็นไปเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบถึงความสัมพันธ์ของผู้แสดงทั้งสองฝ่าย อีกทั้งยังดึงความสนใจของผู้ชมจากฝ่ายชายไปเป็นฝ่ายหญิงสลับกันไปมาด้วย

ขณะเดียวกันการตัดภาพจากฝ่ายชายเป็นฝ่ายหญิง ในลักษณะทิศทางที่เข้าหากันเป็น การสร้างความต่อเนื่องทางการเคลื่อนไหวว่า ทั้งสองฝ่ายกำลังมุ่งที่จะเผชิญหน้ากัน โดยภาพที่ปรากฏเป็นการกำหนดมุมมองให้เห็นด้านข้างเท่านั้น

ทัศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง

การสร้างความหมายให้เกิดขึ้นแก่ภาพไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ ลักษณะภาพ อันได้แก่ การสร้างสรรค์ภาพ ที่มาของภาพ ประเภทของภาพ วิธีการลำดับภาพ และองค์ประกอบภาพเท่านั้น หากความหมายที่ปรากฏยังเกิดขึ้นเนื่องจากองค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนสารที่ประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างทางทัศนสารอีกด้วย

องค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนสาร ได้แก่ พื้นที่ เส้น รูปร่าง ความเข้มสี สี การเคลื่อนไหว และจังหวะ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบเมื่อนำมาพิจารณาด้วยหลักการของความขัดแย้ง (contrast) และความกลมกลืน (affinity) จะสามารถนำมาประกอบกันขึ้นเพื่อสร้างความโดดเด่น (intensity) ให้แก่ภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างอารมณ์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ชม โดยที่หลักการของความขัดแย้งและความกลมกลืนสามารถเกิดขึ้นได้ภายในภาพๆ หนึ่ง หรือจากภาพหนึ่งไปยังภาพหนึ่ง หรือจากช่วงหนึ่งไปยังช่วงหนึ่ง

องค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนสารที่ปรากฏในไตเติล ได้แก่

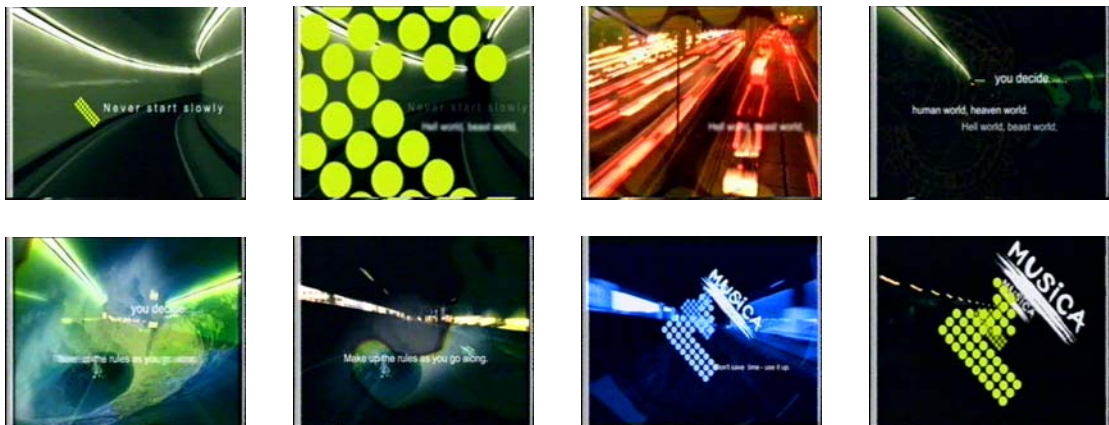
พื้นที่

ไตเติลรายการจำนวนมากไม่สามารถทำให้ความเป็นสองมิติของจอโทรทัศน์ มีความลึกเกิดขึ้นในภาพได้ ภาพที่ปรากฏจึงเป็นลักษณะของพื้นที่เชิงเรียบ ดูแล้วไม่มีมิติความลึกเท่าไร เช่น

เป็นโบ๊ท (๓) พื้นหลังของภาพเป็นรูปรีสีขาวบนพื้นสีชมพู ซึ่งไม่ได้แสดงมิติที่แตกต่างเท่าไรนัก ใน *english minute* (๓) ก็เช่นกัน เป็นเพียงแคตัวหนังสือบนพื้นหลังสีม่วง ซึ่งโดยมากไตเติลรายการที่ใช้ชื่อรายการเพียงอย่างเดียวในการนำเสนอ มักจะปรากฏเป็นลักษณะของพื้นที่เชิงเรียบ พื้นหลังของทั้งสองรายการสร้างความรู้สึกกลมกลืนเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากการเลือกใช้ภาพที่ไม่ได้สร้างมิติเท่าไรนัก

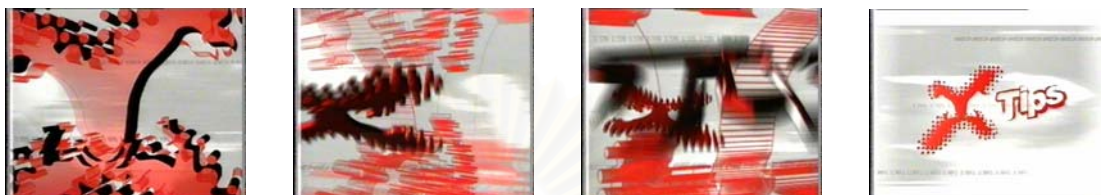

ลักษณะการทำให้ภาพดูมีความลึกเป็นพื้นที่เชิงลึกนั้นเห็นชัดใน MUSICA (๔) เป็นการเลือกใช้ภาพให้มีลักษณะเป็นเส้นนำสายตาเข้าไป โดยเกิดขึ้นบนถนนในอุโมงค์ เส้นนำสายตาที่เกิดขึ้นทำให้พื้นที่เชิงลึกในไตเติลรายการมีความโดดเด่น และยังเมื่อนำมาตัดสลับกับภาพแผนที่, เครื่องเบญจรงค์ ที่เป็นพื้นที่เชิงเรียบ ยิ่งสร้างความขัดแย้งได้มากขึ้น

เหมือนภาพที่พุ่งเข้าไปในเป้าสีแดงของ *เจาะใจ* (๕) หรือลักษณะเมื่อกดลูกที่ดูลึกเห็นแผ่นป้ายต่างๆ ใน *แก้วจน* (๕)

ในภาพก่อนที่จะปรากฏเป็นชื่อรายการ *X Tips* (๕) ดูไม่มีความชัดเจนว่าเป็นภาพอะไร เป็นลักษณะของพื้นที่คลุมเครือก่อนที่จะกลายเป็นพื้นที่เชิงเรียบในที่สุด

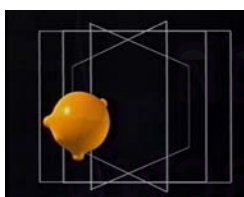

พื้นที่เชิงเรียบใน *นานาน่าโชว์* (๕) ได้รับการแบ่งเป็นส่วนต่างๆ โดยเส้นสีเทา มีภาพในกรอบสี่เหลี่ยมขนาดเล็กหลายภาพ แล้วจึงกลายเป็นภาพในกรอบสี่เหลี่ยมภาพเดียว ดูกลมกลืนจากการแบ่งพื้นที่ แต่เมื่อมีการเคลื่อนที่ของชื่อรายการเข้ามาจากด้านข้าง กอปรกับชื่อรายการมีความหนาและขณะที่เคลื่อนที่เข้ามามีการพลิกหมุนของชื่อ สร้างความลึกให้เกิดขึ้นแก่ภาพเป็นการสร้างความขัดแย้งได้อย่างน่าสนใจ

การใช้พื้นที่เชิงลึกซึ่งมีความขัดแย้งมากกว่าพื้นที่เชิงเรียบ ช่วยทำให้ไตเติ้ลรายการมีความโดดเด่นมากขึ้น แม้จะมีความยาวประมาณ ๑-๒ นาทีเท่านั้น เพราะแม้แต่การใช้ตัวหนังสือที่ก่อให้เกิดความลึกของภาพก็ทำให้เกิดความน่าสนใจในภาพไตเติ้ลได้เช่นกัน

เส้น

เส้นปรากฏอยู่ในทุกๆ ส่วนของภาพ เพราะเมื่อมีความแตกต่างของความเข้มสีหรือสีกันอย่างชัดเจน เส้นก็ปรากฏ เส้นที่พบเห็นในไตเติ้ลมีหลายลักษณะ เช่น

เพลงทะเลจืดจืด (๗)

WEEKEND ENTERTAINMENT (iTV)

แจ้งความ (iTV)

ข่าว ๒๐.๐๐ น.(๕)

เส้นตรงสีขาวบนพื้นหลังสีดำใน เพลงทะเลจอก (๗) แม้จะไม่ได้มีความหมายทางภาพ แต่ก็สามารถสร้างความโดดเด่นของภาพได้มากกว่าพื้นหลังสีดำที่ไม่มีพื้น

เช่นเดียวกับเส้นโค้งใน WEEKEND ENTERTAINMENT (iTV) ที่ช่วยทำให้โทรทัศน์ทรงกลมในภาพดูมีความโดดเด่นมากขึ้น และมีความเป็นเอกภาพอีกด้วย

เส้นหยักของเส้นสัญญาณเสียงสีขาวช่วยเชื่อมภาพผู้ดำเนินรายการทั้งสองคนเข้าไว้ด้วยกัน เป็นลักษณะของเส้นที่ปรากฏใน แจ็งความ (iTV)

ลักษณะเส้นโค้งจากทั้งสองมุมด้านซ้ายลู่อเข้ามากลางภาพสู่พระบรมฉายาลักษณ์ตลอดทั้งโตเติ้ล ช่าว ๒๐.๐๐ น.(๕) เป็นความกลมกลืนทางภาพที่เกิดขึ้น

การใช้เส้นประเภทใดประเภทหนึ่งเพียงอย่างเดียว ตามที่ยกตัวอย่างมาไม่ได้ก่อให้เกิดความโดดเด่นทางภาพเท่าไรนัก แม้ว่าเส้นดังกล่าวจะมีการเคลื่อนไหวอยู่ก็ตาม ซึ่งทำให้ภาพมีความกลมกลืนสูงซึ่งไม่น่าสนใจ แต่เมื่อมีการใช้เส้นที่แตกต่างหรือขัดแย้งกันมาประกอบเข้าไว้ด้วยกัน ความโดดเด่นของภาพย่อมเกิดขึ้น

เส้นตรงของภาพเหตุการณ์ที่พุ่งเป็นสายไปยังเป้าสีแดงรูปกลม มีเส้นรอบเป้าสองเส้นเป็นวงกลมเช่นกัน สร้างความขัดแย้งในองค์ประกอบทัศนสารสำหรับโตเติ้ล เจาะใจ (๕) ตอกย้ำความขัดแย้งอีกครั้งภาพหลังจากภาพเหตุการณ์หายเข้าไปในเป้ากลมสีแดงแล้ว คงเหลือเพียงเป้าและเส้นรอบวงสองเส้น เส้นตรงทั้งแนวตั้งและแนวนอนพุ่งเข้ามาจากทั้งสี่ด้าน กลายเป็นวิถีในการเล็งถือเป็นการสร้างความขัดแย้งในอีกลักษณะหนึ่ง

“โตเติ้ลรายการเจาะใจทุกยุคทุกสมัยคือการตีความคำว่าเจาะใจ เจาะเข้าไปในอะไรสักอย่าง เล่นกับคำว่า “เจาะ” เท่านั้นเอง เราอยากให้ภาพของการเจาะมันเกี่ยวข้องกับผู้คนผู้มีชีวิต คือเป็นการทะลุทะลวงเข้าไปเรื่อยๆ ผ่านชีวิตคนเข้าไปเป็นเป้าของรายการ ซึ่งเป็นโลโก้ของรายการ”

(วีรณา โอปารักษ์ธรรม, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๖)

รูปร่าง

การพิจารณารูปร่างกระทำโดยการลดทอนส่วนเกินต่างๆ ที่ประกอบกันเข้ามาเป็นวัตถุให้เหลือแต่รูปร่างพื้นฐาน ได้แก่ วงกลม สี่เหลี่ยม และสามเหลี่ยม สำหรับรูปร่างพื้นฐานสองมิติ และทรงกลม ลูกบาศก์ และปิระมิดสามเหลี่ยม สำหรับรูปร่างพื้นฐานสามมิติ นอกจากนี้การสร้างกรอบของภาพยังเป็นการทำให้รูปร่างเกิดขึ้นด้วย

สี่สัปดาห์ (๓) มีการใช้รูปร่างสี่เหลี่ยมอย่างมากทั้งภาพพื้นหลัง และภาพด้านหน้าที่นำมาซ้อน มีความพยายามในการทำให้ภาพด้านหน้าในกรอบสี่เหลี่ยมมีมิติด้วยการสร้างความหนาให้เกิดขึ้นแก่ภาพในกรอบ

วงกลมของหยดน้ำมีภาพอยู่ด้านในบนพื้นหลังสีต่างๆ เป็นรูปร่างที่ สองโลก (๕) ใช้ในการนำเสนอไตเติ้ล

สี่สัปดาห์สบาย (๓)

สองโลก (๕)

เจ้าขุนทอง (๗)

ไอทีวี Super Golf (iTV)

ไตเติ้ลรายการที่พบมีการทำภาพให้ดูแตกต่างจากภาพในเนื้อหารายการด้วยการใส่กรอบสีเหลี่ยมให้กับภาพ แล้วนำไปซ้อนกับพื้นหลังที่มีสีที่แตกต่าง การใช้กรอบสีเหลี่ยมแสดงให้เห็นถึงการใช้องค์ประกอบทางทัศนศาสตร์ ทว่าไม่ได้สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นกับภาพ เช่น การใช้รูปร่างที่แตกต่างออกไป ดังนั้นไตเติ้ลที่ปรากฏจึงดูไม่โดดเด่นเท่าที่ควร

การใช้ลูกบาศก์อันเป็นรูปร่างพื้นฐานสามมิติของ หนูน้อยสมองใสสุขภาพดี (๕) โดยมีภาพเด็กซ้อนอยู่บนลูกบาศก์แต่ละด้าน ตลอดทั้งไตเติ้ล เป็นการสร้างความกลมกลืนวิธีหนึ่ง

การใช้ภาพหุ่นตัวละครต่างๆ ในกรอบสีเหลี่ยมอยู่บนพื้นหลังรูปลูโป่งหลากสี ซึ่งเป็นรูปร่างวงกลม สร้างความขัดแย้งขึ้นในภาพไตเติ้ลรายการ เจ้าขุนทอง (๗) แต่เมื่อพิจารณาจากทั้งไตเติ้ลรายการ รูปแบบสีเหลี่ยมบนพื้นวงกลมยังคงต่อเนื่องไปจนจบกลับกลายเป็นการสร้างความกลมกลืนให้เกิดขึ้นในภาพ

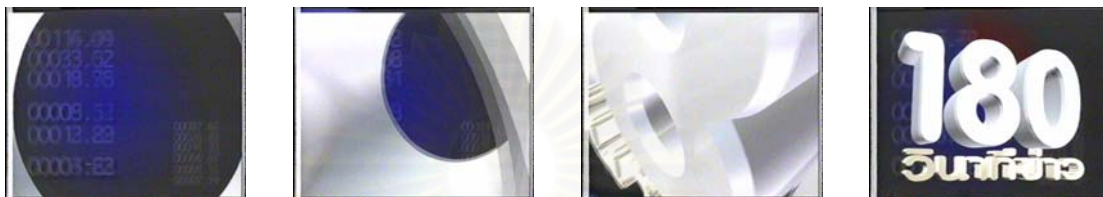
รูปสีเหลี่ยมโค้งของจอโทรทัศน์บนรูปร่างกลมของลูกกอล์ฟ มีรูปการตีกอล์ฟอยู่ แล้วภาพนักกีฬาตีกอล์ฟในกรอบเหลี่ยมเคลื่อนที่เข้ามาจากด้านข้าง จากนั้นลูกกอล์ฟขนาดใหญ่ก็เข้ามาจากด้านหน้าจอกลายเป็นชื่อรายการ เป็นวิธีการสร้างความขัดแย้งให้แก่ภาพไตเติ้ล ไอทีวี Super Golf (iTV)

ความเข้มสี

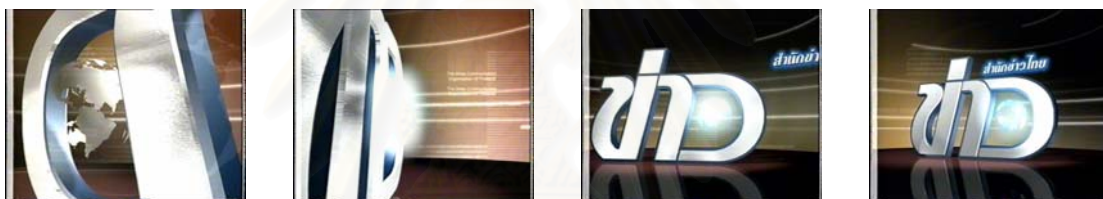
ระดับความสว่างความมืดของวัตถุในภาพ โดยใช้แถบสีขาว-ดำ (gray scale) เป็นตัวกำหนด ความเข้มสีสามารถเกิดขึ้นได้ ๓ วิธี คือ การควบคุมแสงสะท้อน การควบคุมแสงตกกระทบ และการควบคุมรูรับแสงของกล้อง แต่สำหรับไตเติ้ลรายการแล้ววิธีการควบคุมความเข้มสี

มักใช้ การควบคุมแสงสะท้อน ซึ่งเป็นการควบคุมน้ำหนักของแสงสะท้อนที่เกิดขึ้นจากวัตถุ หรือเป็นการกระทำกับวัตถุโดยตรง

การใช้ความแตกต่างอย่างมากของความเข้มสีสร้างจุดสนใจให้แก่ชื่อรายการ 180 วินาทีข่าว (๓) โดยชื่อรายการเป็นสีขาวบนพื้นหลังสีน้ำเงิน ทำให้ภายในภาพเกิดความขัดแย้งขึ้น ก่อให้เกิดความโดดเด่นขึ้นภายในภาพ

และเมื่อเปรียบเทียบกับ ข่าวค่ำ (๔) ซึ่งมีการใช้ความเข้มสีที่ต่างกันมากในแถบสีขาว-ดำ แต่ยังมีกรไล่น้ำหนักความเข้มสีภายในภาพ สร้างความแปลกตาในอีกรูปแบบหนึ่ง

แต่ถ้าการใช้ความเข้มสีที่ดูกลมกลืนกันตลอดทั้งรายการพบได้ใน i-dna (iTV) ซึ่งเป็นการใช้สีแดง ฟ้ำที่มีความเข้มสีไปทางค่อนข้างขาว และไม่แตกต่างกันเท่าไรนักตลอดทั้งได้แต่รายการ ทำให้ความโดดเด่นทางทัศนสารไม่ค่อยปรากฏหรือปรากฏอยู่น้อยมาก ซึ่งอาจส่งผลต่อความสนใจของผู้ชม

สี

สีแต่ละสีให้อารมณ์และความหมายที่แตกต่างกัน ในได้แต่รายการมีการใช้สีทั้งหลายสี และเพียงบางสี

สีแดง แสดงความตื่นเต้นเร้าใจ

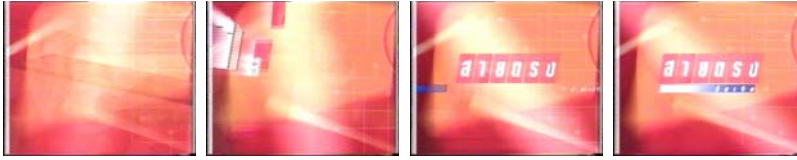

เรื่องจริงผ่านจอ (๗)

สน.ไอทีวี (iTV)

108 ก้ายหญิง (๓)

สายตรงบ้านเท็ง (๕)

สี่เหลี่ยม ดูสดใส คักดีลิตี

เกาะรอยอาคารพาณิชย์ (iTV)

เสียงธรรมเสียงทิพย์ (๑๑)

9 SOCIETY (๙)

SPORT FAN (๗)

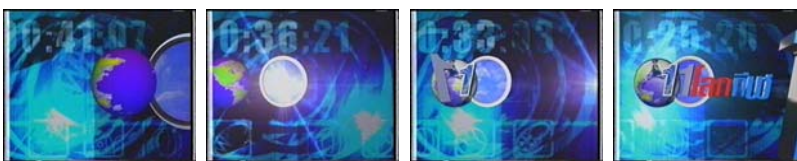
สีน้ำเงิน

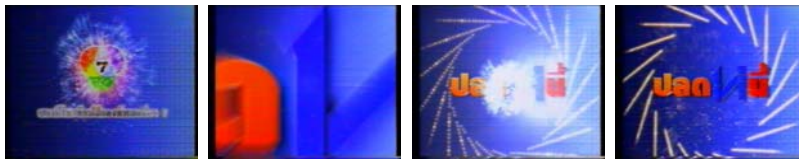
คิดคน เศรษฐกิจ (iTV)

เปิดโลกธุรกิจ (iTV)

11 โลกกีฬา (๑๑)

ปลาดิบ (๗)

ล้วนแต่ให้ความรู้สึกหนักแน่น ความมีราคา เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้ชาย ยกเว้น

ผิวสวยลดรอยแผลเป็น (๗)

สีฟ้า ให้ความรู้สึกสบาย โปร่ง

TECHNO FOCUS (iTV)

มหัศจรรย์ไทยแลนด์ (๙)

ฟุดฟิดฟอไฟ (๙)

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สีเขียว ให้ความรู้สึกสดชื่น เย็นสบาย

TV datz (๙)

ยูทอจักรนักรจำ (๙)

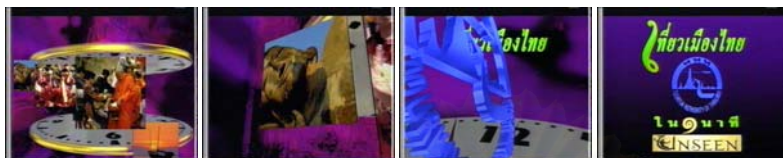
ITV TALK Variety (iTV)

สีม่วง ให้อารมณ์หนักแน่น มีเสน่ห์

ONGSAQ 9 (๙)

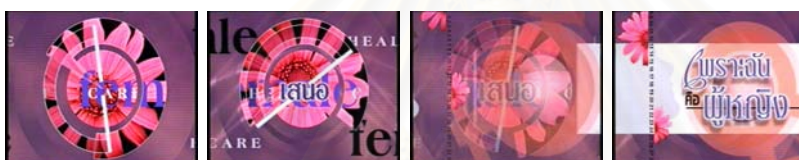

เที่ยวเมืองไทยใน ๑ นาที(๗)

english minute (๓)

สีชมพู ให้ความรู้สนุกสนาน เหมือนผู้หญิง

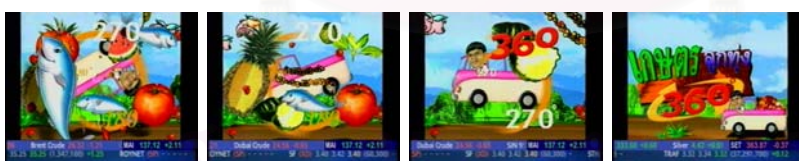

เพราะฉันคือผู้หญิง (ITV)

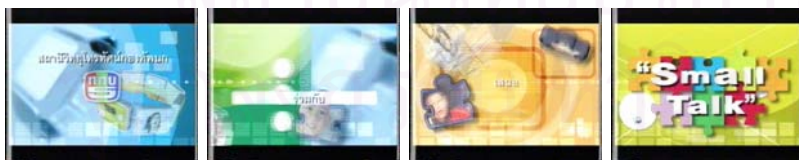

เพลงประทับใจ (๑๑)

สีสดใสหลากหลาย ให้อารมณ์สดใสสนุกสนาน

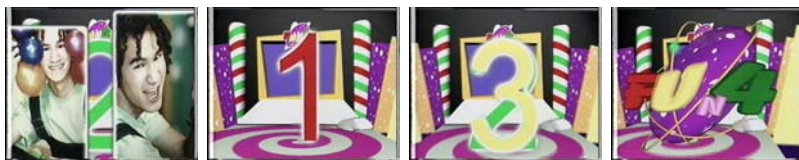
เกษตรลูกทุ่ง 360 (ITV)

Small Talk (๕)

ศุภรสบาย (๓)

FUN 4 (๓)

ลักษณะการใช้องค์ประกอบของทัศนสารประเภทสีเพียงสีเดียวตลอดทั้งโตเต็ม หรือหลายสีตลอดทั้งโตเต็มแต่ไม่มีการเปลี่ยนสีกันระหว่างภาพ เป็นการสร้างความกลมกลืนให้แก่ภาพอย่างมาก แม้ว่าภาพโตเต็มรายการโดยรวมทั้งหมดจะมีความเป็นเอกภาพ กลมกลืนกันค่อนข้างสูง แต่อาจจะไม่ทำให้เกิดความโดดเด่นขึ้นในภาพได้ ในทำนองเดียวกัน การเลือกใช้ภาพที่มีสีสันแตกต่างกันไม่ได้หมายความว่า จะสร้างความขัดแย้งอันนำมาซึ่งความโดดเด่นได้เช่นกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นด้วยการใช้สี

SPORT FAN (๗) ใช้สีเหลืองล้อมภาพนักกีฬาและการแข่งขันต่างๆ ตลอดเกือบทั้งโตเต็ม รายการ สร้างความกลมกลืนให้เกิดขึ้น ทว่ามีการใช้ภาพที่มีสีแตกต่างตัดสลับระหว่างภาพบ้าง สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นเนื่องด้วยสี วิธีการนี้กระตุ้นจุดสนใจของผู้ชมได้ค่อนข้างดี ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกกลมกลืนจนเกินไป

ระเบิดเถิดเทิง (๕) มีการใช้สีที่มีความแตกต่างกัน ในตอนต้นของโตเต็มภาพตัวละครเป็นภาพถ่ายสีขาวดำบนพื้นหลังสีม่วง สีบานเย็น และสีเขียว จนเมื่อลูกระเบิดเข้ามาเป็นภาพตัวละคร สีขาวดำ พื้นหลังมีสีส้มและสีชมพูเป็นหลัก จนตอนท้ายของโตเต็มเป็นรูปตัวละครขาวดำบนพื้นขาว มีลูกระเบิดสีน้ำเงินลอยผ่านเข้ามา ความกลมกลืนทางสีเกิดขึ้นโดยการใช้สีขาวดำให้แก่ตัวละครตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ แต่มีการเปลี่ยนสีพื้นหลังเพื่อสร้างความขัดแย้ง

ความคิดพื้นฐานในการทำโตเต็ม ระเบิดเถิดเทิง ได้ถูกถ่ายทอดด้วยการใช้สีลักษณะต่างๆ ที่ทำให้เกิดความหมายขึ้น และยังสร้างความโดดเด่นทางทัศนสารอีกด้วย

“...สีที่ใช้มันให้ความรู้สึกที่เข้ากันกับรูปพวกนี้ เป็นเรื่องราวที่ต้องการจะสื่อสาร...เป็นองค์ประกอบทางศิลปะมากกว่า คือตอนต้นเป็นรูปภาพนิ่ง เหมือนหลุดออกจากอะไรพวกนี้ เหมือนเดินออกจากภาพนิ่ง แล้วก็ประกอบกับตัวหนังสือ และ composition ที่ดูโอเค โดยยังคงเป็นสีขาวดำไว้ เพราะถ้าออกมาเป็นสีมันจะดูโดดจากตรงนี้ (ตอนต้น) มากเลยนะ มันดูไม่ต่อเนื่อง...สี (พื้นหลัง) ถ้ามันอยู่ด้วยกันได้ มันต้องสัมพันธ์ต่อเนื่องกันนิดนึง”

(พาณิชย์ สดสี, สัมภาษณ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๔๖)

การเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวบนจอโทรทัศน์มี ๓ แบบ คือ การเคลื่อนไหวของวัตถุ การเคลื่อนไหวของกล้อง และจุดสนใจของผู้ชม และมีวิธีการเคลื่อนไหวอยู่ ๔ วิธี คือ การเคลื่อนไหวปกติ การเคลื่อนไหวประจักษ์ การเคลื่อนไหวสืบเนื่อง และการเคลื่อนไหวสัมผัส

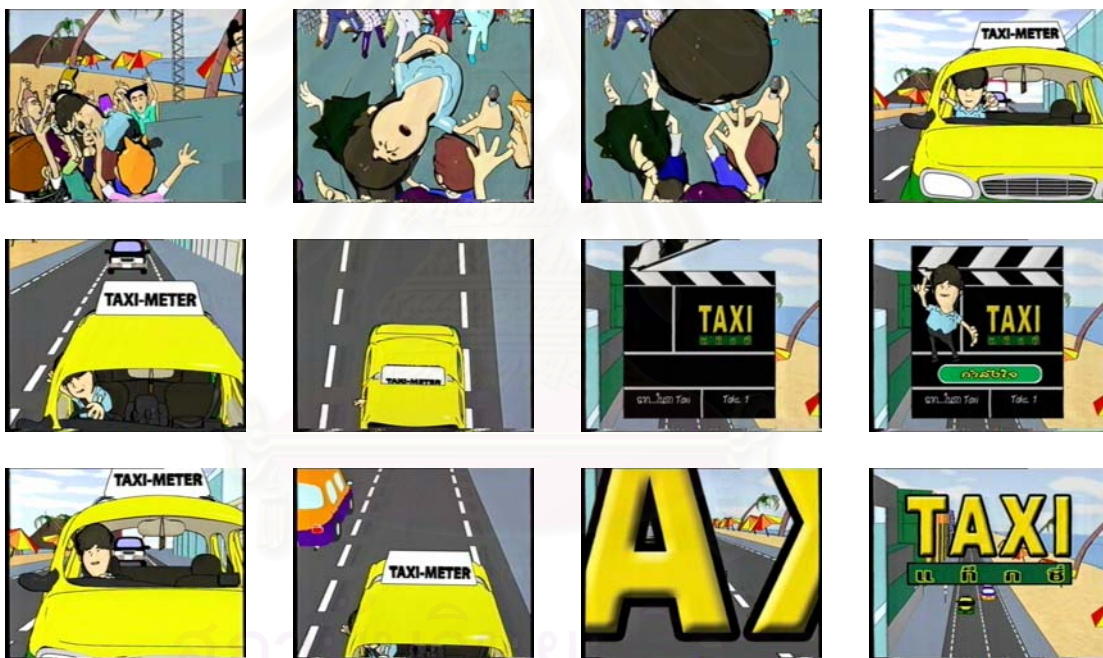
ปรากฏการณ์เคลื่อนไหวที่พบในโตเต็มรายการโดยมากเป็นการเคลื่อนไหวของวัตถุ และมีวิธีการสร้างความเคลื่อนไหวแบบปกติ โตเต็มรายการกีฬาประเภทการชกมวย เช่น *ศึกจ้าวมวยไทย* (๓) *ศึกวันทรงชัยไอทีวี* (ITV) *ศึกวันทรงชัยไอทีวี* (ITV) *ศึกมวยไทยชิงแชมป์ประเทศไทย* (๑๑)

ฯลฯ รวมถึงไตเติ้ลรายการที่ใช้วิธีการสร้างสรรค์ภาพด้านการถ่ายทำจะปรากฏการเคลื่อนไหวแบบ
นี้ และวิธีนี้ เช่น *ผจญภัยไร้พรมแดน* (๓) และรายการละครต่างๆ

สำหรับการเคลื่อนไหวของกล้องที่มีวิธีการสร้างความเคลื่อนไหวแบบปกตินั้น เช่น *เกม
เศรษฐี* (๓) *e-variety* (iTV) *ยุทธจักรนักจำ* (๙) แม้ทั้งสามรายการใช้วิธีการสร้างสรรค์ภาพด้วย
คอมพิวเตอร์ แต่ก็มิได้มีลักษณะเป็นการเคลื่อนไหวประจักษ์ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวของภาพนิ่งที่
ต่อเนื่องกันจนกลายเป็นภาพเคลื่อนไหวเหมือนการ์ตูน

เมื่อเปรียบเทียบกับรายการการ์ตูนทั้งหลาย เช่น *สุดสาคร* (๓) (๗) *โลกนิทาน* (๓) ล้วนแต่
เป็นการเคลื่อนไหวของวัตถุที่มีวิธีการเคลื่อนไหวแบบประจักษ์

ส่วน *TAXI* (iTV) เป็นการเคลื่อนไหวของกล้อง มีวิธีการเคลื่อนไหวแบบประจักษ์ ดังจะเห็น
ได้จากมีภาพแสดงด้านหน้ารถแล้วกล้องเคลื่อนที่ไปจับภาพมุมกวดเห็นหลังคารถ

การเคลื่อนไหวของจุดสนใจ มักใช้วิธีการสร้างความเคลื่อนไหวแบบประจักษ์ เช่น *108 ภัย
หญิง* (๓) ในตอนต้นของไตเติ้ลมีการปรากฏของป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเพศหญิงเป็นการ
เปลี่ยนจุดสนใจของผู้ชม ในทำนองเดียวกับ *FUN 4* (๓) ที่ใช้ภาพนิ่งเคลื่อนที่ที่ละตำแหน่ง เข้ามา
จากทุกด้านของจอโทรทัศน์ เปลี่ยนจุดสนใจของผู้ชมได้เป็นอย่างดี และเป็นการสร้างความขัดแย้ง
ให้กับภาพด้วย

ส่วนวิธีการเคลื่อนไหวแบบสลับเนื่องและสัมพันธ์ ไม่ค่อยเป็นที่ปรากฏในไตเติ้ลรายการ
เท่าไรนัก

การใช้ภาพที่มีการเคลื่อนไหวเพียงอย่างเดียวไม่อาจสร้างความขัดแย้งทางภาพให้เกิดขึ้น
ได้ ไตเติ้ลรายการบางรายการจึงใช้หลักการของความขัดแย้งและความกลมกลืน เพื่อสร้างความ

โดดเด่นทางทัศนสารให้เกิดขึ้น มีวิธีการบางวิธีในองค์ประกอบว่าด้วยการเคลื่อนไหวที่ปรากฏในไตเติ้ลรายการเพื่อสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น เช่น

ห้าร้านบานหทัย (๕) ตัวละครเคลื่อนไหวแสดงท่าทางต่างๆ แล้วมีการทำให้หยุดนิ่ง และซ้อนชื่อตัวละครขณะที่ภาพหยุดนิ่ง เป็นการสร้างความขัดแย้งกับองค์ประกอบด้านการเคลื่อนไหว

ทิศทางการเคลื่อนที่ของลูกกลมสีน้ำเงินสวมมงกุฎในไตเติ้ลรายการ ซูเปอร์เก๊าก (๗) มีการเปลี่ยนแปลงไปหลายแนวทางต่อเนื่องกัน ทั้งแนวนอน แนวตั้ง และแนวทแยง ถือเป็น การสร้างความขัดแย้งให้กับภาพ

การสร้างสรรคภาพด้วยคอมพิวเตอร์ให้ดูเหมือนเป็นการเคลื่อนไหวของกล้อง เพื่อถ่ายทำขบวนรถไฟที่กำลังวิ่งผ่านอุโมงค์ ทุ่งนา ใน ฝุ่น..ฝุ่น.. (๗) เป็นการผสมผสานกันของการเคลื่อนไหวของกล้องและวัตถุที่สร้างความขัดแย้งได้มาก

วิธีการสร้างความขัดแย้งอันนำมาซึ่งความโดดเด่นทางทัศนสารสามารถกระทำได้หลายวิธีตามที่กล่าวมา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ผลิตรายการว่าจะพิจารณาเลือกใช้หลักเกณฑ์ข้อใดของการเคลื่อนไหวในการสร้างความขัดแย้งและกลมกลืน

จังหวะ

จังหวะเป็นองค์ประกอบของทัศนสารที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด การสร้างจังหวะให้เกิดขึ้นในไตเติ้ลรายการมี ๓ ลักษณะ คือ จังหวะของวัตถุที่หยุดนิ่ง จังหวะของวัตถุที่เคลื่อนไหว และจังหวะการตัดต่อ

จังหวะของวัตถุที่เคลื่อนไหว เป็นจังหวะที่พบได้มากที่สุดไตเติ้ลรายการ เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากคุณลักษณะของการใช้ภาพเคลื่อนไหวในการสื่อสารของโทรทัศน์ วิธีการสร้างจังหวะของวัตถุเคลื่อนไหว มีด้วยกัน ๔ วิธี ได้แก่

- การเข้าและการออกจากภาพ เป็นวิธีการสร้างจังหวะที่พบมากที่สุด มักจะปรากฏในลักษณะการใช้ภาพในกรอบเคลื่อนที่เข้ามาจากทางด้านข้างจอโทรทัศน์ ทั้งแนวตั้งและแนวนอน แล้วเคลื่อนที่ออกจากจอภาพไปในทิศทางตรงกันข้าม เช่นใน เทียวชิมริมทาง (๑๑) ภาพสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เคลื่อนที่ขึ้นมาจากทางด้านล่างขวาของจอ ขึ้นไปเป็นแนวตั้งจนจบไตเติ้ล

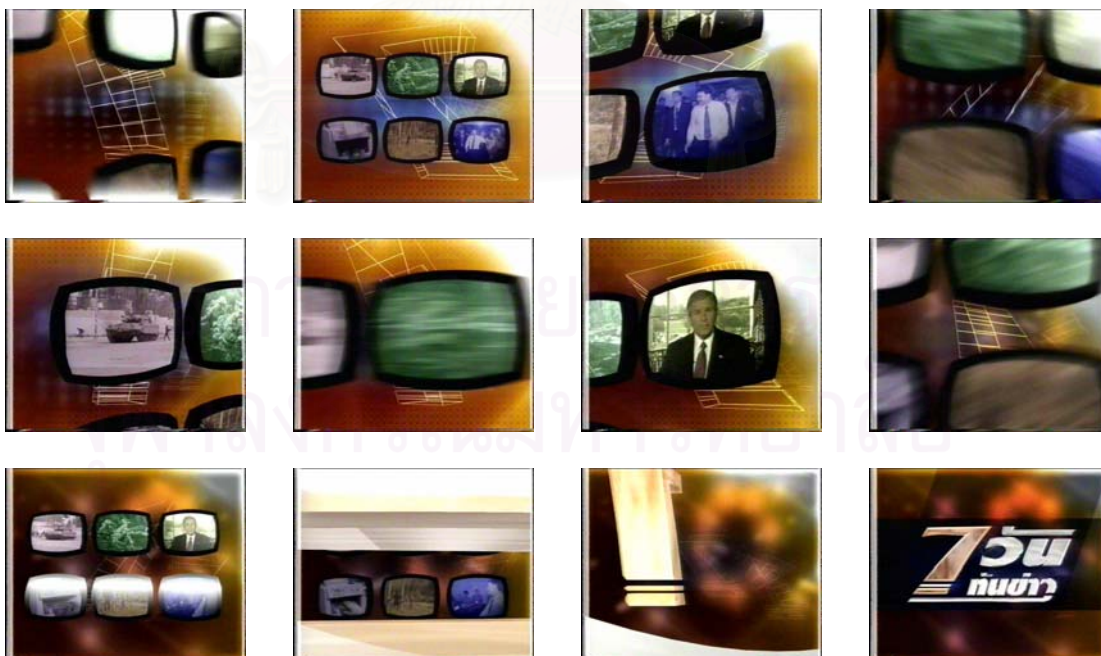
การเคลื่อนไหวในลักษณะเดียวกันนี้พบใน *บางกอกกระซิบ* (๓) *สี่สัปดาห์สบาย* (๓) *Morning Sports* (iTV) *แกะรอยอาถรรพณ์* (iTV) *กีฬาเพื่อชีวิต* (iTV) *กรุงเทพเมืองยิ้ม* (iTV) เป็นต้น

- การเคลื่อนไหวหน้าหรือหลังวัตถุอื่น วิธีการสร้างจังหวะในลักษณะนี้จะพบการบัง การซ้อน การเหลื่อมเกิดขึ้นในขณะที่มีการเคลื่อนไหว จังหวะเกิดขึ้นจากตำแหน่งที่มีการซ้อนและไม่ซ้อนกัน เช่นใน *HOW MUCH* (๓) เป็นการเคลื่อนไหวของเพชรเคลื่อนที่หมุนเข้ามาผ่านภาพที่อยู่พื้นหลัง ขณะเดียวกันภาพพื้นหลังก็มีการเคลื่อนที่ซ้อนกันไปมา การเคลื่อนที่ของเพชรยังเป็นจังหวะของวัตถุเคลื่อนไหวที่เป็นการเข้าออกจากภาพด้วย

เอาใจใส่บ้าน (๓) เป็นอีกตัวอย่างของการเกิดจังหวะขึ้น เมื่อมีการเคลื่อนไหวหน้าหรือหลังวัตถุอื่น มีภาพวิทยากรจางซ้อนเข้ามาเหลื่อมกันเป็นระยะ ขณะเดียวกันโลโก้รายการก็เคลื่อนที่เข้ามาด้านหน้า

- การเริ่มและการหยุด วัตถุที่เคลื่อนไหวเกิดจังหวะขึ้นเมื่อเริ่มเคลื่อนไหวและหยุดเคลื่อนไหว ลูกบาศก์เหลี่ยมใน *หนูน้อยสมองใสสุขภาพดี* (๗) เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการเริ่มและการหยุด เพราะมีการหมุนตัวเพื่อให้เห็นภาพเด็กเป็นจังหวะสลับกันไป

การเคลื่อนที่จากจอโทรทัศน์หนึ่งไปยังอีกจอโทรทัศน์หนึ่ง และหยุดชั่วคราวสืบเนื่องกันไป ใน *ไตเติ้ล 7 วันทันข่าว* (๕) ก่อให้เกิดจังหวะขึ้น

ใน *ห้าร้านบานหทัย* (๕) จังหวะเกิดขึ้นเมื่อภาพนักแสดงถูกทำให้เป็นภาพนิ่งเพื่อแนะนำตัวละคร จากนั้นก็มีการทำให้เคลื่อนไหวและหยุดกับตัวละครตัวอื่นต่อไป

- การเปลี่ยนทิศทาง เป็นวิธีการสร้างจังหวะของวัตถุเคลื่อนไหวที่พบได้น้อยที่สุด เกม *เศรษฐี* (๓) ใช้ภาพแสดงการเคลื่อนไหวของกล่องผ่านเกมเศรษฐีซึ่งเป็นของเล่น ช่วงจังหวะที่หยุดปรากฏรายชื่อทีมงานผู้ผลิต เป็นเช่นนี้เรื่อยไปจนจบไตเติ้ล

จังหวะการตัดต่อ เป็นจังหวะที่พบน้อยไปกว่าจังหวะของวัตถุเคลื่อนไหว เพราะจังหวะการตัดต่อเกิดขึ้นทุกครั้งเมื่อมีการตัดและต่อภาพ และไม่จำกัดเฉพาะการตัดภาพสำหรับวิธีการลำดับภาพเท่านั้น การจางซ้อนก็สามารถทำให้เกิดจังหวะได้ด้วยเช่นกัน จังหวะการตัดต่อภาพไม่เกิดขึ้นเมื่อไตเติ้ลใช้ภาพเดียวในการนำเสนอ

นี้แหละชีวิต (๕) ใช้วิธีการจางซ้อนภาพในการลำดับภาพ แต่ก็สามารถสร้างจังหวะที่นุ่มนวลในการปรากฏของชื่อรายการภาษาต่างๆ ตลอดจนพุทธภษิตของรายการ ให้เกิดขึ้นในไตเติ้ลได้

การตัดต่อภาพนิ่งของตัวละครใน *ระเบิดเถิดเทิง* (๕) จะเห็นเป็นภาพเสมือนเคลื่อนไหวถือเป็นการใช้จังหวะการตัดต่อที่ทำให้เกิดผลทางความรู้สึกได้มาก

จังหวะของวัตถุหยุดนิ่ง เป็นจังหวะที่ไม่พบในไตเติ้ลรายการ แม้ว่าไตเติ้ลรายการบางรายการมีการใช้ภาพนิ่งมาทำเป็นไตเติ้ลก็ตาม แต่ก็มีการสร้างความเร็วเคลื่อนไหวให้เกิดขึ้นกับชื่อรายการ อย่างใน *ผิวสวยลดรอยแผลเป็น* (๗) ใช้ภาพนิ่งรูปผู้หญิงเป็นพื้น แต่มีการทำชื่อรายการให้เคลื่อนไหวปรากฏเข้ามาในไตเติ้ลรายการ

รักลูกให้ลูกทาง (๗) ใช้ภาพนิ่งมาทำเป็นไตเติ้ลรายการ แต่นำมาตัดต่อเข้าด้วยกันเกิดจังหวะการตัดต่อขึ้น

และอีกเช่นกันใน *ระเบิดเถิดเทิง* (๕) นอกจากจะมีการใช้สีเพื่อสร้างความขัดแย้งให้แก่ภาพแล้ว จังหวะการตัดต่อยังมีลักษณะความขัดแย้งปรากฏอีกด้วย ในตอนกลางของไตเติ้ลเป็นภาพตัวละครที่เป็นภาพนิ่งในอิริยาบถที่ใกล้เคียง นำมาตัดต่อให้กลายเป็นภาพที่เคลื่อนไหว แต่จังหวะและตำแหน่งไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เป็นลักษณะของการตัดภาพแบบกระโดด (jump cut) เป็นการสร้างความขัดแย้งในระดับหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อพิจารณาเฉพาะภาพตัวละครถือเป็นการสร้างจังหวะที่เร็ว ขัดแย้งกับภาพการแสดงของตัวละครที่เป็นพื้นหลังซึ่งเป็นจังหวะที่ช้า การใช้ภาพที่มีจังหวะเร็วและช้าร่วมกันในภาพถือเป็นการสร้างความขัดแย้ง อันนำมาซึ่งความโดดเด่นของภาพเป็นอย่างมาก

โครงสร้างทัศนสาร

ไตเติ้ลรายการหลายรายการมีการใช้องค์ประกอบทางทัศนสาร เพื่อให้ภาพดูมีความขัดแย้งขึ้น แม้จะไม่ได้ใช้ทุกองค์ประกอบก็ตาม ขณะเดียวกันการสร้างความขัดแย้งทางภาพโดยการใช้เพียงบางองค์ประกอบนั้นไม่สามารถทำให้โครงสร้างทัศนสารของไตเติ้ลรายการมีความโดดเด่น

เด่นขึ้นมาได้ เพราะเป็นการใช้เพียงภาพบางภาพ หรือภาพบางช่วงเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างทางทัศนศาสตร์ให้มีความขัดแย้งหรือกลมกลืน เพื่อให้ภาพมีความหมายและสร้างแรงดึงดูดในการชมแต่อย่างใด

กระนั้นก็ตามไต่เต้ลรายการบางรายการ ได้มีความพยายามกำหนดโครงสร้างทัศนศาสตร์ให้เกิดขึ้น ในไต่เต้ล *เกมสงครามเขาและเธอ* (๙) (ดูตัวอย่างไต่เต้ลในภาคผนวก) มีการใช้องค์ประกอบทางทัศนศาสตร์ที่เด่นคือ สี และความเข้มสี ดังนี้

๑. ช่วงเปิดไต่เต้ลภาพดวงอาทิตย์	สีแดง	ความเข้มสีสว่าง
๒. การแนะนำดาวดวงอื่นในระบบสุริยะ	สีน้ำเงิน สีดำ	ความเข้มสีมืด
๓. สัญลักษณ์ผู้หญิงบนดาวศุกร์	สีส้ม	ความเข้มสีสว่าง
๔. การเดินทางของสัญลักษณ์ผู้หญิงมายังโลก	สีดำ สีฟ้า	ความเข้มสีมืด
๕. สัญลักษณ์ผู้ชายบนดาวอังคาร	สีส้ม	ความเข้มสีสว่าง
๖. การเดินทางของทั้งสองสัญลักษณ์มายังโลก	สีดำ	ความเข้มสีมืด
๗. ภายนอกโลกเห็นพื้นผิว	สีฟ้า	ความเข้มสีมืด
๘. บนโลกสัญลักษณ์ผู้หญิงเดินทางมาถึง	สีเขียว สีฟ้า	ความเข้มสีสว่าง
๙. สัญลักษณ์ผู้ชายกำลังเดินทาง	สีแดง สีดำ	ความเข้มสีปานกลาง
๑๐. สัญลักษณ์ผู้หญิงมาถึงโลกกลายเป็นทุ่งดอกไม้	สีฟ้า สีเขียว	ความเข้มสีปานกลาง
๑๑. สัญลักษณ์ผู้ชายมาถึงทุ่งดอกไม้ กลายเป็นแมลง ผีเสื้อ	สีฟ้า สีเขียว สีแดง	ความเข้มสีปานกลาง
๑๒. หมูแมลงดอมดมดอกไม้กลายเป็นรูปหัวใจ	สีขาว	ความเข้มสีสว่าง
๑๓. เกิดเป็นชายหญิงคู่หนึ่งบนทุ่งดอกไม้	สีเนื้อ สีเขียว	ความเข้มสีปานกลาง
๑๔. ชายหญิงสนุกสนานเรื่องราอยู่ในทุ่งดอกไม้	สีฟ้า สีเขียว	ความเข้มสีปานกลาง
๑๕. ทั้งสองเดินทางมาถึงทางแยก	สีเขียวเข้ม	ความเข้มสีปานกลางมืด
๑๖. ต่างฝ่ายต่างโนมน้าวกันและกัน	สีเนื้อ สีเขียวเข้ม	ความเข้มสีปานกลาง
๑๗. ผู้ชายโกรธ	สีเหลือง	ความเข้มสีสว่าง
๑๘. สัญลักษณ์ผู้ชายบนดาวอังคารกลายเป็นโล่และหอก	สีแดง สีดำ สีเหลือง	ความเข้มสีมืด
๑๙. เกิดแสงแวบผู้ชายกลายเป็นนักรบ	สีขาว สีดำ สีแดง	ความเข้มสีสว่าง
		และมีมืดตัดกันไปมาอย่างรวดเร็ว
๒๐. ผู้หญิงไม่พอใจ	สีขาว สีเขียว	ความเข้มสีปานกลาง
๒๑. ผู้หญิงโกรธ	สีเหลือง	ความเข้มสีสว่าง
๒๒. สัญลักษณ์ผู้หญิงบนดาวศุกร์กลายเป็นกระจก	สีน้ำเงิน สีส้ม	ความเข้มสีมืด

๒๓. ผู้หญิงถือกระจกเตรียมรบ	สีน้ำเงิน สีดำ	ความเข้มสีมืด
๒๔. ผู้ชายและผู้หญิงต่างเดินหน้าเข้าหากัน	สีน้ำเงิน	ความเข้มสีมืด
๒๕. ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเตรียมพร้อมจะต่อสู้กัน	สีดำ	ความเข้มสีมืด
๒๖. เกิดแสงแวบกลายเป็นพิธีกร	สีแดง สีน้ำเงิน	ความเข้มสีปานกลาง
๒๗. พิธีกรทั้งชายหญิงปรากฏตัวพร้อมกันพร้อมกับการ		

สีเหลือง สีดำ ความเข้มสีสว่างในที่มืด

การกำหนดโครงสร้างทางทัศนสารในด้านสี มีการใช้สีวรรณะร้อนและวรรณะเย็นสลับกัน ในช่วงการเปิดไตเต็ล ช่วงการดำเนินเรื่องเป็นการใช้สีวรรณะเย็น จนเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น สีวรรณะร้อนถูกกำหนดไว้ใช้ค่อนข้างต่อเนื่องกัน ในช่วงท้ายก็กลับกลายเป็นสีวรรณะเย็นอีกครั้งหนึ่ง สอดคล้องกับการใช้ความเข้มสี โดยที่ในช่วงการเปิดไตเต็ลกำหนดความเข้มสีมืดและสว่างสลับกัน ช่วงการดำเนินเรื่องเป็นการใช้ความเข้มสีปานกลาง พอเกิดความขัดแย้งขึ้นความเข้มสีสว่าง ปรากฏในระยะที่ใกล้และต่อเนื่องกัน และตามมาด้วยความเข้มสีมืดในช่วงท้าย

จะเห็นได้ว่า ในช่วงความขัดแย้งมีการกำหนดให้มีการใช้สีวรรณะร้อนและความเข้มสีสว่างต่อเนื่องกัน ต่างไปจากตอนเปิดไตเต็ลและปิดไตเต็ล ซึ่งเป็นการสร้างความขัดแย้งทางให้เกิดขึ้นกับภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอื่นที่ค่อนข้างกลมกลืน ทำให้เกิดความโดดเด่นขึ้นในไตเต็ลรายการนี้

ระเบิดเกิดเทิง (๕) (ดูตัวอย่างไตเต็ลในภาคผนวก) กำหนดโครงสร้างทัศนสารโดยใช้อองค์ประกอบทางทัศนสารที่เด่น คือ รูปร่าง สี การเคลื่อนไหว และจังหวะ

๑. ไบหน้าเจ้หม่า	รูปร่างกลม	สีขาว-ดำ	การดึงภาพอย่างรวดเร็ว	การเร่งจังหวะ
๒. รูปถ่ายหมู่เจ้หม่า	รูปร่างเหลี่ยม	สีขาว-ดำ สีม่วง	การหยุดนิ่ง	การยืดจังหวะ
๓. ไบหน้าเต่า	รูปร่างกลม	สีขาว-ดำ	การดึงภาพอย่างรวดเร็ว	การเร่งจังหวะ
๔. รูปถ่ายหมู่เต่า	รูปร่างเหลี่ยม	สีฟ้า สีชมพูแก่	การหยุดนิ่ง	การยืดจังหวะ
๕. ไบหน้าเท่ง	รูปร่างกลม	สีขาว-ดำ	การดึงภาพอย่างรวดเร็ว	การเร่งจังหวะ
๖. รูปถ่ายหมู่เท่ง	รูปร่างเหลี่ยม	สีขาว-ดำ สีเขียวอ่อน	การหยุดนิ่ง	การยืดจังหวะ
๗. ไบหน้าประสิทธิ์	รูปร่างกลม	สีขาว-ดำ	การดึงภาพอย่างรวดเร็ว	การเร่งจังหวะ
๘. รูปถ่ายหมู่ประสิทธิ์	รูปร่างเหลี่ยม	สีขาว-ดำ สีเขียวแก่	การหยุดนิ่ง	การยืดจังหวะ
๙. ลูกกระเบิดลอยเข้ามา	รูปร่างกลม	สีน้ำเงิน สีแดง	วัตถุเคลื่อนไหว	จังหวะสม่ำเสมอ
๑๐. ลูกกระเบิดระเบิด	ไม่มี	สีขาว	การหยุดนิ่ง	ไม่มี
๑๑. หม่าเต้น	รูปร่างเหลี่ยม	สีขาว-ดำ สีชมพูแก่	สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว	การยืดจังหวะ
๑๒. ไบหน้าเต๋อ	รูปร่างกลม	สีขาว-ดำ	การดึงภาพอย่างรวดเร็ว	การเร่งจังหวะ
๑๓. เต๋อเต้น	รูปร่างเหลี่ยม	สีขาว-ดำ สีชมพูแก่	สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว	การยืดจังหวะ

๑๔. ท้องแดนนี้ รูปร่างกลม สีขาว-ดำ การดิ่งภาพอย่างรวดเร็ว การเร่งจังหวะ
๑๕. แดนนี้เต็น รูปร่างเหลี่ยม สีขาว-ดำ สีชมพูแก่ สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว การยืดจังหวะ
๑๖. ไบหน้าเท่ง รูปร่างกลม สีขาว-ดำ การดิ่งภาพอย่างรวดเร็ว การเร่งจังหวะ
๑๗. เท่งเต็น รูปร่างเหลี่ยม สีขาว-ดำ สีชมพูแก่ สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว การยืดจังหวะ
๑๘. สะโพกนิลุปล รูปร่างกลม สีขาว-ดำ การดิ่งภาพอย่างรวดเร็ว การเร่งจังหวะ
๑๙. นิลุปลเต็น รูปร่างเหลี่ยม สีขาว-ดำ สีชมพูแก่ สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว การยืดจังหวะ
๒๐. ท้องโหน่ง รูปร่างกลม สีขาว-ดำ การดิ่งภาพอย่างรวดเร็ว การเร่งจังหวะ
๒๑. โหน่งเต็น รูปร่างเหลี่ยม สีขาว-ดำ สีชมพูแก่ สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว การยืดจังหวะ
๒๒. หน้าอาแปะ รูปร่างกลม สีขาว-ดำ การดิ่งภาพอย่างรวดเร็ว การเร่งจังหวะ
๒๓. อาแปะเต็น รูปร่างเหลี่ยม สีขาว-ดำ สีชมพูแก่ สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว การยืดจังหวะ
๒๔. หน้าคุณป้า รูปร่างกลม สีขาว-ดำ การดิ่งภาพอย่างรวดเร็ว การเร่งจังหวะ
๒๕. คุณป้าเต็น รูปร่างเหลี่ยม สีขาว-ดำ สีชมพูแก่ สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว การยืดจังหวะ
๒๖. หน้ากอบไซค รูปร่างกลม สีขาว-ดำ การดิ่งภาพอย่างรวดเร็ว การเร่งจังหวะ
๒๗. กอบไซคเต็น รูปร่างเหลี่ยม สีขาว-ดำ สีชมพูแก่ สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว การยืดจังหวะ
๒๘. หน้าไซเล่ย์ รูปร่างกลม สีขาว-ดำ การดิ่งภาพอย่างรวดเร็ว การเร่งจังหวะ
๒๙. ไซเล่ย์เต็น รูปร่างเหลี่ยม สีขาว-ดำ สีชมพูแก่ สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว การยืดจังหวะ
๓๐. ตัวลิซ่า รูปร่างกลม สีขาว-ดำ การดิ่งภาพอย่างรวดเร็ว การเร่งจังหวะ
๓๑. ลิซ่าเต็น รูปร่างเหลี่ยม สีขาว-ดำ สีชมพูแก่ สีส้ม วัตถุเคลื่อนไหว การยืดจังหวะ
๓๒. ตัวละครปรากฏทีละตัว ไม่มี สีขาว-ดำ วัตถุเคลื่อนไหวบนพื้นหลัง การยืดจังหวะ
๓๓. ลูกระเบิดลอยเข้ามา รูปร่างกลม สีขาว-ดำ สีน้ำเงิน วัตถุเคลื่อนไหวบนพื้นหลัง

จังหวะสม่ำเสมอ

๓๔. ลูกระเบิดระเบิด ไม่มี สีแดง การหยุดนิ่ง ไม่มี

๓๕. โลโก้รายการ รูปร่างกลม สีขาว-ดำ สีน้ำเงิน สีแดง วัตถุหยุดนิ่ง จังหวะสม่ำเสมอ

การกำหนดตำแหน่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นสองครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อลูกระเบิดสีน้ำเงินลอยเข้ามาบนภาพถ่ายหมู่ของไซเล่ย์แล้วเกิดระเบิดขึ้น กลายเป็นการแนะนำตัวละคร และอีกครั้งหนึ่งเมื่อลูกระเบิดสีน้ำเงินลอยเข้ามาบนพื้นหลังที่มีตัวละครแปดตัวเต็นอยู่แล้วเกิดระเบิดขึ้น กลายเป็นโลโก้รายการ

ตำแหน่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งสองครั้ง ปรากฏผลความเปลี่ยนแปลงในด้านองค์ประกอบทางทัศนสารที่ใช้แตกต่างกัน โดยในช่วงเปิดไตเติ้ลจนถึงการระเบิดสีขาว เป็นการใช้รูปร่างกลมของไบหน้านักแสดงสลับกับรูปร่างเหลี่ยมของรูปถ่าย สลับกันเรื่อยมา พร้อมกับการใช้การเคลื่อนไหวด้วยการดิ่งภาพอย่างรวดเร็วสลับกับการหยุดนิ่ง และใช้จังหวะที่เร่งและยืดสลับกัน

นอกจากนี้มีการสร้างความขัดแย้งด้วยการใช้สีขาว-ดำสลับกับสีอื่นต่างๆ เช่น สีม่วง สีเขียวแก่ สีเขียวอ่อน จนกระทั่งถูกระเบิดลอยเข้ามาแล้วเกิดระเบิดขึ้น รูปร่างสูญสลายไปไม่มี การเคลื่อนไหว และไม่มีจังหวะเกิดขึ้น สีขาวสว่างจ้าขัดแย้งกับสีของภาพที่ดำเนินมาโดยตลอด

ต่อจากนั้นเข้าสู่การแนะนำตัวละคร ด้วยการถ่ายภาพนิ่งสีขาว-ดำ มีสีที่ต่อเนื่องจากภาพนิ่งในช่วงต้นมาทำให้กลายเป็นภาพเคลื่อนไหว โดยมีภาพพื้นหลังเป็นการแสดงของตัวละครตัวนั้นๆ บนแผ่นฟิล์ม เป็นการนำรูปร่างกลมของใบหน้านักแสดงสลับกับรูปร่างเหลี่ยมของแผ่นฟิล์ม ใช้การเคลื่อนไหวด้วยการดึงภาพอย่างรวดเร็วของตัวละครแต่ละตัวจากใบหน้าจนเห็นเต็มตัว และเมื่อเห็นเต็มตัวจะเห็นการเคลื่อนไหวของวัตถุ สลับกันเรื่อยจนแนะนำตัวละครจบ ซึ่งทำให้ภาพดูมีการเร่งจังหวะเมื่อเห็นใบหน้าของตัวละครในระยะใกล้ สลับกับการยืดจังหวะเมื่อเห็นตัวละครเต็มตัว ขณะเดียวกันสีที่เกิดขึ้นสลับกันไปมาระหว่าง สีขาว-ดำของตัวละคร และสีขาว-ดำ สีชมพูแก่ สีส้ม จนกระทั่งถูกระเบิดลอยเข้ามาอีกครั้งแล้วเกิดระเบิดขึ้น รูปร่างหายไปพร้อมกับทุกสิ่งหยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหว ขณะที่เกิดระเบิดเกิดสีแดงทั่วทั้งภาพ ไม่มีจังหวะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นจุดสุดยอดทางทัศนสาร

แล้วโครงสร้างทัศนสารก็คลี่คลาย เมื่อเกิดภาพโลโก้รายการรูปถูกระเบิดบนพื้นหลังที่เป็นภาพของนักแสดงแต่ละคนกำลังเต้น ซึ่งมีความกลมกลืนทางภาพมากกว่าช่วงการระเบิดที่ผ่านมา

โครงสร้างทัศนสารที่เกิดขึ้นในไตเติ้ลรายการ *ระเบิดเถิดเทิง* มีการกำหนดช่วงของความกลมกลืน และจุดที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางทัศนสารขึ้นอย่างชัดเจน จึงทำให้ไตเติ้ลรายการ *ระเบิดเถิดเทิง* มีความโดดเด่นเป็นที่สนใจแก่ผู้ชม

ใน *07 show* (๗) (ดูตัวอย่างไตเติ้ลหน้า ๕๐) ซึ่งเป็นไตเติ้ลที่มีรูปแบบการนำเสนอเป็นการใช้ชื่อรายการ มีการกำหนดโครงสร้างทัศนสารไว้เช่นกัน ดังนี้

๑. ช่วงเปิดไตเติ้ล	สีขาว สีน้ำเงิน	ความเข้มสีสว่าง	รูปร่างกลม
๒. ตัวอักษร “0”	สีน้ำเงิน สีขาว	ความเข้มสีสว่าง	รูปร่างกลม
๓. ตัวอักษร “7”	สีม่วง	ความเข้มสีปานกลาง	รูปร่างสามเหลี่ยม
๔. ตัวอักษร “s”, “h”	สีม่วง	ความเข้มสีปานกลาง	รูปร่างสี่เหลี่ยม
๕. ตัวอักษร “o”	สีม่วง	ความเข้มสีปานกลาง	รูปร่างกลม
๖. ตัวอักษร “w”	สีม่วง	ความเข้มสีสว่าง	รูปร่างเหลี่ยม
๗. การประกอบกันเป็นชื่อรายการ	สีขาว	ความเข้มสีสว่าง	รูปร่างเหลี่ยม
๘. ชื่อรายการ	สีดำ สีแดง	ความเข้มสว่างในที่มืด	รูปร่างเหลี่ยมขนาดเล็ก

การกำหนดโครงสร้างทัศนสารให้เริ่มจากความเข้มสีสว่างในตอนเปิดไตเติ้ล แล้วค่อยมีลดลงจนสว่างขึ้นอีกครั้งเมื่อประกอบกันเป็นชื่อรายการ จนในช่วงท้ายเป็นการกำหนดให้มีความเข้มสี

สว่างในที่มืด สอดคล้องกับการใช้สีโดยในตอนเปิดไฟเต็ลมีการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน แล้วค่อยกลายเป็นสีม่วง ซึ่งเป็นสีที่อยู่ทั้งสองวรรณะ ตอนท้ายจึงเป็นสีวรรณะร้อนคือ สีแดง สำหรับการกำหนดรูปร่าง ในตอนต้นเป็นการใช้รูปร่างที่หลากหลายสลับกัน แต่พอในช่วงท้ายเป็นการใช้รูปร่างสีเหลี่ยมขนาดเล็ก

การกำหนดความเข้มสี สี และรูปร่างในไฟเต็ล เป็นไปโดยอาศัยหลักการของความขัดแย้งและความกลมกลืน กล่าวคือช่วงเปิดไฟเต็ลขัดแย้งกับการแสดงตัวอักษร และขัดแย้งอย่างมากที่สุดด้วยความเข้มสีในช่วงการประกอบกันเป็นตัวอักษรชื่อรายการ แต่ในขณะที่การแสดงตัวอักษรแต่ละตัวค่อนข้างมีความกลมกลืนในด้านการใช้ความเข้มสี

ทว่าไฟเต็ลรายการจำนวนมากที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างทัศนสารไว้ ไม่มีการเปิดเรื่องทางทัศนสาร ความขัดแย้งทางทัศนสาร จุดสุดยอดทางทัศนสาร ฯลฯ แม้จะมีการใช้องค์ประกอบทางทัศนสาร คือรูปร่างสีเหลี่ยมก็ตาม ซึ่งทำให้ภาพตลอดทั้งไฟเต็ลรายการมีความกลมกลืนกันทั้งหมด ไม่เกิดความโดดเด่นแต่อย่างใด เช่น *เสียงธรรมเสียงทิพย์* (๑๑) มีการใช้รูปร่างสีเหลี่ยมบนพื้นหลังสีเหลืองทองตลอดทั้งไฟเต็ลรายการ เกิดความกลมกลืนเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับ *เพลงประทับใจ* (๑๑) (ดูตัวอย่างไฟเต็ลในภาคผนวก) เป็นการใช้รูปร่างสีเหลี่ยมบนพื้นหลังสีชมพูภาพในกรอบสีเหลี่ยมก็มีสีที่ไม่แตกต่างกัน คือมีสีเขียวเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ภาพไฟเต็ลรายการไม่มีความโดดเด่น

การทำให้ภาพมีความแตกต่างจากเนื้อหารายการไม่ได้ทำให้ภาพไฟเต็ลมีความโดดเด่นเสมอไป ผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องกำหนดโครงสร้างทัศนสารขึ้นในไฟเต็ลรายการ เพื่อภาพที่ปรากฏจะได้มีความโดดเด่นเป็นที่สนใจและจดจำได้แก่ผู้ชมรายการ ขณะเดียวกันความหมายที่ปรากฏยังมีอยู่อย่างครบถ้วน

ตัวอักษรชื่อรายการ

ตัวอักษรชื่อรายการถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของไฟเต็ลรายการ เพราะเป็นเพียงสิ่งเดียวที่บอกว่าไฟเต็ลรายการนี้เป็นรายการอะไร แม้ว่าโทรทัศน์จะไม่ใช้สื่อเพื่อการอ่านก็ตาม แต่การใช้ตัวอักษรเพื่อบ่งบอกชื่อรายการก็เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับโทรทัศน์ ยิ่งไปกว่านั้นลำพังเพียงแค่ตัวอักษรธรรมดาสำหรับการนำมาทำเป็นชื่อรายการ อาจไม่เพียงพอต่อการทำหน้าที่ของไฟเต็ลรายการ หากแต่ตัวอักษรนั้นยังต้องสร้างแรงดึงดูดใจให้แก่ผู้ชม ไม่ว่าจะด้วยรูปแบบตัวอักษร หรือการปรากฏตัวของตัวอักษร นอกจากนี้ตัวอักษรชื่อรายการอาจต้องแสดงถึงบุคลิกของรายการให้ผู้ชมทราบอีกด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดประเด็นการศึกษาตัวอักษรชื่อรายการ อันได้แก่ ชนิดตัวอักษร ขนาดตัวอักษร ลักษณะตัวอักษร คุณสมบัติของตัวอักษร และการปรากฏของตัวอักษร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชนิดตัวอักษร

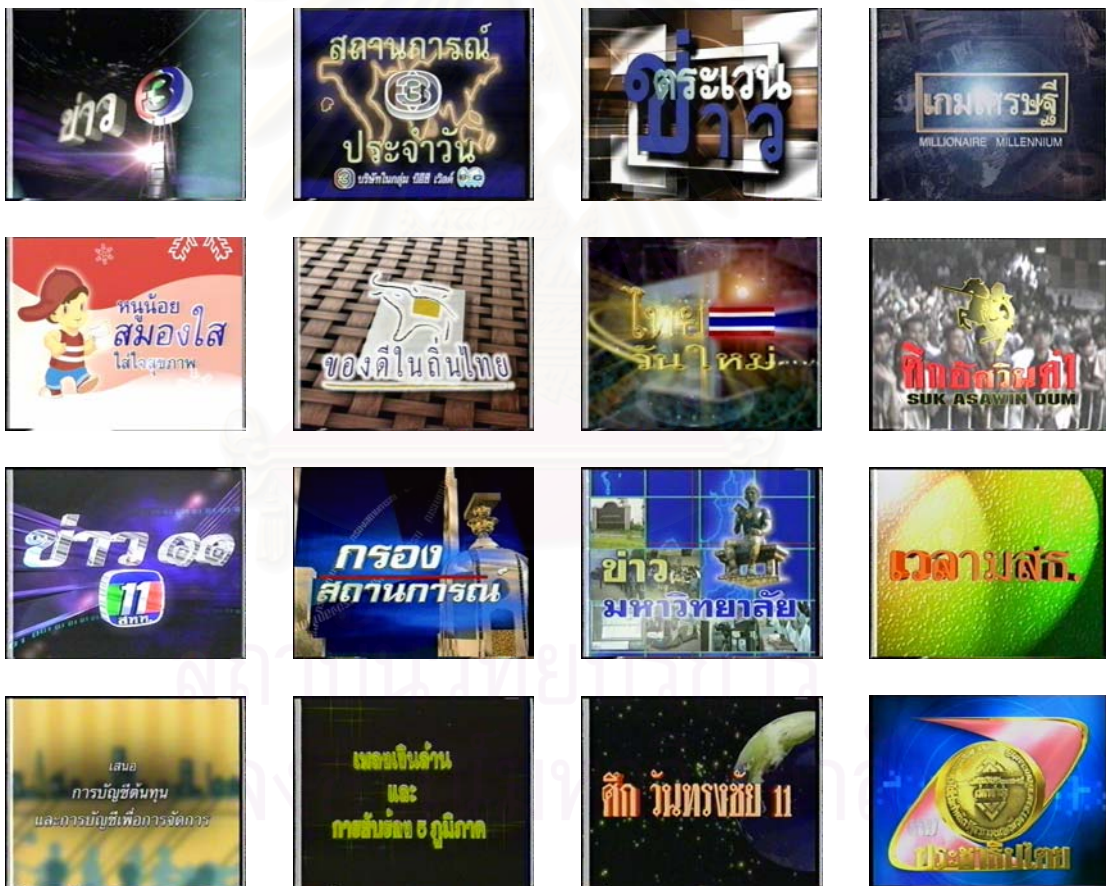
ชนิดตัวอักษรหรือฟอนต์ แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ อักษรภาษาไทยและอักษรภาษาอังกฤษ แต่ละประเภทก็มีหลายชนิดแตกต่างกันไป โดยตัวอักษรภาษาไทย ได้แก่ แบบดั้งเดิมหรือแบบมีหัว แบบหัวตัดหรือแบบไม่มีหัว แบบลายมือ แบบคัดลายมือหรือแบบอาลักษณ์ และแบบประดิษฐ์ ส่วนตัวอักษรภาษาอังกฤษ ได้แก่ แบบ serif แบบ san serif แบบ script และแบบ display type

ชนิดตัวอักษรภาษาไทยที่พบมากคือ แบบหัวตัดหรือแบบไม่มีหัว ซึ่งเป็นการดัดแปลงจากแบบมีหัวโดยการตัดหัวออก ให้ความรู้สึกทันสมัย ดูเป็นสากล พบในรายการทุกประเภท เช่น

แบบดั้งเดิมหรือแบบมีหัว มีความเป็นทางการ มักพบในรายการแนวข่าวสารหรือสารคดี ประเภทรายการเพื่อการศึกษา เช่น

แบบประดิษฐ์ ให้ความรู้สึกหลากหลายขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบ เช่น

จอยชน (๙) มีการใช้รูปโทรทัศน์ด้านในมีรูปโค้งแทนตัว “อ”

กรุสมบัติ (๙) ประดิษฐ์ตัวอักษรให้ดูเหมือนตัวอักษรภาษาจีน

เวทไทย (๙) ใช้การประดิษฐ์ตัวอักษรให้ดูคล้ายตัวอักษรสมัยสุโขทัย

เจ้าขุนทอง (๗) ทำตัวอักษรให้เหมือนตัวอักษรในหนังสือการ์ตูน มีบุคลิกความเป็นเด็ก

จานเด็ดเจ็ดย่านน้ำ (๗) ใช้รูปแบบตัวอักษรที่หลากหลายของแต่ละตัวมาประกอบกัน

7 สีคอนเสิร์ต (๗) สร้างสรรค์ตัวอักษรให้เป็นเหมือนตัวอักษร digital มีการใช้แผ่นซีดีแทนตัว "อ"

แฟนพันธุ์แท้ (๕) มีการเปลี่ยนแปลงตัวอักษรชื่อรายการไปตามเนื้อหารายการในแต่ละตอน

รอบรู้วเมืองไทย (๕) ทำหัวตัวอักษรให้เป็นเหมือนหัวลายกนก สะท้อนความเป็นไทย

ศุกร์สบาย (๓) ใช้รูปดอกไม้สีแดงมีก้านแทน "ร" และยังคงเป็นตัวอักษร "f" ซึ่งเป็นตัวอักษรย่อของวันศุกร์ในภาษาอังกฤษ หัวตัวอักษรอื่นทำให้ดูคล้ายหยดน้ำ

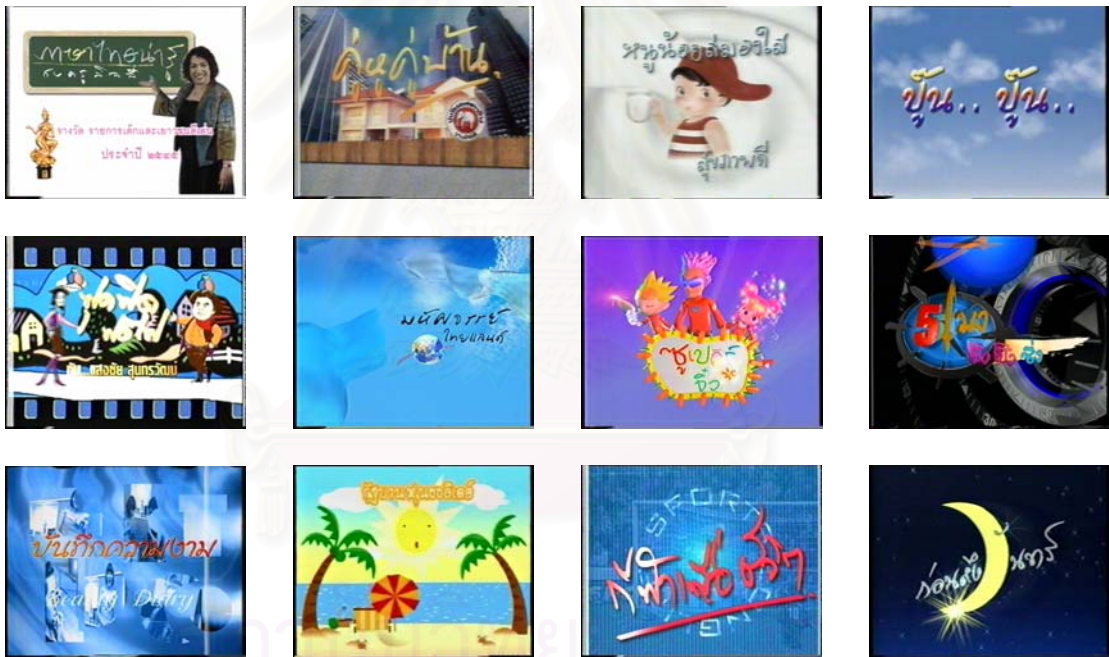

แก๊จน (๕) ใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ มาทำเป็นตัวอักษรชื่อรายการ

“มันก็คือของที่ใช้ทำมาหากิน แล้วเราก็แทนค่า ใช้ของหลายๆ ชิ้นที่ดูคล้ายตัวหนังสือ แล้วนำมาประกอบกัน ดูแล้วระลึกถึงเรื่องเกี่ยวกับการทำมาหากิน เพราะรายการนี้กำลังบอกเรื่องเหล่านี้อยู่”

(พาณิชย์ สดสี, สัมภาษณ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๖)

แบบลายมือ เป็นแบบตัวอักษรที่ดูสนุกสนาน เป็นอิสระ ไร้กฎเกณฑ์ มักพบในรายการแนวจินตคติหรือบันเทิง ตลอดจนรายการสำหรับเด็ก เช่น

แบบคัดลายมือ พบได้น้อยที่สุด มักเป็นรายการที่สะท้อนความเป็นไทย เช่น

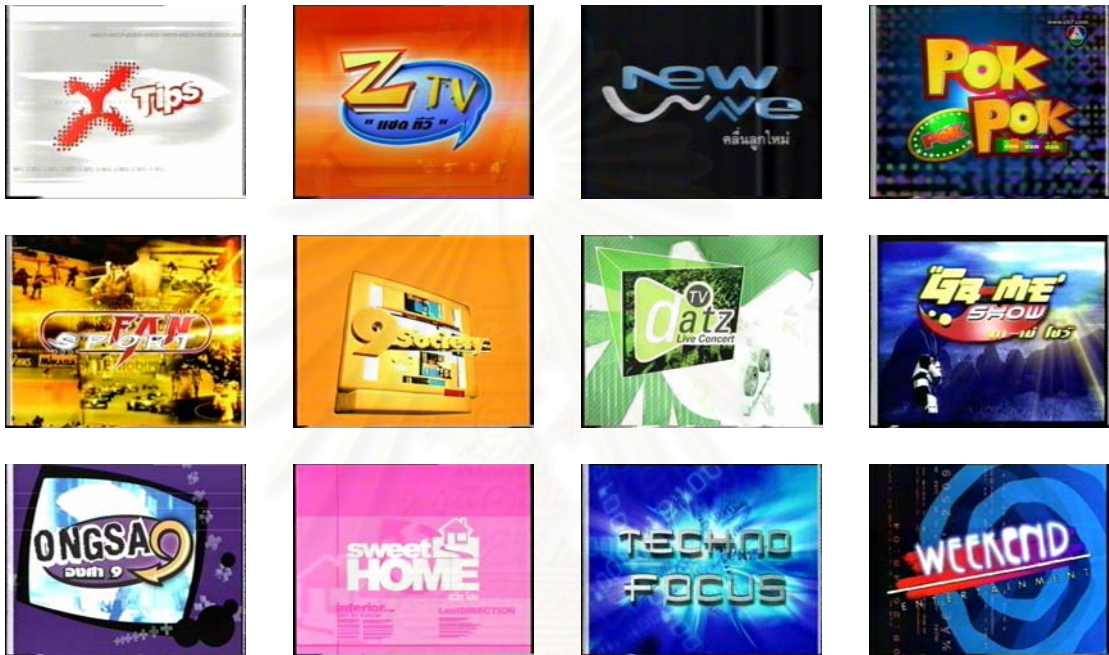

“เราจะต้องระวังมาก สิ่งที่ต้องใช้ค่อนข้างมีข้อจำกัด ฟอนต์ธรรมดาใช้ได้ แต่ทุกช่องเห็นร่วมกันถึงความเป็นไทย ลักษณะลายเส้น จะเป็นโดยสัญชาตญาณ ฟอนต์ที่ sure สุด

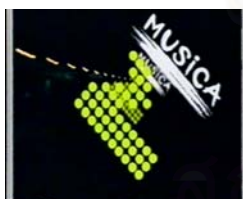
และความเป็นสถาบันด้วยซึ่งไม่สามารถเล่นรูปแบบต่างๆ ได้ บังไม่ได้ ซ้อนไม่ได้ เลยมักนิยมเป็นกรอบรูป”

(นิติศ สิริวรกมล, สัมภาษณ์, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖)

สำหรับตัวอักษรภาษาอังกฤษ แบบตัวอักษรที่พบบ่อย คือ แบบ san serif เป็นตัวอักษรที่ดูเรียบง่าย ทันสมัย เช่น

แบบ display type มีปรากฏในรายการที่เน้นความสนุกสนาน บันเทิง เช่น

MUSICA (iTV) ใช้ชื่อรายการที่เป็นเหมือนลายมือเขียน มาประกอบกันเป็นรูปตัว “M”

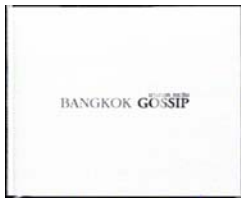
Morning Sports (iTV) ประดิษฐ์อักษรให้เป็นแบบตัวคอมพิวเตอร์

การใช้ลูกกอล์ฟมาประกอบชื่อรายการ *FUNNY GOLF FUNNY GAME* (iTV) การใช้ตัวอักษรแบบประดิษฐ์ในภาษาไทย และแบบ display type ในภาษาอังกฤษ สร้างเอกลักษณ์ให้เกิดขึ้นกับชื่อรายการเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นโลโก้รายการในที่สุด

ตัวอักษร แบบมีเชิงหรือแบบ serif มีปรากฏเพียงบางรายการ เช่น *BANGKOK GOSSIP* หรือ บางกอกกระซิบ (๓) การมีเชิงของตัวอักษรก่อให้เกิดการใช้ความหนาบางไม่เท่ากันของตัวอักษร ทำให้ชื่อรายการอ่านยากพอสมควร

ส่วนตัวอักษร แบบ script หรือตัวอักษรที่เลียนแบบลายมือ พบน้อยมาก และเป็นแบบตัวอักษรที่ผสมอยู่กับแบบอื่นในชื่อรายการเดียวกัน เช่น 4 ต่อ 4 Sundae (๓) เป็นการผสมกันระหว่างแบบลายมือในภาษาไทย และแบบ script ส่วน *ITV Golf School* (iTV) เป็นการผสมกันระหว่างแบบ script และแบบ san serif และแบบ display type ด้วยการใช้ลูกกอล์ฟที่มีคนตีเป็นตัว "o" ของชื่อรายการ

การผสมกันระหว่างแบบตัวอักษรเป็นได้ทั้งในภาษาเดียวกันและต่างภาษากัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความหลากหลายในความหมายของตัวอักษร และด้วยความต้องการสร้างเอกลักษณ์ให้กับชื่อรายการ เพื่อเป็นที่จำได้แก่ผู้ชม

ขนาดตัวอักษร

ในการกำหนดขนาดของตัวอักษร ผู้วิจัยพิจารณาจากสัดส่วนความสูงของตัวอักษรกับความกว้างในแนวตั้งหรือความสูงของจอโทรทัศน์ ปรากฏว่าขนาดของตัวอักษรที่ใช้ขนาดเดียวกันทั้งชื่อรายการที่พบมากที่สุด คือ ประมาณหนึ่งในห้า – หนึ่งในหกของความสูงของจอโทรทัศน์ เช่น

ขนาดที่พบรองลงมาเป็นขนาดหนึ่งในเจ็ด – หนึ่งในแปดของความสูงของจอโทรทัศน์ เช่น

เป็นที่น่าแปลกเมื่อพบว่าตัวอักษรที่มีขนาดประมาณหนึ่งในสอง – หนึ่งในสี่ของความสูงของจอโทรทัศน์ ปรากฏอยู่น้อยมาก และมักเป็นรายการที่มีเนื้อหาสำหรับเด็กและรายการข่าว เช่น

ส่วนรายการที่มีตัวอักษรขนาดเดียวกันที่เล็กมาก เป็นรายการเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (๑๑) ซึ่งใช้ตัวอักษรที่มีขนาดเล็กเพียงหนึ่งในสี่ของความสูงของจอโทรทัศน์

การใช้ขนาดตัวอักษรเพียงขนาดเดียวกันทั้งชื่อรายการ อาจจะเป็นอุปสรรคต่อความเร็วในการอ่านชื่อรายการ โดยเฉพาะชื่อรายการที่มีความยาวซึ่งจะทำให้ตัวอักษรมีขนาดเล็ก อันมีผลต่อคุณสมบัติของตัวอักษรในด้านความอ่านง่าย ด้วยเหตุที่จอโทรทัศน์ที่มีอยู่ตามบ้านไม่ได้มีขนาดเท่ากับจอภาพยนตร์ตามโรงภาพยนตร์ การใช้ขนาดตัวอักษรที่เล็กเกินไปจึงไม่เหมาะสม

เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้ผลิตรายการจึงเลือกใช้ตัวอักษรที่มีขนาดต่างกัน เพื่อสร้างความหลากหลายให้เกิดขึ้น และยังสามารถเน้นคำบางคำของชื่อรายการเพื่อให้ผู้ชมสะดุดตาได้ ซึ่งรายการที่มีขนาดตัวอักษรที่แตกต่างกัน มักเป็นชื่อรายการที่มีความยาว เช่น Morning Sports (iTV) FUNNY GOLF FUNNY GAME (iTV) WEEKEND ENTERTAINMENT (iTV) ผจญภัยไทยแลนด์ (iTV) แกะรอยอาถรรพณ์ (iTV) เกมประชาธิปไตย (iTV) ITV Golf School (iTV) เพราะฉันคือผู้หญิง (iTV) เกมสงครามเขาและเธอ (๙) มหัศจรรย์ไทยแลนด์ (๙) พบหมอกศิรราช (๗) รอบรู้เรื่องสีสัน (๗) เทียวเมืองไทยใน ๑ นาที (๗) ภาษาไทยน่ารู้กับครูลิลลี่ (๕) หนูน้อยสมองใสใสใจสุภาพ (๕) เปิดเลนส์ส่องโลก (๓) เพื่อนหญิงพลังหญิง (๓) เป็นต้น

ลักษณะตัวอักษร

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการพิจารณาคุณลักษณะของตัวอักษร ด้วยลักษณะด้านภาษาที่ใช้ การใช้สี การใช้ขอบตัวอักษร การใช้ความหนาของตัวอักษร พื้นตัวอักษร ชื่อรายการ การใช้ภาพประกอบตัวอักษรในชื่อรายการ การจัดวาง

ภาษาที่ใช้ในชื่อรายการ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไตเติ้ลรายการส่วนใหญ่มีชื่อ และใช้ชื่อรายการที่เป็นภาษาไทยเพียงอย่างเดียว เช่น *เรียกน้ำย่อย* (๓) *สายตรง อปต.*(๓) *คดี มโนสารเร่* (iTV) *เกมประชานิยม* (iTV) *เสียงธรรมเสียงทิพย์* (๑๑) *ศึกษาทัศน์* (๑๑) *เวทีไท* (๙) *คู่หูคู่บ้าน* (๗) *สุดสัคร* (๗) *ระเบิดเถิดเทิง* (๕) *รู้ลึกเรื่องรถ* (๕) ฯลฯ

ในกรณีชื่อรายการเป็นภาษาอังกฤษ ก็มีการใช้ชื่อภาษาอังกฤษเท่านั้นสำหรับชื่อรายการ เช่น *X Tips* (๕) *ZTV* (๕) *07 show* (๗) *SPORT FAN* (๗) *TV datz* (9) *9 SOCIETY* (๙) *Time out* (iTV) *ITV TALK Variety* (iTV) *FUNNNY GOLF FUNNY GAME* (iTV) *MUSICA* (iTV) *TECHNO FOCUS* (iTV) *TWILIGHT SHOW* (๓) *FUN 4* (๓) เป็นต้น ส่วน *POK POK POK* (๗) นั้นใช้ภาษาอังกฤษในการสะกดคำไทย

รายการบางรายการที่มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษ มีการใช้ภาษาไทยกำกับอยู่ด้วย หรือใช้ภาษาไทยในการสะกดเป็นชื่อรายการ และมีภาษาอังกฤษกำกับ เช่น *HOUSE PARTY* (๓) *we're za* (iTV) *TAXI* (iTV) *GA ME SHOW* (๙) *ฮิวเมอริซอร์ 2003* (iTV) และมีบางรายการที่มีชื่อเป็นภาษาไทยแต่มีการเปลี่ยนชื่อเป็นภาษาอังกฤษกำกับ หรือมีชื่อรายการเป็นภาษาอังกฤษแต่มีการเปลี่ยนชื่อเป็นภาษาไทยกำกับ เช่น *HOW MUCH – เท่าไหร่* (๓) *ยุทธจักรนักจำ – MEMORY BATTLE* (๙) *ผจญภัยไร้พรมแดน – NO BOUNDARIES ADVENTURE* (๕)

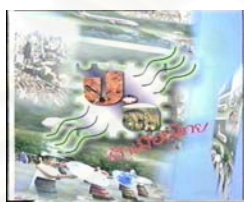

นอกจากนี้บางรายการมีการใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษร่วมกันในชื่อรายการ เช่น *SHOW ชิง CHAMP* (iTV) *ไอทีวี Super Golf* (iTV) *ไทย TECH* (๑๑)

การใช้สีสำหรับชื่อรายการ ชื่อรายการโดยมากใช้สีพื้นเพียงสีเดียวในการทำชื่อรายการ เพื่อความสะดวกในการอ่าน เช่น *สุดสัคร* (๓) *สาระแนโชว์เด๊ะ* (๓) *บันทึกความงาม* (iTV) *ธรรมะ เพื่อชีวิต* (๑๑) *เสียงธรรมเสียงทิพย์* (๑๑) *ปัญหาชีวิตและสุขภาพ* (๙) *บายนี่มีคำตอบ* (๙) *สปอร์ต ทิปส์* (๗) *ศึกษามวยไทยลุ่มพินิเกริกไกร* (๕) เป็นที่น่าสังเกตว่าชื่อรายการทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑ นิยมใช้ชื่อรายการที่มีสีพื้นเพียงสีเดียว เป็นต้น บางรายการมีการใช้ขอบและ

สร้างความหนาให้กับชื่อรายการ และมักจะมีการใช้สีที่แตกต่างจากสีพื้นของตัวอักษร ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

การใช้สีสำหรับชื่อรายการที่พบมากอีกกลุ่มหนึ่งคือ การใช้หลายสี ซึ่งเป็นทั้งลักษณะการไล่สีหรือสีที่ต่างกันทำให้เกิดความแตกต่างขึ้น และการใช้ตัวอักษรคนละสีในชื่อรายการ เช่น *english minute* (๓) *ดาวรุ่งเสียงทอง* (๓) *คิดคมเศรษฐกิจ* (iTV) 5 *โมงโป้งโป้งซิ่ง* (iTV) *จานเด็ดเจ็ดย่านน้ำ* (๗) *ส่องโลก* (๕) เป็นต้น บางรายการมีการใช้ภาพมาทำเป็นสีพื้นของตัวอักษร ประกอบการใช้สี ได้แก่รายการ *ลูกทุ่งบันเทิง* (iTV) มีการใช้สีเขียวใน “ลูกทุ่ง” ส่วนคำว่า “บันเทิง”

ใช้ภาพนกหรือมาทำเป็นสีพื้นตัวอักษร ซึ่งทำให้อ่านยากพอสมควร หรือ *ปล.รักเมืองไทย* (๙) มีการใช้สถานที่ท่องเที่ยวเป็นพื้นตัวอักษร “ปล.”

การใช้ขอบตัวอักษรชื่อรายการ ขอบตัวอักษรทำให้สีพื้นของตัวอักษรชื่อรายการมีความแตกต่าง เช่น *รัฐบ้านหุ่นฮอเลียเดีย* (iTV) *พบหมอกสิริราช* (๗) *ผิวสวยลดรอยแผลเป็น* (๗) *เพื่อนคู่คิด* (๑๑) *HOW MUCH* (๓) การใช้ขอบตัวอักษรที่มีสีต่างกันทำให้ชื่อรายการมีความเด่นขณะเดียวกันอาจทำให้มีความอ่านยากมากขึ้น

การใช้ความหนาของตัวอักษรชื่อรายการ ผู้ผลิตรายการใช้ความหนาของตัวอักษรกับชื่อรายการ เพื่อทำให้ชื่อรายการดูมีมิติแตกต่างจากภาพพื้นหลังที่นำมาประกอบ ความหนาของตัวอักษรมีทั้งที่เป็นสีเดียวกันกับสีพื้นของตัวอักษร และแตกต่างจากสีพื้นของตัวอักษร เช่น *ชุมทางเสียงทอง* (๗) *เจาะเกมส์* (๕) *นานาน่าโชว์* (๕) *รู้จักเรื่องราว* (๕) *มวยไทย 7 สี* (๗) เป็นต้น

พื้นตัวอักษรชื่อรายการ ชื่อรายการหลายรายการซ้อนอยู่บนภาพไตเติ้ลรายการ เช่น *กระจกหกด้าน* (๗) *ศึกอัศวินดำ* (๙) *ประทีปปริทรรศน์* (๑๑) *พิทักษ์สิ่งแวดล่อม* (๑๑) *ซีดีไฟกัส* (iTV) *e-variety* (iTV) *สายตรง อปต.*(๓) *โลกนิทาน* (๓)

การใช้ภาพจากไตเติ้ลรายการทั้งจากการถ่ายทำด้วยกล้องโทรทัศน์ หรือสร้างขึ้นจากคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นพื้นสำหรับชื่อรายการ มีสิ่งที่จะต้องพิจารณาคือ ความแตกต่างของสีโดยรวมของภาพและสีของตัวอักษร ซึ่งจะทำให้ตัวอักษรชื่อรายการมีความเด่นหรือมีความกลมกลืนกับพื้นต่างกัน

เมื่อเป็นเช่นนี้การสร้างแตกต่างของสีให้เกิดขึ้นระหว่างชื่อรายการและภาพพื้นหลังสามารถกระทำได้โดยการใช้แถบสีเพื่อเป็นพื้นสำหรับชื่อรายการ ซึ่งโดยมากผู้ผลิตรายการมักจะกำหนดให้แถบสีดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของโลโก้รายการเลย เช่น *เวทีไท* (๙) อยู่บนกรอบพื้นสีแดงมีหลังคาสีขาวเป็นกรอบ *หลังคาเดียวกัน* (๓) อยู่บนแถบสีเขียว สีชมพู ZTV (๕) อยู่บนพื้นรูปแทน

ความคิดหรือบัลลูน *Small Talk* (๕) อยู่บนตัวต่อหลากหลาย *TAXI* (iTV) *ข่าวเด่นเย็นนี้* (๗) *เจาะสนาม* (๗) *เกาะกระแสโลก* (๗)

ในกรณีที่ไม่ใช้แถบสีเป็นพื้นสำหรับการซ้อนชื่อรายการ ผู้ผลิตรายการเลือกการใช้สีฟุ้งให้ดูเหมือนเป็นแสงจ้า เพื่อให้ชื่อรายการมีความโดดเด่นขึ้น เช่น *เรื่องจริงผ่านจอ* (๗) *07 show* (๗) *ฟ้ามีตา* (๙) *เกมสงครามเขาและเธอ* (๙)

การใช้ภาพประกอบตัวอักษรในชื่อรายการ ชื่อรายการหลายรายการที่มีชนิดของตัวอักษรไม่ใช่เป็นแบบประดิษฐ์ในภาษาไทย หรือแบบ *display type* ในภาษาอังกฤษ มีการใช้ภาพอื่นๆ มาประกอบกับชื่อรายการ เพื่อให้ชื่อรายการมีเอกลักษณ์และมีความหมายมากขึ้น จนกลายเป็นโลโก้รายการ เช่น

ตราประทับ *we're za* (iTV) ใช้ลักษณะของตราประทับวีซ่ามาเป็นส่วนประกอบของชื่อรายการ เช่นเดียวกับ *คดีเด็ด* (๗) ที่ใช้ตราประทับ ใน *ป.ล.รักเมืองไทย* (๙) ใช้ตราประทับคล้ายตราประทับของไปรษณีย์ การใช้ดาวใน *สมาคมชมดาว* (๓) *ดาวรุ่งเสียงทอง* (๓) *แฟนซีโดน* (๕) พระจันทร์ใน *จันทร์เจ้าของ* (๗) *ก่อนถึงจันทร์* (iTV) พระอาทิตย์ใน *เที่ยวชิมริมทาง* (๑๑) โลกใน *มหัศจรรย์ไทยแลนด์* (๙) *เปิดโลกน้ำตาด* (๑๑) *11 โลกก็ฟ้า* (๑๑) *จับกระแสโลก* (iTV)

ลูกกอล์ฟใน *FUNNY GOLF FUNNY GAME* (iTV) *ITV Golf School* (iTV) *กอล์ฟแม็กกาซีน* (๓) ธงชาติใน *คนหวงแผ่นดิน* (๑๑) *กรองสถานการณ์* (๑๑) โทรทัศน์ใน *9 SOCIETY* (๙) มังกรใน *กุศมบัติ* (๙) สัญลักษณ์ทางดนตรีใน *7 สีคอนเสิร์ต* (๗) *สังคีตประยุกต์* (๑๑) หัวใจใน *วัดขึ้นหัวใจ* (iTV) บ้านใน *SWEET HOME* (iTV) *เอาใจใส่บ้าน* (๓) *หลังคาเดียวกัน* (๓) ไมโครโฟนใน *เฮฮาคาราโอเกะ* (iTV) ช้างใน *ของดีในถิ่นไทย* (๗) ผู้หญิงใน *ครบเครื่องเรื่องผู้หญิง* (๗) โลโก้หรือสัญลักษณ์ของบริษัทผู้ผลิตใน *เฮฮาทุกทุ่ง* (๓)(๕) *หนูน้อยสมองใสสุขภาพดี* (๗) *หนูน้อยสมองใสใสสุขภาพ* (๕) โลโก้ของสถานีในรายการข่าว มีการนำตัวละครที่เป็นสัญลักษณ์ของรายการมาใช้แทนชื่อรายการใน *แดร์คิวล่าต็อกไซว์* (๗) ซึ่งใช้ตัวละครแดร์คิวล่าต็อกมาประกอบเป็นโลโก้และใช้ตัวอักษร "SHOW" เท่านั้น

การจัดวางชื่อรายการ ตำแหน่งที่ตั้งของชื่อรายการบนจอโทรทัศน์ที่พบมากที่สุดคือ ตรงกลางจอโทรทัศน์ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน เพราะเป็นตำแหน่งที่ปลอดภัยที่สุดจากการสูญเสียสัญญาณภาพขณะออกอากาศ

ตำแหน่งตรงกลางจอโทรทัศน์มีการปรับระยะในแนวตั้ง คือ ปรากฏชื่อรายการด้านล่างของจอภาพ โดยเหลือพื้นที่ด้านบนสำหรับโลโก้ของรายการหรือภาพประกอบ เช่น *อันเนื่องมาจากพระราชดำริ* (iTV) *เฮฮาคาราโอเกะ* (iTV) *เพลงประทับใจ* (๑๑) *ห้าร้านบานหทัย* (๕) *โลกนิทาน*

(๓) *เกมนักชิม (iTV)* หรือตำแหน่งตรงกลางด้านบนของจอภาพก็มีปรากฏให้เห็นเช่นกัน อาทิ *TAXI (iTV) ไทย TECH (๑๑) คู่หูคู่บ้าน (๗) เฮฮาลูกทุ่ง (๓)(๕) มวยเด็ดช่อง 3 (๓) ฯลฯ*

มีการวางในตำแหน่งตรงกลางจอโทรทัศน์แต่ปรับระยะในแนวนอนคือ ด้านซ้ายของจอภาพ เช่น *ธรรมชาติเพื่อชีวิต (๑๑) ไทยวันใหม่ (๗) พบหมอกสิริราช (๗) เจาะใจ (๕)* พื้นที่ในส่วนขวาจะเป็นภาพหรือโลโก้รายการเช่นกัน สำหรับตำแหน่งกลางจอโทรทัศน์ชิดทางด้านขวา เช่น *เสียงธรรมชาติ (๑๑) มหัศจรรย์ไทยแลนด์ (๙) คีกรมวยไทยลุมพินีเกริกไกร (๕)*

ส่วนตำแหน่งที่จัดวางตรงมุมของจอภาพมีเป็นส่วนน้อยมาก แต่มีปรากฏอยู่ทุกมุม เช่น *i-dna (iTV) อยู่ทางขวาด้านล่าง สุดสาคร (๗) อยู่ทางขวาด้านบน สัญญามหาชน (๗) เพลงทะเลจอก (๗) อยู่ทางซ้ายด้านล่าง และ ชมรมชมทุ่ง (iTV) อยู่ทางซ้ายด้านบน*

นอกจากนี้มีการวางตำแหน่งชื่อรายการที่ไม่ได้เป็นแนวนอนตามปกติ แต่เป็นแนวเฉียง ซึ่งโดยมากจะอยู่ตรงกลางของจอภาพ เช่น *ก่อนถึงจันทร์ (iTV) we're za (iTV) MUSICA (iTV) เพื่อนคู่คิด (๑๑) ขาวสั้น (๑๑) ขาวต้นชั่วโมง (๙) คดีเด็ด (๗) ส่วนการจัดวางในลักษณะไม่เป็นแนวแต่ปรากฏอยู่เป็นกลุ่มตรงกลาง เช่น *เปิดโลกธุรกิจ (iTV) ปล.รักเมืองไทย (๙) แข่งร้อยได้ล้าน (๗) แดร์รักคู่ค้าต็อกไซร์ (๗) ซูเปอร์แก๊ง (๗) เกาะกระแสโลก (๗) จานเด็ดเจ็ดย่านน้ำ (๗)**

ชื่อรายการในไตเติ้ลส่วนใหญ่จัดวางไว้หนึ่งบรรทัด ซึ่งเป็นชื่อรายการที่มีชื่อไม่ยาวมาก สำหรับการจัดวางไว้สองบรรทัดมักจะเกิดขึ้นกับรายการที่มีชื่อยาว เช่น *WEEKEND ENTERTAINMENT (iTV) TECHNO FOCUS (iTV) คีกรมวยไทยชิงแชมป์ประเทศไทย (๑๑) พลังงานเพื่อชีวิต (๑๑) เกมสงครามเขาและเธอ (๙) เทียวเมืองไทยใน ๑ นาที (๗) ครอบเครื่องเรื่องผู้หญิง (๗) ผจญภัยไร้พรมแดน (๕) ระเบิดข่าวก้าว (๓) สีสันวันสบาย (๓) ส่วนการจัดวางสามบรรทัดมีพบอยู่น้อย ซึ่งมักเป็นไปเพื่อกำหนดให้ชื่อรายการรวมกันเป็นกลุ่มก้อน เช่น *ฮิวเมอริส 2003 (iTV) ITV Golf School (iTV) เพลงเงินล้าน (๑๑) หนูน้อยสมองใสใส่ใจสุขภาพ (๕)**

คุณสมบัติตัวอักษร

ในการออกแบบตัวอักษรมีคุณสมบัติสองประการที่ต้องคำนึงถึงเสมอ คือ ความประจักษ์ภาพ และความอ่านง่าย

ความประจักษ์ภาพ คือ ความคุ้นเคยในการรับรู้ที่ตัวอักษรนั้นเป็นตัวอักษรอะไร การพิจารณาความประจักษ์ภาพสามารถพิจารณาด้วยการเลือกชนิดตัวอักษร การจัดวาง การใช้สีของตัวอักษร ชื่อรายการส่วนใหญ่มีความประจักษ์ภาพ ที่ผู้ชมสามารถรับรู้ได้โดยง่าย มีเพียงบางรายการเท่านั้นที่ชื่อรายการมีความประจักษ์ภาพน้อย เช่น

FUNNY GOLF FUNNY GAME (iTV) เกิดขึ้นจากการวางตัวอักษรที่ไม่ได้อยู่ในระนาบเดียวกัน *พิทักษ์สิ่งแวดล้อม (๑๑)* ใช้รูปแบบตัวอักษรที่มีความหนาบางต่างกันมาก จึงอาจทำให้ไม่

สามารถรับรู้ได้ว่าใช้ตัวอักษรอะไร เช่นเดียวกับ *GA ME SHOW* (๙) ที่ใช้การดัดแปลงชื่อรายการที่เป็นภาษาอังกฤษให้มีลักษณะคล้ายภาษาญี่ปุ่น ซึ่งไม่เป็นที่คุ้นเคยของผู้ชมจำนวนมาก

การใช้รูปแบบตัวอักษรที่มีความประจักษ์ภาพน้อย ยังพบได้อีกใน *NEW WAVE* (๗) ระเบิดเถิดเทิง (๕) รวมถึงการประดิษฐ์ตัวอักษรเช่นกัน อย่าง *นานาน่าโชว์* (๕) *แก๊จน* (๕) ซึ่งแม้จะมีเอกลักษณ์ของชื่อรายการ แต่ก็อาจสร้าง

สงสัยให้กับผู้ชมได้ แทนที่จะเป็นความสนใจ ขณะที่ *เกมสงครามเขาและเธอ* (๙) ใช้สีพื้นตัวอักษรที่มีความใกล้เคียงกับชื่อรายการถือเป็นปัญหาสำหรับความประจักษ์ภาพเช่นกัน

ความอ่านง่าย คือ ความสามารถในการประเมินความชัดเจน ความรวดเร็ว และความสบายตาในการอ่าน ตัวอักษรที่มีความอ่านง่ายสูงผู้ชมจะสามารถจับใจความได้ในเวลาอันรวดเร็ว การเลือกใช้สี การจัดเรียงตัวอักษร เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความอ่านง่ายขึ้น ตัวอักษรชื่อรายการส่วนใหญ่มีความอ่านง่ายสูง เว้นเพียงบางรายการเท่านั้น เช่น

ระเบิดเถิดเทิง (๕) *พิทักษ์สิ่งแวดล้อม* (๑๑) *ศึกษาทัศน์* (๑๑) *เพลงเงินล้าน* (๑๑) *สี่สัปดาห์* (๓) *FUNNY GOLF FUNNY GAME* (iTV) เป็นต้น ชื่อรายการเหล่านี้มีการวางตัวอักษรที่ชิดกันจนเกินไป ทำให้เป็นอุปสรรคต่อความอ่านง่าย สำหรับขนาดของตัวอักษรที่เป็นปัญหาต่อความอ่านง่าย เช่น *ครบเครื่องเรื่องผู้หญิง* (๗) *เพลงทะเลจืด* (๗) *บันเทิงมือเที่ยง* (๗) *เกมสงคราม*

เขาและเธอ (๙) *สนุกกับภาษาอังกฤษ* (๑๑) เป็นต้น ส่วน *มหาชนบันเทิง* (๕) *เกมนักชิม* (iTV) *คนหวังแผ่นดิน* (๑๑) มีการใช้สีที่เป็นอุปสรรคต่อความอ่านง่าย

การปรากฏของตัวอักษร

นอกเหนือไปจากภาพที่นำมาสร้างสรรค์เป็นไตเติ้ลรายการจะต้องมีความโดดเด่น เป็นที่แตกต่างจากภาพในเนื้อหารายการแล้ว ผู้ผลิตไตเติ้ลหลายรายยังต้องสร้างสรรค์ให้ชื่อรายการมีความสะดุดตาเป็นที่จดจำได้ เพราะเปรียบเสมือน “หน้าตา” ของรายการ หากหน้าตาไม่แตกต่างจากหน้าตาอื่นที่มีอยู่เต็มโทรทัศน์แล้ว การเป็นที่จดจำคงจะไม่เกิดขึ้น การปรากฏของตัวอักษรจึงเป็นวิธีการเผยโฉมหน้าที่ต้องการให้ผู้ชมจดจำได้ ผู้ผลิตไตเติ้ลรายการจึงพยายามเผยโฉมที่สร้างความสนใจจากผู้ชมมากที่สุด วิธีการปรากฏของตัวอักษรที่พบมีดังนี้

การตัดภาพ ชื่อรายการปรากฏในลักษณะการตัดภาพขึ้นมา เช่น *MUSICA* (iTV) *ซีดีไฟท์ส* (iTV) *รักลูกให้ถูกทาง* (๗) *ศึกมวยไทยลุมพินีเกริกไกร* (๕) *ดาวรุ่งเสียงทอง*(๓)

การจางซ้อนภาพ ชื่อรายการค่อยๆ จางซ้อนขึ้นมาจนชัด สร้างความนุ่มนวลให้ปรากฏ เช่น *เพราะฉันคือผู้หญิง* (iTV) *เพลงประทับใจ* (๑๑) *เจาะสนาม* (๗) *ส่องโลก* (๕)

การกวาดภาพ ชื่อรายการปรากฏขึ้นโดยการกวาดภาพทำให้เห็นชื่อจากทางด้านใดด้านหนึ่งก่อน เช่น *อาหารโรคเบาหวาน* (๑๑) *กีฬาดีซิ่ง 9* (๙)

การเคลื่อนที่เข้ามาจากด้านนอกจอ การปรากฏชื่อรายการด้วยวิธีนี้มี ๒ ลักษณะ คือ การเคลื่อนที่เข้ามาจากขอบภาพของจอโทรทัศน์ เป็นได้ทั้งด้านบนและด้านล่าง หรือด้านข้างด้านใดด้านหนึ่ง โดยชื่อรายการจะเคลื่อนที่เข้ามาทั้งชื่อรายการหรือ เคลื่อนที่เข้ามาทีละคำ เช่น *ข่าวค่ำ* (iTV) *กรุงเทพเมืองยิ้ม* (iTV) *กระจกหกด้าน* (๗) *มวยไทย 7 สี* (๗) *มหาชนบันเทิง* (๕)

การเคลื่อนที่เข้ามาจากด้านนอกจอในอีกลักษณะ คือ การพุ่งเข้ามาจากด้านนอกของจอโทรทัศน์ เป็นการเคลื่อนที่เข้ามาจากทุกด้านมุ่งสู่กลางจอภาพ หรือยังตำแหน่งที่กำหนด ชื่อรายการที่ปรากฏอยู่ที่ขอบภาพจะมีขนาดใหญ่ และลดขนาดลงเป็นปกติเมื่ออยู่ ณ ตำแหน่งของชื่อรายการ การเคลื่อนที่ในลักษณะนี้ทำให้จอภาพโทรทัศน์ดูเป็นสามมิติ เช่น *TAXI* (iTV) *TECHNO FOCUS* (iTV) *เมืองไทยรายวัน* (๙) *คดีเด็ด* (๗) *X Tips* (๕)

การเคลื่อนที่ออกมาจากกลางภาพ การปรากฏชื่อรายการในลักษณะนี้ ชื่อรายการจะขยายขึ้นทุกทิศทางจากจุดกึ่งกลางภาพจนเป็นขนาดที่กำหนด เช่น *พิทักษ์สิ่งแวดล้อม* (๑๑) *ปลดปล่อยไว้ก่อน* (๑๑) *9 SOCIETY* (๙) *กีฬาลีลาศ* (๕)

การเคลื่อนที่ของกล่อง ชื่อรายการปรากฏขึ้นเมื่อกล่องเคลื่อนที่มาเห็น โดยมากเป็นภาพที่สร้างขึ้นด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น *สัญญามหาชน* (๗) *SHOW ชิง CHAMP* (iTV) *ห้าร้านบานหทัย* (๕)

การพลิกภาพ ชื่อรายการพลิกออกมาให้เห็นทั้งชื่อรายการหรือทีละตัวอักษร หรือเป็นการเปิดให้เห็นชื่อรายการ เช่น *เกมนักชิม* (iTV) *ถอดรหัส* (iTV) *ศึกษาทัศน์* (๑๑) *เวลามสธ.(๑๑) 07 show* (๗) *NEW WAVE* (๗) *ศ คนรักรถ* (๕) *เกมเศรษฐี* (๓)

การเขียน ชื่อรายการปรากฏเหมือนลักษณะการเขียนหนังสือ เช่น *ก่อนถึงจันทร์* (iTV) *WEEKEND ENTERTAINMENT* (iTV) *กีฬาเพื่อชีวิต* (iTV)

การเกิดแสงจ้า ชื่อรายการปรากฏขึ้นโดยแสงจ้าสอดส่องให้เห็นชื่อ หรือเป็นการปรากฏขึ้นพร้อมกับการเกิดแสงจ้า เช่น *โลก 360°* (iTV) *ผจญภัยไทยแลนด์* (iTV) *เปิดโลกธุรกิจ* (iTV) *ศึกมวยไทยชิงแชมป์แห่งประเทศไทย* (๑๑) *เวทีไท* (๙) *GA ME SHOW* (๙) *ปลดหนี้* (๗) *เกมพันหน้า* (๗) *HOUSE PARTY* (๓)

การประกอบขึ้นเป็นชื่อรายการ ชื่อรายการปรากฏขึ้นจากการประกอบกันของตัวอักษรแต่ละตัว เช่น แก้วจัน (๕) จานเด็ดเจ็ดย่านน้ำ (๗)

จากตัวอย่าง การปรากฏของตัวอักษรที่กล่าวมาทั้งหมด พบว่าการทำให้ชื่อรายการปรากฏเข้ามาในไตเติ้ลรายการ เป็นสิ่งที่ผู้ผลิตรายการให้ความสำคัญอย่างมาก ที่จะเริ่มต้นปรากฏ และจบอย่างไร ซึ่งส่วนใหญ่พบว่า มีการใช้การเคลื่อนที่ของตัวอักษรไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตามแล้วแต่ในการปรากฏของตัวอักษรชื่อรายการ

“การปรากฏชื่อเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบไตเติ้ล เพราะไตเติ้ลจะสวยหรือไม่สวย ขึ้นอยู่กับการจบ ต้องคำนึงให้มากที่สุด ส่วนกลางสำคัญน้อยกว่า ส่วนหัวต้องเปิดให้น่าสนใจ แต่น่าสนใจน้อยกว่าจบ ปัจจุบันคือเน้นการผูกเรื่องคือ ตัวหนังสือต้องมีที่มาที่ไป ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับ concept ของรายการ อย่างเร็ว กระชับ แรง ก็มาได้เลยทันที แต่จะดีกว่านั้นถ้ารู้ว่าชื่อรายการมาจากไหน ต้องมีที่มาที่ไป”

(นิธิศ สิริวรกมล, สัมภาษณ์, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๖)

การปรากฏของตัวอักษรในไตเติ้ลรายการมีลักษณะเดียวกันกับรูปแบบการนำเสนอของไตเติ้ล และวิธีการลำดับภาพในไตเติ้ล คือ สามารถผสมผสานกันมากกว่าหนึ่งวิธีได้ ทั้งนี้เพื่อให้ชื่อรายการเป็นที่น่าสนใจมากที่สุด

ลำดับการนำเสนอในไตเติ้ลรายการ

ไตเติ้ลรายการ มีหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การแจ้งให้ผู้ชมทราบว่า รายการที่กำลังจะดูได้ชมนั้นคือรายการอะไร ซึ่งเป็นส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่แรกสุด กระนั้นก็ตามการบอกชื่อรายการเพียงอย่างเดียว ไม่เป็นที่เพียงพอในการที่ผู้ผลิตรายการ จะแจ้งให้ผู้ชมทราบ จึงปรากฏว่ามีไตเติ้ลรายการหลายรายการที่มีลำดับการนำเสนอมากกว่าชื่อรายการ ยิ่งไปกว่านั้นไตเติ้ลรายการบางรายการยังทำหน้าที่ส่งเสริมการตลาดให้กับรายการ ดังปรากฏว่ามีผู้สนับสนุนรายการด้วย ดังที่จะได้กล่าวต่อไป

ในการศึกษาไตเติ้ลรายการ ส่วนใหญ่ปรากฏลำดับการนำเสนอเป็นโครงสร้างดังนี้

สถานี – ร่วมกับ – บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน – ผู้สนับสนุนรายการ – เสนอ – ชื่อรายการ – ผู้ดำเนินรายการ/พิธีกร/นักแสดง – ทีมงาน

ลำดับการนำเสนอสามารถมีการเพิ่ม ลด เปลี่ยนแปลงลำดับได้แตกต่างกันไป ซึ่งจะได้ อธิบายแต่ละลำดับตามโครงสร้างต่างที่พบ ได้แก่

๑. ชื่อรายการ

ไตเติ้ลรายการที่มีความยาวของรายการสั้น หรือเป็นรายการที่ผลิตขึ้นโดยทางสถานีเอง เช่น รายการข่าว มักมีลำดับการนำเสนอเพียงแค่ชื่อรายการเท่านั้น ซึ่งถือเป็นการทำหน้าที่ของไตเติ้ลรายการที่ทำหน้าที่ชัดเจนที่สุด เช่น *ซีดีไฟท์ส (iTV) Time out (iTV) TAXI (iTV) พิทักษ์ สิ่งแวดล้อม (๑๑) พุดพิดโฟไฟ (๑๙) ข่าวเที่ยง (๑๗) english minute (๓) ตระเวนข่าว (๓)* รายการ ขนาดยาวที่มีลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างดังนี้ เช่น *07 show (๑๗) ถอดรหัส (iTV) ทูบโต้ะ (iTV) เมืองไทยรายวัน (๑๙)*

๒. บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน (- เสนอ -) ชื่อรายการ

ไตเติ้ลรายการในลักษณะนี้ให้ความสำคัญกับบริษัทผู้ผลิตรายการ หรือหน่วยงานที่เป็น เจ้าของรายการ ด้วยความต้องการที่จะบอกว่า รายการที่จะได้รับชมต่อไปนี้ผลิตโดยบริษัทอะไร เช่น *SWEET HOME (iTV) SHOW ชิง CHAMP (iTV) MUSICA (iTV) 9 SOCIETY (๑๙) ก่อนถึง จันทร์ (iTV) เกมประชาธิปไตย (iTV) ไทย TECH (๑๑)*

๓. สถานี - ร่วมกับ - บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน - เสนอ - ชื่อรายการ

ลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างนี้เป็นลำดับที่พบมากที่สุด ไตเติ้ลรายการส่วนใหญ่ที่ใช้ ลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างนี้มีทั้งรายการขนาดสั้นและยาว เช่น *ฮิวเมอริซอร์ 2003 (iTV) แจ้ง ความ (iTV) ทอล์คทะเล้น (iTV) จอชน (๑๙) องศา 9 (๑๙) เกมพันหน้า (๑๗) แข่งร้อยได้ล้าน (๑๗) เพลง ทะลุจอ (๑๗) เจาะเกมส์ (๕) เฮฮาลูกทุ่ง (๓)(๕) นานาน่าโชว์ (๕) เรียกน้ำย่อย (๓) คีกร้าวมวยไทย (๓)*

ไตเติ้ลรายการที่มีลำดับการนำเสนอเพียงแค่ สถานี - ชื่อรายการ เช่น *ข่าวต้นชั่วโมง (๑๙) บ่ายนี้มีคำตอบ (๑๙) ข่าวเที่ยงสุดสัปดาห์ (iTV) กรุงเทพเมืองยิ้ม (iTV)*

๔. สถานี - ร่วมกับ - บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน - ผู้สนับสนุนรายการ - เสนอ - ชื่อรายการ

ลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างนี้ นอกจากจะแจ้งให้ผู้ชมทราบว่า ใครผลิตรายการอะไร แล้วยังบอกอีกด้วยว่ามีใครเป็นผู้สนับสนุนรายการ ซึ่งถือเป็นช่องทางทางการตลาดอย่างหนึ่ง เพราะไตเติ้ลรายการเป็นสิ่งแรกที่ผู้ชมเห็น การแสดงผู้สนับสนุนรายการถือเป็นโอกาสดีที่จะให้ผู้ชมได้เห็นและมีโอกาสจำได้ ภาพผู้สนับสนุนรายการที่ปรากฏในไตเติ้ลมักอยู่ในกรอบเพื่อแสดง ให้เห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของไตเติ้ลรายการ ต่างไปจากโฆษณาที่อยู่ตามช่วงต่างๆ เช่น *จวนเด็ดเจ็ด ย่าหน้า (๑๗) ปลดหนี้ (๑๗) ZTV (๕) ที่นี่ประเทศไทย (๕)*

ไตเติ้ลรายการบางรายการไม่เสนอชื่อ บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน เช่น เกมนักชิม (iTV) ประทีปปริทรรศน์ (๑๑) เพื่อนคู่คิด (๑๑) ฟ้ามี่ตา (๙) GA ME SHOW (๙) คู่หูคู่บ้าน (๗) สปอร์ตทิปส์ (๗) สัญญามหาชน (๗) และไตเติ้ลรายการบางรายการมีเพียงแค่ ผู้สนับสนุนรายการ และชื่อรายการ เช่น กีฬาเพื่อชีวิต (iTV) เพราะฉันคือผู้หญิง (iTV) รอยไทย (๙) POK POK POK (๗) จารึกไว้ในแผ่นดิน (๕) แดนสยาม (๓) ไตเติ้ลรายการที่มีลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างนี้มักเป็นไตเติ้ลรายการขนาดสั้น ซึ่งค่อนข้างให้ความสำคัญแก่ผู้สนับสนุนรายการอย่างมาก

๕. สถานี – ร่วมกับ – บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน – ผู้สนับสนุนรายการ – เสนอ – ชื่อรายการ – พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ/นักแสดง

ไตเติ้ลรายการที่มีลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างนี้ นอกจากจะแนะนำชื่อรายการแก่ผู้ชม และเป็นช่องทางทางการตลาดแล้ว ยังนำจุดขายของรายการมาเพื่อดึงความสนใจของผู้ชมอีกด้วย จุดขายนี้คือ ผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกร หรือนักแสดง เช่น คดีเด็ด (๗) ห้าร้านบานหทัย (๕) ไตเติ้ลรายการบางรายการให้ความสำคัญแก่พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ/นักแสดง มากกว่าการใช้ไตเติ้ลรายการเป็นช่องทางทางการตลาด ลำดับการนำเสนอจึงไม่มีผู้สนับสนุนรายการ เช่น ยุทธจักรนักจำ (๙) คู่ขาปาห้องโก้ (๗) 5432 SHOW (๕) ระเบิดเถิดเทิง (๕) สีสันวันสบาย (๓) แต่มีบางรายการที่เน้นความสำคัญของผู้สนับสนุนรายการร่วมกับผู้ดำเนินรายการ เช่น ผจญภัยไทยแลนด์ (iTV)

๖. สถานี – ร่วมกับ – บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน – ผู้สนับสนุนรายการ – เสนอ – ชื่อรายการ – ผู้ดำเนินรายการ/พิธีกร/นักแสดง – ทีมงาน

ลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างนี้ให้ความสำคัญกับทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้ชมด้วยการแนะนำชื่อรายการ ผู้สนับสนุนรายการด้วยการเป็นช่องทางทางการตลาด หรือแม้กระทั่งผู้ผลิตรายการด้วยการแนะนำบริษัทผู้ผลิต และรายชื่อตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ซึ่งในประการหลังนี้มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละรายการ

ตำแหน่งทีมงานที่ปรากฏในลำดับการนำเสนอโครงสร้างนี้ประกอบด้วย บรรยาย, บทประพันธ์, บทโทรทัศน์, ข้อมูล, ประสานงาน, สร้างสรรค์รายการ, เครื่องแต่งกาย, อุปกรณ์ประกอบฉาก, ศิลปกรรม/ฉาก, เพลง, ดนตรี, เสียง, ถ่ายภาพ, ผู้ช่วยช่างภาพ, ลำดับภาพ/ตัดต่อ, กำกับภาพ, กำกับแสง, บันทึกเทป, เทคนิค, กราฟิกคอมพิวเตอร์, กำกับเวที, กำกับรายการ, ช่วยกำกับรายการ, ฝึกสอนการแสดง, กำกับการแสดง, ช่วยกำกับการแสดง, ดูแลการผลิต, ช่วยดูแลการผลิต, ควบคุมการผลิต, ช่วยควบคุมการผลิต, อำนวยการผลิต, ที่ปรึกษา, ประชาสัมพันธ์, การตลาด, ติดต่อโฆษณา ซึ่งการเรียงลำดับแต่ละตำแหน่งนี้ไม่เป็นที่กำหนดตายตัว แต่มักจะเรียงลำดับจากบุคคลที่มีความสำคัญน้อยที่สุดในรายการไปยังบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุด

ไม่ทุกรายการมีการกำหนดลำดับการนำเสนอตำแหน่งทีมงานไว้เช่นนี้ และบางรายการก็ไม่มีทุกตำแหน่งตามที่กล่าวมา ขึ้นอยู่กับขนาดของทีมงาน และหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในรายการ รายการบางประเภทมีตำแหน่งเฉพาะ เช่น รายการการ์ตูน มีตำแหน่ง พากย์เสียง, ออกแบบตัวการ์ตูน เป็นต้น ไตเติ้ลรายการบางรายการมีการระบุผู้ร่วมรายการที่ทำหน้าที่เฉพาะประเภทรายการ เช่น *ปัญหาชีวิตและสุขภาพ* (๙) มีการระบุตำแหน่ง ผู้รับ-ตอบปัญหาทางโทรศัพท์, ล่ามภาษามือ

รายการละคร มีการระบุชื่อผู้ประพันธ์ ทั้งบทประพันธ์ที่เป็นต้นฉบับของเรื่อง และบทโทรทัศน์ที่ดัดแปลงแล้ว ซึ่งจะปรากฏในลำดับก่อนชื่อละคร เช่น *ไฟลิ่งไฟ* (๓) *เล่ห์ลับสลับร่าง* (๓) ในรายการเพลง มีการระบุตำแหน่ง นักร้อง นักดนตรี เช่นใน *สังคีตประยุกต์* (๑๑) *เพลงประทับใจ* (๑๑) ส่วนใน *เพลงเงินล้าน* (๑๑) มีการระบุตำแหน่งผู้ให้คะแนนการประกวดด้วย และที่แตกต่างออกไปใน *เกมสงครามเขาและเธอ* (๙) ระบุผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับไตเติ้ลรายการถึง ๓ ตำแหน่งคือ กำกับการแสดงไตเติ้ลรายการ, ไตเติ้ลรายการ, เพลงไตเติ้ลและเพลงประกอบรายการ

ไตเติ้ลรายการกีฬาประเภทมวยมีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างไปจากรายการอื่นๆ โดยมีการแนะนำโปรโมเตอร์, ประธานที่ปรึกษา, ประภคคุมมวย, คณะกรรมการจัดการแข่งขัน ฯลฯ ซึ่งไม่ใช่หน้าที่ในการผลิตรายการโทรทัศน์ เช่น *ศึกวันทรงชัย 11* (๑๑) *ศึกมวยไทยลุมพินีกรีกไกร* (๕) *ศึกวันทรงชัยไอทีวี* (iTV) *ศึกมวยไทยชิงแชมป์ประเทศไทย* (๑๑)

ไตเติ้ลรายการบางรายการแนะนำตำแหน่งหน้าที่ด้วยภาษาอังกฤษ ด้วยเหตุที่ตำแหน่งนั้นยังไม่มีการบัญญัติไว้เป็นภาษาไทย เช่นใน *แดร์ริคูล่าต็อกโซว์* (๗) ประกอบด้วย Executive Producer, Production Co-ordinator, Producers, Character Design by, Screenplay by, Storyboard & Layout, AIMATION CREW 2D PRODUCTION TEAM; Supervising Animator, Animator, Painter, ANIMATION CREW 3D PRODUCTION TEAM; Supervising Animator, Lead Animator, Animators, Saguration Operator, Background&Compositing, Final Editing &Compositing, Title Song, Title Song Arrange, Vocal by, Sound Effect Music Background, Voice Over by *สุดสาคร* (๓) มีตำแหน่งที่ระบุเป็นภาษาอังกฤษ คือ KEY ANIMATION, IN-BETWEEN ANIMATION, COMPUTER ANIMATION ทว่าในไตเติ้ลบางรายการมีบางตำแหน่งที่แม้มีการบัญญัติไว้เป็นภาษาไทยแล้ว แต่ก็มีการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น *we're za* (iTV) ประกอบด้วยตำแหน่ง Stylist, Co-ordinator (หรือประสานงาน), Creative (หรือสร้างสรรค์รายการ), Producers (หรือผู้ควบคุมการผลิต), General Manager (หรือผู้จัดการทั่วไป) เป็นต้น

การระบุตำแหน่งหน้าที่และรายชื่อทีมงานตามโครงสร้างนี้ นอกจากจะเป็นการแนะนำให้ผู้ชมทราบแล้ว ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การแสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ผู้ผลิตรายการที่แต่ละ

คนปฏิบัติอยู่ อีกทั้งยังเป็นการแสดงความขอบคุณต่อผู้ผลิตด้วย ซึ่งในกรณีนี้มีผู้ผลิตบางคนที่ทำให้ความสำคัญในประเด็นอื่นมากกว่า

“ในตอนสี่ทุ่มมีการแข่งขันสูง จึงคิดว่าจะทำอย่างไรให้เข้ารายการที่เร็วที่สุด ชื่อที่ทีมงานจึงไปอยู่หลังรายการ และเวลาของรายการมีค่ามาก แม้เพียงแคสลิปห้าวินาที เพราะเวลาตัดต่อเราไม่รู้จะเอาเนื้ออะไรออก มันเป็นภาระหนักอกตรงนั้น คือมันเข้มข้นทุกนาที ดังนั้นสิ่งอะไรก็แล้วแต่ที่นอกเหนือจากเนื้อหารายการต้องเป็นสิ่งที่เปิดช่องให้ตัดทิ้งได้ หมายความว่าไตเติ้ลที่มีชื่อที่ทีมงานก็ต้องสามารถตัดทิ้งได้ ชื่อจึงไปอยู่ที่ end title แล้วอีกอย่างเมื่อคนดูดูรายการจนจบแล้ว มีความอิมเม็บบกับเนื้อหารายการ แล้วตอนจบได้รู้ว่าใครทำมันประทับใจกว่า มันสมบูรณ์กว่า”

(วีรณา โอพารักษ์ธรรม, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างนี้ อาจไม่มี บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน หรือผู้สนับสนุนรายการ ก็เป็นได้ แต่ที่สำคัญคือ มีการระบุตำแหน่งและรายชื่อทีมงาน

การระบุตำแหน่งหน้าที่และรายชื่อทีมงาน นอกจากจะปรากฏในไตเติ้ลรายการตามลำดับการนำเสนอโครงสร้างนี้แล้ว ยังปรากฏในท้ายรายการส่วนใหญ่อีกด้วย

“ลำดับการนำเสนอที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เพราะเกรงว่าเดี๋ยวจะทำออกมาแล้วไม่เป็นระเบียบ ซึ่งเราสามารถตรวจสอบได้ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการให้เกียรติแก่วิทยากร หรือสถานที่ที่เราไปใช้ เคยปล่อยไประยะหนึ่งแล้วสับสนมาก”

(รองศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ แก้วเกษร, สัมภาษณ์, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ลำดับการนำเสนอในไตเติ้ลรายการ ถือเป็นเนื้อหาที่สำคัญของไตเติ้ลรายการ เพราะในแต่ละโครงสร้างจะมีส่วนประกอบของโครงสร้างที่แตกต่างกัน ซึ่งความหมายที่ปรากฏก็จะแตกต่างกันออกไปด้วย

การใช้เสียงในไตเติ้ลรายการ

โทรทัศน์เป็นสื่อที่ให้ความสำคัญกับภาพและเสียง ทำให้ไตเติ้ลรายการนอกจากจะต้องนำเสนอภาพที่โดดเด่น แตกต่างไปจากเนื้อหาในรายการแล้ว การใช้เสียงยังเป็นที่ผู้ผลิตรายการพึงพิจารณาเป็นอย่างมาก เพราะเสียงที่มีความหมายต่อโทรทัศน์เป็นเสียงที่ช่วยทำให้ภาพสื่อความหมายได้มากขึ้น

เสียงที่พบในไตเติ้ลรายการมี ๔ ลักษณะคือ เสียงดนตรี คำพูด เพลง และเสียงประกอบ

เสียงดนตรี

รายการส่วนใหญ่เลือกใช้เสียงดนตรี เพื่อให้ไตเติ้ลรายการสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยที่มีการเลือกใช้ท่วงทำนองที่แตกต่างกันไปตามประเภทรายการ ตลอดจนลีลาและอารมณ์ของภาพใน

ไตเต็ลรายการ เช่น รายการข่าวทางสถานีโทรทัศน์ต่างๆ เลือกใช้ดนตรีที่มีท่วงทำนองที่เร็ว ปลูกเร้า กระตุ้นอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ชม เช่น *ระเบียบข่าว* (๓) *ข่าวต้นชั่วโมง* (๙) *ข่าว 18.00 น.*(๗) ในทำนองเดียวกับรายการกีฬา มักเลือกใช้ดนตรีที่เร้าใจสนุกสนาน เช่น *กีฬาดีซิ่ง 9* (๙) *11 โลกกีฬา* (๑๑) *Morning Sports* (iTV) เป็นต้น ไม่ปรากฏว่ามีการใช้ดนตรีท่วงทำนองที่ช้ามากในไตเต็ลรายการ เพราะนอกจากจะไม่เป็นที่ดึงดูดใจแล้ว ยังไม่ช่วยเสริมความหมายของภาพด้วย

คำพูด

ไตเต็ลรายการมีการใช้คำพูดเพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูล และโฆษณาผู้สนับสนุนรายการ การทำหน้าที่ให้ข้อมูลของคำพูดในไตเต็ลรายการกระทำโดยการใช้บทบรรยาย คือ เป็นคำพูดที่ไม่ได้เกิดจากผู้พูดในภาพโดยตรง โดยมีเนื้อหาแนะนำว่า “สถานีร่วมกับบริษัท...ขอเสนอรายการ...” ซึ่งจะมีรายละเอียดแตกต่างกันออกไป เช่น

ดี10 (๓)

“ไทยทีวีสีช่อง ๓ ร่วมกับ ทเวนตีทเวนตีเอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด”

มหัศจรรย์ไทยแลนด์ (๙)

“...(โลโก้สถานี) ร่วมกับบริษัทอาร์.เอส.โปรโมชัน จำกัด (มหาชน) บริษัทเอ.เอส.วี. จำกัด โดยบริษัท ฟิล์มเชิร์ฟ จำกัด เสนอ รายการมหัศจรรย์ไทยแลนด์”

หรือเป็นการระบุถึงสถาบันที่เป็นเจ้าของรายการ เช่น

เปิดโลกน้ำตาล (๑๑)

“สามสมาคมโรงงานน้ำตาลทราย เสนอ เปิดโลกน้ำตาล”

นอกจากจะเป็นการให้ข้อมูลเพื่อแนะนำรายการแล้ว ไตเต็ลรายการบางรายการ ยังใช้คำพูดแนะนำผู้ร่วมรายการและผู้ดำเนินรายการอีกด้วย เช่น

4 ต่อ 4 Sundae (๓)

“๔ ต่อ ๔ ชั้นเด พบสองทีมผู้พิทักษ์ความสะอาด ทีมแรก ชยะมีทีไหน พวกเขามีต้องไปเก็บ คุณเอ คุณเต๋า คุณหนุ่ม คุณเร คนชอบเก็บ ทีมที่สอง สุขาบ้านใครเต็มสี่หนุ่มมาดเข้มจะไปช่วย คุณศิริพงษ์ คุณตุลย์ คุณเต็ม และคุณธร คนชอบดูด ทั้งสองจะมาประชันกันในรายการที่แสนจะสนุก..ก...ก.. ทุกวันอาทิตย์ ๔ ต่อ ๔ ชั้นเด ขอเชิญพบกับคุณกนิษฐ์ สารสิน”

และไตเต็ลบางรายการมีการใช้คำพูดแนะนำแนวคิดรายการด้วย เช่น

เกษตรลูกทุ่ง 360° (iTV)

“(พูด) สามสิบนาทีต่อจากนี้ไป คือช่วงเวลาของไอทีวี ที่จะสะท้อนภาพแนวคิด ปรัชญาชีวิตของการเกษตรที่เข้มข้น การเกษตรสร้างคน คนเกษตรสร้างชาติ ไอทีวีทีวีเสรี ภูมิใจเสนอ (เสียงประกอบ – เสียงสัตว์ต่างๆ)

(พูด) รายการเกษตรลูกทุ่ง ๓๖๐ องศา”

พิทักษ์สิ่งแวดล้อม (๑๑)

“จากเจตนารมณ์ในฐานะขององค์กรที่ต้องการเห็นสังคมไทย อยู่ในภาวะสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการสร้างสรรค์และรักษาไว้ เพื่อมรดกแก่ชนรุ่นหลัง พิตักษ์สิ่งแวดล้อม”

ใน แพนพังก์แท้ (๕) มีการใช้คำพูดของผู้ดำเนินรายการที่เป็นประโยคเฉพาะในรายการ มาเป็นใช้เป็นไตเติ้ล

“ตอบมาแล้วนะครับ...คำตอบครับ...ถูกต้องนะครับ...”

การพูดทักทาย รวมถึงการแจ้งให้ผู้ชมทราบว่ารายการในวันนี้จะนำเสนอเนื้อหาอะไร สามารถเป็นส่วนหนึ่งของไตเติ้ลรายการได้ใน

talk of the town (๓)

“อรุณสวัสดิ์ครับ”

เวลา มสธ.(๑๑)

“สวัสดิ์ค่ะ เช้าวันเสาร์กับเรื่องราว มสธ. นะคะ วันนี้เริ่มกันด้วย บริการจับใจด้วยไมตรีจิต กับ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด จากนั้นนะคะ มาพบกับช่วงของ ผাগค์ะ วันนี้เรามีการทำกุหลาบใบบางมาฝาก ติดตามชมได้เลยค่ะ”

สำหรับคำพูดโฆษณาผู้สนับสนุนรายการเป็นบทบรรยายเช่นกัน โดยมีเนื้อหากล่าวอ้าง การสนับสนุน เช่น “...สนับสนุนโดย...” หรือเป็นการใช้ความร่วมมือในการผลิตรายการ เช่น “...ร่วมกับ...” ซึ่งถือเป็นอีกช่องทางทางการตลาดในการสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตรายการ เช่น

สน.ไอทีวี (iTV)

“สนับสนุนโดย บริษัท รีเจนซีบรันดีไทย จำกัด ซารา พาราเซตามอล บรรเทาปวดลดไข้ ด้วย มาลินคอตเมดิคอล สหรัฐอเมริกา”

เพราะฉันคือผู้หญิง (iTV)

“บริษัท เจริญ กรุงเทพ จำกัด ร่วมกับ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เสนอ เพราะฉันคือผู้หญิง”

5432 ไชว (๕)

“สถานีวิทย์โทรทัศน์กองทัพบก บริษัทซัคเซสเอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด แมคคาเธอร์ แชมพู เฮดแอนด์โซลเดอร์ คาราบาวแดง เอลจีพัส ยูบิซี แอมเวย์ ซีแอลเอ ๖๐๐ สบู่วาสลินฮาร์โมนี โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง อุลก้าสตริง ดาร์ลี่ เสนอ”

เพลง

การใช้เพลงในไตเติ้ลรายการถือเป็นการทำหน้าที่ให้ข้อมูลและสร้างอารมณ์ไปด้วย เพราะ เพลงที่นำมาใช้ในไตเติ้ลรายการส่วนใหญ่เป็นเพลงแนะนำรายการ โดยมีท่วงทำนองดนตรี ประกอบ การแนะนำรายการด้วยการใช้เพลงมี ๓ ลักษณะคือ เพลงแนะนำชื่อรายการ เพลงแนะนำรายการ และเพลงเนื้อหารายการ

เพลงแนะนำชื่อรายการ เป็นการใช้คำพูดแนะนำชื่อรายการอย่างมีท่วงทำนอง ซึ่งในเพลง จะมีแต่ชื่อรายการเท่านั้น เช่น TWILIGHT SHOW (๓) เพื่อนคู่คิด (๑๑) แทนคุณแผ่นดิน (๑๑) GA ME SHOW (๙) กีฬาลีลาศ (๕) ห้าร้านบานหทัย (๕) สมาคมชมดาว (๓) 5 โมงโป๊โป๊โป๊ (iTV) SHOW ชิง CHAMP (iTV)

เพลงแนะนำรายการ มีการประพันธ์เนื้อร้องขึ้นมาเพื่อแนะนำว่ารายการมีแนวคิดเกี่ยวกับอะไร โดยอาจไม่ระบุชื่อรายการ เช่น

แดร์ริคูล่าต็อกโซว์ (๗) แสดงถึงรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผีในแนวสนุกสนาน

“ผีไม่มีในโลก โธ่ ผีฉันไม่เคยเชื่อ เรื่องผี แหมช่างน่าเบื่อ ใครเชื่อก็ก้มเติมที ไม่สบายก็โทษผี ทำ ขยับไม่ได้ก็โทษผีอำ จะมีใครซอกซำใจกว่าผี เล่นพนันโทษผีเข้าสิง ไม่พอใจถ่วงหม้อแล้วทิ้ง แปลกจริงจริงทำไมต้องผี คนซี ชอบลวงหลอก ให้ใครจิตใจซำซอก แบบนี้คงไม่ต้องบอก ว่าใครน่ากลัวกว่าผี ว่าใครน่ากลัวกว่าผี”

เกมสงครามเขาและเธอ (๙) แสดงแนวคิดที่มาจากความขัดแย้งระหว่างชายหญิง ช่วยเสริมให้ภาพมีความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

“สุดท้ายเราต่างเกิดมาจากฟ้ามาไม่เท่ากัน จิตและใจรักเกลียดไม่เหมือน ดิดเราสร้างความเป็นจริง อยู่ใกล้กันแต่ทำไมเหมือนไกลกันทุกวัน ร่วมเดินทางแต่เราเหมือนเดินคนละทาง ที่เข้าใจแต่เหมือนไม่เข้าใจ เธอคิดอีกอย่าง เขาคิดอีกอย่าง เธอคิดเป็นเชิงแยกแยะแปลกใซ้ใหม่ เธอคิดไปอีกอย่าง แต่เขาคิดไปอีกอย่าง เธอคิดจะลงเอยกันได้ไหม เธอคือความเข้าใจ หรือว่าเป็นสงคราม”

เกมประชาธิปไตย (iTV) ตอกย้ำถึงความเป็นประชาธิปไตย และชื่อรายการให้เป็นที่จดจำได้สำหรับผู้ชม

“หนึ่งเสียง หนึ่งสิทธิ หนึ่งชีวิต หนึ่งใจ ประชาธิปไตย ร่วมใจกันคิด ทุกคนมีสิทธิช่วยกันคิด ช่วยกันค้นหา สิ่งที่ดีกว่า เกมประชาธิปไตย เกมประชาธิปไตย”

โลกนิทาน (๓) แสดงถึงที่มาของเรื่องราวในการ์ตูนและเชิญชวนมาชมรายการ โดยใช้ท่วงทำนองที่สนุกสนาน เหมาะสมสำหรับผู้ชมที่เป็นเด็ก

“เฮ้ เร็วๆ พวกเราๆ มาๆ ดู เร็วๆ พวกเรามาฟังโลกนิทาน เรื่องสนุกดีที่แสนสนุกสนาน เรื่องที่เธอและฉันดูพร้อมๆ กัน ลัลลาลาลาลาลา เรามาดูมาฟังในโลกนิทาน ลัลลาลาลาลาลา”

ส่วน ยุทธจักรนักจำ (๙) ต้องการกระตุ้นให้คนดูหวนระลึกถึงเพลงที่มีคำว่า “จำ” ประกอบในชื่อเพลง

“ยุทธจักรนักจำ จดจำให้มันฝังใจ จำกันไปได้ก่า หัวใจไม่จำ ไหนว่าจะจำ อยากจำกลับลืม อยากลืมกลับจำ ยังจำได้ไหม ยุทธจักรนักจำ”

แก๊จน (๕) เป็นการให้คติในการทำงานโดยมีภาพเป็นเนื้อหาสำคัญ และเชิญชวนมามีส่วนร่วมกับการ

“ชีวิตคิดไปก็คล้ายเกม ต้องเล่นเกมเล่นเกมแก๊จน ต้องเล่นเกมเล่นเกมแก๊จน”

เพลงที่ใช้ในรายการมวยส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่ปลุกเร้าความรู้สึกผู้ชมให้หวงแหนรักชาติ ขณะเดียวกันใช้ดนตรีที่ฮึกเหิมเร้าใจใน

ศึกมวยลุมพินีเกริกไกร (๕)

“เกิดเป็นไทยจะต้องไว้ลาย ดั่งมวยไทยดังไปสุดภู ลุมพินีเกริกไกรชาติไทยยอมรู้ วันเสาร์มวย ตู๋พาดูมวยดี ทางทีวีศึกลุมพินีเกริกไกร บนเวทีนั้นมีความมั่นใจ วิถีทหารมั่นใจเชื่อได้ เสี่ยง เขียวรู้สู้ คนดูมีความสนใจ ช่อง ๕ เขาถ่ายเอาใจเพื่อแฟนทีวี เขาคัดมวยดีศึกลุมพินีเกริกไกร เขาคัดมวยดีศึกลุมพินีเกริกไกร”

ศึกวันทรงชัย (๑๑)

“(สร้อย) ไทยต้องเป็นไทย ไทยยอมเป็นไทย ไทยพร้อมใจมิให้ใครย่ำยี ร่วมพลังอีกครั้งน้องพี่ เพื่อศักดิ์ศรีไทยแลนด์ฯๆ

ดูจลลามาในวาริ ดูจอินทรีในนภา ดูจพยัคฆ์ในวงา ศาสตราไคไหนเทียมทาน ศักดิ์ศรีนักรมวย ไทย หนึ่งในจักรวาล ต่างชาติถ้ามารุกราน ลูกหลานเหลนไทยใครจะยอม (สร้อย)

เหนือฟ้ายอมมีฟ้าเหนือศาสตราคือมวยไทย มรดกล้ำค่าให้ไว้ ศึกวันทรงชัยเชิดชู ลูกไม่เคย ล้ม นายขนมต้มบรมครู นักรมวยไทยคนใดไม่สู้ วิญญาณปญุไม่ยอมไม่ยอม (สร้อย)”

ศึกอัศวินดำ (๙)

“ศึกอัศวินดำ เกิดมาเป็นไทยสวมหัวใจอดนักสู้ ชนนะแพ้ไม่รู้ย่นหยัดสู้สุดหัวใจ ทั่วโลก ยอมรับยอมค่านับให้มวยไทย อารูธอยู่ที่กายไม่ใช่ไม้ ไม่ใช่ปืน อารูธอยู่ที่กายไม่ใช่ไม้ ไม่ใช่ ปืน ดีๆๆ ทางๆๆ เดินๆๆ ออกอารูธแต่ละดอก ออกเน้นๆ ออกเน้นๆ เพื่อความมั่นของท่าน ผู้ชม”

เพลงเนื้อหารายการ รายการประเภทดนตรีที่นำเสนอมีวิถีชีวิตโอบ มักใช้มีวิถีชีวิตโอบมา ประกอบได้เต็มรายการ เป็นการให้ข้อมูลว่าเนื้อหารายการที่จะได้รับชมในครั้งนี้เป็นวิถีชีวิตโอบ ของใคร เช่น

ชมรมชมทุ่ง (iTV)

(พูด) “สองศรีพี่น้องตระกูลมิตรชัย ออกผลงานชุดใหม่เอาใจแฟนเพลง ไชยา มิตรชัย อัลบั้ม หมู หมู หมู” (เพลง)

(พูด) “แอน มิตรชัย อัลบั้มไม่ใช่หรือ” (เพลง)

(พูด) “สันติ ดวงสว่าง ส่งเพลงหวานอารมณ์สนุก คนรักเก่า” (เพลง)

(พูด) “ทีปอภิตลูกทุ่ง หมอลำมาตรฐาน อังคนางค์ คุณไชย รวมเพลงดังอมตะครบสูตร อีสาน” (เพลง)

(พูด) “อะไ้ย อะไ้ย ทั่วไทย อัลบั้มอายเจ้าสาว ของ เจ็บบ เบญจพร” (เพลง)

(พูด) “และตอนนี้พิธีกรอารมณ์ดี อาจารย์อภิชาติ ดำดี พร้อมต้อนรับสมาชิกชมรมชมทุ่งทุกท่านแล้วครับผม”

ก่อนถึงจันทร์ (iTV) ใช้เพลงซำรักวันสงกรานต์ ร้องโดย หน้อย แก่นจันทร์ เพื่อเป็นเพลง เปิดรายการ

เสียงประกอบ

เสียงประกอบเป็นเสียงประเภทหนึ่งที่ใช้สร้างบรรยากาศหรือกระตุ้นอารมณ์ของผู้ชม การใช้เสียงประกอบไม่ใช่แต่เพียงลำพังแต่จะใช้ประกอบคำพูด ดนตรี หรือเพลง ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตรายการ เช่น *สองโลก (๕)* ใช้เสียงสุนัขหอนในไตเติ้ลรายการ เพื่อบ่งบอกบรรยากาศการผจญภัยอันน่าสะพรึงกลัวในธรรมชาติ *เรียกน้ำย่อย (๓) ฮิวเมอริส 2003 (iTV)* ใช้เสียงหัวเราะเพื่อสร้างอารมณ์สนุกสนาน อันเป็นการบ่งบอกแนวเนื้อหารายการตลกในวิธีหนึ่ง *กีฬาดีช่อง 9 (๙)* ใช้เสียงกรีดร้องปรบมือในตอนต้นของไตเติ้ลเพื่อเปิดไตเติ้ล ก่อนใช้เพลงสนุกสนาน

ในไตเติ้ลรายการมีการใช้เสียงทั้ง ๔ ลักษณะ ได้แก่ เสียงดนตรี คำพูด เพลง และเสียงประกอบ ร่วมกัน ไม่จำกัดว่าจะใช้เสียงลักษณะใดแต่เพียงลำพัง เช่น

นี่แหละชีวิต (๕) ใช้คำพูดเพื่อโฆษณาผู้สนับสนุนรายการ และใช้เพลงเพื่อแนะนำรายการ โดยมีเนื้อร้องเป็นชื่อรายการภาษาฝรั่งเศส อังกฤษ และไทย

(พูด) “สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เอไอเอส การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เสนอ”

(ร้อง) “This is life...C'est la vie c'est la vie...นี่แหละชีวิต”

ระเบิดเถิดเทิง (๕) ใช้คำพูดเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อตอน และใช้เพลงบอกแนวคิดของรายการว่าเกี่ยวข้องกับความรักในบรรยากาศที่สนุกสนาน

(พูด) “วันนี้ระเบิดเถิดเทิงขอเสนอตอน รักแท้แพ้ซี้แหล่”

(ร้อง) “ก็ต้องระเบิด ระเบิดเถิดเทิงนั่นไง ดังกว่าความรักของใคร รักอย่าเอาไว้ทำไม เปิดโปงไปเที่ยวรักใครๆ แต่เรารักไปไกลนั่นไง จะเก็บเอาไว้ทำไม รับรองเรามีใจให้กัน ถึงวันก็ต้องระเบิด”

(ร้องซ้ำ)

เกมนักชิม (iTV) ใช้คำพูดแนะนำบริษัทผู้ผลิตรายการ ชื่อผู้สนับสนุนรายการ และใช้เพลงเพื่อบอกแนวคิดของรายการ

(พูด) “บริษัท เฟซมีเดีย จำกัด ร่วมกับ...(ผู้สนับสนุนรายการ)...”

(ร้อง) “ฮาๆ อร่อยเกม”

ความยาวของไตเติ้ลรายการ

ไตเติ้ลรายการเป็นส่วนแรกของรายการที่จะสร้างแรงดึงดูดใจของผู้ชมตลอดระยะเวลาการนำเสนอไตเติ้ลรายการทั้งหมด ฉะนั้นไตเติ้ลรายการที่มีความยาวมากจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ภาพ หรือวิธีการนำเสนอที่ดึงดูดผู้ชมให้นานที่สุด

ไตเติ้ลรายการที่มีความยาวไม่เกิน ๑๐ วินาที มักเป็นไตเติ้ลของรายการขนาดสั้น เช่น *X Tips (๕)* ๖ วินาที *หนูน้อยส่องใสใสใจสุขภาพ (๕)* ๙ วินาที *english minute (๓)* ๓ วินาที *180*

วินาทีข่าว (๓) & วินาที TECHNO FOCUS (iTV) ๖ วินาที เปิดโลกธุรกิจ (iTV) ๗ วินาที ข่าวบริการ (๑๑) & วินาที ข่าวเที่ยง (๗) ๗ วินาที ข่าวเด่นเย็นนี้ (๗) & วินาที คู่หูคู่บ้าน (๗) ๖ วินาที ผิวสวอลดรอยแผลเป็น (๗) & วินาที เป็นต้น

ความยาวประมาณ ๑๐-๖๐ วินาที เป็นความยาวของไตเติ้ลรายการส่วนใหญ่ ไม่จำกัดว่าเป็นรายการขนาดสั้นหรือยาว หรือรายการประเภทใดก็ได้แล้วแต่ เช่น รอบรั้วเมืองไทย (๕) ๓๕ วินาที ชิงร้อยชิงล้าน (๕) ๑๘ วินาที เอาใจใส่บ้าน (๓) ๓๔ วินาที ข่าวสถานการณ์เด่น (๓) ๒๙ วินาที GA ME SHOW (๙) ๔๗ วินาที จับกระแสโลก (iTV) ๔๐ วินาที แทนคุณแผ่นดิน (๑๑) ๕๗ วินาที ปลอดภัย (๗) ๓๕ วินาที เป็นที่น่าสังเกตว่าไตเติ้ลรายการทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ส่วนใหญ่มีความยาวประมาณ ๑๕-๔๐ วินาที

ไตเติ้ลรายการที่มีความยาวตั้งแต่ ๑ นาทีขึ้นไป มักเป็นไตเติ้ลรายการขนาดยาว รายการเพลง เช่น ดาวรุ่งเสียงทอง (๓) ๑.๑๖ นาที เวทีไท (๙) ๒.๓๕ นาที ลูกทุ่งบันเทิง (iTV) ๑.๔๗ นาที เสียงธรรมเสียงทิพย์ (๑๑) ๑.๔๔ นาที สังคีตประยุกต์ (๑๑) ๑.๑๖ นาที เพลงเงินล้าน (๑๑) ๑.๒๓ นาที เพลงประทับใจ (๑๑) ๑.๓๕ นาที ทิวาทิต (๑๑) ๑.๔๖ นาที นอกจากนี้มีไตเติ้ลรายการสารคดีที่มีความยาวมากกว่า ๑ นาที เช่น มัจฉาภัยไร้พรมแดน (๕) ๑.๐๙ นาที ฟ้ามี่ตา (๙) ๑.๐๕ นาที เกษตรลูกทุ่ง 360 ° (iTV) ๑.๑๒ นาที ประทีปปริทรรศน์ (๑๑) ๑.๐๕ นาที และรายการประเภทอื่น เช่น ห้าร้านบานหทัย (๑๑) ๑.๑๓ นาที เกมสงครามเขาและเธอ (๙) ๑.๔๘ นาที รายการที่มีความยาวไตเติ้ลรายการยาวมากคือ มองรัฐสภา (๑๑) ยาวถึง ๓ นาที สาเหตุที่ไตเติ้ลรายการมีความยาวมากกว่า ๑ นาที เพราะมีการแนะนำตำแหน่งหน้าที่และรายชื่อของผู้ผลิตรายการ

ทว่ารายการขนาดยาวที่มีความยาวไตเติ้ลรายการสั้น เช่น Small Talk (๕) ๑๓ วินาที สยามชมดาว (๓) ๑๓ วินาที สาระแนวโชว์เด๊ะ (๓) ๑๐ วินาที คีkJ้าวมวยไทย (๓) ๑๒ วินาที ถอดรหัส (iTV) ๑๐ วินาที ทูบเด๊ะ (iTV) ๑๒ วินาที SHOW ชิง CHAMP (iTV) ๑๓ วินาที เกมพันหน้า (๗) ๑๐ วินาที เจาะใจ (๕) ๒๐ วินาที 07 show (๗) ๒๓ วินาที เป็นต้น ไตเติ้ลรายการเหล่านี้มีลำดับการนำเสนอที่เป็นโครงสร้างการแนะนำชื่อรายการเท่านั้น และเป็นการให้ความสำคัญแก่นื่องานรายการมากกว่า

“ของ 07 SHOW ที่ไม่มีชื่อทีมงานเพราะเป็นรายการสด และเวลาที่นำมาใช้ในรายการใช้ อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ชื่ออะไรทั้งหลายเลยตัดทิ้ง ไตเติ้ลอันนี้ไม่มีแม้กระทั่งโลโก้ของเอสแอล แล้วก็โลโก้ของ ๗ แล้ว”

(สุวรรณี ปรัชญาสิทธิ์, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ลีลาของไตเติ้ลรายการ

ลีลาเป็นลักษณะนามธรรมที่บ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกของไตเติ้ลรายการ ไตเติ้ลรายการที่มีความชัดเจนในรูปแบบการนำเสนอ การใช้ภาพ สอดคล้องกับการใช้ตัวอักษร จะสามารถสะท้อนลีลาของไตเติ้ลรายการได้ ไตเติ้ลที่มีลีลาชัดเจน จะทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจได้ถึงอารมณ์ของเนื้อหารายการได้เป็นอย่างดี ไตเติ้ลรายการที่มีลีลาชัดเจนจะทำให้ผู้ชมรับความรู้สึกได้ชัดเจนเช่นกัน ในทางตรงกันข้ามไตเติ้ลรายการที่ไม่สามารถสะท้อนลีลาได้ ผู้ชมอาจไม่เกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมได้เช่นกัน

ลีลาของไตเติ้ลรายการเกิดขึ้นจากทุกองค์ประกอบที่นำมาทำเป็นไตเติ้ลรายการ ไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง ตัวอักษร วิธีการลำดับภาพ ฯลฯ ลีลาของไตเติ้ลที่พบมีลักษณะดังนี้

ความสนุกสนาน ร่าเริง สดใส การใช้ภาพที่มีสีสันสวยสดและหลากหลาย การลำดับภาพที่กระชับฉับไว การใช้ตัวอักษรที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน ไม่เป็นทางการ และมีสีที่เข้ากันได้ดีกับภาพในไตเติ้ลรายการ ประกอบกับการเลือกใช้เสียงที่นุ่มนวล สนุกสนานร่าเริง ช่วยทำให้ลีลาสนุกสนาน ร่าเริงชัดเจนขึ้น เช่น เกมนักชิม (iTV) we're za (iTV) 5 โมงโป๊โป๊โป๊ซึ่ง (iTV) เทียวชิมริมทาง (๑๑) GA ME SHOW (๙) ฟุดฟิดฟอไฟ (๙) ซูเปอร์แก๊ง (๗) เจ้าขุนทอง (๗) POK POK POK (๗) ห้าร้านบานหทัย (๕) ระเบิดเถิดเทิง (๕) แฟนซีโดน (๕) FUN 4 (๓) โลกนิทาน (๓) ไตเติ้ลรายการที่มีลีลาลักษณะนี้มักเป็นไตเติ้ลรายการแนวจินตคดีหรือบันเทิง

ความเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง การลำดับภาพที่รวดเร็วฉับไว เลือกใช้ภาพที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่จำกัดว่าใช้สีของตัวอักษรอย่างไร แต่ชนิดของตัวอักษรไม่หนาจนเกินไป ส่วนการปรากฏของของตัวอักษรมีลักษณะเคลื่อนไหวที่ มักใช้ในวงทำงานดนตรีหรือเพลงที่รวดเร็ว ความเข้มสีที่ใช้ในรายการมักเป็นความเข้มสีสว่าง จังหวะของการตัดต่อมักเป็นการตัดภาพอย่างรวดเร็ว เช่น เจาะสนาม (๗) ข้าวเที่ยง (๗) คี้อักวินดำ (๙) 7 วันทันข้าว (๕) ไตเติ้ลรายการกีฬา มักมีลีลาดังนี้

ความตื่นเต้นร้อนแรง ลีลาของไตเติ้ลในลักษณะนี้เกิดขึ้นจากการเลือกใช้ภาพที่มีการเคลื่อนไหวสูง มีการลำดับภาพด้วยการตัดภาพหรือซ้อนภาพอย่างรวดเร็ว มีการใช้สีในภาพและอักษรเป็นสีวอร์มและร้อน และการปรากฏของตัวอักษรมีลักษณะเคลื่อนไหวที่ใช้วงทำงานดนตรีที่เร้าร้อนและรวดเร็ว เช่น เพื่อนหญิงพลังหญิง (๓) X Tips (๕) เจาะเกมส์ (๕) เรื่องจริงผ่านจอ (๗) SPORT FAN (๗) ฟ้ามืด (๙) คดีมโนสาร (iTV) สน.ไอทีวี (iTV)

ความเคร่งขรึมดุเดือด ลีลาของไตเติ้ลลักษณะนี้มักใช้ภาพที่มีความเข้มสีมืด เลือกใช้สีวอร์มเย็น มักใช้การตัดภาพในการลำดับภาพ เพราะต้องการความกระชับในจังหวะมากกว่าการทอดจังหวะ ตัวอักษรที่ใช้สำหรับชื่อรายการมักเป็นชนิดหัวตัด เสียงดนตรีหรือเพลงที่ใช้จะเป็น

ท่วงทำนองที่ไม่ซับซ้อน แต่มีการกระแทกจังหวะของเสียง เช่น *ถอดรหัส (iTV) เอาใจใส่บ้าน (๓) รวยรายวัน (๓) มองรัฐสภา (๑๑) เพลงเงินล้าน (๑๑) ทุบโต๊ะ (iTV)*

ความทันสมัย ลีลาลักษณะนี้เกิดจากการใช้ภาพและสีที่เน้นแสงสะท้อน ท่ามกลางสีรอบข้างที่มีด หรือเป็นการเลือกใช้ภาพที่เรียบง่าย ไม่รกตา ไม่ซับซ้อน มีความสีของภาพสว่างดูมีสไตล์ มีความเคลื่อนไหวแต่ไม่รวดเร็วเกินไปนัก ตัวอักษรมักเป็นแบบหัวตัดที่ดูสบายตา อ่านง่าย เพลงและดนตรีเป็นแนวทันสมัย ฟังง่าย เช่น *เปิดโลกธุรกิจ (iTV) e-variety (iTV) i-dna (iTV) สัญญามหาชน (๗) กรองสถานการณ์ (๑๑)*

ความเรียบง่าย เชย ล้าสมัย ใต้เต็ลรายการที่มีลีลาลักษณะนี้มักไม่เน้นการใช้ภาพใต้เต็ลที่ดึงดูดสายตา การลำดับภาพไม่เน้นอารมณ์ และมีภาพที่ไม่หลากหลาย ใช้ตัวอักษรแบบดั้งเดิม ไม่มีสีสันเท่าไรนัก แต่ถ้ามีการใช้สีจะเป็นสีที่ไม่เข้ากัน ใช้เพลงหรือดนตรีท่วงทำนองเรียบง่าย ไม่เป็นเอกลักษณ์ เช่น *เวลา มสธ.(๑๑) 108 ปัญหากฎหมาย (๑๑) พิทักษ์สิ่งแวดล้อม (๑๑) สนุกกับภาษาอังกฤษ (๑๑) ศักดิ์วันทรงชัยไอทีวี (iTV) ก่อนถึงจันทร์ (iTV) กีฬาดีช่อง 9 (๙) กีฬาลีลาศ (๕) ชุมทางเสียงทอง (๗)*

ความเป็นไทย ลีลาของใต้เต็ลที่สะท้อนความเป็นไทย มีการเลือกใช้ภาพที่แสดงถึงความเป็นไทย เช่น ศิลปวัฒนธรรม สิ่งปลูกสร้าง ฯลฯ มักใช้สีเหลืองในภาพหรือตัวอักษร และตัวอักษรนิยมใช้แบบคัดลายมือ ทั้งภาพและตัวอักษรใช้วิธีการลำดับภาพแบบจางซ้อน เพลงหรือดนตรีที่ใช้มักเป็นท่วงทำนองที่ช้า สะท้อนความเป็นไทย เช่น *รอยไทย (๙) แดนสยาม (๓) รอบรั้วเมืองไทย (๕) กระจกหกด้าน (๗) ของดีในถิ่นไทย (๗)*

ความเป็นชนบท ลีลาของใต้เต็ลรายการลักษณะนี้ มักเลือกใช้ภาพที่หลากหลาย มีการลำดับภาพที่ไม่คงที่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สะดุดตามากที่สุด สีที่ใช้ในใต้เต็ลรายการหรือตัวอักษร มักเป็นสีสันที่หลากหลายไม่เข้ากัน เพลงหรือดนตรีนิยมใช้เพลงไทย ท่วงทำนองที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน เช่น *เวทีไท (๙) เฮฮาลูกทุ่ง (๓)(๕) ดาวรุ่งเสียงทอง (๓) ชมรมชมทุ่ง (iTV) ลีลา* ลักษณะนี้ปรากฏชัดเจนในรายการเพลงไทยลูกทุ่ง

บทที่ ๕

รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ (ต่อ)

ตัวอย่างรายการ

ตัวอย่างรายการ คือ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่เสนอตัวอย่างเนื้อหาของรายการที่จะออกอากาศในครั้งนั้น ตัวอย่างรายการใช้ภาพจากเนื้อหาในรายการมาทำให้แตกต่างแต่ยังคงความเป็นภาพจากเนื้อหารายการไว้อย่างครบถ้วน คือ ไม่ได้นำมาสร้างสรรค์จนเกิดความหมายที่แตกต่างออกไป และมักมีตัวอักษรบอกว่า ภาพที่กำลังชมอยู่คือตัวอย่างรายการ

ตัวอย่างรายการเป็นส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ ที่มักปรากฏในรายการขนาดยาวที่มีความหลากหลายของเนื้อหา มีเรื่องราวมากมายในแต่ละตอน ทั้งประเภทรายการแนวข่าวสารหรือสารคดี เช่น รายการข่าว รายการสารคดี และประเภทรายการแนวจินตคดีหรือบันเทิง เช่น รายการปกิณกะบันเทิง รายการเพลง รายการกีฬา ตำแหน่งที่ตั้งของตัวอย่างรายการมักจะอยู่หลังจากไตเติ้ลรายการก่อนที่จะตัดเข้าสู่โฆษณา การนำภาพตัวอย่างรายการมาไว้ยังตำแหน่งนี้ เพื่อเป็นการเข้ายวนให้ผู้ชมมีความต้องการติดตามเนื้อหาในช่วงต่อไป

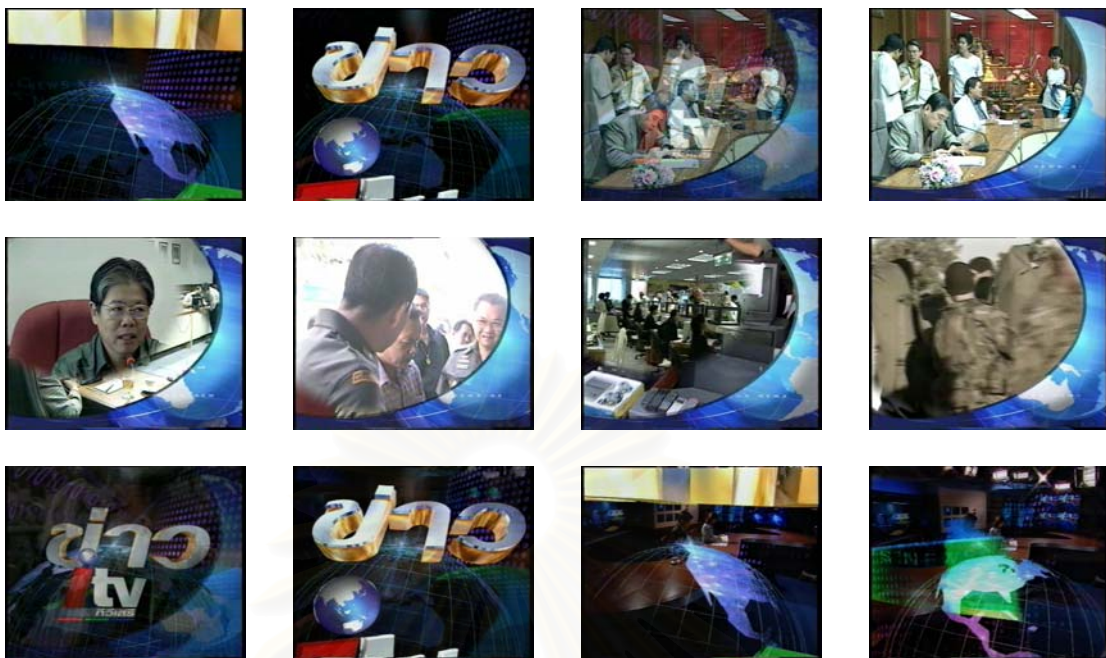
ในการศึกษาตัวอย่างรายการ ได้วิเคราะห์คุณลักษณะต่างๆ ของตัวอย่างรายการ อันได้แก่

๑. ลักษณะของภาพตัวอย่างรายการ
๒. ตัวอักษรในตัวอย่างรายการ
๓. การใช้เสียงในตัวอย่างรายการ

ลักษณะของภาพตัวอย่างรายการ

การนำเสนอภาพในตัวอย่างรายการ มีการนำภาพจากเนื้อหามาสกัดรอบเพื่อให้ดูแตกต่างและมีการเลือกเฉพาะภาพที่จะสื่อได้ถึงเนื้อหาที่จะได้ชมต่อไป การสกัดรอบภาพในตัวอย่างรายการมีความกลมกลืนสืบเนื่องมาจากไตเติ้ลรายการ หรือมีการใส่โลโก้รายการ หรือส่วนประกอบที่ทำให้ผู้ชมรู้ว่า ตัวอย่างรายการที่กำลังชมอยู่นั้นเป็นรายการอะไร

การใช้ชื่อรายการคั่นระหว่างภาพตัวอย่างรายการในกรอบ wide screen ใน *แจ้งความ* (ITV) การใช้กรอบโค้งที่เป็นส่วนหนึ่งของบนลูกโลก มีการซ้อนภาพตัวอย่างใน *ข่าวค่ำ* (ITV) เพื่อความกลมกลืนกันกับภาพในไตเติ้ลรายการ

“ก่อนหน้าที่จะเป็นแบบนี้ได้วางไว้หลายรูปแบบ แต่มาดูแล้วยลایโค้งของโลก และลายเส้นที่มาเป็นขอบ คิดมาจากโลก แล้วก็ภาพข้างหลังที่จะเข้ามา”

(นิธิศ สิริวรกมล, สัมภาษณ์, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ในทำนองเดียวกับ *คดีเด็ด* (๗) ที่ใช้ภาพในกรอบเหลี่ยมโดยมีภาพด้านข้างเป็นสี่เหลี่ยมนี้เพื่อให้สอดคล้องกับไตเติ้ลรายการ คล้ายคลึงกับตัวอย่างรายการ *เรื่องจริงผ่านจอ* (๘) ที่นอกจากจะมีการใช้ภาพในกรอบสี่เหลี่ยมอยู่บนพื้นลายสีแดง การปรากฏภาพแต่ละภาพใช้แสงไฟแวบขาวเหมือนแฟลชถ่ายรูป

การทำพื้นหลังที่เป็นภาพกราฟิกให้เด่นกว่าภาพตัวอย่างรายการ อาจทำให้หน้าที่ของตัวอย่างรายการถูกลดความสำคัญลง ในกรณีนี้ นิธิศ สิริวรกมล เจ้าหน้าที่กราฟิกอาวุโส สถานีโทรทัศน์ไอทีวี เห็นว่า หน้าที่ของภาพกราฟิกที่จะใช้ในเนื้อหารายการควรมีบทบาทที่ช่วยเสริมความหมายมากกว่าที่จะเป็นจุดเด่นกว่าภาพ

“งานกราฟิกที่ดีจะต้องคิดถึงงานข้างหลัง จะคำนึงแต่เพียงความสวยงามของภาพกราฟิกเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องคำนวณด้วยว่าในหนึ่งหน้าจอจะต้องมีองค์ประกอบอย่างไร เช่น มุมซ้ายบนเป็นโลโก้ของสถานี ด้านล่างซ้อนตัวเลขหุ่น ในการออกแบบกราฟิกสิ่งที่เด่นจริงๆ คือ ภาพด้านหลัง ถ้ากราฟิกเด่นจะแย่งความสำคัญของภาพ แต่ในบางครั้งงานกราฟิกอาจจะเป็นรอง หรือบางครั้งจะเป็นหลัก”

(นิธิศ สิริวรกมล, สัมภาษณ์, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ปรากฏว่า ตัวอย่างรายการ *ข่าวเที่ยงสุดสัปดาห์* (ITV) จึงใช้เพียงแค่ภาพข่าวนำมาตัดภาพต่อกัน หรือใน *ข่าวค่ำ* (๗) ก็ใช้ภาพที่มีลักษณะเดียวกัน ซึ่งถือเป็นการใช้ภาพในอีกลักษณะ

หนึ่งของตัวอย่างรายการ ไม่เพียงแต่รายการข่าวเท่านั้น รายการบันเทิงอย่าง 9 SOCIETY (๙) ก็ใช้วิธีการนี้

ภาพอีกกลุ่มหนึ่งที่ปรากฏในตัวอย่างรายการนอกจากภาพในเนื้อหารายการ คือ ภาพผู้สนับสนุนรายการ ตัวอย่างรายการถูกใช้เป็นช่องทางทางการตลาดเช่นเดียวกับโตเต็ด โดยทั่วไปภาพผู้สนับสนุนรายการจะปรากฏหลังจากภาพตัวอย่างเนื้อหารายการ เช่น เจาะเกมส์ (๕) เรื่องจริงผ่านจอ (๗) ซึ่งการซื้อภาพผู้สนับสนุนรายการมักจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อบ่งบอกรายละเอียดของผู้สนับสนุนรายการ

ลักษณะการลำดับภาพในตัวอย่างรายการมักเป็นการตัดภาพ มีบ้างที่เป็นการซ้อนภาพ กวาดภาพ แต่ไม่ปรากฏว่ามีกราฟจางซ้อนภาพในตัวอย่างรายการ

ตัวอักษรในตัวอย่างรายการ

นอกจากจะใช้ภาพจากเนื้อหารายการเพื่อบ่งบอกความเป็นตัวอย่างรายการแล้ว ปรากฏว่ามีการใช้ตัวอักษรเพื่อบ่งบอกความเป็นส่วนประกอบนี้ด้วย การใช้ตัวอักษรในตัวอย่างรายการไม่นั้นรูปแบบ ชนิดตัวอักษร และสีส้น เหมือนตัวอักษรรายการที่ต้องการความเป็นเอกลักษณ์สูง ตัวอักษรในตัวอย่างรายการทำหน้าที่บอกผู้ชมแต่เพียงว่า ภาพที่กำลังชมอยู่ในขณะนี้คือ ตัวอย่างเนื้อหาที่กำลังจะได้ชมต่อไป ตัวอักษรที่ใช้เพื่อบ่งบอกความเป็นตัวอย่างรายการ มักเป็นแบบหัวตัดในภาษาไทย และแบบ san serif ในภาษาอังกฤษ มีความสูงของตัวอักษรไม่มากไปกว่าตัวอักษรชื่อรายการ โดยทั่วไปคำที่ใช้ในตัวอย่างรายการมักเป็นคำที่สื่อถึง สิ่งที่จะได้ชมต่อไป ซึ่งเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น preview, highlight, tonight, tonight showing, คืนนี้, ไฮไลต์ เป็นต้น

HOUSE PARTY (๓)

มหัศจรรย์ไทยแลนด์ (๙) เฮฮาคาราโอเกะ (iTV)

มหาชนบันเทิง (๕)

ก่อนถึงจันทร์ (iTV)

ZTV (๕)

สัญญามหาชน (๗)

ฟ้ามี่ตา (๙)

ข่าวประจำวัน (๑๑)

บันเทิงมือเที่ยง (๕)

สายตรงบันเทิง (๕)

9 SOCIETY (๙)

นอกจากนี้ยังมีการใช้ชื่อหรือประเภทรายการเข้ามาประกอบในตัวอักษรเช่น “Headline News” ใน *ข่าวประจำวัน* (๑๑) หรือ “เมนูบันเทิง” ใน *บันเทิงมือเที่ยง* (๕) ใน *สายตรงบันเทิง* (๕) ใช้คำว่า “เสดไลน์สายตรงบันเทิง”

ใน *SWEET HOME* (iTV) มีการระบุถึงชื่อช่วงต่างๆ พร้อมทั้งภาพตัวอย่างในช่วงนั้นๆ ด้วยสลับกับภาพผู้ดำเนินรายการทั้งสองคน เพื่อความกระจ่างชัดเจนของผู้ชม เช่นเดียวกับ *9 SOCIETY* (๙) ตัวอักษรในตัวอย่างรายการมักปรากฏอยู่ก่อนแล้ว ไม่มีการเคลื่อนที่เข้าหรือออกแต่อย่างใด

การใช้เสียงในตัวอย่างรายการ

การใช้เสียงโทรทัศน์ในตัวอย่างรายการเป็นการให้ข้อมูลสำคัญ เพราะลำพังเพียงแค่ว่าภาพอาจไม่สามารถทำหน้าที่ในการเชิญชวนให้ชมรายการในฐานะตัวอย่างรายการได้ หน้าทีของเสียงตัวอย่างรายการในฐานะการให้ข้อมูลเกิดขึ้นด้วยการใช้คำพูดเป็นสำคัญ จะมีบ้างในรายการเพลงที่มีการใช้เพลงเพื่อให้ข้อมูลสำหรับบอกเนื้อหา ส่วนการใช้ดนตรีเพื่อเป็นตัวอย่างรายการนั้นปรากฏเพียงบางรายการ

คำพูด มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลของรายการเกิดขึ้นทั้งในรูปแบบรายการที่มีเนื้อหาแนวข่าวสารหรือสารคดี และจินตคดีหรือบันเทิง โดยคำพูดที่ใช้มีลักษณะเป็นบทพูดกับผู้ชมโดยตรง บทสนทนา และบทบรรยาย

บทพูดกับผู้ชมโดยตรง เป็นคำพูดของพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการ เช่นในรายการเกมและแข่งขันตอบปัญหาอย่าง *HOW MUCH* (๓) ผู้ดำเนินรายการคือ สุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล กล่าวสวัสดิ์ทักทายผู้ชมแล้วเล่าให้ฟังถึงเนื้อหาที่จะเป็นคำถามแต่ละข้อที่เกิดขึ้นในรายการ แล้วจึงนำเข้าสู่การแนะนำผู้เข้าแข่งขันต่อไป

“เรื่องแรกเราจะพาคุณผู้ชมไปลุ้นชิมอาหารอิตาเลียนที่อบในหม้อหินแกรนิต เขาว่าหายากมากเลยนะครับ ทั้งอาหารและหม้อหินแกรนิต หลังจากอ้อมอร่อยเสร็จแล้ว เราจะพาคุณผู้ชมไปพักที่รีสอร์ทในหุบเขาซึ่งเป็นที่ซ่อนของทะเลสาบทั้งสามแห่งในจังหวัดเลย แล้วจะพาคุณผู้ชมไปพบกับหินประดับก้อนหนึ่ง พิเศษตรงที่หินประดับก้อนนี้สูงเท่ากับหลังคาบ้าน เต๋เต๋ทั้งนั้นเลยนะครับ”

ในรายการสารคดี *SWEET HOME* (iTV) ดำเนินรายการโดยพิธีกรสองคนชายหญิง คือนวนันท์ บำรุงพฤกษ์ หรือนิป และฉัตรชัย เจริญชอุณหะ หรือซีเจ ก็ใช้วิธีการให้ข้อมูลด้วยการกล่าวกับผู้ชมโดยตรงถึงเนื้อหารายการ ขณะเดียวกันก็ใช้บทสนทนาพูดจาระหว่างผู้ดำเนินรายการด้วยกันในส่วนของตัวเองอย่างรายการ

(พิธีกรชาย) “วันนี้ในช่วง HOME IDEA คุณนิป ผมมีวิธีการทำคอมหลอดไฟ แปลก เก๋ และผมมีมาให้คุณด้วย”

(พิธีกรหญิง) “ส่วนช่วง HOME STYLE วันนี้ นิปจะพาไปชมบ้านที่แสนจะน่ารัก สไตล์โมเดิร์นรับรองว่าน่าอยู่มากๆ “

(พิธีกรชาย) “และอย่าลืมติดตามในช่วงของ KNOW YOUR HOME ถ้าเกิดปลั๊กไฟที่บ้านคุณหลวม เรามีวิธีแก้ให้คุณด้วย ง่ายมาก”

(พิธีกรหญิง) “อยากได้คอมไฟของนายซีเจแล้ว ไปติดตามชมกันเลยคะ”

สำหรับการใช้บทบรรยายเพื่อให้ข้อมูลในฐานะตัวอย่างรายการนั้น ปรากฏมากในรายการข่าวขนาดยาวของทุกสถานี เช่น *ข่าวสถานการณ์ประจำวัน* (๓) *ข่าวค่ำ* (๗) *ข่าวค่ำ* (๙) *ข่าวประจำวัน* (๑๑) *ข่าวค่ำ* (iTV)

ข่าวสถานการณ์ประจำวัน (๓)

“นายกรัฐมนตรีใช้เวลาลด.ทดลองใช้ net settlement ไปอีกระยะหนึ่งหากไม่ดีต้องแก้ไข... ขณะที่ปิดฉากกองทุนวายุภักดิ์สำหรับรายย่อยอดไม่กระตือรือร้นได้แค่หนึ่งหมื่นแปดพันล้าน... ๘๐ มหาเศรษฐีและคนดังระดับโลกทบทำควักเงินล้านประเดิมซื้อบัตร Thailand Elite รัฐบาลตั้งเป้าจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวไฮโซปีละหนึ่งแสนใบ...หัวหน้าพรรคไทยรักไทยลงมือคัดส.ส.ด้วยตนเอง ให้เวลาสามเดือนปรับปรุงตัวเอง หากไม่แก้ไขหมดสิทธิลงเลือกตั้ง... ขณะที่ครบรอบ ๒๙ ปีพรรคชาติไทย บรรหารประกาศเดินทางทางการเมืองต่อ ด้านสุวัจน์ร่วมอวยพรพร้อมฝากคำคม ‘จับมือไว้แล้วไปด้วยกัน’...สวนสัตว์เชียงใหม่พร้อมเปิดให้ประชาชนเข้าชมสองหมื่นพันวันพรุ่งนี้ตั้งแต่เก้าโมงเช้า ดูได้รอบละสิบนาที่...ชาวอังกฤษนับแสนเตรียมประท้วงใหญ่ประธานาธิบดีจอร์จดับเบิลยูบุช วางแผนโค่นหุ่นจำลองบุชให้เหมือนโค่นหุ่นจำลองซัดตัมในอิรัก”

บทบรรยายที่ใช้ในตัวอย่างรายการข่าว เป็นพาดหัวข่าวสำคัญที่จะออกอากาศในวันนั้น นอกจากนี้การใช้บทบรรยายที่เป็นพาดหัวข่าวยังเกิดขึ้นในรายการข่าวบันเทิง อย่างเช่น

สายตรงบันเทิง (๕)

“ต่อมรัชนีกรอุ้มลูกสาวน้องวีวี พร้อมเปิดใจเรื่องครอบครัว...ติดตามดูโชว์คอนเสิร์ตของคนดัง ในแวดวงไฮโซที่รายได้ให้การกุศล”

ในรายการสารคดีก็มีการใช้บทบรรยายที่เป็นพาดหัวข่าวเช่นกันใน *ฟ้ามีตา* (๙)

“ตำรวจหลายแหล่งแรงงานต่างด้าว...เตือนภัยผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ...กำลังใจคนดีเป็นความดี ของเด็กชายวัยสิบสามปีต่อสู้อสูร”

บทบรรยายที่ไม่ได้มีลักษณะพาดหัวข่าว แต่เป็นบทบรรยายทั่วไปที่ใช้เป็นตัวอย่าง รายการมักเป็นรายการบันเทิง เช่น *เฮฮาคาราโอเกะ* (iTV) มีเสียงบรรยายเพื่อที่จะบอกเล่าเนื้อหา แนะนำแขกรับเชิญในตอน พร้อมทั้งนำเข้าสู่พิธีกร

“สวัสดีครับ เฮฮาคาราโอเกะคืนปากอวยากร่องต้องที่นี่เลย สำหรับแขกรับเชิญที่คืนปากอวยากร่องเพลงกับเราในวันนี้ เป็นเจ้าของเหรียญทองแชมป์ขึ้นมา น้องปูไข่ พงษ์สิริ จี๊อคก็รูปหล่อขวัญใจสาว ๆ ที่กำลังก้าวเข้าสู่วงการบันเทิง ส่วนลีลาการร้องเพลงของเขาจะเป็นอย่างไรต้องติดตามชม แต่ตอนนี้เราพบกับคุณโอ ญาดา และคุณพีที่อ้วนกันก่อนดีกว่าครับ”

คดีเด็ด (๗) *ZTV* (๕) *กีฬาดีซิ่ง* 9 (๙) *บันเทิงมือเที่ยง* (๕) *มหัศจรรย์ไทยแลนด์* (๙) ก็ใช้บทบรรยายเพื่อเป็นตัวอย่างรายการเช่นกัน

ZTV (๕)

“แซดซอกแซกอาทิตย์นี้ พบกับนางเอกคนดังที่มาพร้อมกับเงาตามตัว...และคองหนังแนวไซไฟร่วมลุ้นระทึกไปกับ *The Core*...ช่วงสั้นๆจอบ พบกับความรักรักของสาวสายโรแมนติกคนนี้”

ต่างไปจาก *ก่อนถึงจันทร์* (iTV) เป็นเสียงจากเนื้อหารายการที่ถูกตัดต่อนำมาเป็นตัวอย่างรายการ โดยไม่มีเสียงพิธีกรหรือบทบรรยาย ซึ่งสามารถสร้างความน่าสนใจสำหรับผู้ชมได้ไม่แพ้กัน

นอกจากนี้การใช้คำพูดสำหรับตัวอย่างรายการเพื่อให้ข้อมูลสำคัญ คือเนื้อหารายการแล้วยังมีคำพูดที่เป็นการโฆษณาผู้สนับสนุนรายการอีกด้วย โดยมักจะใช้คำพูดว่า “สนับสนุนโดย...” เช่นใน *เจาะเกมส์* (๕) ภายหลังจากที่บทบรรยายแนะนำตัวอย่างรายการช่วงต่างๆ เรียบร้อยแล้ว ก็มีการใช้คำพูดโฆษณาผู้สนับสนุนรายการว่า

“...สนับสนุนโดยจีเอสเอ็ม ซีวิตเหนือระดับ”

เพลง นำมาใช้เพื่อให้ข้อมูลสำหรับตัวอย่างรายการใน *มหาชนบันเทิง* (๕) โดยเป็นเพลงจากมิวสิควิดีโอของศิลปินที่เป็นเนื้อหารายการในครั้งนั้น เช่นเดียวกับดนตรีที่นำมาใช้เป็นเสียงสำหรับตัวอย่างรายการ แต่ไม่ได้ทำหน้าที่ให้ข้อมูล เช่นใน 9 *SOCIETY* (๙) รายการใช้ดนตรีประกอบภาพตัวอย่างรายการของแต่ละช่วงโดยไม่มีเสียงจากเนื้อหาในช่วงนั้น

อินเตอร์ลูด

อินเตอร์ลูด หรือคีย์ซีน (keyscene) คือส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ ที่อยู่ระหว่างเนื้อหา รายการและโฆษณา ทำหน้าที่บอกผู้ชมว่า เนื้อหาที่เพิ่งชมผ่านไปนั้นคือเนื้อหารายการอะไร หรือ เนื้อหาที่กำลังจะได้รับชมนั้นเป็นรายการอะไร อินเตอร์ลูดปรากฏอยู่ในรายการทุกประเภท โดยเฉพาะรายการขนาดยาว เพราะรายการขนาดยาวจะมีโฆษณามากขึ้นระหว่างเนื้อหา รายการ ออกเป็นช่วงต่างๆ การมีอินเตอร์ลูดในรายการจึงเสมือนเป็นการย้ำถึงชื่อรายการอยู่ตลอดทั้ง เนื้อหารายการ แต่ก็มีรายการขนาดยาวส่วนใหญ่ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑ ของกรมประชาสัมพันธ์ที่ไม่มีอินเตอร์ลูดรายการ

การศึกษาครั้งนี้พิจารณาคุณลักษณะต่างๆ ของอินเตอร์ลูด ได้แก่

๑. รูปแบบการนำเสนออินเตอร์ลูด
๒. ตัวอักษรในอินเตอร์ลูด
๓. ลำดับการนำเสนอในอินเตอร์ลูด
๔. การใช้เสียงในอินเตอร์ลูด

รูปแบบการนำเสนออินเตอร์ลูด

ในการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนออินเตอร์ลูดได้ใช้ไต่เต็ลรายการมาเป็นกรอบในการ กำหนดรูปแบบการนำเสนออินเตอร์ลูด ปรากฏรูปแบบดังนี้

๑. การใช้ไต่เต็ลรายการในส่วนชื่อรายการเป็นอินเตอร์ลูด อินเตอร์ลูดรายการ โทรทัศน์ส่วนมากใช้ภาพจากไต่เต็ลรายการในส่วนการปรากฏของตัวอักษรชื่อรายการ มาทำเป็น อินเตอร์ลูดรายการ โดยที่ผู้ผลิตรายการมองว่าเป็นการตอกย้ำถึงชื่อรายการและคงความเป็น เอกภาพไว้

“โดยทั่วไปนำมาจากไต่เต็ลแล้วพลิก เปลี่ยนมุม หรือถ่ายที่สัดคือตัดออกมาจากไต่เต็ล”

(นิธิศ สิริวรมล, สัมภาษณ์, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๖)

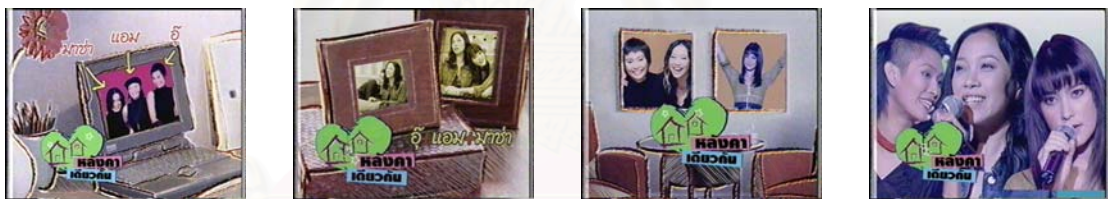
ตัวอย่างอินเตอร์ลูดรายการที่ใช้รูปแบบการนำเสนอนี้ เช่น 108 ภัยหญิง (๓) BANGKOK GOSSIP (๓) 7 วันทันข่าว (๕) แก้วจัน (๕) เกมพันหน้า (๗) ปลดหนี้ (๗) จอชน (๙) เมืองไทย รายวัน (๙) กุญแจสุขภาพ (๑๑) กรองสถานการณ์ (๑๑) ถอดรหัส (iTV) e-variety (iTV) เป็นต้น ฟ้ามี่ตา (๙) ใช้ภาพจากไต่เต็ลแต่เป็นภาพในส่วนที่เป็นแนวคิดของรายการโดยไม่มีชื่อรายการ

๒. การใช้ชื่อรายการหรือโลโก้รายการสร้างสรรค์อินเตอร์ลูด รายการที่ใช้โลโก้รายการเป็นรูปแบบการนำเสนอได้เด็ด มักรู้วิธีการเดียวกันนี้ในการสร้างสรรค์อินเตอร์ลูด โดยเป็นการนำเอาชื่อรายการหรือโลโก้รายการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับที่ปรากฏในไตเติ้ลมาเปลี่ยนภาพพื้นหลัง เช่น

เรียกน้ำย่อย (๓) ใช้ตัวอักษรชื่อรายการเช่นเดียวกับไตเติ้ลรายการ แต่เปลี่ยนภาพพื้นหลังเป็นสี่เหลี่ยมมีลาย 4 ต่อ 4 Sundae (๓) ซ่อนโลโก้ลงบนพื้นสีดำแทนที่จะเป็นภาพภายในห้องส่ง ขณะที่ ซิงร้อยซิงล้าน (๕) มัจฉาไทยแลนด์ (๕) 5 โมงโป้งโป้งซิ่ง (ITV) ใช้โลโก้รายการซ้อนลงบนเนื้อหาที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วงเพื่อเป็นอินเตอร์ลูดรายการ

มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบการจัดวางของภาพให้แตกต่าง แต่ชื่อรายการและโลโก้รายการยังคงไว้ซึ่งลักษณะเดียวกับไตเติ้ลรายการ เช่น ศุกร์สบาย (๓) มีการเปลี่ยนภาพพื้นหลังให้แตกต่างพร้อมทั้งการจัดวางเพื่อให้เหมาะสมกัน เทียวชิมริมทาง (๑๑) ใช้ภาพชื่อรายการในกรอบสี่เหลี่ยมวางตามตำแหน่งที่เหมาะสมบนภาพที่นำมาเป็นพื้นหลัง บอกทั้งชื่อรายการและเนื้อหาในช่วงที่กำลังจะได้ชม ใน หลั่งคาเดียวกัน (๓) ผู้ผลิตรายการใช้โลโก้รายการเพื่อบ่งบอกความเป็นรายการบนภาพพื้นหลังที่แตกต่างกันไปในอินเตอร์ลูดแต่ละช่วง

“อินเตอร์ลูดของแต่ละช่วงกำหนดให้เป็นไปในแนวเดียวกัน แล้วต้องเข้ากันได้กับภาพที่เขกรับเชิญให้มา ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบศิลป์มากกว่า และที่ไม่เหมือนกันในแต่ละช่วง เพราะเนื้อหาแต่ละช่วงไม่เหมือนกัน อย่างช่วงแรกเป็นภาพเด็กก็เป็นการพูดคุยกันในช่วงต้นของชีวิต และมีการไล่อายุขึ้นมาเรื่อยๆ”

(กิงเกด นิยมเสน, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖)

แดร์ริคคูล่าต็อกโชว์ (๗) แสดงให้เห็นถึงที่มาของโลโก้รายการ โดยที่แดร์ริคคูล่าต็อกบินเข้ามา ม่านสีแดงปิด แดร์ริคคูล่าต็อกตกใจอยู่บนม่าน มีไฟเวทีสาดส่องเข้ามากลายเป็นโลโก้รายการ

เช่นเดียวกับอินเตอร์ลูด ยุทธจักรนักจ๋า (๙) เป็นการเผยถึงที่มาของโลโก้รายการ โดยแสดงภาพบุคคลต่างๆ ที่ใช้เป็นเงื่อนไขในการเล่นเกมนิยาย ภาพเหล่านั้นประกอบกันขึ้นเป็นยอดมนุษย์ในกรอบ และเมื่อกล้องถอยออกมา รูปในกรอบนั้นกลายเป็นส่วนหนึ่งของโลโก้รายการ

รวมไปถึงอินเตอร์ลูดรายการละครอย่าง เล่ห์ลับสลับร่าง (๓) ไฟล้างไฟ (๓) ที่ใช้ภาพดารานิยายมาสร้างสรรค์ใหม่ ผสมกับชื่อละครเพื่อเพิ่มความน่าสนใจใคร่ติดตาม

“ส่วนภาพที่ใช้มักเป็นภาพพระเอก นางเอก อาจจะเป็นภาพคู่หรือเดี่ยว การทำอินเทอร์ลูด เหมือนกับการทำโปสเตอร์หนัง ซึ่งเป็นแบบประจำ”

(พงษ์ศิริ อินทรชัย, สัมภาษณ์, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๖)

๓. **การสร้างสรรคัลักษณะชื่อรายการใหม่** อินเทอร์ลูดบางรายการมีการใช้รูปแบบของ ตัวอักษรชื่อรายการแตกต่างไปจากที่ปรากฏในไตเติลรายการ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วอาจเป็นไปเพื่อ ความหลากหลายของรูปแบบตัวอักษร แต่ทั้งนี้อาจไม่สร้างความเป็นเอกภาพให้แก่รายการได้

รายการ *เกมเศรษฐี* (๓) ใช้ตัวอักษรที่แตกต่างกัน โดยที่ตัวอักษรชื่อรายการในไตเติลมี ความเป็นทางการตามแบบฉบับ ขณะที่ตัวอักษรชื่อรายการในอินเทอร์ลูดมีลักษณะความเป็นไทย อนุรักษ์นิยมมากกว่า และในอินเทอร์ลูดอีกช่วงก็มีความอ่านง่ายน้อยมากเพื่อสร้างข้อสงสัยแก่ ผู้ชม เช่นเดียวกับ *ศึกวันทรงชัยไอทีวี* (ITV) และ *ปล.รักเมืองไทย* (๙)

ไตเติล

อินเทอร์ลูด

ไตเติล

อินเทอร์ลูด

“การเลือกใช้ตัวอักษรชื่อรายการ ผมพยายามมองว่า *เกมเศรษฐี* น่าจะเป็นเหมือนเกม ไทยๆ ที่นี้พอใช้ตัวไทย ซึ่งเป็นตัวสวย แต่ว่าพอใช้ทางทีวีแล้วอ่านไม่ออก ที่นี้ก็เลยมาคิด ว่าจะทำให้เรียบง่าย จำง่าย ก็เลยใช้ตัวคัตไทย เหมือนเด็กคัตไทย ไม่จำเป็นต้องแต่งแต้ม มาก ส่วนกรอบที่ใส่ เป็นเพราะลอยมาก อักษรไทยไม่เหมือนภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่มีบนล่าง ตัวหนังไทยมีสระ วรรณยุกต์ ก็เลยตีกรอบเพื่อให้ดูแข็งแรง ตัวหนังสืออย่างเดียวกันดูเรียบง่ายก็จริง แต่จะจมหาย...ตัวอักษรในอินเทอร์ลูดคือพยายามให้เกิดความหลากหลายใน รายการ เพราะพอเป็นเกมที่ถามคำถาม ทำให้คิดว่ามันดูยาก ที่ทำให้เกิดความ หลากหลายก็เหมือนทำให้ดูว่ามียากมีง่าย มีหลากหลาย แปลกตา”

(สมชาย ตันติเจริญใจ, สัมภาษณ์, ๘ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ตัวอักษรชื่อรายการ *กีฬาลีลาศ* (๕) ในอินเทอร์ลูดแต่ละช่วงมีความแตกต่างกัน และยัง ต่างไปจากตัวอักษรชื่อรายการในไตเติลรายการอีกด้วย

ไตเติล

อินเทอร์ลูด

อินเทอร์ลูด

ความแตกต่างระหว่างสี่ตัวอักษรชื่อรายการ *มวยเด็ดช่อง 3* (๓) ให้พลังที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับสี่ตัวอักษรชื่อรายการที่แตกต่างของ *ดาวรุ่งเสียงทอง* (๓)

ความหลากหลายที่ไม่เกิดเอกภาพนี้ไม่ปรากฏใน *แฟนพันธุ์แท้* (๕) เพราะไต่เต้รายการมีความหลากหลายของการนำเสนอตัวอักษรชื่อรายการอยู่แล้ว ความแตกต่างของการนำเสนอชื่อรายการในอินเทอร์เน็ตจึงดูไม่แปลกแยกเท่าไรนัก ทว่ากลับสร้างความเป็นเอกภาพด้วยการให้นักดนตรีคาราบาวซึ่งเป็นเนื้อหาในตอน ทำท่ามือเป็นรูปเดียวกับโลโก้รายการ จึงทำให้ดูหลากหลายกลมกลืน และไม่แปลกแยก

“มีการทำตัวกลางไว้แต่ไม่เคยใช้ เพราะเรารู้สึกว่าแข่งอะไรก็ใช้อันนั้น มันเป็น gimmick อย่างแมคโดนัลด์ทำมือแฟนพันธุ์แท้ ทำให้เกี่ยวข้องกับรายการของเรา”

(พณิชย์ สดสี, สัมภาษณ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๔๖)

อินเทอร์เน็ตบางรายการทำหน้าที่บอกชื่อรายการ โดยที่ไต่เต้รายการไม่ได้ทำหน้าที่นั้น แต่ทั้งนี้ยังคงความเป็นเอกภาพของรายการไว้เช่นกัน เช่นใน *สุดสัคร* (๗) *คู่ขาปาตองโก* (๗)

๔. การใช้ชื่อช่วงเป็นอินเทอร์เน็ต ด้วยเหตุที่อินเทอร์เน็ตซึ่งทำหน้าที่บอกชื่อรายการให้กับผู้ชมทราบ อยู่หลังจากโฆษณาและก่อนหน้าเนื้อหารายการในแต่ละช่วง ผู้ผลิตรายการจึงใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นการแนะนำชื่อช่วงหรือชื่อตอน หรือเนื้อหาที่แตกต่างที่กำลังจะได้ชมไปด้วยกัน อินเทอร์เน็ตที่เป็นชื่อช่วงมีลักษณะการสร้างสรรค์ที่ไม่ต่างไปจากไต่เต้รายการ ไม่ว่าจะทั้งในด้านลักษณะของภาพ องค์ประกอบทางทัศนสาร ตัวอักษรชื่อรายการ ฯลฯ ฉะนั้นประเด็นที่พิจารณาอินเทอร์เน็ตตามรูปแบบการนำเสนอนี้คือ ความกลมกลืนและความแตกต่างจากไต่เต้รายการ

การใช้องค์ประกอบในภาพเพื่อสร้างความกลมกลืนให้กับทั้งไต่เต้รายการ และอินเทอร์เน็ต พบได้ใน *ที่นี่ประเทศไทย* (๕) ผู้ผลิตรายการเลือกใช้รูปแบบของกำไลวงกลม จั๋วทรงไทยบนตัวอักษร “ไ” การปรากฏของตัวอักษร แถบภาพพื้นหลังตัวอักษรที่มีลักษณะเดียวกันทั้งในไต่เต้

รายการและอินเตอร์ลูดบอกชื่อช่วงต่างๆ ของรายการ อันได้แก่ รอบเรื่องเมืองไทย, ประเทศไทยในอดีต, ประเทศไทยวันนี้, วิถีไทย ภูมิปัญญาไทย, คนดีของคนไทย, ภูมิใจไทยทำ, อินไซด์...ไทยแลนด์, ถามไปตอบมา

จะมีช่วงที่แตกต่างเพียงช่วงเดียวคือ เทียบทั่วไทย...ไปกับนายอำเภอ

“จริงๆ แล้ว จั่วต่างๆ ควรจะอยู่ในโลโก้ใหญ่ของรายการ มันไม่ควรจะปรากฏในคีย์ชื่อย่อยอีกแล้ว มันเยอะเกินไป ซึ่งคนดูก็จะชินตา แต่คีย์ชื่อย่อยของแต่ละวงต้องมี character ของตัวเองเหมือนกัน ซึ่งในตอนที่ทำก็มีการปรับแต่ปรับไม่ทัน แต่พอดูแล้วก็ไม่เสียหายอะไร”

(บุปผา เรืองช่วย, สัมภาษณ์, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๔๖)

เจาะสนาม (๗) ใช้รูปกลมที่ต่อเนื่องมาจากไตเติ้ลรายการยังอินเตอร์ลูดที่บอกชื่อช่วงต่างๆ ตั้งแต่ เจาะสนาม BEHIND THE MATCH, TOSHIBA PREMIERE LEAGUE INSIDER, นักสู้ผู้ยิ่งใหญ่, MOTOR SPORTS, REPORT เจาะสนาม, GOAL OF THE WEEK แต่ก็มีอินเตอร์ลูดที่ไม่เข้าพวก เช่น HONDA UPDATE, LIVE SPORTS ON UBC SPORTSWORLD, Super Match

“ในบางอินเตอร์ลูดมีการใช้บางส่วนหรือส่วนท้ายของไตเติ้ลเพื่อให้คนดูสามารถจำได้ แต่บางอันก็มีการ design ที่ให้สอดคล้องกับไตเติ้ล ซึ่งในแต่ละช่วงก็จะมีผู้สนับสนุนรายการก็ต้องมาดูว่าจะ design อย่างไรให้เข้ากัน ทั้งผลิตภัณฑ์และแนวของรายการ เพื่อสื่อถึงความมีเอกภาพของรายการ”

(ชนนทน์ ดนัยพิริยะ, สัมภาษณ์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๖)

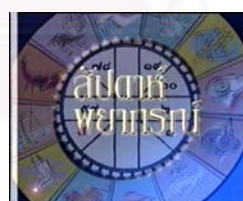

ลูกโลกสีน้ำเงินในไตเต้รายการ *โลก 360° (ITV)* ถูกนำมาใช้ในอินเทอร์เน็ตของรายการมีการเปลี่ยนองศาไปตามช่วงต่างๆ ตั้งแต่ 0 องศา, 90 องศา, 180 องศา, 270 องศา, 360 องศา โดยโลกยังคงเป็นใบเดิม รวมถึงลักษณะการเคลื่อนที่ของโลก

ความกลมกลืนกันนอกจากจะสังเกตได้จากการใช้รูปแบบที่คล้ายคลึงกันแล้ว การใช้ความทึบของสีที่สร้างความขัดแย้ง (contrast) อย่างชัดเจน เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่อินเทอร์เน็ตรายการ 9 SOCIETY (๙) ใช้บอกชื่อช่วง Dream Can Do, เอเวอร์เซ็นส์นี้ SCHOOL TRIP, Hi-light Society, Big Guest

ส่วนอินเทอร์เน็ตที่บอกชื่อช่วงที่มีความแตกต่างจากไตเต้รายการอย่างเห็นได้ชัด คือ อินเทอร์เน็ตรายการข่าวของสถานีช่องต่างๆ เช่น *ระเบียงข่าว (๓)* ไม่ว่าจะเป็นช่วง ข่าวกีฬา, ข่าวในพระราชสำนัก, สีสันบันเทิง ฯลฯ ล้วนมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด

ความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดในลักษณะนี้สร้างความหลากหลายให้กับรายการเป็นอย่างมาก แต่ถ้าหากไม่คุมให้อยู่ในอารมณ์เดียวกัน อาจทำให้รายการดังกล่าวกลายเป็นรายการที่ประกอบกันขึ้นจากหลายๆ รายการได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นหน้าที่ของอินเทอร์เน็ตสำหรับการบอกชื่อรายการคงไม่ปรากฏอย่างแน่นอน อย่างเช่นใน *เมืองไทยรายวัน (๙)* ประกอบขึ้นจากช่วง อรุณสวัสดิ์เมืองไทย, NEWS FOR FUN, สัปดาห์พยากรณ์, ตะลอนชายทุ่ง แต่ละช่วงมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อบอกชื่อช่วงที่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน ลักษณะตัวอักษรก็แตกต่างกัน อีกทั้งยังไม่มี การบอกว่าเป็นรายการอะไร ทำให้ความเป็นเอกภาพไม่เกิดขึ้นในรายการนี้

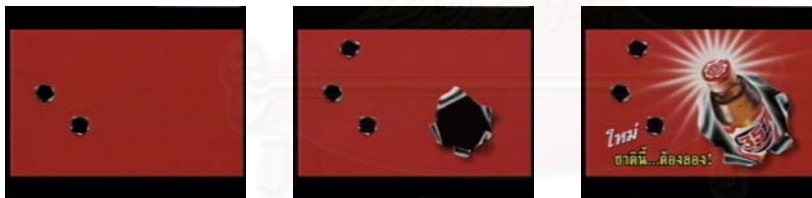

เหมือนในอินเทอร์เน็ตบอกชื่อช่วงต่างๆ ของรายการ *HOUSE PARTY (๓)* อันได้แก่ HOT SINGLE, dance arena, Trendy Service, Soft Zone, ROCK BOTTOM ซึ่งมีความแตกต่างจากไตเต้เป็นอย่างมาก ซึ่งถ้าไปปรากฏในรายการอื่นก็อาจบอกไม่ได้ว่าเป็นอินเทอร์เน็ตของรายการอะไร

ในการสร้างสรรค์อินเตอร์ลูดในรูปแบบใดก็ได้แล้วแต่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงความเป็นเอกภาพของทั้งรายการโดยเฉพาะสำหรับส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ ที่จะช่วยให้รายการมีความเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น อินเตอร์ลูดที่ใช้ภาพจากไตเติ้ลรายการสามารถคงเอกภาพของรายการได้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งรายการ แต่อินเตอร์ลูดที่สร้างสรรค์รูปแบบชื่อรายการขึ้นใหม่หรืออินเตอร์ลูดที่ใช้บอกชื่อช่วงรายการอาจพบความไม่กลมกลืนกันของทั้งรายการได้

๕. การใช้ภาพผู้สนับสนุนรายการ อินเตอร์ลูดที่มีรูปแบบการนำเสนอเช่นนี้ ไม่ได้ทำหน้าที่บอกชื่อรายการ หากแต่เป็นช่องทางทางการตลาดให้กับผู้สนับสนุนรายการ พบในบางรายการเท่านั้น เช่นใน *ศึกจ้าวมวยไทย (๓)* ที่เป็นภาพของผู้สนับสนุนรายการหลัก

ตัวอักษรในอินเตอร์ลูด

ตัวอักษรในอินเตอร์ลูด แบ่งได้ ๓ กลุ่มคือ ตัวอักษรชื่อรายการ ตัวอักษรชื่อช่วง และตัวอักษรประกอบอินเตอร์ลูด

ในการพิจารณาตัวอักษรชื่อรายการและตัวอักษรชื่อช่วงในอินเตอร์ลูดนั้นพบว่า มีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากตัวอักษรชื่อรายการในไตเติ้ลเท่าไรนัก ไม่ว่าจะเป็น ชนิดตัวอักษร ขนาดตัวอักษร ลักษณะตัวอักษร บุคลิกของตัวอักษร คุณสมบัติของตัวอักษร และการปรากฏของตัวอักษร

สำหรับตัวอักษรประกอบอินเตอร์ลูดเป็นตัวอักษรที่บ่งบอกความเป็นอินเตอร์ลูดโดยใช้ประกอบกับภาพอินเตอร์ลูดในลักษณะเดียวกับตัวอย่างรายการ ซึ่งมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่จะมีการใช้คำที่แตกต่างออกไป เช่น ช่วงต่อไป, ช่วงหน้า, อีกลักครู่, next brake, next break, next, coming up, highlight ช่วงต่อไป, next gag เป็นต้น

ข่าวประจำวัน (๑๑)

ข่าวค่ำ (iTV)

สัญญาณหาชน (๗)

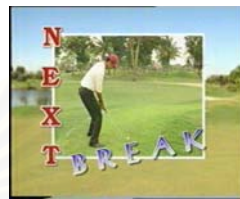
แฟนซีโดน (๕)

ทอล์คทะเล้น (iTV)

ก่อนถึงจันทร์ (iTV)

ไอทีวี Super Golf (iTV)

HOUSE PARTY (๓)

5432 SHOW (๕)

MUSICA (iTV)

ซูเปอร์แก๊ก (๗)

นอกจากตัวอักษรที่บ่งบอกความเป็นอินเตอร์ลุดแล้ว ยังมีการใช้ตัวอักษรเพื่อแจ้งข้อมูลหรือตั้งคำถาม โดยปรากฏอยู่ในอินเตอร์ลุดอีกด้วย เช่นใน *มหัศจรรย์ไทยแลนด์* (๙) มีการให้ข้อมูลการท่องเที่ยว และมีการตั้งคำถามเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมให้ติดตามชมในช่วงหน้า

การใช้ตัวอักษรประกอบอินเตอร์ลุดไม่มีการเน้นรูปแบบและสีสัน เช่นเดียวกับตัวอักษรในตัวอย่างรายการ ด้วยหวังเพียงแค่ให้ผู้ชมสามารถอ่านออกได้ในระยะเวลาอันจำกัด จึงนิยมใช้ตัวอักษรแบบหัวตัด หรือแบบ san serif ซึ่งอ่านง่ายและเลือกใช้สีที่สบายตา เกิดความประจักษ์ภาพสูงขณะที่ย่าน

ลำดับการนำเสนอในอินเตอร์ลุด

อินเตอร์ลุดมีหน้าที่สำคัญในการบอกชื่อรายการให้ผู้ชมทราบว่า เนื้อหารายการที่เพิ่งรับชม หรือกำลังจะได้ชมนั้นเป็นรายการอะไร ทว่าผู้ผลิตรายการบางรายการมีการใช้ประโยชน์จากอินเตอร์ลุดในหน้าที่ที่แตกต่างออกไป ก่อให้เกิดลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างต่างๆ ได้แก่

๑. ชื่อรายการ (- โฆษณา -) ชื่อรายการ / ชื่อช่วง

อินเตอร์ลุดตามลำดับการนำเสนอโครงสร้างนี้ ทำหน้าที่บอชื่อรายการเท่านั้น ทั้งก่อนที่จะตัดเข้าโฆษณาหรือหลังจากจบโฆษณาแล้ว บางรายการอาจใช้อินเตอร์ลุดเพื่อบอกชื่อช่วงที่กำลังจะได้ชมต่อไป เช่น *แดนสยาม* (๓) *ครบเครื่องเรื่องผู้หญิง* (๗) *ระเบิดเถิดเทิง* (๕) *SHOW ชิง CHAMP* (iTV) *เพลงเงินล้าน* (๑๑)

๒. ภาพช่วงต่อไป – ชื่อรายการ (- โฆษณา -) ชื่อรายการ / ชื่อช่วง

ลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างนี้มุ่งหวังให้ผู้ชมต้องการติดตามชมรายการในช่วงต่อไป จึงไม่เพียงแต่บอกชื่อรายการเท่านั้น แต่ยังเสนอภาพของเนื้อหาในช่วงต่อไป พร้อมทั้งปรากฏตัวอักษรประกอบอินเตอร์ลูดกำกับอีกด้วย เช่น *ซูเปอร์แก๊ก (๗) 5432 SHOW (&) HOUSE PARTY (๓) MUSICA (iTV) ข้าวคำ (iTV)*

๓. ผู้สนับสนุนรายการ (- ภาพช่วงต่อไป) – ชื่อรายการ (- โฆษณา -) ชื่อรายการ / ชื่อช่วง – ผู้สนับสนุนรายการ (- ชื่อช่วง)

อินเตอร์ลูดตามลำดับการนำเสนอโครงสร้างนี้ เพิ่มหน้าที่ของอินเตอร์ลูดขึ้นมาอีกประการหนึ่งคือ การทำให้เป็นช่องทางทางการตลาด ซึ่งถือเป็นลำดับการนำเสนอของอินเตอร์ลูดที่พบมากที่สุด ลำดับที่ปรากฏตามโครงสร้างนี้สามารถสลับตำแหน่งได้ตามความต้องการของผู้ผลิตรายการ เช่น *ทอล์คทะเล้น (iTV) ก่อนถึงจันทร์ (iTV) สัญญามหาชน (๗) แฟนซีโดน (๕)*

๔. ผู้สนับสนุนรายการ (- ภาพช่วงต่อไป) – ชื่อรายการ – เกร็ด (- โฆษณา -) เกร็ด - ชื่อรายการ / ชื่อช่วง – ผู้สนับสนุนรายการ (- ชื่อช่วง)

อินเตอร์ลูดตามลำดับการนำเสนอโครงสร้างนี้ใช้วิธีการนำเสนอเกร็ดข้อมูลหรือการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความสนใจติดตามรายการในช่วงต่อไป โดยเป็นการตั้งคำถามก่อนที่จะตัดเข้าโฆษณา ซึ่งมักเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายการ และเฉลยคำตอบหลังจากจบโฆษณาก่อนที่จะตัดเข้าสู่ชื่อรายการและเนื้อหารายการต่อไป อินเตอร์ลูดโครงสร้างนี้ไม่ค่อยพบเท่าไรนัก เช่น *วัดซีนใจ (iTV) มหัศจรรย์ไทยแลนด์ (๙) (ดูตัวอย่างอินเตอร์ลูดในภาคผนวก)*

การใช้เสียงในอินเตอร์ลูด

อินเตอร์ลูดมีหน้าที่สำคัญ คือ การตอกย้ำชื่อรายการให้เป็นที่จดจำแก่ผู้ชมระหว่างช่วงเวลาที่กำลังออกอากาศ และเป็นช่องทางทางการตลาดให้แก่ผู้สนับสนุนรายการ ซึ่งในหน้าที่สำคัญของอินเตอร์ลูดนี้เอง ผู้ผลิตรายการได้ใช้เสียงเพื่อช่วยทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ด้วย เสียงที่ใช้ในอินเตอร์ลูดจึงทำหน้าที่ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ทั้งข้อมูลในส่วนของชื่อรายการและผู้สนับสนุนรายการ ประเภทของเสียงที่ใช้ในอินเตอร์ลูดที่พบในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย การใช้ดนตรี การใช้คำพูด และการใช้เพลง

ดนตรี เป็นประเภทของเสียงที่พบมากที่สุดที่ใช้ในอินเตอร์ลูด ส่วนใหญ่มีการใช้ท่วงทำนองเดียวกับไตเติ้ลรายการ แม้บางรายการจะมีการใช้เพลงในไตเติ้ลรายการ แต่ก็มีการทำนองดนตรีมาใช้เช่นกัน กล่าวคือ เมื่อไตเติ้ลรายการใช้เพลงหรือดนตรีเพื่อตอกย้ำความเป็นรายการแล้ว ผู้ผลิตรายการก็เลือกใช้นดนตรีในท่วงทำนองเดียวกันนี้ในการสร้างความระลึกได้แก่ผู้ชมรายการสำหรับความเป็นชื่อรายการนั้นๆ และเมื่อมีการใช้ร่วมกันกับภาพที่เป็นตัวอักษรชื่อ

รายการ ยิ่งสร้างความสำเร็จได้มากขึ้น และคงความเป็นเอกภาพของรายการไว้อีกด้วย เช่น *เกษตร
ลูกทุ่ง 360°* (iTV) *วัดชื่นใจ* (iTV) *7 วันทันข่าว* (๕) *บ่ายนี้มีคำตอบ* (๙) *ระเบียบข่าว* (๓) *เพลงเงิน
ล้าน* (๑๑) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า อินเทอร์เน็ตมีหน้าที่สำคัญคือ ย้ำเตือนผู้ชมให้จดจำได้ถึงชื่อ
รายการ ทว่ากลับใช้เสียงดนตรีในการตอกย้ำหน้าที่ดังกล่าวมากกว่าการใช้คำพูด เพราะดนตรี
สามารถสะท้อนอารมณ์ของรายการได้อย่างชัดเจน

“เพลงไตเติ้ลเป็นเพลงที่ทำเอง แต่อินเทอร์เน็ตบางช่วงอาจจะเอาดนตรีสำเร็จรูปที่มีอยู่แล้ว
แต่ก็มุ่งเน้นดนตรีที่มี beat ที่เร็ว เพราะสื่อถึงความกระฉับกระเฉง และมีจังหวะที่ชัดเจน
แนวดนตรีที่ใช้มักเป็นแนวร็อค ที่จะสื่อถึงพลังที่ค่อนข้างรุนแรงได้ชัดเจนกว่า มักจะเข้ากัน
ได้ดีกับกีฬา”

(ชนนทนต์ ดนัยพิริยะ, สัมภาษณ์, ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๖)

คำพูด เป็นประเภทของเสียงที่พบรองลงมา คำพูดที่ใช้มากในอินเทอร์เน็ตคือ คำบรรยาย
โฆษณาผู้สนับสนุนรายการ คำพูดในลักษณะนี้ปรากฏอยู่ก่อนที่จะตัดเข้าสู่ภาพชื่อรายการ หรือ
หลังจากที่ตัดเข้ามาจากโฆษณาแล้ว มักคุ้นเคยกันในประโยคที่ว่า “...สนับสนุนโดย...” “...ร่วม
นำเสนอโดย...” หลังจากเอ่ยชื่อผู้สนับสนุนรายการแล้ว ก็จะทำให้รายละเอียดของสินค้าผู้สนับสนุน
รายการ หรือเป็นการเอ่ยคำขวัญโฆษณาของผู้สนับสนุนรายการนั้นๆ เช่น *สวรรค์ไอซ์เด๊าะ* (๓)

“ช่วงนี้สนับสนุนโดย ยูสตาตาร์ เครื่องสำอางชายตรงระดับซูเปอร์สตาร์ สนใจสมัครสมาชิกโทร
๐-๒๖๖๕-๙๙๑๑”

มีการสร้างสรรค์คำพูดสำหรับผู้สนับสนุนรายการ เพื่อให้ดูมีส่วนร่วมกับการออกอย่าง
กลมกลืนมากขึ้น เช่น *สมาคมชมดาว* (๓) “(ผู้สนับสนุนรายการและรายละเอียด)...ร่วมชมดาว”
แจ้งความ (iTV) “ร่วมแจ้งความโดย...(ผู้สนับสนุนรายการและรายละเอียด)” *แกะรอยอาถรรพณ์*
(iTV) “สนับสนุนต้นตออาถรรพณ์โดย...(ผู้สนับสนุนรายการและรายละเอียด)”

ในรายการที่มีการแบ่งช่วงและตั้งชื่อช่วงต่างๆ ก็จะมีการเอ่ยชื่อช่วง แล้วจึงกล่าวชื่อ
ผู้สนับสนุนรายการพร้อมรายละเอียด เช่น *ฟ้ามีตา* (๙) “ช่วงใครดีใครชั่ว คนไม่รู้แต่ฟ้ารู้ สนับสนุน
โดย...(ผู้สนับสนุนรายการและรายละเอียด)” *TWILIGHT SHOW* (๓) “โชว์ออฟเสนอโดย...
(ผู้สนับสนุนรายการและรายละเอียด)” *สน.ไอทีวี* (iTV) “ช่วงเดือดร้อนแจ้งสน.สนับสนุนโดย...
(ผู้สนับสนุนรายการและรายละเอียด)” *โลก 360°* (iTV) “๐ องศาโลกสนับสนุนโดย...(ผู้สนับสนุน
รายการและรายละเอียด)” นอกจากนี้มีการใช้ชื่อผู้สนับสนุนรายการและรายละเอียดเป็นชื่อช่วง
เช่น *เวทีไท* (๙) “แบ่งน่ารักและรายการเวทีไทเสนอช่วงน่ารักแจ่มยิ่งใหญ่มากเพื่อคนไทยทั่วประเทศ”

คำพูดที่เป็นคำบรรยายในอีกลักษณะหนึ่งคือ คำบรรยายเนื้อหาของช่วงต่อไป โดยเสียงผู้
ดำเนินรายการหรือเสียงบรรยายในรายการ พร้อมด้วยภาพและเสียงตัวอย่างในรายการประกอบ
เช่น *ZTV* (๕)

(เสียงบรรยาย) “ช่วงหน้าพลาดไม่ได้กับเส้นทางความรักของสาวคนนี้”

(เสียงแขกรับเชิญ) “เขาก็บอกว่าเห็นแม่นั่งกับพ่อเขา เขาก็ยิ้มๆ มองเรา เขาคิดว่าเราเป็นผู้หญิงที่เขาต้องแต่งงานด้วย”

(เสียงบรรยาย) “ราโมนา ซาโลนารี”

ขณะเดียวกันบางรายการมีคำบรรยายผู้สนับสนุนรายการประกอบด้วย เช่น *แฟนซีโดน (๕)*

(เสียงบรรยาย) “ลูกจันทร์จะทำอย่างไร เมื่อโดนเปิดเผยว่าเป็นแฟนตัวจริงของหนุ่มใจ Silly Fool”

(เสียงผู้ร่วมรายการ) “ถ้ายังไง ถ้าอยากจะรู้จักก็มานอกรอบกันได้”

(เสียงบรรยาย) “ช่วงสนับสนุนเงินรางวัลกับ ชิตร้า ชาวเสียจนอยากได้”

มีการใช้คำพูดที่เป็นการพูดกับผู้ชมโดยตรงในการกล่าวชื่อรายการ *แฟนพันธุ์แท้ (๕)* ซึ่งเป็นตอนที่นำเสนอเกี่ยวกับวงดนตรีคาราบาว ในอินเตอร์ลูดมีการใช้ดนตรีคาราบาวประกอบนักดนตรีวงคาราบาวทำมือเป็นรูปสัญลักษณ์ของรายการ พร้อมบอกว่า “แฟนพันธุ์แท้หรือเปล่า”

เพลงที่ใช้ในอินเตอร์ลูดโดยส่วนใหญ่ เป็นเพลงที่ใช้ในไตเติ้ลรายการ และมักเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องสั้นๆ เพียงแค่ชื่อรายการเท่านั้น เช่น *TWILIGHT SHOW (๓)* *ปล.รักเมืองไทย (๙)* *5 โมง โป่งโป่งซิ่ง (iTV)* มีการใช้เพลงที่เป็นเพลงเดียวกับไตเติ้ล แต่ตัดเฉพาะเนื้อร้องที่สะท้อนถึงแนวคิดรายการ หรือมีชื่อรายการประกอบ เช่น *ยุทธจักรนักรบ (๙)* “(ร้อง) ยังจำได้ไหม ยุทธจักรนักรบ (พูด) ช่วง...สนับสนุนโดย...(ผู้สนับสนุนรายการและรายละเอียด)” *แก๊จน (๕)* “ต้องเล่นเกม เล่นเกมแก๊จน” *ระเบิดเถิดเทิง (๕)* “..ก็ต้องระเบิด” หรือหากเป็นเพลงยาวก็จะต้องเป็นเพลงที่ติดหูง่ายแก่การจดจำและระลึกได้

“อินเตอร์ลูดก็จะมาจากละครชื่อนั้นๆ โดยหวังจะให้คนดูจำได้ว่าละครเรื่องนั้นกำลังแสดง แล้วอีกอย่างก็คือการ break ว่าจะโฆษณาแล้ว ซึ่งจะนำเสนอในรูปแบบต่างๆ กัน โดยมากขึ้นอยู่กับเพลงโดยใช้ท่อน hook จากเพลง เพื่อให้คนดูจำได้...เพลงที่มีเนื้อร้องเพราะเนื้อสามารถบอกถึงเนื้อหาของละคร ทำให้คนร้องตามได้ แล้วทำให้คนดูจำได้ ชนิดจำขึ้นใจ ซึ่งถือเป็นจุดขายของเรื่องอย่างหนึ่ง แล้วเพลงตรงอินเตอร์ลูดสำคัญมาก เพราะจะต้องบอกให้คนรีบมาดู”

(พงษ์ศิริ อินทรชัย, สัมภาษณ์, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๖)

อินเตอร์ลูดรายการบางรายการใช้เพลงที่เป็นเนื้อหารายการเป็นอินเตอร์ลูด ซึ่งเป็นการบอกให้ผู้ชมทราบว่า ในช่วงต่อไปจะนำเสนอเพลงอะไร หรือในขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมการตลาดของเพลงด้วย เช่นใน *ชมรมชมทุ่ง (iTV)* *บันเทิงมือเพียง (๕)*

สำหรับเสียงประกอบ มีการใช้น้อยมาก เช่นใน *ศ คนรักภ (๕)* ใช้เสียงการเร่งเครื่องยนต์ตามด้วยชื่อชั้วรายการและผู้สนับสนุนรายการ ซึ่งการใช้เสียงในลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏในอินเตอร์ลูดตามที่กล่าวมาสามารถผสมผสานกันได้มากกว่าหนึ่งลักษณะ

ทำयरายการ

ทำयरายการ เป็นส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่ลำดับท้ายสุดของรายการ มีหน้าที่สำคัญคือการขอบคุณผู้มีส่วนในการผลิตรายการทุกหน่วย ซึ่งลักษณะของการขอบคุณปรากฏเป็น ๓ ลักษณะ คือ

- ๑) การขอบคุณผู้สนับสนุนรายการด้วยการช้อนโลโก้ของผู้สนับสนุนรายการ
- ๒) การขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนในลักษณะอื่นๆ มักจะมีคำ “ขอบคุณ” ปรากฏ และตามด้วยชื่อบุคคลหรือองค์กรที่ให้การสนับสนุน
- ๓) การขอบคุณผู้ผลิตรายการในตำแหน่งต่างๆ ด้วยการแสดงชื่อบุคคลทำหน้าที่ต่างๆ

แม้หน้าที่สำคัญของการทำयरายการซึ่งคือการขอบคุณ จะสามารถกระทำได้แต่เพียงช้อนโลโก้ผู้สนับสนุนรายการ หรือการช้อนตัวหนังสือผู้ให้การสนับสนุนตลอดจนรายชื่อตำแหน่งหน้าที่ของผู้ผลิตรายการ ซึ่งเหล่านี้อาจไม่เป็นที่สนใจแก่ผู้ชมรายการ ทางผู้ผลิตรายการจึงได้พยายามที่จะนำเสนอคำขอบคุณ ในลักษณะต่างๆ นี้ไปพร้อมกับภาพที่นำมาใช้ในทำयरายการ

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้พิจารณาลักษณะต่างๆ ของทำयरายการ ประกอบด้วย

๑. รูปแบบการนำเสนอทำयरายการ
๒. ลักษณะของภาพทำयरายการ
๓. ลำดับการนำเสนอในทำयरายการ
๔. การใช้เสียงในทำयरายการ

รูปแบบการนำเสนอทำयरายการ

ในการนำเสนอทำयरายการ ปรากฏรูปแบบที่พบในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

๑. การเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหารายการ หรือ การตัดภาพเข้ามาหลังจากเนื้อหา รายการ เป็นรูปแบบการนำเสนอทำयरายการที่เป็นปกติและใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด ผู้ชมรายการโทรทัศน์จะรับรู้ว่าการทำयरายการได้ปรากฏแล้วเมื่อมีการช้อนตัวหนังสือขอขอบคุณลักษณะต่างๆ ตลอดจนโลโก้ต่างๆ ทั้งของผู้สนับสนุนรายการ หรือโลโก้บริษัทผู้ผลิต เช่น แก้วจน (๕) คีค อัศวินดำ (๙) เพลงทะเลจ๊อ (๗) สายตรง อปต.(๓)

แก้วจน (๕)

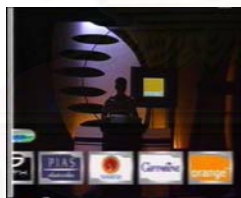

สายตรง อปต.(๓)

๒. การสร้างความปลอดภัยและแสง ทำรายการบางรายการเมื่อเข้าสู่ช่วงภาพทำรายการแล้ว ภาพดังกล่าวมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงไปในทางสีและแสง การทำให้สีมีความแตกต่างมักปรากฏในรายการบันทึกเทป ด้วยการย่อมสีภาพ แล้วจึงซ่อนตัวหนังสือขอบคุณ เช่นใน *ข่าว 17.00 น.*(๙) *คู่ขาปาตองโก* (๗) *บันทึกความงาม* (iTV) *ทอล์คทะเล้น* (iTV) *5 โมงโป๊งโป๊งซิ่ง* (iTV) หรือการทำให้แสงมีความแตกต่างด้วยการหรี่ไฟในห้องส่งให้มีดลง แล้วจึงซ่อนตัวหนังสือขอบคุณ เช่นรายการข่าวของสถานีต่างๆ หรือ *SPORT FAN* (๗)

คู่ขาปาตองโก (๗)

SPORT FAN (๗)

๓. การลดขนาดของภาพให้เล็กกว่าปกติ เป็นรูปแบบการนำเสนอภาพที่พบเห็นได้บ่อยอีกวิธีหนึ่ง คือ การปรับลดขนาดของภาพให้เล็กกว่าปกติ จนเหลือพื้นที่ว่างพอสำหรับการซ่อนตัวหนังสือขอบคุณ ซึ่งพื้นที่ว่างดังกล่าวนี้มักเป็นพื้นสีดำ แต่ก็มีพื้นสีต่างๆ บ้างในบางทำรายการ การปรับขนาดของภาพมีหลายรูปแบบ เช่น การหดภาพไปทางซ้าย จะเหลือพื้นที่ทางขวาสำหรับซ่อนคำขอบคุณ เช่นใน *GA ME SHOW* (๙) *FUNNY GOLF FUNNY GAME* (iTV) *ปลดหนี้* (๗) ฯลฯ การหดภาพไปทางขวา เหลือพื้นที่ทางซ้ายสำหรับคำขอบคุณ เช่นใน *แดนสยาม* (๓) *เกษตรลูกทุ่ง 360°* (iTV) *จับกระแสดังโลก* (iTV) ฯลฯ การหดภาพไปด้านบน จะเหลือพื้นที่ด้านล่างสำหรับซ่อนคำขอบคุณ เช่น *สาระแนโชว์เด๊ะ* (๓) *สุดสาคร* (๗) การทำเป็นภาพ wide screen คือ ภาพที่มีลักษณะยาว มีแถบสีดำอยู่ที่ขอบด้านบนและล่าง การซ่อนคำขอบคุณจะปรากฏยังภาพเลย เช่น *องศา 9* (๙) *จอชน* (๙) *MUSICA* (iTV) *แฟนพันธุ์แท้* (๗) และการปรับภาพในแนวเฉียง เป็นการทำ

ให้ภาพดูลึกเข้าไปในจอภาพ สร้างมิติที่สามให้กับภาพโทรทัศน์ เช่น *เฮฮาลูกทุ่ง* (๓)(๕) *มหัศจรรย์ไทยแลนด์* (๙) *ประทีปปริทรรศน์* (๑๑)

ปลดหนี้ (๗)

แดนสยาม (๓)

ประทีปปริทรรศน์(๑๑)

สุดสาคร (๗)

รูปแบบการนำเสนอภาพในท้ายรายการที่กล่าวมาสามารถผสมผสานขึ้นจากหลายวิธีในท้ายรายการเดียวกันได้ เช่น *ศ คนรักรถ* (๕) ใช้ภาพย้อมสีน้ำเงินและหดไปทางด้านซ้าย เหลือพื้นที่ด้านขวาสำหรับการช้อนคำขอบคุณ ใน *ITV TALK Variety* (iTV) ใช้ภาพย้อมสีขาวดำและหดไปทางด้านซ้าย เป็นต้น

ลักษณะของภาพท้ายรายการ

ภาพที่ใช้ในท้ายรายการไม่ได้มีการสร้างสรรค์อย่างซับซ้อนเฉกเช่นภาพในไตเติ้ลรายการ มักเป็นภาพที่บอกเนื้อหาเรื่องราวโดยตรงตามที่ผู้ผลิตรายการต้องการจะบอกแก่ผู้ชมมากกว่า และด้วยความที่ไม่ต้องการดึงความสนใจของผู้ชมให้ติดตามชมตลอดเหมือนไตเติ้ลรายการ ลักษณะภาพจึงไม่เน้นองค์ประกอบทางทัศนสาร ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับภาพ ทำให้ความโดดเด่นของภาพตกอยู่แต่เนื้อหาที่ปรากฏมากกว่า ภาพที่ใช้ในท้ายรายการจึงมีลักษณะดังนี้

ภาพในรายการ

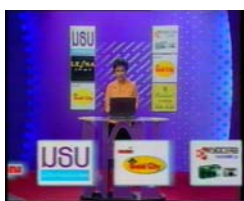
ท้ายรายการส่วนใหญ่ใช้ภาพจากเนื้อหาในรายการ โดยเฉพาะรายการที่มีการบันทึกเทปในสตูดิโอ เช่น รายการข่าว รายการพุดคุย รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา เพราะเวลาของรายการโทรทัศน์ที่มีอยู่อย่างจำกัดประกอบกับเนื้อหารายการมีความน่าสนใจใคร่ติดตามอย่างมาก ผู้ผลิตรายการจึงต้องการใช้เวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดในการนำเสนอภาพในช่วงท้ายของเนื้อหารายการเป็นภาพสำหรับท้ายรายการ แล้วใช้การช้อนโลโก้หรือตัวหนังสือเพื่อขอบคุณแทน

“สีเขียวที่ใช้เพราะต้องการพื้นที่ที่เรียบ ไม่โดดเด่น มากลบฉากรายการ และ sponsor ส่วนที่ย่อเป็นกรอบสี่เหลี่ยม เพราะรายการกำลังจะหมดเวลา มันเลยต้องมีพิธีกรพูดจบขึ้นในกรอบนี้ เราอยากให้ผู้ชมรายการก่อนแล้วมี end title ซึ่งในความเป็นจริงเวลานั้นไม่พอ frame มันเลยต้องถูกบีบเพื่อรับใช้หน้าที่สองอันนี้คือ การช้อนชื่อและเหลือพื้นที่ให้พิธีกรพูดจบ แล้วในตอนที่ไหนที่มี VTR ก็จะสามารถมาเล่นในกรอบนี้ ตัวหนังสือจะอยู่ที่พื้นเขียวเพื่อให้เห็นภาพชัด”

(วีรณา โอฬารักษ์ธรรม, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ตัวอย่างทำรายการที่ใช้ภาพในรายการเป็นทำรายการ เช่น *คิดคมเศรษฐกิจ* (iTV) *ทิพวาทิต* (๑๑) *HOW MUCH* (๓) *บันเทิงมือเที่ยง* (๕) *เยาวชนคนเก่ง* (๗)

ภาพในทำรายการอีกลักษณะหนึ่ง คือ ภาพของพิธีกรที่หลุดบทบาท เป็นอากัปกริยาของพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการที่หยอกล้อกันเองในขณะที่บันทึกรายการ หรือภาพผู้ดำเนินรายการที่ล้อเล่นกับกล้อง โดยที่ภาพเหล่านี้ไม่ได้ออกอากาศในส่วนเนื้อหาของรายการ เช่น *สาระแนโชว์โต๊ะ* (๓) และ *i-dna* (iTV)

เยาวชนคนเก่ง (๗)

i-dna (iTV)

แฟนพันธุ์แท้ (๕)

เพื่อนคู่คิด (๑๑)

ทำรายการบางรายการใช้ภาพในรายการที่ไม่ใช่ภาพครั้งที่เพิ่งออกอากาศ แต่เป็นภาพในตอนต่อไป เพราะต้องการเชิญชวนและบอกข้อมูลให้ผู้ชมเกิดความสนใจติดตามรายการในตอนต่อไป เช่น *มหัศจรรย์ไทยแลนด์* (๙) *เพื่อนคู่คิด* (๑๑) *เพื่อนหญิงพลังหญิง* (๓) *แฟนพันธุ์แท้* (๕) ทำรายการที่ใช้ภาพตอนต่อไป มักซ่อนตัวหนังสือบอกผู้ชมด้วยว่าเป็นตัวอย่างรายการตอนต่อไป

“ทำรายการเป็นเกมโชว์ที่ดูแล้วไม่จบ ต้องบอกสักนิดนึงว่าตอนหน้าจะเป็นอะไร ทำให้คนดูรู้สึก เอ้อ คนดูแฟนพันธุ์แท้เป็นคนที่มีความรู้ หรือพวกที่เป็นมนุษย์จริงจังทั้งหลาย พวกนี้เขาอยากได้ information อาทิษฐ์หน้าเขามีอะไรเขาอยากดู มีวิธีการเลือกคำให้ ๑๕ วินาทีสุดท้ายของรายการให้มีค่า เขาได้ information ที่ดีจะทำให้เขาอยากติดตาม”

(พาดิษฐ์ สดสี, สัมภาษณ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๔๖)

ภาพสร้างขึ้นใหม่

ทำรายการที่ใช้ภาพที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่เพื่อเป็นทำรายการโดยเฉพาะ มักมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของรายการ ไม่ค่อยปรากฏภาพในลักษณะนี้เท่าไรนัก เช่น *อันเนื่องมาจากพระราชดำริ* (iTV) ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ใช้พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในกรอบสี่เหลี่ยม พื้นหลังเป็นท้องฟ้า พื้นที่ย่างด้านล่างสำหรับซ่อนตัวหนังสือสะท้อนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

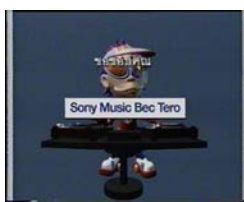
HOUSE PARTY (๓) ใช้ตัวการ์ตูนตัวเดียวกับที่ปรากฏในไตเติ้ลยืนอยู่บนแท่นตามลำพัง เป็นพื้นสำหรับซ่อนตัวหนังสือ

ทำรายการที่สร้างสรรค์ภาพขึ้นใหม่เพื่อแนะนำตัวละคร และเพื่อใช้เป็นภาพประกอบการซ่อนตัวหนังสือตำแหน่งหน้าที่ผู้ผลิตรายการ ทำให้ทำรายการ *ห้าร้านบานหทัย* (๕) มีความน่าสนใจมากขึ้น

รายการมวยอย่าง *ศึกมวยไทยลุมพินีเกริกไกร (๕) ศึกอัศวินดำ (๙)* ใช้ภาพการชกมวย โดยทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในเนื้อหารายการมาทำเป็นภาพสำหรับทำรายการ

ความเกี่ยวเนื่องของภาพในทำรายการกับภาพเนื้อหารายการ เกิดขึ้นจากการนำภาพบุคคลในรายการมาสร้างสรรค์เป็นภาพทำรายการ พร้อมให้ข้อคิดที่น่าสนใจและปรากฏชื่อกำกับใน *ศุกร์สบาย (๓)*

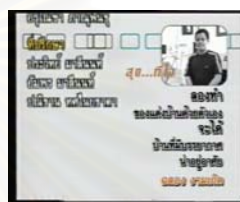
ขณะที่ทำรายการ *ระเบียงข่าว (๓)* สร้างสรรค์ภาพขึ้นใหม่โดยทำเป็นรูปเด็กชายชาวเขามีสินค้าทางวัฒนธรรมอยู่รอบตัว เป็นการใช้ภาพที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายการเลย

HOUSE PARTY (๓)

ห้าร้านบานหทัย (๕)

ศุกร์สบาย (๓)

ระเบียงข่าว (๓)

ภาพสร้างขึ้นใหม่ในอีกลักษณะหนึ่งคือ ภาพเบื้องหลังการทำงานของรายการ ซึ่งไม่ได้มีการออกอากาศในส่วนเนื้อหารายการ เช่นใน *สุดสัคร (๗)*

ภาพจากไตเติ้ลรายการหรืออินเตอร์ลูด

ทำรายการบางรายการจะนำเอาภาพบางส่วนในไตเติ้ลรายการหรืออินเตอร์ลูด โดยนำมาบางส่วนหรือทั้งหมด เพื่อให้เป็นภาพสำหรับทำรายการ โดยอาจจะนำมาดัดแปลงเพิ่มเติมบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความกลมกลืนกับส่วนประกอบรายการทั้งหมด ทว่าหากใช้ภาพเดียวกันทั้งหมดทั้งไตเติ้ลรายการ อินเตอร์ลูด และทำรายการ อาจทำให้ผู้ชมสับสนได้ว่า รายการเริ่มตอนไหนและจบเมื่อไร ทำรายการที่ใช้ภาพจากไตเติ้ลมักเป็นทำรายการของรายการขนาดสั้น เช่น *ข่าวต้นชั่วโมง (๙) ข่าวเด่นเย็นนี้ (๗) ข่าวเที่ยง (๗) english minute (๓) โลกนิทาน (๓) ธรรมะเพื่อชีวิต (๑๑)* ส่วนรายการขนาดยาว อาทิ *เกาะกระแสโลก (๗) 7 วันทันข่าว (๕)*

ทำรายการที่นำภาพจากไตเติ้ลรายการเพียงบางส่วนมาใช้เป็นทำรายการ และอาจมีการดัดแปลงเพิ่มเติม เช่น *ถอดรหัส (iTV)* มีการนำภาพไตเติ้ลในส่วนชื่อรายการมาทำให้ไม่ชัดเพื่อใช้ซ้อนตัวหนังสือ ใน *we're za (iTV)* เสียงธรรมเสียงทิพย์ (๑๑) ฟ้ามืด (๙) มีการใช้ภาพจากไตเติ้ลบางส่วนมาเป็นทำรายการโดยไม่มีการสร้างสรรค์เพิ่มเติมแต่อย่างใด

ถอดรหัส (iTV)

ดาวรุ่งเสียงทอง (๓)

มีการใช้ชื่อรายการหรือโลโก้รายการที่เป็นอินเตอร์ลูดมาทำเป็นทำรายการ เช่นใน *แดร์ริคูล่าต็อกโชว์ (๗) ดาวรุ่งเสียงทอง (๓)*

ภาพผู้สนับสนุนรายการ

ทำยรายการส่วนใหญ่แสดงความขอบคุณต่อผู้สนับสนุนรายการด้วยการซ้อนโลโก้ของผู้สนับสนุนรายการ หรือเป็นภาพของผู้สนับสนุนรายการ การซ้อนโลโก้ของผู้สนับสนุนรายการมักปรากฏอยู่บนภาพลักษณะต่างๆ ดังที่กล่าวมา แต่มีทำยรายการอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งมักเป็นรายการขนาดสั้น ใช้ภาพผู้สนับสนุนรายการเลย เช่น กีฬาเพื่อชีวิต (iTV) Time out (iTV) ข้าว ททบ.5 (๕) เป็นโบ๊ท (๓) 180 วินาทีข้าว (๓) รักลูกให้ถูกทาง (๗) คู่หูคู่บ้าน (๗) สपोर्टทิปส์ (๗) ข้าวเด็ด (๗) ผิวสวยลดรอยแผลเป็น (๗) ของดีในถิ่นไทย (๗) รอบรู้เรื่องสีส้น (๗)

กีฬาเพื่อชีวิต (iTV)

เป็นโบ๊ท (๓)

ข้าว ททบ.5 (๕)

คู่หูคู่บ้าน (๗)

ภาพโลโก้บริษัทผู้ผลิต

ภาพสุดท้ายของทำยรายการมักเป็นภาพโลโก้บริษัทผู้ผลิตเสมอ ด้วยความต้องการของผู้ผลิตรายการที่จะบอกแก่ผู้ชมว่า บริษัทที่ผลิตรายการคือบริษัทอะไร มีทำยรายการส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้ภาพโลโก้บริษัทผู้ผลิตเพียงอย่างเดียว ด้วยเหตุผลเรื่องข้อจำกัดด้านการเป็นรายการสด คือ 07 show (๗) ซึ่งผลิตรายการโดยบริษัท เจเอสแอล จำกัด

“ในช่วงทำยของรายการเคยพยายามที่จะขึ้นโลโก้ของบริษัท แต่เมื่อบริหารเวลาไม่ทัน ก็เลยไม่ค่อยได้ขึ้น แต่เดี๋ยวนี้ออโลโก้เป็น VTR ความยาว ๕ นาที เลยกลายเป็นโลโก้บริษัทปิดท้าย และเนื่องจากพอรายการเป็นรายการสดที่ถ่ายทอดจากห้อง control ของที่นี่ เลยไม่สามารถหดรภาพแบบเจาะใจ และยังคงดำเนินการไปพร้อมกับกาออกอากาศ จึงไม่สามารถทำอะไรกับทำยรายการได้มาก”

(สุวรรณี ปรัชญาสัชฌการ, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๖)

นอกนั้นเป็นรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช และมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาพที่ใช้ในทำยรายการไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่สามารถประกอบกันขึ้นมาจากหลายลักษณะได้ ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของทางผู้ผลิตรายการเป็นสำคัญ ทว่าลักษณะของภาพจะต้องประกอบกับวิธีการนำเสนอภาพด้วย จึงจะทำให้ทำยรายการมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ลำดับการนำเสนอในท้ายรายการ

สืบเนื่องจากการผสมผสานของภาพลักษณะต่างๆ ที่นำมาประกอบเข้าเป็นท้ายรายการ ยังผลให้ท้ายรายการมีลำดับการนำเสนอที่ค่อนข้างชัดเจน เพื่อตอบสนองหน้าที่ที่ขอคุณส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุด ในขณะที่เดียวกันการตอกย้ำให้ผู้ชมทราบว่ารายการที่เพิ่งชมผ่านไปนั้นผลิตโดยใคร ทำให้เกิดความแตกต่างในโครงสร้างของลำดับการนำเสนอได้เช่นกัน อันประกอบด้วย

๑. บริษัทผู้ผลิตรายการ

ท้ายรายการที่นำเสนอแต่เพียงบริษัทผู้ผลิตรายการโดยลำพังมักไม่ค่อยปรากฏเท่าไรนัก แต่มีอยู่บ้างเช่น 07 show (๗) SHOW ชิง CHAMP (iTV)

๒. ผู้สนับสนุนรายการ (- บริษัทผู้ผลิตรายการ)

ท้ายรายการตามลำดับการนำเสนอโครงสร้างนี้ ให้ความสำคัญกับหน้าที่ในการขอคุณ ผู้สนับสนุนรายการอย่างมาก การช้อนภาพผู้สนับสนุนรายการเพียงส่วนเดียวเกิดขึ้นกับท้ายรายการขนาดสั้น ที่ผู้สนับสนุนรายการรายนั้นเป็นเจ้าของรายการ เช่น หนูน้อยสมองใสสุภาพดี (๗) 180 วินาทีข่าว (๓) ซิตีไฟท์ส (iTV) ที่นี้ประเทศไทย (๕) การขอคุณผู้สนับสนุนรายการสามารถกระทำได้โดยการช้อนโลโก้ของผู้สนับสนุนรายการก็ได้ เช่น HOW MUCH (๓) แข่งร้อยได้ ล้าน (๗) ระเบิดเถิดเทิง (๕)

การขอคุณผู้สนับสนุนรายการยังครอบคลุมไปถึงการขอคุณ บุคคล หน่วยงานหรือสถานที่ที่มีส่วนให้รายการเกิดขึ้นได้ด้วย เช่น เพลงเงินล้าน (๑๑) ตลอดจนขอคุณผู้สนับสนุนเครื่องประดับพิธีกร, เครื่องแต่งกายพิธีกร, แต่งหน้า, ทำผม, รองเท้า เป็นต้น เช่นใน ระเบิดเถิดเทิง (๓)

๓. ผู้สนับสนุนรายการ – ทีมงาน – บริษัทผู้ผลิตรายการ

หลังจากที่นำเสนอภาพหรือโลโก้ผู้สนับสนุนรายการเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ท้ายรายการจะช้อนตำแหน่งหน้าที่และรายชื่อผู้ผลิตรายการ เหมือนที่ปรากฏในไตเติ้ลรายการ ประกอบด้วย บรรยาย, บทประพันธ์, บทโทรทัศน์, ข้อมูล, ประสานงาน, สร้างสรรค์รายการ, เครื่องแต่งกาย, อุปกรณ์ประกอบฉาก, ศิลปกรรม/ฉาก, เพลง, ดนตรี, เสียง, ถ่ายภาพ, ผู้ช่วยช่างภาพ, ลำดับภาพ/ตัดต่อ, กำกับภาพ, กำกับแสง, บันทึกเทป, เทคนิค, กราฟิกคอมพิวเตอร์, กำกับเวที, กำกับรายการ, ช่วยกำกับรายการ, กำกับการแสดง, ช่วยกำกับการแสดง, ดูแลการผลิต, ช่วยดูแลการผลิต, ควบคุมการผลิต, ช่วยควบคุมการผลิต, อำนวยการผลิต, ที่ปรึกษา, ประชาสัมพันธ์, การตลาด และตำแหน่งที่สำคัญทางธุรกิจที่สุดในรายการคือ ติดต่อโฆษณา ซึ่งมักปรากฏอยู่ในท้ายรายการส่วนใหญ่ แม้ว่าท้ายรายการนั้นจะไม่มีช้อนตำแหน่งหน้าที่และรายชื่อผู้ผลิตรายการก็ตาม

ในรายการข่าว มีการระบุตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับงานข่าว เช่น บรรณาธิการบริหาร, บรรณาธิการประจำวัน, บรรณาธิการควบคุมบทข่าว, ประธานที่ปรึกษาฝ่ายข่าว, ผู้อำนวยการข่าว, รองผู้อำนวยการข่าว, ผู้ช่วยผู้อำนวยการข่าว, ผู้สื่อข่าว เป็นต้น เช่นใน ข่าว 17.00 น.(๙) ข่าวเที่ยงสุดสัปดาห์ (ITV)

สำหรับรายการเพลงจะมีการซื้อตำแหน่งที่เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการจัดคอนเสิร์ต เช่น ตำแหน่ง ระบบเสียง, ระบบแสง, อุปกรณ์คอน ใน เวทีไท (๙) หรือบางตำแหน่งที่เป็นของเฉพาะบางองค์กร เช่น ผู้จัดรายการ, ดำเนินการผลิต, บริหารการผลิต ในรายการ จอชน (๙) มหัศจรรย์ไทยแลนด์ (๙) 9 SOCIETY (๙) องศา 9 (๙) ซึ่งผลิตรายการโดยบริษัท อาร์.เอส.โปรโมชั่น จำกัด (มหาชน)

นอกจากนี้มีตำแหน่งอื่นๆ ที่มีหน้าที่ หรือมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันไปเฉพาะบางรายการ เช่น ออกแบบทำเดิน ใน FUN 4 (๓) บันทึกเทปนอกสถานที่, เทเลซีน, ควบคุมสัญญาณภาพ ฯลฯ ในรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

เช่นเดียวกับตำแหน่งต่างๆ ที่ปรากฏในไตเติ้ลรายการ ทำรายการบางรายการมีการซื้อชื่อตำแหน่งเป็นภาษาอังกฤษประกอบด้วย เช่น TAXI (ITV) ประกอบด้วย Scriptwriters, Narrators, Sound/Editor, Music Composer, Animators, Production Manager, Executive Producer ขณะที่ใน เฮฮาลูกทุ่ง (๓)(๕) ซึ่งเป็นรายการเพลงไทยลูกทุ่ง ก็มีการซื้อตัวหนังสือแสดงตำแหน่งเป็นภาษาอังกฤษ เช่น MANAGER, SYSTEM ADMIN, CO-ENGINEER, EDIT, GRAPHIC EDIT, AUTHORIZING

สำหรับ กอล์ฟแม็กกาซีน (๓) ทุกตำแหน่งที่ปรากฏในทำรายการใช้คำภาษาอังกฤษทั้งหมด ได้แก่ COMMENTATOR, CAMERAMAN, TECHNICIAN, MICROWAVE, COMPUTER GRAPHIC, Sr Manager Of Studio, Sr Manager Of OB & Camera, Director Of Broadcast Facilities, CO-PRODUCER, PRODUCER, DIRECTED by, PRODUCTION MANAGER, Director Of Local Production และ CHIEF EXECUTIVE OFFICER ทั้งที่หลายตำแหน่งมีการบัญญัติไว้เป็นภาษาไทยแล้ว และชื่อบุคคลที่ทำหน้าที่ต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นชื่อของคนไทย

ทำรายการบางรายการมีการซื้อตำแหน่งหน้าที่โดยใช้คำที่สร้างสรรค์ขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาตลอดจนลีลาของรายการ แต่บางครั้งอาจทำให้เกิดความสับสนในความหมายที่แท้จริงได้ เช่น มองรัฐสภา (๑๑) ได้แก่ สืบเสาะ, สวดยงาม, เส้นสาย, เส้นเสียง, สอดส่อง, สร้างสรรค์, ส่งเสริม, พร้อมดูแล เช่นกับตำแหน่งต่างๆ ใน ฝุ่น ฝุ่น (๙) ก็มีการปรับคำเพื่อให้สอดคล้องเข้ากับบรรยากาศของรถไฟ เช่น นำขบวนโดย, เขียนป้ายระบายสี, เก็บภาพมาฝาก, ช่วยเก็บภาพมาฝาก, ลำดับเส้นทาง, สร้างสรรค์เส้นทาง, นายสถานี ส่วน ซูเปอร์จีวี (๙) มี

การสร้างสรรค์คำตำแหน่งต่างๆ เพื่อสะท้อนความคิดของผู้ผลิตเช่นกัน เช่น เต็มสวดยด้วยศิลป์, ฝ่ายหากลงทุน, ให้กำลังใจ...สุด สุด, บอกกล่าว...ชาวสาร, กระปุกออมดิน, เทคนิคภาพสวดย, คิดทำนำเสนอ และใน *ห้าร้านบานหทัย (๕)* มีการใช้คำว่า “ช่าง” สำหรับตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ เช่น ช่างไฟ, ช่างแต่งหน้า, ช่างทำผม, ช่างเจรจา, ช่างภาพ, ช่างตัด, ช่างศิลป์, ช่างเขียน, ช่างกราฟฟิก, ช่างคิด, นายช่าง, เจ้าของโครงการ

การซื้อตำแหน่งหน้าที่พร้อมๆ กับชื่อทีมงานถือเป็นการขอบคุณผู้ผลิตรายการวิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบที่ตนได้รับมอบหมายด้วย

“การขึ้นชื่อทีมงานมันอยู่ที่ความภูมิใจที่จะนำเสนอชื่อของตัวเอง และเป็นรายการที่เผยแพร่ไปทั่วโลก ดังนั้นจึงควรที่จะให้เกียรติกับทีมงาน ซึ่งในวันหนึ่งมันจะกลายเป็น portfolio สำหรับเขา และการขึ้นชื่อทีมงานก็เป็นการขึ้นชื่อจริงๆ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทุกอาทิตย์ และยังเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ เพราะเมื่อทำไม่ดีก็ต้องรับผิดชอบ และถ้าทำดีก็ต้องรับผิดชอบ อีกอย่างเป็นการขอบคุณผู้ประกอบการต่างๆ ซึ่งไม่เกี่ยวกับสปอนเซอร์”

(วีรณา โอฟารักษ์ธรรม, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖)

กระนั้นผู้ผลิตรายการบางบริษัทกลับมีแนวคิดถึงการแสดงภาพองค์กรโดยรวม

“ไม่รู้จะบอกไปทำไมว่าใครทำ ก็บอกว่าบริษัทเวอร์คพอยท์ทำ ไม่รู้จะบอกทำไม ผมทำงานมาตั้งแต่แรก เพิ่งจะมีรายการ *ชัยบดินทร์ (๙)* ซึ่งตอนท้ายเป็นเพลง ขึ้นตัวหนังสือแล้วรู้สึกว่าเป็น composition มันสมบูรณ์แบบ แต่บางรายการไม่รู้จะใส่ไปทำไม อย่างเกม พิธีกรสวัสดิ์ คนดูก็ไม่อยากดูแล้ว มันต้องใส่ในที่ที่เหมาะสม”

(พาดิษฐ์ สดสี, สัมภาษณ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๖)

๔. ภาพตอนต่อไป – ผู้สนับสนุนรายการ (– ทีมงาน) – บริษัทผู้ผลิตรายการ

มีเพียงบางรายการเท่านั้นที่มีลำดับการนำเสนอตามโครงสร้างนี้ เช่น *แฟนพันธุ์แท้ (๕)* การเสนอภาพตอนต่อไปเพื่อเป็นการเชิญชวนให้ผู้ชมเกิดความสนใจที่จะชมรายการในตอนต่อไป ถือเป็นหน้าที่ที่เพิ่มเติมขึ้นมาของทำยรายการ ในการเสนอภาพตอนต่อไปอาจจะปรากฏไปพร้อมกับลำดับการนำเสนออื่นๆ โดยมีการใช้ภาพตอนต่อไปเป็นพื้นที่เพื่อขอการขอบคุณนั้นๆ

ลำดับการนำเสนอของทำยรายการมีการปรับเปลี่ยน ย้ายสลับลำดับ ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของแต่ละรายการ ไม่มีข้อกำหนดตามตัวว่าจะต้องเป็นไปตามโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งเสมอไป

การใช้เสียงในทำยรายการ

ทำยรายการเป็นส่วนประกอบรายการที่อยู่ท้ายสุด ที่มีลักษณะการใช้เสียงไม่แตกต่างจากส่วนประกอบรายการโทรทัศน์อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูล ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญ ตลอดจนรูปแบบ

การใช้เสียงต่างๆ เช่น คำพูด เพลง ดนตรี และเสียงประกอบ แต่ทั้งนี้ก็มีข้อแตกต่างบ้างในรายละเอียด

ดนตรีที่ใช้ในทำรายการ มีลักษณะที่เป็นทั้งดนตรีที่เหมือนในไตเติ้ลรายการและดนตรีทั่วไป การใช้ดนตรีที่เหมือนในไตเติ้ลรายการ ช่วยตอกย้ำความเป็นรายการให้เป็นที่จดจำได้แก่ผู้ชม เช่น *ระเบียบข้าว* (๓) *ตระเวนข่าว* (๓) *เกมเศรษฐี* (๓) *ข่าวค่ำ* (๙) *TECHNO FOCUS* (iTV) ฯลฯ ส่วนทำรายการที่มีการใช้ดนตรีทั่วไปนั้น เพื่อให้เข้ากับเนื้อหาของรายการของแต่ละตอน ซึ่งก็ให้ความรู้สึกที่หลากหลายมากขึ้น เช่น *คดีมโนสาร* (iTV) *บันทึกความงาม* (iTV) *ส่องโลก* (๕) ทว่ามีการใช้ดนตรีทั่วไปที่แตกต่างจากไตเติ้ลรายการ แต่ไม่เป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้จดจำได้ง่าย เช่นในทำรายการของรายการเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (๑๑) และมหาวิทยาลัยรามคำแหง (๑๑)

เพลงในทำรายการพบได้ ๓ ลักษณะ คือ เพลงที่เหมือนในไตเติ้ลรายการ เพลงจากเนื้อหาของรายการ และเพลงทำรายการที่แตกต่างจากไตเติ้ล

เพลงทำรายการที่เหมือนในไตเติ้ลรายการ มักเป็นเพลงที่มีเนื้อหาจดจำได้ง่าย ไม่ยาวจนเกินไปนัก เช่น *ฟุดฟิดฟอไฟ* (๙) *ปล.รักเมืองไทย* (๙) *ปลอดภัยไว้ก่อน* (๑๑) *เสียงธรรมเสียงทิพย์* (๑๑) *ธรรมะเพื่อชีวิต* (๑๑) *เกมประชาธิปไตย* (iTV) *ภาษาไทยนำรู้กับครูลิลลี่* (๕) มีทำรายการบางรายการใช้เพลงจากอินเทอร์เน็ตมาเป็นเพลงทำรายการ เช่น *เกมสงครามเขาและเธอ* (๙)

เพลงทำรายการจากเนื้อหาของรายการ มักเป็นทำรายการของรายการเพลง ซึ่งเป็นทั้งการขับร้องในรายการอย่าง *ทิพวาชาติ* (๑๑) *เพลงประทับใจ* (๑๑) *สังคีตประยุกต์* (๑๑) *เวทีไท* (๙) *7 สีคอนเสิร์ต* (๗) หรือเพลงจากมิวสิควิดีโอ เช่น *องศา 9* (๙) *TV dartz* (๙) *จอยชน* (๙) *บันทึกมือเที่ยง* (๕) *MUSICA* (iTV) มีบางรายการที่ไม่ใช่รายการเพลง แต่นำเอาเพลงทั่วไปมาใช้สำหรับเป็นเพลงทำรายการ เช่น *WEEKEND ENTERTAINMENT* (iTV) *บันทึกความงาม* (iTV) *สายตรงบันเทิง* (๕)

ทำรายการที่ใช้เพลงที่แตกต่างจากไตเติ้ล แต่มีลักษณะที่คล้ายกันกับเพลงไตเติ้ล โดยทั่วไป คือ ใช้เพลงที่สะท้อนแนวคิดของรายการ ในขณะที่ไตเติ้ลรายการใช้แค่ดนตรีประจำรายการ เช่น

บายนี้มีคำตอบ (๙)

“ถามถึงปัญหาที่ที่คาใจ สับสนสงสัยให้ทุกคนเข้ามา เจอกันตรงนี้จะมีคำตอบให้กับปัญหา ทั้งเรื่องราวนักใจเป็นสุขใจ บายนี้มีคำตอบ”

เมืองไทยรายวัน (๙)

“ทุกเรื่องราว ทุกเหตุการณ์ของวัน เริ่มต้นกันทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ ทุกรอยยิ้มกับทุกๆ สีสัน ช่วยกันเติมทุกวันให้สวยงาม ค้นหาได้ทุกวันยังมีอีกหลายถ้อยคำที่คุณจะมีเรื่องราวดีๆ ที่ให้คุณ..”

สมาคมชมดาว (๓)

“สมาคมชมดาว ในจักรวาลอันไกลโพ้น ก็ยังมีโลกใบกลมๆ ที่ให้ทั้งความชื่นชมและสุขสมประจำวัน มีสิ่งต่างๆ ในชีวิต คนๆ มากมายมารวมกัน และหนึ่งในพวกนั้นคือ สมาคมชมดาว ชมเขาไปทั่ว ติดตามดวงดาวไปชมเขาทั้งชีวิต เพื่อให้รู้ว่านี่แหละคือสมาชิกของชมรมสมาคมชื่นชมดวงดาว”

“เพลงที่ใช้ในช่วงไตเติ้ลเป็นเพลงที่ไม่มีเนื้อร้อง ideoเวลา fade ออกได้ง่ายโดยที่ไม่กระทบ แต่ในช่วงทำเป็นภาพประทับใจของแฮกรับเชิญ และมีความยาวมากกว่านาที่ ก็เลยใช้เพลงที่ช่วงทำให้ภาพตอนท้ายมีความหมายมากขึ้น”

(กึ่งเกิด นิยมเสน, สัมภาษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖)

คำพูดในทำรายการมี ๓ ลักษณะ คือ คำพูดสนับสนุนรายการ คำพูดให้ข้อคิดหรือคำแนะนำ และคำพูดเนื้อหาในตอนต่อไป คำพูดทั้ง ๓ ลักษณะเกิดขึ้นได้จากการบรรยาย การพูดกับผู้ฟังโดยตรง และบทสนทนา

คำพูดสนับสนุนรายการ เกิดขึ้นจากบรรยายเช่นเดียวกับคำพูดในส่วนประกอบรายการอื่นๆ และมีทั้งการประกาศชื่อผู้สนับสนุนรายการ และรายละเอียดของผู้สนับสนุนรายการ เช่น

ศึกมวยไทยลุมพินีเกริกไกร (๕)

“สกินเดี่ยว สนับสนุนศึกมวยไทยลุมพินีเกริกไกร”

เวทีคนเก่ง (iTV)

(พูด) “ขอขอบคุณ ฟอर्डประเทศไทย กรมสามัญศึกษา ศูนย์หนังสือจุฬาฯ นึกถึงหนังสือนี้มาถึงศูนย์หนังสือจุฬาฯ D'avance เราคือสถาบันกวดวิชาภาษาไทยสังคมอันดับหนึ่งของประเทศ BIOGSC มุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนให้ถึงขีดสูงสุด ACCESS ให้สมองเชิงวิเคราะห์ ใจมุ่งมั่นเพื่อเป็นหนึ่ง”

(ร้อง) “เวทีคนเก่ง”

Time out (iTV)

“สีสันความสนุกใหม่ แฟนซีไวน์คืออกเทลจากสพาย”

180 วินาทีข่าว (๓)

“สนับสนุนข่าวโดย ยาแก้ไอนูโคลิด นูโคลิดจาก Greater Pharma”

การใช้คำพูดให้ข้อคิดหรือคำแนะนำ มักจะเป็นทำรายการของรายการแนวสารคดี คำพูดในลักษณะนี้อาจเป็นในลักษณะการพูดกับผู้ฟังโดยตรง ด้วยการให้บุคคลที่ออกอากาศในเนื้อหารายการมาพูดข้อเสนอแนะในช่วงทำรายการอีกครั้งหนึ่ง เช่นใน *ศุกร์สพาย* (๓)

“ก็อยากจะแนะนำสำหรับคนที่กำลังแต่งบ้านอยู่ ก็อยากให้ลองมองรอบตัวว่าจะมีอะไรที่พอจะหยิบจับมาทำเป็นของแต่งบ้านได้ ที่ทำด้วยตนเองก็ลองทำดู เผื่อมันจะออกมาหน้าตา ยิ่งไงก็ตาม แต่มันน่าจะเป็นชิ้นที่เราภูมิใจ เอามาวางเป็นของแต่งบ้าน แล้วก็ลองทำเรื่อยๆ ก็จะได้บ้านที่บรรยากาศถูกใจตัวเอง แล้วก็น่าอยู่น่าอาศัย”

เสียงบรรยายสรุปถึงเนื้อหาที่น่าสนใจในตอนนั้น เพื่อเป็นอุทธาหรณ์เตือนใจผู้ชมใน *พ้ามี่*

ต๗ (๙)

“ทีมพ้ามี่พยายามแฉตัวต่อไปให้ใกล้ที่สุด แต่ก็มีปัญหาจากแสงไฟจากรถที่ผ่านไปมา ทำให้การพรางตัวเป็นไปด้วยความยากลำบาก ขณะที่ฝ่ายขบวนการค้ายาบ้าเองก็พยายามเปลี่ยนรถที่มาส่งยาบ้า เพราะเกรงว่าคนที่มาติดต่อซื้อยาบ้าเป็นตำรวจ...แต่ผู้โดยสารที่เกือบจะตกเป็นเหยื่อก็ต้องนำเรื่องราวของเธอมาเล่าเพื่อให้ทุกคนระวัง ผู้ชายผิวขาว สูง ประมาณ ๑๗๕ เซนติเมตร อายุประมาณ ๓๕-๔๐ ปี ขับรถแท็กซี่หือโตโยต้าอัลติส สีฟ้า แดง ส่วนทะเบียนจะปลอมไปเรื่อย ถ้าใครมีเบาะแสแจ้งมาได้ที่รายการพ้ามี่ตา...ความคิดของเด็กชายธานินทร์ และความอุตสาหะของผู้เป็นแม่ รายการพ้ามี่ตาถือเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับคนในสังคม และเราขอให้กำลังใจในความดี อย่างน้อยก็เป็นความดีในความผูกพันที่ลูกและแม่มีให้กัน”

บางรายการมีการใช้คำรำล้าผู้ชมในส่วนของท้ายรายการด้วยเช่น *มวยเด็ดช่อง 3 (๓)*

“...วันนี้ทีมงานของบริษัทเบสท์แอดคอร์ตปอเรชั่นต้องลาไปก่อนครับ พบกันใหม่คราวหน้า สวัสดีครับ”

สำหรับคำพูดเนื้อหาในตอนต่อไป เป็นทั้งการบรรยายและบทสนทนาที่มาจากเนื้อหา รายการในตอนต่อไป เสียงบรรยายที่เป็นการพูดถึงเนื้อหาในตอนต่อไป เช่นใน *ห้าร้านบานหทัย (๕)* เป็นการเชิญชวนให้ผู้ชมติดตามรายการโดยตรง

“ลูกชายบุญธรรมของเฮียฮ้างตัวแสบดันไปแก๊งเจ็ลล่าโย เดียวได้โดนตีแน่ ติดตามตอนหน้า ครับ...ร่วมสร้างเสียงหัวเราะโดย พัดลมแอดคอร์ต เย็นกายสบายตัว ทุกตัวกินไฟมันใจในพัดลมแอดคอร์ต”

นอกจากนี้ยังมีการใช้บทสนทนาจากในรายการสำหรับเป็นคำพูดเนื้อหาในตอนต่อไป โดยเฉพาะในรายการละครและรายการตอบปัญหา เช่นในรายการ *แฟนพันธุ์แท้ (๕)* ผู้ผลิต รายการตัดภาพและเสียงที่น่าสนใจจากตอนต่อไป นำมากระตุ้นความรู้สึกผู้ชมให้ติดตาม โดยไม่มีการบรรยายเชิญชวนให้ติดตามชม

“เพียง ๑ ๒ ๓ ๔ นี่คือนี่ที่เป็นอันตรายนะ ผลัดกันเลือกนะครับ แล้วบอกว่ามันคืออะไร...ถามว่า นามสกุลข้างน้ำ คือนามสกุลของคนที่อาศัยอยู่บนเกาะชื่ออะไร...ถามว่าหนึ่งไมล์ทะเลมีความยาวเท่ากับกี่เมตร...รางวัลสุดยอดแฟนพันธุ์แท้ทะเลไทย สิ่งให้เห็นอยู่ตรงนี่คือทรายนะ ฮะ ทุกจังหวัดที่ติดทะเลของประเทศไทยเราทั้งหมด มีอยู่ ๒๔ จังหวัด”

เช่นเดียวกับการใช้เสียงในส่วนประกอบรายการรูปแบบอื่น ที่สามารถผสมผสานวิธีการ และรูปแบบที่หลากหลายเข้าไว้ด้วยกันได้

บทที่ ๖

บทสรุปและอภิปรายผล

การศึกษารูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ มุ่งหมายที่จะค้นหาลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏในส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ อันได้แก่ ไตเติล ตัวอย่างรายการ อินเทอร์เน็ต และทำรายการ โดยที่แต่ละรูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ มีความหลากหลาย และสร้างสรรค์ขึ้นจากการผสมผสานความหลากหลายนั้นเข้าไว้ด้วยกัน

บทสรุป

การศึกษาครั้งนี้พบว่า

ไตเติล

ไตเติล คือ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่บอกชื่อรายการ โดยปกติจะอยู่ในส่วนแรกของรายการ ก่อนที่จะนำเสนอเนื้อหาของรายการ คุณลักษณะต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นไตเติล ได้แก่ รูปแบบการนำเสนอ ลักษณะของภาพ ทิศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง ตัวอักษรชื่อรายการ ลำดับการนำเสนอ การใช้เสียง ความยาว และลีลา

รูปแบบการนำเสนอไตเติลรายการ

รูปแบบการนำเสนอไตเติลรายการ คือ วิธีการเล่าเรื่องด้วยภาพที่ปรากฏในไตเติลรายการ ในไตเติลรายการหนึ่งสามารถมีรูปแบบการนำเสนอที่มากกว่าหนึ่งวิธีการได้ แต่จะมีวิธีการที่เด่นที่สุดของรูปแบบการนำเสนอไตเติลนั้น ได้แก่

การใช้ชื่อรายการ รูปแบบการนำเสนอไตเติลด้วยชื่อรายการมี ๓ ลักษณะ คือ การใช้ชื่อรายการ การใช้โลโก้รายการ และการใช้แนวคิดจากชื่อรายการ

การใช้สัญลักษณ์ การใช้ภาพสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงความหมายบางอย่างของรายการ เช่น โลก นาฬิกา ลูกกลม โทรทัศน์ อุปกรณ์การรับประทานอาหาร เป็นต้น

การนำเสนอบุคคล การนำเสนอบุคคลในไตเติลรายการมี ๓ ลักษณะ คือ การแนะนำผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกร การแนะนำนักแสดง และการแนะนำแขกรับเชิญ

การใช้ภาพแสดงเนื้อหา ไตเติลรายการโทรทัศน์มีการใช้ภาพแสดงเนื้อหา อาทิ ดนตรี สะท้อนเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ประเภทรายการเพลงเป็นสำคัญ กีฬา ภาพที่เกี่ยวข้องกับกีฬา มักเป็นไตเติลของประเภทรายการกีฬา ภาพสถานที่ต่างๆ คน เหตุการณ์ และเบ็ดเตล็ด ซึ่งเป็นภาพที่หลากหลายไม่จำกัดอยู่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งมักจะเป็นรายการสารคดี

การสร้างโครงเรื่อง ไตเติ้ลรายการโทรทัศน์มีการใช้โครงเรื่องเป็นลักษณะสำคัญในการเล่าเรื่อง เช่น การนำเสนอสถานการณ์ กำหนดปัญหา ความขัดแย้ง จุดสุดยอด และการคลี่คลาย

การใช้ภาพที่ไม่เกี่ยวข้องกับชื่อรายการ ลักษณะรูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์มีความหลากหลาย แต่แต่ละส่วนประกอบรายการโทรทัศน์สร้างสรรค์ขึ้นจากการผสมผสานความหลากหลายนั้นเข้าไว้ด้วยกัน

ลักษณะของภาพไตเติ้ลรายการ

ภาพที่นำมาใช้ในไตเติ้ลรายการมีคุณลักษณะทางภาพที่แตกต่างไปจากภาพในเนื้อหารายการในหลายประเด็น เช่น การสร้างสรรค์ภาพโดยการใช้ภาพที่ถ่ายจริงหรือการสร้างภาพโดยคอมพิวเตอร์ ที่มาของภาพเป็นการใช้ภาพจากในรายการมาทำเป็นไตเติ้ลหรือสร้างภาพขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นไตเติ้ลโดยเฉพาะ ประเภทของภาพ (shot) ที่นำมาใช้เป็นไตเติ้ล วิธีการลำดับภาพ และองค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพ (shot)

การสร้างสรรค์ภาพ ในไตเติ้ลรายการโทรทัศน์มีวิธีการสร้างสรรค์ภาพ ๒ วิธี คือ **ภาพที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทำโดยใช้กล้องโทรทัศน์** มักเป็นวิธีการของไตเติ้ลรายการที่ต้องการเน้นสาระความจริงให้ปรากฏอย่างรายการสารคดี หรือรายการที่ถ่ายทอดสดประเภทรายการกีฬา และ **ภาพที่เกิดขึ้นจากการสร้างโดยใช้คอมพิวเตอร์** ภาพที่เกิดขึ้นจากการสร้างโดยใช้คอมพิวเตอร์มีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมชาติอย่างภาพที่เกิดจากการถ่ายทำอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ทำให้ผู้ผลิตรายการเลือกใช้ภาพในลักษณะนี้ เพื่อให้แตกต่างจากภาพเนื้อหารายการ รายการแนวจินตคดีหรือบันเทิงที่ส่งเสริมจินตนาการ อย่างรายการการ์ตูน รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา เป็นต้น มักใช้วิธีการสร้างภาพด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับไตเติ้ลรายการ

ในบางกรณีมีการใช้ **ภาพที่ผสมกันระหว่างการถ่ายทำโดยใช้กล้องโทรทัศน์และการสร้างโดยใช้คอมพิวเตอร์** ปรากฏชัดในไตเติ้ลรายการทุกประเภท โดยเฉพาะชื่อรายการ ทั้งนี้ได้อาศัยคุณสมบัติของการสร้างสรรค์ภาพทั้งสองลักษณะ ขณะเดียวกันเป็นการลดข้อจำกัดของกันและกันลงด้วย ยังผลให้ภาพมีความแปลกตา น่าสนใจ

ที่มาของภาพ ภาพที่นำมาสร้างสรรค์ไตเติ้ลมีอยู่สองลักษณะ คือ **การสร้างขึ้นมาใหม่** ไตเติ้ลหลายรายการใช้ภาพที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ด้วยการถ่ายทำหรือสร้างภาพโดยคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะได้ภาพที่เป็นไปตามความต้องการของผู้ผลิต และ **การใช้ภาพจากเนื้อหารายการ** วิธีการสร้างสรรค์ไตเติ้ลรายการโดยใช้ภาพจากเนื้อหารายการอาจช่วยลดงบประมาณในส่วนการผลิตไตเติ้ลลง แต่ผลที่ได้คือ ภาพที่จะสื่อความหมายและความรู้สึกโดยต่อยอดแนวคิดของรายการอาจมีความด้อยกว่าภาพที่สร้างขึ้นมาใหม่

ประเภทของภาพ (shot) ในการแบ่งประเภทของภาพโดยอาศัยความแตกต่างขององค์ประกอบที่ทำให้เกิดภาพขึ้น ปรากฏว่าภาพที่ใช้ในไตเติ้ลรายการส่วนใหญ่เป็น **simple shot**

คือเป็นภาพที่มีเพียงวัตถุเท่านั้นที่เคลื่อนไหว ไม่มีการเคลื่อนไหวของเลนส์ กล้อง และส่วนเชื่อมต่อกับกล้อง ส่วน **developing shot** เป็นภาพอีกประเภทหนึ่งที่ถูกผลิตรายการนิยมใช้ ซึ่งเป็นภาพที่ประกอบขึ้นจากการเคลื่อนไหวของเลนส์ กล้อง ส่วนเชื่อมต่อกับกล้อง และวัตถุ ถือเป็นภาพที่ถ่ายทำยากที่สุด ทว่าได้แต่ได้รายการที่ใช้ภาพประเภทนี้จึงมักสร้างขึ้นด้วยคอมพิวเตอร์ ประเภทของภาพที่ไม่ค่อยพบเห็น คือ **complex shot** ซึ่งเป็นภาพที่มีลักษณะการขยายภาพเข้า/ออก หรือการเปลี่ยนระยะชัด การเคลื่อนไหวของกล้องในลักษณะการหันไปทางซ้าย/ขวา หรือการก้ม/เงยกล้อง และการเคลื่อนไหวของวัตถุที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไปนัก

วิธีการลำดับภาพ คือ วิธีการเรียงร้อยภาพเข้าไว้ด้วยกันเพื่อสื่อสารไปยังผู้ชม วิธีการลำดับภาพที่พบมากที่สุดได้ในไต่เต้ลรายการคือ **การซ้อนภาพ** ซึ่งเป็นการนำภาพหนึ่งไปวางบนอีกภาพหนึ่ง **การตัดภาพ** เป็นวิธีการลำดับภาพที่พบรองลงมา และมี **การจางซ้อนภาพ** และ **การกวาดภาพ** ที่พบน้อยลงตามลำดับ

องค์ประกอบของการร้อยเรียงภาพ เป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณานำภาพแต่ละภาพมาลำดับต่อกัน เพื่อให้เรื่องราวดำเนินไปได้อย่างมีความหมายและน่าเชื่อถือ **การให้ข้อมูล** ที่เพิ่มมากขึ้นเป็นเงื่อนไขที่พบบ่อยในการลำดับภาพในไต่เต้ล นอกจากนี้มีการใช้ **แรงจูงใจ** ในการเลือกใช้ภาพมาต่อกัน รวมถึง **การจัดองค์ประกอบของภาพ** โดยการลงมติความลึก คือ การทำให้ภาพในจอโทรทัศน์ที่เป็นสองมิติกลายเป็นสามมิติ มี **การเปลี่ยนมุมกล้อง** และ **การสร้าง** **ความต่อเนื่อง**ทางการเคลื่อนไหวที่พบได้ในไต่เต้ลรายการ

ทัศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง

การสร้างเรื่องด้วยภาพถือเป็นหลักการสำคัญสำหรับโทรทัศน์ ซึ่งจำเป็นต้องมีการกำหนดโครงสร้างทัศนสารไว้เพื่อก่อให้เกิดผลทางภาพ ด้วยการใช้อองค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนสารต่างๆ

องค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนสาร เมื่อพิจารณาด้วยหลักการของความขัดแย้ง (contrast) และความกลมกลืน (affinity) ในแต่ละองค์ประกอบจะสามารถนำมาสร้างความเป็นโดดเด่น (intensity) ให้แก่ภาพ เพื่อนำไปสู่การสร้างอารมณ์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ชม องค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนสารที่ปรากฏในไต่เต้ล ได้แก่

พื้นที่ ไต่เต้ลรายการจำนวนมากไม่สามารถทำให้ความเป็นสองมิติของจอโทรทัศน์ มีความลึกเกิดขึ้นในภาพได้ มีการใช้ภาพที่มีลักษณะของพื้นที่เชิงเรียบ แต่ก็มีไต่เต้ลบางรายการที่ใช้ภาพที่มีลักษณะพื้นที่เชิงลึก **เส้น** ลักษณะของเส้นที่ปรากฏในไต่เต้ลรายการยังไม่สามารถสร้างความโดดเด่นให้เกิดขึ้นกับไต่เต้ลรายการได้อย่างเพียงพอ เพราะมีการใช้เส้นเพียงบางลักษณะเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เช่น เส้นตรง เส้นโค้ง หรือเส้นหยัก **รูปร่าง** ไต่เต้ลรายการที่พบมีการทำภาพให้ดูแตกต่างจากภาพในเนื้อหารายการด้วยการใส่กรอบสีเหลี่ยมให้กับภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้อองค์ประกอบทางทัศนสาร ทว่าไม่ได้สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นกับภาพ

ความเข้มสี ไตเติ้ลรายการที่ใช้ความเข้มสีเพื่อสร้างความขัดแย้ง มักกำหนดให้มีความเข้มสีที่ต่างกันระหว่างพื้นรายการ และตัวอักษรชื่อรายการ **สี** การใช้สีเพียงสีเดียวตลอดทั้งไตเติ้ลหรือหลายสีตลอดทั้งไตเติ้ลแต่ไม่มีการเปลี่ยนสีกันระหว่างภาพ สร้างความกลมกลืนให้แก่ภาพในไตเติ้ลรายการอย่างมาก **การเคลื่อนไหว** การเคลื่อนไหวบนจอโทรทัศน์ที่พบในไตเติ้ลรายการ โดยมากเป็นการเคลื่อนไหวของวัตถุ และมีวิธีการสร้างความเคลื่อนไหวแบบปกติ **จังหวะ** จังหวะเป็นองค์ประกอบของทัศนสารที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ที่พบมากคือ จังหวะของวัตถุที่เคลื่อนไหว และจังหวะการตัดต่อ

โครงสร้างทัศนสาร ไตเติ้ลรายการหลายรายการมีการใช้องค์ประกอบทางทัศนสาร เพื่อทำให้ภาพดูมีความขัดแย้งขึ้น แม้จะไม่ได้ใช้ทุกองค์ประกอบก็ตาม ทว่าเป็นการสร้างความขัดแย้งทางภาพโดยการใช้เพียงบางองค์ประกอบซึ่งไม่สามารถทำให้โครงสร้างทางทัศนสารของไตเติ้ลรายการมีความโดดเด่นขึ้นมาได้ เพราะเป็นการใช้เพียงภาพบางภาพ หรือภาพบางช่วงเท่านั้น อีกทั้งไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างทางทัศนสารให้มีความขัดแย้งหรือกลมกลืน เพื่อให้ภาพมีความหมายและสร้างแรงดึงดูดในการชมแต่อย่างใด

ตัวอักษรชื่อรายการ

ตัวอักษรชื่อรายการถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของไตเติ้ลรายการ

ชนิดตัวอักษร ชนิดตัวอักษรภาษาไทยที่พบมากคือ **แบบหัวตัดหรือแบบไม่มีหัว** ซึ่งเป็นการดัดแปลงจากแบบมีหัวโดยการตัดหัวออก ให้อารมณ์ความรู้สึกทันสมัย ดูเป็นสากล พบในรายการทุกประเภท **แบบดั้งเดิมหรือแบบมีหัว** มีความเป็นทางการ มักพบในรายการแนวข่าวสารหรือสารคดีประเภทรายการเพื่อการศึกษา **แบบประดิษฐ์** ให้ความรู้สึกหลากหลายขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบ **แบบลายมือ** เป็นแบบตัวอักษรที่ดูสนุกสนาน เป็นอิสระ ไร้กฎเกณฑ์ มักพบในรายการแนวจินตคดีหรือบันเทิง ตลอดจนรายการสำหรับเด็ก **แบบคัดลายมือ** พบได้น้อยที่สุด มักเป็นรายการที่สะท้อนความเป็นไทย

สำหรับตัวอักษรภาษาอังกฤษ แบบตัวอักษรที่พบมาก คือ **แบบ san serif** เป็นตัวอักษรที่ดูเรียบง่าย ทันสมัย **แบบ display type** มีปรากฏในรายการที่เน้นความสนุกสนาน บันเทิง ตัวอักษร **แบบมีเชิงหรือแบบ serif** มีปรากฏอยู่เพียงบางรายการ ส่วนตัวอักษร **แบบ script** หรือตัวอักษรที่เลียนแบบลายมือ พบน้อยมาก และเป็นแบบตัวอักษรที่ผสมอยู่กับแบบอื่นในชื่อรายการเดียวกัน

ขนาดตัวอักษร ขนาดของตัวอักษรที่ใช้ขนาดเดียวกันทั้งชื่อรายการที่พบมากที่สุด คือ ประมาณหนึ่งในห้า – หนึ่งในหกของความสูงของจอโทรทัศน์ ส่วนขนาดที่พบรองลงมาเป็นขนาดหนึ่งในเจ็ด – หนึ่งในแปดของความสูงของจอโทรทัศน์

ลักษณะตัวอักษร ภาษาที่ใช้ในชื่อรายการ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไตเติ้ลรายการส่วนใหญ่มีชื่อ และใช้ชื่อรายการที่เป็นภาษาไทยเพียงอย่างเดียว มีบางรายการที่ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษร่วมกันในชื่อรายการ **การใช้สีสำหรับชื่อรายการ** ชื่อรายการโดยมากใช้สีพื้นเพียงสีเดียวในการทำชื่อรายการ เพื่อความสะดวกในการอ่าน **การใช้ขอบตัวอักษรชื่อรายการ** ขอบตัวอักษรทำให้สีพื้นของตัวอักษรชื่อรายการมีความแตกต่าง การใช้ขอบตัวอักษรที่มีสีต่างกันทำให้ชื่อรายการมีความเด่น ขณะเดียวกันอาจทำให้มีความอ่านยากมากขึ้น **การใช้ความหนาของตัวอักษรชื่อรายการ** ผู้ผลิตรายการใช้ความหนาของตัวอักษรกับชื่อรายการ เพื่อให้ชื่อรายการดูมีมิติแตกต่างจากภาพพื้นหลังที่นำมาประกอบ ความหนาของตัวอักษรมีทั้งที่เป็นสีเดียวกันกับสีพื้นของตัวอักษร และแตกต่างจากสีพื้นของตัวอักษร **พื้นตัวอักษรชื่อรายการ** ชื่อรายการหลายรายการซ้อนอยู่บนภาพไตเติ้ลรายการ **การใช้ภาพประกอบตัวอักษรในชื่อรายการ** ชื่อรายการหลายรายการที่มีชนิดของตัวอักษรไม่ใช่เป็นแบบประดิษฐ์ในภาษาไทย หรือแบบ display type ในภาษาอังกฤษ มีการใช้ภาพอื่นๆ มาประกอบกับชื่อรายการ เพื่อให้ชื่อรายการมีเอกลักษณ์และมีความหมายมากขึ้น จนกลายเป็นโลโก้รายการ **การจัดวางชื่อรายการ** ตำแหน่งที่ตั้งของชื่อรายการบนจอโทรทัศน์ที่พบมากที่สุดคือ ตรงกลางจอโทรทัศน์ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน เพราะเป็นตำแหน่งที่ปลอดภัยที่สุดจากการสูญเสียชีวิตสัญญาณภาพขณะออกอากาศ

คุณสมบัติตัวอักษร ชื่อรายการส่วนใหญ่มีความ**ประสิทธิภาพ** ที่ผู้ชมสามารถรับรู้ได้โดยง่าย และตัวอักษรชื่อรายการส่วนใหญ่มีความ**อ่านง่ายสูง**

การปรากฏของตัวอักษร วิธีการปรากฏของตัวอักษรพบตามลำดับดังนี้ **การตัดภาพ** การจางซ้อนภาพ การกวาดภาพ การเคลื่อนที่เข้ามาจากด้านนอกจอ การเคลื่อนที่ออกมาจากกลางภาพ การเคลื่อนที่ของกล้อง การพลิกภาพ การเขียน การเกิดแสงจ้า และ การประกอบขึ้นเป็นชื่อรายการ

ลำดับการนำเสนอในไตเติ้ลรายการ

ลำดับการนำเสนอสามารถจำแนกเป็นโครงสร้างต่างๆ ที่มีการใช้ในไตเติ้ลรายการ ดังนี้

๑. ชื่อรายการ
๒. บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน (- เสนอ -) ชื่อรายการ
๓. สถานี - ร่วมกับ - บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน - เสนอ - ชื่อรายการ
๔. สถานี - ร่วมกับ - บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน - ผู้สนับสนุนรายการ - เสนอ - ชื่อรายการ
๕. สถานี - ร่วมกับ - บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน - ผู้สนับสนุนรายการ - เสนอ - ชื่อรายการ - พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ/นักแสดง

๖. สถานี – ร่วมกับ – บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน – ผู้สนับสนุนรายการ – เสนอ – ชื่อรายการ – ผู้ดำเนินรายการ/พิธีกร/นักแสดง – ทีมงาน

การใช้เสียงในไตเติ้ลรายการ

เสียงที่พบในไตเติ้ลรายการมี ๔ ลักษณะคือ เสียงดนตรี คำพูด เพลง และเสียงประกอบ

เสียงดนตรี รายการส่วนใหญ่เลือกใช้เสียงดนตรี เพื่อให้ไตเติ้ลรายการสมบูรณมากยิ่งขึ้น โดยที่มีการเลือกใช้ท่วงทำนองที่แตกต่างกันไปตามประเภทรายการ ตลอดจนลีลาและอารมณ์ของภาพในไตเติ้ลรายการ

คำพูด ไตเติ้ลรายการมีการใช้คำพูดเพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูล โฆษณาผู้สนับสนุนรายการ แนะนำผู้ร่วมรายการและผู้ดำเนินรายการ ตลอดจนการพูดทักทาย รวมถึงการแจ้งให้ผู้ชมทราบถึงเนื้อหาของรายการ

เพลง การใช้เพลงมี ๓ ลักษณะคือ เพลงแนะนำชื่อรายการ เพลงแนะนำรายการ และเพลงเนื้อหาของรายการ

เสียงประกอบ การใช้เสียงประกอบไม่ใช่เพียงลำพังแต่จะใช้ประกอบคำพูด ดนตรี หรือเพลง ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตรายการ

ความยาวของไตเติ้ลรายการ

ไตเติ้ลรายการส่วนใหญ่มีความยาวประมาณ ๑๐-๒๐ วินาที ไม่จำกัดว่าเป็นรายการขนาดสั้นหรือยาว หรือรายการประเภทใดก็ได้แล้วแต่

ลีลาของไตเติ้ลรายการ

ลีลาของไตเติ้ลรายการเกิดขึ้นจากทุกองค์ประกอบที่นำมาทำเป็นไตเติ้ลรายการ ไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง ตัวอักษร วิธีการลำดับภาพ ฯลฯ ลีลาของไตเติ้ลที่พบบมีลักษณะดังนี้ **ความสนุกสนาน ร่าเริง สดใส** มักเป็นไตเติ้ลรายการแนวจินตคติหรือบันเทิง **ความเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง** มักเป็นไตเติ้ลรายการกีฬา **ความตื่นเต้นร้อนแรง ความเคร่งขรึมดุเดือด ความทันสมัย ความเรียบง่าย เซ็กซี่ ล้ำสมัย ความเป็นไทย ความเป็นชนบท** ลีลาลักษณะนี้ปรากฏชัดเจนในรายการเพลงไทยลูกทุ่ง

ตัวอย่างรายการ

ตัวอย่างรายการ คือ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่เสนอตัวอย่างเนื้อหาของรายการที่จะออกอากาศในครั้งนั้น ตัวอย่างรายการใช้ภาพจากเนื้อหาในรายการมาทำให้แตกต่างแต่ยังคงความเป็นภาพจากเนื้อหาของรายการไว้อย่างครบถ้วน ในการศึกษาตัวอย่างรายการ ได้พบคุณลักษณะต่างๆ ของตัวอย่างรายการ ได้แก่ ลักษณะของภาพ ตัวอักษร และการใช้เสียงในตัวอย่างรายการ

ลักษณะของภาพตัวอย่างรายการ

การนำเสนอภาพในตัวอย่างรายการ มีการนำภาพจากเนื้อหามาสกัดรอบเพื่อให้ดูแตกต่าง มีการเลือกเฉพาะภาพที่จะสื่อได้ถึงเนื้อหาที่จะได้ชมต่อไป และมีภาพผู้สนับสนุนรายการ

ลักษณะการลำดับภาพในตัวอย่างรายการมักเป็นการตัดภาพ มีบ้างที่เป็นการซ้อนภาพ กวาดภาพ แต่ไม่ปรากฏว่ามีกราฟจางซ้อนภาพในตัวอย่างรายการ

ตัวอักษรในตัวอย่างรายการ

ตัวอักษรที่ใช้เพื่อบ่งบอกความเป็นตัวอย่างรายการ มักเป็นแบบหัวตัดในภาษาไทย และแบบ san serif ในภาษาอังกฤษ มีความสูงของตัวอักษรไม่มากไปกว่าตัวอักษรชื่อรายการ โดยทั่วไปคำที่ใช้ในตัวอย่างรายการมักเป็นคำที่สื่อถึง สิ่งที่จะได้ชมต่อไป ซึ่งเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น preview, highlight, tonight, tonight showing, คืนนี้ เป็นต้น

การใช้เสียงในตัวอย่างรายการ

การใช้เสียงโทรทัศน์ในตัวอย่างรายการเป็นการใช้คำพูดเพื่อให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นทั้งบทพูดกับผู้ชมโดยตรง บทสนทนา และบทบรรยาย นอกจากนี้ตัวอย่างรายการของรายการเพลงมีการใช้เพลงเพื่อให้ข้อมูลสำหรับบอกเนื้อหา ส่วนการใช้ดนตรีเพื่อเป็นตัวอย่างรายการนั้นปรากฏเพียงบางรายการ

อินเทอร์ลูด

อินเทอร์ลูด หรือคีย์ซีน (keyscene) คือ ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่ระหว่างเนื้อหา รายการและโฆษณา ทำหน้าที่บอกผู้ชมว่าเนื้อหาที่เพิ่งชมผ่านไปนั้นคือเนื้อหารายการอะไร หรือเนื้อหาที่กำลังจะได้รับชมนั้นเป็นรายการอะไร ในการศึกษาคำนี้พบคุณลักษณะต่างๆ ของอินเทอร์ลูด ได้แก่ รูปแบบการนำเสนอ ตัวอักษร ลำดับการนำเสนอ และการใช้เสียงในอินเทอร์ลูด

รูปแบบการนำเสนออินเทอร์ลูด

รูปแบบการนำเสนออินเทอร์ลูดปรากฏดังนี้

๑. การใช้ไตเติ้ลรายการในส่วนชื่อรายการเป็นอินเทอร์ลูด
๒. การใช้ชื่อรายการหรือโลโก้รายการสร้างสรรค์อินเทอร์ลูด
๓. การสร้างสรรค์ลักษณะชื่อรายการใหม่
๔. การใช้ชื่อช่วงเป็นอินเทอร์ลูด
๕. การใช้ภาพผู้สนับสนุนรายการ

ตัวอักษรในอินเทอร์ลูด

ตัวอักษรในอินเทอร์ลูด แบ่งได้ ๓ กลุ่มคือ ตัวอักษรชื่อรายการ ตัวอักษรชื่อช่วง และตัวอักษรประกอบอินเทอร์ลูด

ตัวอักษรชื่อรายการ และ ตัวอักษรชื่อช่วง ในอินเทอร์เน็ตดูนั้นพบว่า มีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากตัวอักษรชื่อรายการในไตเติ้ลเท่าไรนัก ไม่ว่าจะ เป็น ชนิดตัวอักษร ขนาดตัวอักษร ลักษณะตัวอักษร บุคลิกของตัวอักษร คุณสมบัติของตัวอักษร และการปรากฏของตัวอักษร

ตัวอักษรประกอบอินเทอร์เน็ต มีลักษณะเดียวกับตัวอักษรในตัวอย่างรายการ ซึ่งมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่มีการใช้คำที่แตกต่างออกไป เช่น ช่วงต่อไป, ช่วงหน้า, อีกลักคู่, next brake, next break, next, coming up, highlight ช่วงต่อไป, next gag เป็นต้น

ลำดับการนำเสนอในอินเทอร์เน็ต

ลำดับการนำเสนอในอินเทอร์เน็ตเป็นไปตามโครงสร้างต่างๆ ดังนี้

๑. ชื่อรายการ (- โฆษณา -) ชื่อรายการ / ชื่อช่วง
๒. ภาพช่วงต่อไป – ชื่อรายการ (- โฆษณา -) ชื่อรายการ / ชื่อช่วง
๓. ผู้สนับสนุนรายการ (- ภาพช่วงต่อไป) – ชื่อรายการ (- โฆษณา -) ชื่อรายการ / ชื่อช่วง – ผู้สนับสนุนรายการ (- ชื่อช่วง)
๔. ผู้สนับสนุนรายการ (- ภาพช่วงต่อไป) – ชื่อรายการ – เกร็ด (- โฆษณา -) เกร็ด - ชื่อรายการ / ชื่อช่วง – ผู้สนับสนุนรายการ (- ชื่อช่วง)

การใช้เสียงในอินเทอร์เน็ต

ประเภทของเสียงที่ใช้ในอินเทอร์เน็ตประกอบด้วย ดนตรีซึ่งพบมากที่สุด รองลงมาคือคำพูด ซึ่งเป็นคำบรรยายโฆษณาผู้สนับสนุนรายการ และเพลงซึ่งมักเป็นเพลงในไตเติ้ลรายการ

ทำยรายการ

ทำยรายการ เป็นส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ที่อยู่ลำดับท้ายสุดของรายการ มีหน้าที่สำคัญคือการขอบคุณผู้มีส่วนในการผลิตรายการทุกหน่วย ในการศึกษาครั้งนี้พบลักษณะต่างๆ ของทำยรายการประกอบด้วย รูปแบบการนำเสนอภาพ ลักษณะของภาพ ลำดับการนำเสนอ และการใช้เสียงในทำยรายการ

รูปแบบการนำเสนอทำยรายการ

ในการนำเสนอทำยรายการ ปรากฏรูปแบบที่พบในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

๑. การเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหารายการ หรือ การตัดภาพเข้ามาหลังจากเนื้อหารายการ
๒. การสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสีและแสง
๓. การลดขนาดของภาพให้เล็กกว่าปกติ

ลักษณะของภาพทำยรายการ

ภาพที่ใช้ในทำยรายการไม่ได้มีการสร้างสรรค์อย่างซับซ้อนแฉกเช่นภาพในไตเติ้ลรายการ มักเป็นภาพที่บอกเนื้อหาเรื่องราวโดยตรง มีลักษณะดังนี้

ภาพในรายการ ทำयरายการส่วนใหญ่ใช้ภาพจากเนื้อหาในรายการ โดยเฉพาะรายการที่มีการบันทึกเทปในสตูดิโอ ภาพของพิธีกรที่หลุดบทยภาพ รวมถึงภาพในตอนต่อไป

ภาพจากไตเติ้ลรายการหรืออินเตอร์ลูด ทำयरายการบางรายการจะนำเอาภาพบางส่วนในไตเติ้ลรายการหรืออินเตอร์ลูด โดยนำมาบางส่วนหรือทั้งหมด เพื่อใช้เป็นภาพสำหรับทำयरายการ โดยอาจจะนำมาดัดแปลงเพิ่มเติม

ภาพผู้สนับสนุนรายการ ทำयरายการส่วนใหญ่แสดงความขอบคุณต่อผู้สนับสนุนรายการ ด้วยการซ้อนโลโก้ของผู้สนับสนุนรายการ หรือเป็นภาพของผู้สนับสนุนรายการ

ภาพโลโก้บริษัทผู้ผลิต ภาพสุดท้ายของทำयरายการมักเป็นภาพโลโก้บริษัทผู้ผลิตเสมอ

ลำดับการนำเสนอในทำयरายการ

โครงสร้างของลำดับการนำเสนอทำयरายการ ประกอบด้วย

๑. บริษัทผู้ผลิตรายการ
๒. ผู้สนับสนุนรายการ (- บริษัทผู้ผลิตรายการ)
๓. ผู้สนับสนุนรายการ – ทีมงาน – บริษัทผู้ผลิตรายการ
๔. ภาพตอนต่อไป – ผู้สนับสนุนรายการ (- ทีมงาน) – บริษัทผู้ผลิตรายการ

การใช้เสียงในทำयरายการ

ทำयरายการมีลักษณะการใช้เสียงเช่นเดียวกับส่วนประกอบรายการโทรทัศน์อื่นๆ ทั้งในการให้ข้อมูล และรูปแบบการใช้เสียง อันได้แก่ ดนตรี เพลง คำพูด และเสียงประกอบ

ดนตรีที่ใช้ในทำयरายการ มีลักษณะที่เป็นทั้งดนตรีที่เหมือนในไตเติ้ลรายการและดนตรีทั่วไป เพลงในทำयरายการพบได้ ๓ ลักษณะ คือ เพลงที่เหมือนในไตเติ้ลรายการ เพลงจากเนื้อหา รายการ และเพลงทำयरายการที่แตกต่างจากไตเติ้ล คำพูดในทำयरายการมี ๓ ลักษณะ คือ คำพูดสนับสนุนรายการ คำพูดให้ข้อคิดหรือคำแนะนำ และคำพูดเนื้อหาในตอนต่อไป คำพูดทั้ง ๓ ลักษณะเกิดขึ้นได้จากการบรรยาย การพูดกับผู้ฟังโดยตรง และบทสนทนา

อภิปรายผล

โครงสร้างโดยทั่วไปของรายการโทรทัศน์ประกอบด้วย เนื้อรายการ (body) และส่วนประกอบรายการ (components) เนื้อรายการเป็นส่วนที่บรรจุเนื้อหา มีวิธีการนำเสนอตามรูปแบบรายการที่กำหนด ซึ่งเปลี่ยนแปลงรายละเอียดไปในการออกอากาศแต่ละครั้ง และเป็นส่วนที่จะสามารถดึงดูดผู้ชมให้ติดตามชมรายการต่อไปเรื่อยๆ ในขณะที่ส่วนประกอบรายการเป็นส่วนที่ทำให้รายการมีความสมบูรณ์ ประกอบด้วย ไตเติ้ล (title) ตัวอย่างรายการ (menu) อินเตอร์ลูดหรือคีย์ซีน (interlude/keyscene) และทำयरายการ (end credit) ซึ่งในแต่ละส่วนประกอบนี้มีคุณลักษณะและหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์จะบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของ

แต่ละรายการได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุที่มีลักษณะเหมือนกันทุกครั้งที่ในการออกอากาศ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นเตือนความระลึกถึงรายการของผู้ชมได้ดีที่สุด

ในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ สิ่งที่ผู้ผลิตรายการต้องคำนึงถึงอยู่เสมอคือ การถ่ายทอดความคิด แนวคิด หรือสารแก่ผู้ชมรายการ โครงสร้างของรายการโทรทัศน์ที่ประกอบด้วยเนื้อหารายการและส่วนประกอบรายการ จะต้องสามารถสะท้อนแนวคิดหรือแสดงสารให้เป็นที่ปรากฏได้อย่างเด่นชัดที่สุด นั่นหมายถึง กระบวนการผลิตรายการตั้งแต่ การสรรหาเรื่องราว การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล การลำดับประเด็นการนำเสนอ การเขียนบท การถ่ายทำหรือบันทึกรายการ การกำกับ การตัดต่อ จนกระทั่งเสร็จสิ้นเป็นเนื้อหารายการ ผู้ผลิตจำต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่า เนื้อหาที่ตนผลิตต้องสามารถสะท้อนแนวคิดที่กำหนดไว้ได้อย่างชัดเจน

ส่วนการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของรายการที่สะท้อนผ่านเนื้อหารายการโดยรวม แล้วนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นความคิดรวบยอดที่สามารถถ่ายทอดเป็นส่วนประกอบรายการต่างๆ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ส่วนประกอบรายการที่สำคัญที่สุดคือ **ไตเติ้ลรายการ** เพราะเป็นส่วนของรายการลำดับแรกๆ ที่ผู้ชมจะได้เห็น การสร้างความประทับใจเมื่อแรกสัมผัสลักษณะเดียวกันยังต้องสื่อถึงสารหรือแนวคิดของรายการได้เป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการส่วนนี้

ไตเติ้ลรายการ เป็นหน้าตาของรายการ เปรียบเสมือนรูปร่างหน้าตาของคนเรา เราสามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็นเมื่อแรกพบได้ฉันใด ไตเติ้ลรายการก็สามารถสร้างความรู้สึกจดจำได้ให้แก่ผู้ชมได้ฉันนั้น ยิ่งไปกว่านั้น บางครั้งเมื่อเราพบกับบุคคลแปลกหน้าเป็นครั้งแรก ได้พูดคุยกันเพียงเล็กน้อย ก็สามารถบ่งบอกถึงอุปนิสัยใจคอ อายุ ทัศนคติ ความรู้สึก ฯลฯ ได้ ในทำนองเดียวกันไตเติ้ลรายการที่ดีย่อมสามารถทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ว่ารายการที่กำลังจะได้รับการชมนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร หรือต้องการสะท้อนแนวคิดหรือสารอะไร

การเผยตัวตนของรายการมีมากขึ้นเมื่อผู้ชมได้รับรู้ถึง **ตัวอย่างรายการ** ที่จะให้รายละเอียดเพียงบางส่วนแก่ผู้ชม เพื่อสร้างความสนใจให้ติดตามรายการต่อไป นั่นคือหน้าที่หลักของส่วนประกอบรายการส่วนนี้ และเมื่อผู้ชมชมรายการได้ระยะหนึ่งก่อนที่จะตัดเข้าสู่โฆษณา ก็จำเป็นต้องย้ำเตือนให้ผู้ชมได้รับรู้ว่ารายการที่กำลังชมอยู่นั้นคือรายการอะไร เพราะเนื้อหารายการที่ถ่ายทอดอยู่อาจสร้างความฉงนแก่ผู้ชมได้ หรือผู้ชมที่เพิ่งหันมารับชมรายการอาจสงสัยว่ารายการที่กำลังชมคือรายการอะไร และเช่นเดียวกันเมื่อตัดภาพจากโฆษณาเข้าสู่เนื้อหารายการ ก็จำเป็นต้องกระตุ้นเตือนชื่อรายการแก่ผู้ชมด้วย **อินเตอร์ลูต** อีกครั้ง และเมื่อรายการกำลังจะสิ้นสุดลง การแสดงถึงคำขอบคุณต่อผู้มีส่วนสำคัญกับการผลิตรายการก็เป็นหน้าที่ของ **ท้ายรายการ**

ส่วนประกอบรายการที่ดีจะต้องทำหน้าที่ในแต่ละส่วนได้อย่างชัดเจน ไม่สร้างความสับสนคลุมเครือ หรือข้อสงสัยแก่ผู้ชม ในขณะที่เดียวกันจะต้องทำให้เกิดความรู้สึกสนใจใคร่ติดตามเนื้อหารายการที่กำลังจะได้รับชมต่อไปด้วย

รายการโทรทัศน์แต่ละรูปแบบมีการสร้างสรรค์ภาพไตเติ้ลรายการเพื่อบ่งบอกแนวคิดรายการเป็นสองลักษณะ ลักษณะแรกเป็นการใช้ภาพในรายการมาสร้างสรรค์ และอีกลักษณะเป็นการสร้างสรรค์ภาพขึ้นใหม่โดยมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหารายการ ซึ่งทั้งสองลักษณะต่างเป็นวิธีการแสดงความคิดหรือแนวคิดของรายการผ่านไตเติ้ลรายการได้ทั้งสิ้น

รายการละครเลือกใช้ภาพนักแสดงทั้งตัวเอกและตัวรองจากเนื้อหารายการมาทำเป็นไตเติ้ล เพราะตัวละครถือเป็นองค์ประกอบหลักของรายการละคร และภาพตัวละครก็เป็นสิ่งที่ผู้ชมสนใจรับชม รายการเพลงมีการนำภาพจากมิวสิกวิดีโอที่กำลังจะออกอากาศมาใช้ เพื่อแสดงถึงเนื้อหาที่เกี่ยวกับเพลง และยังเป็นการกระตุ้นผู้ชมให้ติดตามด้วยเช่นกัน รายการการ์ตูนเลือกใช้ภาพที่เป็นเนื้อหาของรายการโดยเฉพาะในส่วนที่มีตัวละครมาสร้างสรรค์เป็นไตเติ้ลรายการ รวมถึงรายการกีฬาที่มักใช้ภาพการแข่งขันกีฬาประเภทต่างๆ มาผสมผสานวิธีการนำเสนอที่เร้าใจ เพื่อทำเป็นไตเติ้ลรายการ

รายการข่าวแสดงให้เห็นถึงความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ด้วยวิธีการนำเสนอภาพเฉพาะแบบ โดยใช้ภาพข่าวที่น่าสนใจแก่ผู้ชม ขณะที่รายการสนทนา มักเลือกใช้ภาพบุคคลที่เป็นแขกรับเชิญของการสนทนา มาสร้างสรรค์เป็นภาพไตเติ้ลรายการ รายการสารคดีนำภาพที่หลากหลายที่เป็นเนื้อหาของรายการในตอนต่างๆ มาสร้างสรรค์แสดงความคิดเชิงสาระที่หลากหลาย เหล่านี้เป็นตัวอย่างของรายการทั้งในแนวจินตคดีหรือบันเทิง และแนวข่าวสารและสารคดี ที่มีการเลือกใช้ภาพจากเนื้อหารายการมาผลิตเป็นไตเติ้ลรายการ

สำหรับไตเติ้ลรายการที่สร้างสรรค์ภาพขึ้นใหม่โดยมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหารายการ พบในรายการจินตคดีบางประเภท เช่น รายการปกิณกะบันเทิงที่มุ่งเน้นความสนุกสนานเป็นสำคัญ มีการสร้างสรรค์ภาพขึ้นใหม่ด้วยการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อสื่อถึงความสนุกสนาน ในรายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา มีการสร้างสรรค์ภาพเพื่อสื่อถึงแนวคำถามหรือแนวการแข่งขันรายการอันเป็นเนื้อหาสำคัญของรายการ เป็นต้น

นอกจากภาพที่จะช่วยสื่อถึงแนวคิดหรือสารของรายการแล้ว วิธีการนำเสนอภาพเหล่านั้นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยทำให้ภาพสะท้อนแนวคิดรายการได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น จังหวะการตัดต่อรวดเร็วกระชับฉับไวในรายการข่าว แสดงให้เห็นถึงความทันสมัย และรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ แต่ถ้าวางรายการสารคดีมักใช้วิธีการตัดต่อที่ช่วยทำให้เห็นภาพที่แสดงเนื้อหาอย่างชัดเจน ไม่ต้องการการปกปิดหรือซ่อนเงื่อนแต่อย่างใด หรือการใช้เทคนิคทางคอมพิวเตอร์ในการสร้างสรรค์ภาพเพื่อให้ดูแปลกตา หรือดูเสริมจินตนาการสำหรับรายการจินตคดีประเภทต่างๆ ซึ่งวิธีการ

นำเสนอด้วยการตัดต่อในรูปแบบต่างๆ นี้มีความแตกต่างไปจากวิธีการนำเสนอในส่วนที่เป็นเนื้อ
รายการอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามวิธีการนำเสนอภาพในโตเติ้ลก็ไม่อาจจะบอกได้อย่างชัดเจนว่า
มีความเป็นเฉพาะของแต่ละรูปแบบรายการ

กล่าวโดยสรุปคือ การใช้ภาพเพื่อแสดงแนวคิดของรายการ ด้วยการใช้วิธีการนำเสนอใน
ลักษณะต่างๆ โดยมีองค์ประกอบศิลปะเป็นหลักในการสร้างสรรค์ ล้วนแต่ช่วยทำให้ส่วนประกอบ
รายการมีความน่าสนใจทั้งในเชิงความหมายและความงามมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ผลิตรายการ
ต้องให้ความสำคัญ

ทว่าในความเป็นจริงแล้ว รายการโทรทัศน์หลายรายการมีส่วนประกอบรายการที่เป็น
เพียงแค่มุมระดับรายการ ไม่มีการให้ความสำคัญแต่อย่างใด หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า
ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ไม่ได้ตระหนักถึงหน้าที่อันสำคัญของส่วนประกอบรายการ ทั้งหน้าที่ในการ
บอกแนวคิดของรายการ หรือหน้าที่ในการสร้างความน่าสนใจแก่ผู้ชม

การไม่ให้ความสำคัญกับส่วนประกอบรายการ แสดงออกให้เห็นถึงความไม่พิถีพิถันใน
การผลิตส่วนประกอบรายการ การรู้จักใช้องค์ประกอบทางศิลปะเพื่อสื่อสารให้มีความงามที่
น่าสนใจและมีความหมายสื่อถึงแนวคิดของรายการ มีปรากฏให้เห็นเพียงบางรายการเท่านั้น
รายการส่วนใหญ่มีการใช้ส่วนประกอบรายการนอกเหนือไปจากหน้าที่ที่ควรจะเป็น เช่น การเป็น
พื้นที่โฆษณา การส่งเสริมการตลาดในรูปแบบต่างๆ ฯลฯ ยังผลให้ส่วนประกอบรายการไม่มีความ
น่าสนใจและไม่แสดงถึงแนวคิดสำคัญของรายการ เป็นแต่เพียงพื้นที่ทางธุรกิจที่ไม่เอื้อประโยชน์
ต่อผู้ชมแต่อย่างใด

ด้วยเหตุที่การมุ่งหวังผลกำไรสูงสุดเป็นภาระหน้าที่ของนักธุรกิจผลิตรายการโทรทัศน์ ทำ
ให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทุกพื้นที่ในรายการเพื่อสร้างรายได้ให้มากที่สุด โดยมองข้าม
ความสำคัญของหน้าที่ในการสื่อความหมายบางอย่างในรายการ ผลที่เกิดขึ้นคือผลผลิตรายการ
โทรทัศน์ที่มีโฆษณาสินค้าปรากฏอยู่ในทุกส่วนของรายการ ไม่เว้นแม้แต่เนื้อรายการหรือ
ส่วนประกอบรายการ

การทำให้พื้นที่ของรายการโทรทัศน์หรือโดยเฉพาะส่วนประกอบรายการเป็นช่องทางทาง
การตลาดกระทำได้ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการเอ่ยชื่อผู้สนับสนุนรายการ หรือแสดงภาพสินค้า
หรือบริการในส่วนประกอบรายการ เพราะถือว่าส่วนประกอบรายการเป็นส่วนสำคัญในการแจ้งชื่อ
รายการหรือแนวคิดแก่ผู้ชม การได้รู้ว่าผู้สนับสนุนรายใดมีส่วนสำคัญในการผลิตรายการเป็นความ
ต้องการอย่างหนึ่งของผู้สนับสนุนรายการทั้งหลาย กอปรกับรายได้จากผู้สนับสนุนรายการเป็น
ที่มาสำคัญของงบประมาณในการผลิต การดำเนินการในลักษณะนี้จึงทำให้ส่วนประกอบรายการ
คลายความสำคัญของหน้าที่ไป ดังจะเห็นได้จากผู้ชมรายการโทรทัศน์จำนวนมากเลือกเวลาที่จะ

เปิดรับชมรายการนั้นๆ โดยให้เวลาของส่วนประกอบรายการผ่านไปก่อน แต่นั่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อรายการนั้นเป็นที่รู้จักของผู้ชมแล้ว

การลดต้นทุนการผลิตโดยการใช้ภาพจากเนื้อรายการมาสร้างสรรค์เป็นส่วนประกอบรายการ ไม่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการถ่ายทำ แต่ผลที่เกิดขึ้นก็รับประกันไม่ได้ว่าภาพนั้นจะมีความงามอย่างสมบูรณ์แบบสมกับการเป็นส่วนประกอบรายการที่ดีหรือไม่ แต่หลายครั้งพบว่าผู้ผลิตรายการที่ลงทุนกับการผลิตส่วนประกอบรายการ จะได้ผลผลิตเป็นส่วนประกอบรายการที่น่าสนใจที่ทำให้ผู้ชมระลึกถึงได้เสมอ

ดังจะเห็นได้จากรายการโทรทัศน์บางรายการใช้งบประมาณในการผลิตส่วนประกอบรายการเพื่อออกอากาศมากกว่าเนื้อรายการเสียอีก เพราะส่วนประกอบรายการเป็นสิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงหรือไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง การใส่ใจในการผลิตย่อมก่อให้เกิดการใช้งบประมาณที่สูงกว่าเนื้อรายการเมื่อเปรียบเทียบโดยความยาว และหากพิจารณาในแง่การลงทุนแล้ว งบประมาณที่ลงทุนไปเพื่อการผลิตส่วนประกอบรายการนั้นถูกกว่างบประมาณที่ใช้ผลิตเนื้อรายการอย่างมาก เพราะมีความถี่ในการออกอากาศมากกว่า

เมื่อเป็นเช่นนี้ผลที่เกิดขึ้นก็คือ รายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่มีส่วนประกอบรายการที่ยาวแต่ไม่น่าสนใจ เป็นที่ถูกใจของผู้สนับสนุนรายการแต่ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้ชมรายการ ส่วนบางรายการที่ไม่มีผู้สนับสนุนรายการในส่วนประกอบรายการก็ไม่ได้เห็นความสำคัญในหน้าที่ของส่วนประกอบรายการอย่างชัดเจน เปรียบเหมือนมีส่วนประกอบรายการเป็นเพียงไม้ประดับของรายการ โดยไม่สนใจว่าไม้ประดับนั้นจะส่งกลิ่นหอมเย้ายวนใจ หรือรูปลักษณ์สวยงามเพียงไร ปรัชญาการณที่เกิดขึ้นในวงการโทรทัศน์ก็คือ ไม่มีการพัฒนาหรือสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการให้เป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ชม ตลอดจนไม่มีการร่วมมือกันในการกำหนดให้ส่วนประกอบรายการมีลักษณะที่เป็นมาตรฐานตามหน้าที่ที่ควรจะเป็น

รายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นล้วนแล้วแต่ออกอากาศภายในประเทศ มีเพียงบางสถานีและบางรายการเท่านั้นที่ออกอากาศไปสู่ผู้ชมทั่วโลก การจำกัดงบประมาณในการผลิตจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งสำหรับผู้ผลิตรายการ เพราะงบประมาณในการผลิตส่วนประกอบรายการส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตอย่างมาก ในขณะเดียวกันยังอาจทำให้ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิตสั้นลงอีกด้วย

เวลาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อกระบวนการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการ เวลาในที่นี้ครอบคลุมถึง เวลาของรายการ เวลาของส่วนประกอบรายการ และระยะเวลาในการผลิตส่วนประกอบรายการ

จากผลการศึกษาพบว่า เวลาของรายการมีผลต่อเวลาส่วนประกอบรายการโดยตรง กล่าวคือในรายการขนาดยาวมักมีเวลาของส่วนประกอบรายการที่นานกว่าเวลาของส่วนประกอบ

รายการขนาดสั้น เพราะเวลาของรายการที่ยาวมีพื้นที่ให้ผู้ผลิตสามารถสร้างส่วนประกอบรายการได้มากกว่า ซึ่งส่งผลให้ผู้ผลิตมีเวลาหรือพื้นที่ในการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการให้เป็นที่จดจำได้มากขึ้น สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้ผลิตรายการที่พบว่า มีฝ่ายที่เห็นความสำคัญกับส่วนประกอบรายการ และในขณะเดียวกันก็มีฝ่ายที่ให้ความสำคัญกับเนื้อรายการมากกว่า

ฝ่ายที่เห็นว่าส่วนประกอบรายการมีความสำคัญมากต่อรายการ ให้ความสำคัญกับทุกรายละเอียดในการผลิตส่วนประกอบรายการ เพื่อที่จะก่อให้เกิดความงามและความหมาย นอกจากนี้ยังมีการใส่รายละเอียดอย่างมากภายในส่วนประกอบรายการ เช่น รายชื่อผู้ผลิต รายการตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ และฝ่ายนี้เองที่แม้จะเห็นความสำคัญของส่วนประกอบรายการแต่กลับใช้ประโยชน์จากส่วนประกอบรายการสำหรับเป็นพื้นที่โฆษณาอีกด้วย

ขณะที่อีกฝ่ายที่ให้ความสำคัญกับเนื้อรายการมากกว่าส่วนประกอบรายการ กลับมองว่าความสั้นยาวของส่วนประกอบรายการไม่มีความจำเป็นเท่าไรนัก เพียงแค่ทำหน้าที่บอกชื่อรายการก็เพียงพอ ไม่ต้องเสนอรายละเอียดมากไปกว่าชื่อรายการ สิ่งที่สำคัญคือส่วนของเนื้อรายการมากกว่า ซึ่งเนื้อรายการจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้จะตัดส่วนประกอบรายการทิ้งไปคงเหลือไว้แต่เพียงเนื้อรายการย่อมไม่สามารถทำได้ ขณะเดียวกันเวลาของส่วนประกอบรายการที่มีอยู่น้อยนิดก็ต้องสะกดตาผู้ชมได้ด้วยเช่นกัน

แต่ทั้งนี้ส่วนประกอบรายการที่มีความสั้นยาวแตกต่างกันนั้น ล้วนต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตส่วนประกอบรายการเหมือนกัน ระยะเวลาในการผลิตส่วนประกอบรายการที่จำกัดเป็นปัญหาสำหรับผู้ผลิตรายการที่มีหน้าที่สร้างสรรค์ด้วยกันทุกคน เพราะสิ่งที่ต้องคำนึงถึงตลอดเวลาในการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการคือความงามที่ปรากฏทั้งความหมายและสุนทรียภาพ รายการหลายรายการที่มีส่วนประกอบรายการที่น่าสนใจมักให้ความสำคัญกับการผลิตในส่วนนี้เป็นอย่างมาก ผลที่เกิดขึ้นแก่ผู้ชมคือการกล่าวขานรวมไปถึงการชื่นชม และแน่นอนผู้ชมจดจำรายการได้

ทั้งปัจจัยด้านงบประมาณและปัจจัยด้านเวลา ต่างส่งผลกระทบต่อปัจจัยด้านเทคโนโลยี การสร้างสรรค์ภาพโดยตรง กล่าวคือ เมื่องบประมาณน้อย การลงทุนด้านเทคโนโลยีสร้างสรรค์รายการก็ถูกจำกัด ความสามารถในการสร้างสรรค์ก็เป็นไปตามเทคโนโลยีเท่าที่มีอยู่ ส่งผลให้เกิดการล่าช้าในกระบวนการผลิต รวมถึงการสร้างสรรค์ภาพที่ไม่น่าสนใจ ในกรณีที่ต้องการผลงานที่สร้างสรรค์สวยงามและสื่อความหมาย

เทคโนโลยีการสร้างสรรค์ภาพสำหรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายทำ และกระบวนการตัดต่อเป็นสำคัญ การสร้างสรรค์ภาพที่ใช้ในการถ่ายทำและการตัดต่อต้องมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือผู้สร้างสรรค์ต้องเข้าใจอย่างชัดเจนว่า ภาพที่ถ่ายทำเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการจะถูกนำไปตัดต่อเพื่อสื่อสารแนวคิดอย่างไร ดังที่ทราบกันดีแล้วว่า ไตเติลหรือส่วนประกอบรายการประเภทอื่นเป็นสิ่งที่ผู้ชมจะพบเห็นและคุ้นตามากที่สุด ฉะนั้นภาพ

ที่ทั้งสื่อความหมายและงามในความสุนทรีย์จะเป็นสิ่งที่ตรงความสนใจของผู้ชมได้นานที่สุดเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนั้นการถ่ายทำอย่างพิถีพิถันเพื่อให้ได้ภาพที่สมบูรณ์แบบสำหรับใช้ผลิตเป็นไตเติ้ล โดยเฉพาะจึงสมควรที่จะได้รับการเอาใจใส่ และยิ่งไปกว่านั้นการวางแผนการถ่ายทำเพื่อให้ได้ภาพที่สามารถนำไปตัดต่อได้อย่างลงตัวเป็นสิ่งที่คุณผลิตพึงกระทำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทำและการตัดต่อ ได้รับการประดิษฐ์คิดค้นขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ผลิตอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้วิทยาการคอมพิวเตอร์ในการตัดต่อ สามารถสร้างความแปลกตาให้เกิดขึ้นกับภาพที่ตั้งใจถ่ายทำมาเพื่อการนี้ได้เป็นอย่างดี แต่การเข้าถึงวิทยาการที่นำสมัยมากยิ่งขึ้น ผู้ผลิตจำเป็นต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้วยเช่นกัน เพราะการเข้าใจในศักยภาพของเทคโนโลยีที่ผลิตขึ้นมา เพื่อสร้างสรรค์ภาพที่งามนั้นจะช่วยทำให้ผู้ผลิตสามารถจัดการสิ่งที่ต้องการเพื่อสื่อแนวคิดของตนได้เป็นอย่างดี

กระนั้นก็ตาม เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิตนี้เป็นเทคโนโลยีนำเข้ามาจากต่างประเทศทั้งสิ้น การเท่าทันเทคโนโลยีจึงค่อนข้างจำกัดอยู่เพียงบางองค์การที่มีงบประมาณสนับสนุน เมื่อเป็นเช่นนั้นโอกาสในการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ความสามารถทางเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดจึงอยู่ภายใต้ขอบเขตที่จำกัด ผลงานที่ปรากฏจึงอาจจะไม่มีความแปลกตาหรือสะดุดตา แต่ในทางกลับกันข้อจำกัดทางเทคโนโลยีอาจเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อสร้างสรรค์ให้มากยิ่งขึ้นเท่าที่เทคโนโลยีอันจำกัดของตนจะเอื้อได้ ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติอีกประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดส่วนประกอบรายการที่น่าสนใจ

และเป็นที่น่าเสียดายสำหรับไตเติ้ลรายการที่ไม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางเทคโนโลยีในการผลิต ทั้งในด้านการถ่ายทำและการตัดต่อ โดยที่ผู้ผลิตอาจนำเอาภาพที่เป็นเนื้อรายการมาสร้างสรรค์ ทั้งที่วัตถุประสงค์ของการถ่ายทำดังกล่าว เพื่อต้องการเล่าเรื่องหรือสื่อเนื้อหาของรายการ ไม่ได้มุ่งหวังจะนำมาผลิตเป็นส่วนประกอบรายการ องค์ประกอบทางศิลปะของภาพที่นำมาใช้จึงอาจจะไม่โดดเด่นสะดุดตาก็เป็นได้ ยิ่งไปกว่านั้นในกระบวนการตัดต่อ เมื่อภาพที่นำมาไม่ได้ถ่ายเพื่อผลิตเป็นส่วนประกอบรายการ แต่กลับมีความพยายามในการใช้เทคนิคพิเศษเพื่อทำให้ภาพดูแปลกตาออกไป ในบางครั้งก่อให้เกิดผลดี แต่ในหลายครั้งภาพดังกล่าวอาจสร้างความสนใจในระยะแรก แต่ไม่สามารถครองใจผู้ชมได้ในระยะยาว และภาพดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตัดต่อก็เป็นได้ เพราะเทคนิคพิเศษที่มีอยู่ในเทคโนโลยีการตัดต่อไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ผลิตได้อย่างครบถ้วน การละเลยความสำคัญของปัจจัยด้านเทคโนโลยีเหล่านี้จึงส่งผลให้ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์นี้ไม่มีความน่าสนใจเท่าที่ควร

การให้ความสำคัญกับส่วนประกอบรายการ ถือเป็นเหตุสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาส่วนประกอบรายการให้สามารถทำหน้าที่ในการสื่อแนวคิดรายการและกระตุ้นเร้าความน่าสนใจ

แก่ผู้ชมได้ เพราะปัจจัยอันเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการ อันได้แก่ งบประมาณ เวลา และเทคโนโลยี ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่อยู่ในวิสัยที่สามารถควบคุมและจัดการได้ทั้งสิ้น หากแต่ต้องอาศัยปัจจัยที่ขาดไม่ได้ นั่นคือผู้ผลิตรายการที่ตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารที่อยู่บนพื้นฐานความเข้าใจในธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์

สื่อโทรทัศน์ถือเป็นสื่อไฮเทคศิลป์ กล่าวคือเป็นการใช้ศิลปะการมองเห็นและการได้ยินเพื่อสื่อสาร การใช้คุณค่าทางศิลปะของสื่อโทรทัศน์ เป็นวิธีการสำคัญที่จะทำให้แนวคิดหรือสารเกิดความงามขึ้น อันเป็นการเพิ่มความน่าสนใจให้แก่ผู้ชมในการที่จะรับแนวคิดตลอดจนตีความสารเหล่านั้นได้มากขึ้น

ภาพที่เห็นทางโทรทัศน์ต้องไม่ใช่ภาพธรรมดาที่เกิดขึ้นตามปกติ แต่ต้องเป็นภาพที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของศิลปะ การใช้องค์ประกอบทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็นจะช่วยทำให้ภาพที่ปรากฏมีความงามหรือความน่าสนใจใคร่ติดตาม ขณะเดียวกันยังสามารถแสดงความหมายหรือสารผ่านทางภาพที่สื่อออกมาได้อีกด้วย องค์ประกอบทางศิลปะนี้ล้วนแล้วแต่ได้รับการรังสรรค์ขึ้นโดยความสามารถของผู้ผลิตเป็นสำคัญ

ในขณะเดียวกันเสียงที่ได้ยินจากโทรทัศน์ ก็มีการเลือกสรรเพื่อให้อัดคล้องกับบุคลิกของรายการ ด้วยความมุ่งหมายที่จะสื่อแนวคิดหรือสารของรายการ ทั้งเสียงที่เป็นคำพูด เสียงดนตรี หรือแม้แต่เสียงประกอบ ซึ่งช่วยให้เข้าถึงอารมณ์ของสารได้โดยง่าย

ส่วนประกอบรายการโทรทัศน์แม้ว่าจะมีพื้นที่อยู่เพียงเล็กน้อยในรายการ แต่พื้นที่ดังกล่าวจะมีความสำคัญเท่าที่ผู้ผลิตรายการจะกำหนด เพราะถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของรายการ และไม่ปรากฏว่ามีรายการโทรทัศน์รายการใดที่ไม่มีส่วนประกอบรายการ ซึ่งส่วนประกอบรายการที่ดีจะต้องมีความสัมพันธ์ และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับรายการ รายการโทรทัศน์ที่มีส่วนประกอบรายการที่ดีน่าสนใจ แต่มีเนื้อรายการที่ไม่มีคุณค่า รายการนั้นก็คงไม่เป็นที่ชื่นชอบหรือรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อรายการดี มีคุณค่า แต่ไม่มีส่วนประกอบรายการที่น่าสนใจ ก็อาจทำให้ผู้ชมไม่เกิดความอยากดูหรืออยากติดตาม ดังนั้นรายการที่ดีก็ควรมีส่วนประกอบรายการที่ดีตามไปด้วย

แม้ส่วนประกอบรายการจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของรายการโทรทัศน์ แต่หน้าที่สำคัญของส่วนประกอบของรายการเป็นที่ทราบและเข้าใจกันดีทั้งในกลุ่มผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการ หน้าที่ดังกล่าวคือหน้าที่ในการสื่อสารความเป็นรายการ ซึ่งก็คือแนวคิด ความคิด หรือสารไปสู่ผู้ชมเพื่อรับรู้และเข้าใจ สร้างประสิทธิผลแห่งการสื่อสารขึ้น และการสื่อสารจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ด้วยองค์ประกอบต่างๆ ที่สร้างสรรค์กันขึ้นมาเป็นรายการ และหนึ่งในองค์ประกอบนั้นก็คือส่วนประกอบของรายการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งนี้ พบข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๑. ควรจะมีศึกษาถึงประสิทธิผลของส่วนประกอบรายการ ว่าสามารถสื่อสารไปยังผู้ชมได้ตามที่ผู้ผลิตต้องการหรือไม่ และผู้ชมมีความเข้าใจในส่วนประกอบรายการต่างๆ อย่างไร

๒. ควรจะมีการวิจัยทดลองเพื่อสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการ ในการทำความเข้าใจในภาษาภาพ และเสียงว่าก่อให้เกิดผลที่แตกต่างกันอย่างไร เพื่อที่จะนำมาสร้างสรรค์ส่วนประกอบรายการให้ได้ดียิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

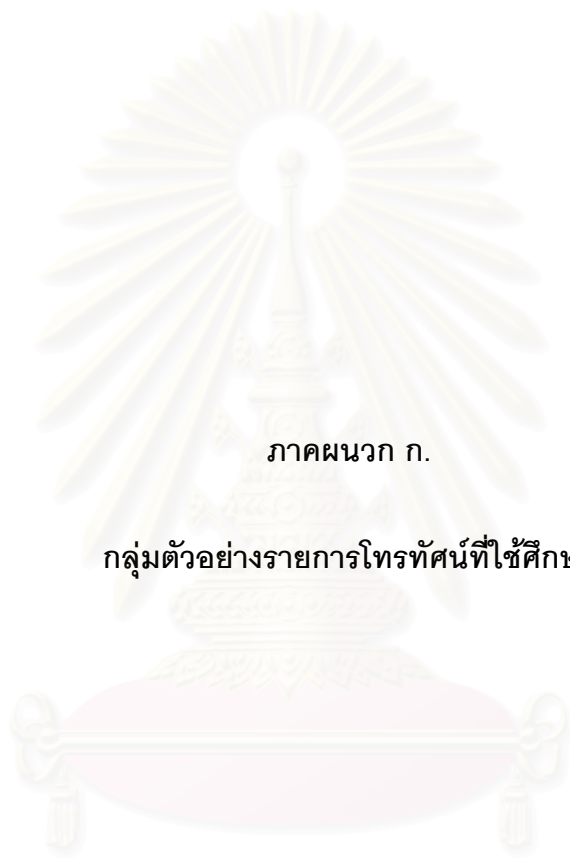
บรรณานุกรม

- น. ณ ปากน้ำ. **หลักการใช้สี**. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, (พิมพ์ครั้งที่ ๔), ๒๕๔๐.
- เลอสม สถาปิตานนท์. **การออกแบบเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ด้านสถาปัตย์การพิมพ์, ๒๕๔๐.
- สันติ คุณประเสริฐ. **การออกแบบตัวอักษร**. กรุงเทพฯ : (ม.ป.ป.)
- ไสรชัย นันทวัชรวิบูลย์. **Be Graphic สู่เส้นทางกราฟิกดีไซน์เนอร์**. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๔๕.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (บรรณานุกรม). **สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม**. กรุงเทพฯ : โครงการสื่อสันติภาพ (พิมพ์ครั้งที่ ๓), ๒๕๔๕.
- Block, Bruce A.. **The Visual Story : Seeing the Structure of Film, TV, and New Media**. Boston : Focal Press, 2001.
- Blythe-Lord, Robin. **Captions and Graphics for Low Budget Video**. Oxford : Focal Press, 1992.
- Compesi, Ronald J. and Sherrifs, Ronald E.. **Small Format Television : The Technique of Single-Camera Television Field Production**. Boston : Allyn and Bacon Inc., 1985.
- Clark, Barbara and Spohr, Susan J.. **Guide to Postproduction for TV and Film : Managing the Process**. Boston : Focal Press, 1998.
- Millerson, Gerald. **Effective TV Production**. Oxford : Focal Press (3 rd edition), 1994.
- Millerson, Gerald. **Television Production**. Oxford : Focal Press (13 th edition), 1999.
- Morris, Patrick. **Nonlinear Editing**. Oxford : Focal Press, 1999.
- Shyles, Leonard. **Video Production Handbook**. Boston : Houghton Mifflin Company, 1998.
- Thompson, Roy. **Grammar of the Shot**. Oxford : Focal Press, 1998.
- Thompson, Roy. **Grammar of the Edit**. Oxford : Focal Press, 1999.

Zettl, Herbert. *Sight Sound Motion : Applied Media Aesthetics*. Belmont : Wadsworth Publishing (2 nd edition), 1990.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

กลุ่มตัวอย่างรายการโทรทัศน์ที่ใช้ศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๓ อ.ส.ม.ท.

จำนวน ๔๔ รายการ

• รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว

๑. ข่าวสั้น	๓ นาที	ทุกวัน	๑๑.๓๐, ๑๓.๓๐, ๑๔.๓๐, ๑๕.๓๐, ๑๖.๓๐, ๑๗.๑๕ น.
๒. ตระเวนข่าว	๓ นาที	ทุกวัน	๒๓.๒๐, ๐๐.๒๐, ๐๐.๕๐, ๐๑.๐๐ น.
๓. BANGKOK GOSSIP	๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๒.๒๐ น.
๔. ข่าวเด่นประจำวัน	๓๐ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๗.๓๐ น.
๕. ระเบียบข่าว	๔๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๙.๓๐ น.
๖. ข่าวเที่ยง	๔๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๑.๓๕ น.
๕. ข่าวสถานการณ์ประจำวัน	๕๐ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๑๙.๓๐ น.

• รายการสารคดี

๖. น้ำ	๓ นาที	อาทิตย์	๐๗.๓๐ น.
๗. เฮลโล กู๊ดไลฟ์	๓ นาที	อังคาร, พุธ, เสาร์	๐๘.๒๐ น.
๘. 108 ภัยหญิง	๕ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๑๘.๒๕ น.
๙. แดนสยาม	๕ นาที	จันทร์ - อังคาร	๑๑.๓๐ น.
๑๐. รู้เพื่อเรื่องเทคโนโลยีนิวเคลียร์	๕ นาที	พฤหัสบดี	๑๑.๓๐ น.
๑๑. ศุกร์สบาย	๒๕ นาที	ศุกร์	๐๙.๐๕ น.
๑๒. เพื่อนหญิงพลังหญิง	๒๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๐๘.๔๐ น.
๑๓. เปิดเลนส์ส่องโลก	๖๐ นาที	อาทิตย์	๒๓.๒๐ น.

• รายการการศึกษา

๑๔. english minute	๑ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๙.๒๕ น.
๑๕. เบ็น+บีท เลิฟ อิงลิช	๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๐๖.๐๐ น.
๑๖. talk of the town	๑๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๐๖.๐๕ น.
๑๗. FUN 4	๓๐ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๐๖.๒๐ น.
๑๘. เบ็น+บีท ไชว์	๓๐ นาที	เสาร์	๐๖.๐๐ น.

• รายการสนทนา

๑๙. เอาใจใส่บ้าน	๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๐๕.๓๐ น.
๒๐. สายตรง อปต.	๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๐๕.๓๕ น.
๒๑. สีสันวันสบาย	๒๕ นาที	จันทร์ - พุธ, เสาร์	๐๙.๐๕ น.
๒๒. หลังคาเดียวกัน	๖๐ นาที	อาทิตย์	๑๒.๓๐ น.
๒๓. สยามชมดาว	๖๐ นาที	พุธ	๒๒.๒๐ น.

• รายการละครโทรทัศน์

๒๔. สุริยัน-จันทร์ทวาร	๓๐ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๗.๐๐ น.
๒๕. มณีเมขลา	๔๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๘.๓๐ น.
๒๖. ไฟล้างไฟ	๔๕ นาที	จันทร์ - อังคาร	๒๐.๒๐ น.
๒๗. เล่ห์ลับสลับร่าง	๔๕ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๒๐.๒๐ น.

• รายการตลก

๒๘. เรียกน้ำย่อย	๑๐ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๑๘.๒๕ น.
๒๙. ก่อนบ่ายคลายเครียด	๒๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๒.๒๕ น.

• รายการการ์ตูน

๓๐. สุดสาคกร	๕ นาที	ศุภร์ - เสาร์	๑๙.๒๕ น.
๓๑. โลกนิทาน	๕ นาที	อาทิตย์	๑๙.๒๕ น.

• รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา

๓๒. ระบายวัน	๗ นาที	ทุกวัน	๒๒.๐๕ น.
๓๓. 4 ต่อ 4 Sundae	๒๕ นาที	อาทิตย์	๑๗.๑๕ น.
๓๔. เกมเศรษฐี	๔๕ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๑๘.๔๐ น.
๓๕. HOW MUCH	๖๐ นาที	อาทิตย์	๑๖.๑๕ น.

• รายการปกิณกะบันเทิง

๓๖. เทวดาสาระแน	๖๐ นาที	เสาร์	๑๕.๓๐ น.
๓๗. TWILIGHT SHOW	๑๐๕ นาที	อาทิตย์	๑๔.๓๐ น.
๓๘. ดี 10	๑๒๐ นาที	อังคาร	๒๒.๒๐ น.

• รายการดนตรีและเพลง

๓๙. ดารุ่งเสียงทอง	๔๕ นาที	จันทร์	๐๑.๔๕ น.
๔๐. HOUSE PARTY	๖๐ นาที	เสาร์	๐๐.๒๐ น.
๔๑. เฮฮาลูกทุ่ง	๖๐ นาที	พุธ	๐๑.๓๐ น.

• รายการกีฬา

๔๒. กอล์ฟแม็กกาซีน	๒๕ นาที	จันทร์	๐๑.๒๐ น.
๔๓. มวยเด็ด ช่อง 3	๓๐ นาที	พฤหัสบดี	๐๑.๐๐ น.
๔๔. คี๊กว่ามวยไทย	๑๒๐ นาที	เสาร์	๑๑.๓๐ น.

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕

จำนวน ๔๘ รายการ

• รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว

๑. มองทันโลก	๑๐ นาที	เสาร์	๑๑.๐๐ น.
๒. สายตรงบันเทิง	๑๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๙.๐๖ น.
๓. 7 วันทันข่าว	๒๐ นาที	อาทิตย์	๑๐.๓๕ น.
๔. ข่าวเที่ยง	๓๐ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๒.๐๐ น.
๕. ข่าวค่ำ	๓๕ นาที	ทุกวัน	๒๐.๐๐ น.

• รายการสารคดี

๖. จารึกไว้ในแผ่นดิน	๑ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๙.๕๙ น.
๗. ไทยแลนด์ทูมิनिท	๒ นาที	อาทิตย์	๑๕.๒๕ น.
๘. บันทึกแห่งการพัฒนา	๒ นาที	เสาร์	๑๙.๕๐ น.
๙. หน้ากลองช่อง 5	๒ นาที	ทุกวัน	๑๘.๒๖ น.
๑๐. บันทึกธรรมชาติ	๕ นาที	เสาร์	๑๒.๕๕ น.
๑๑. คู่หูคู่อร่อย	๕ นาที	อาทิตย์	๑๒.๕๕ น.
๑๒. ศ คนรักรด	๒๕ นาที	พุธ	๒๓.๔๕ น.
๑๓. สองโลก	๒๕ นาที	อังคาร	๑๘.๐๑ น.
๑๔. ตามล่าหาความจริง	๒๕ นาที	จันทร์	๑๘.๐๑ น.

๑๕. ผจญภัยไร้พรมแดน	๓๐ นาที	อาทิตย์	๒๑.๔๐ น.
๑๖. WORLD WIDE WATCH	๓๐ นาที	เสาร์	๒๑.๔๐ น.

• รายการการศึกษา

๑๗. ภาษาไทยน่ารู้กับครูลิลลี่	๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๗.๕๕ น.
๑๘. เสริมปัญญา กับ ดร.วิปป์	๕ นาที	พุธ	๑๗.๓๐ น.

• รายการสนทนา

๑๙. หนูน้อยสมองใสใสใจรูปภาพ	๑ นาที	อาทิตย์	๑๔.๕๕ น.
๒๐. พบหมอดิน	๒ นาที	เสาร์	๐๗.๕๕ น.
๒๑. ผู้ลึกเรื่องรถ	๕ นาที	อาทิตย์	๑๓.๕๕ น.
๒๒. รอบรู้เมืองไทย	๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๒.๓๐ น.
๒๓. นี่แหละชีวิต	๔๐ นาที	จันทร์	๒๐.๓๕ น.
๒๔. นานาน่าโชว์	๕๐ นาที	ศุกร์	๒๓.๒๐ น.
๒๕. เจาะใจ	๗๕ นาที	พฤหัสบดี	๒๒.๑๕ น.

• รายการละครโทรทัศน์

๒๖. ตามรอยวีรชน	๓๐ นาที	เสาร์	๒๑.๔๐ น.
๒๗. คนส่งกรรม	๔๐ นาที	จันทร์ - พุธ	๑๙.๒๐ น.
๒๘. ปากคลองตลาด	๔๐ นาที	พฤหัสบดี - ศุกร์	๑๙.๒๐ น.
๒๙. เมืองมายา เดอะซีรีส์	๖๐ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๒๐.๔๐ น.

• รายการตลก

๓๐. หัวร้านบานหทัย	๒๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๔.๐๕ น.
๓๑. ระเบิดเถิดเทิง	๕๐ นาที	อาทิตย์	๑๔.๐๕ น.

• รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา

๓๒. Small Talk	๕๐ นาที	อาทิตย์	๑๙.๐๐ น.
๓๓. แก้วเงิน	๕๐ นาที	อาทิตย์	๑๕.๒๗ น.
๓๔. แฟนพันธุ์แท้	๖๕ นาที	ศุกร์	๒๒.๑๕ น.
๓๕. ชิงร้อยชิงล้าน	๙๐ นาที	พุธ	๒๒.๑๕ น.

• รายการปกิณกะบันเทิง

๓๖. ZTV	๒๙ นาที	อาทิตย์	๑๔.๕๖ น.
๓๗. โอนโชว์	๔๐ นาที	พฤหัสบดี	๒๐.๓๕ น.
๓๘. 5-4-3-2 โชว์	๕๐ นาที	อาทิตย์	๒๒.๑๕ น.
๓๙. แฟนซีโดน	๕๐ นาที	เสาร์	๒๒.๑๕ น.
๔๐. ที่นี่ประเทศไทย	๕๔ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๒๑.๑๕ น.

• รายการดนตรีและเพลง

๔๑. เฮฮาอุกทุ่ง	๒๕ นาที	พุธ	๑๓.๐๐ น.
๔๒. มหานครบันเทิง	๒๕ นาที	พฤหัสบดี	๑๓.๓๐ น.
๔๓. แบบว่าโลกเบี้ยว	๒๕ นาที	พุธ	๑๓.๓๐ น.
๔๔. บันเทิงมือเที่ยง	๕๔ นาที	จันทร์	๑๒.๓๕ น.

• รายการกีฬา

๔๕. X Tips	๒ นาที	อาทิตย์	๒๒.๑๐ น.
------------	--------	---------	----------

๔๖. กีฬาลีลาศ	๒๕ นาที พุธ	๑๕.๓๐ น.
๔๗. เจาะเกมส์	๓๐ นาที เสาร์	๑๑.๑๐ น.
๔๘. มวยลุมพินีเกริกไกร	๑๑๐ นาที เสาร์	๑๔.๐๕ น.

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๗

จำนวน ๕๐ รายการ

• รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว

๑. ข่าวเด็ด 7 สี	๔ นาที ทุกวัน	๐๘.๐๐ น.
๒. ข่าวเด็ดภาคเด็ก	๕ นาที อาทิตย์ - ศุกร์	๐๐.๐๐ น.
๓. ข่าวเด่นเย็นนี้	๕ นาที จันทร์ - ศุกร์	๑๖.๔๕ น.
๔. เกาะกระแสโลก	๑๕ นาที จันทร์ - ศุกร์	๐๖.๔๐ น.
๕. ข่าว 18.00 น.	๑๗ นาที ทุกวัน	๑๘.๐๐ น.
๖. ข่าวเที่ยง	๓๕ นาที จันทร์ - ศุกร์	๑๑.๐๕ น.
๗. ข่าวค่ำ	๕๕ นาที ทุกวัน	๑๙.๒๕ น.

• รายการสารคดี

๘. เทียบเมืองไทยใน ๑ นาที	๑ นาที จันทร์ - ศุกร์	๐๘.๐๕ น.
๙. การแพทย์ก้าวหน้า	๒ นาที เสาร์ - อาทิตย์	๐๖.๔๕ น.
๑๐. คู่หูคู่บ้าน	๒ นาที เสาร์ - อาทิตย์	๐๙.๒๕ น.
๑๑. รอบรู้เรื่องสี่ล้อ	๓ นาที เสาร์	๑๔.๕๕ น.
๑๒. หนูน้อยสมองใสสุขภาพดี	๗ นาที อาทิตย์	๐๙.๒๗ น.
๑๓. กระจกหกด้าน	๑๕ นาที ทุกวัน	๑๖.๑๕ น.
๑๔. जानเด็ด 7 ย่านน้ำ	๓๐ นาที เสาร์	๑๗.๐๐ น.
๑๕. เรื่องจริงผ่านจอ	๘๐ นาที อาทิตย์	๒๒.๒๐ น.

• รายการการศึกษา

๑๖. เจ้าขุนทอง	๒๕ นาที อังคาร - ศุกร์	๐๗.๑๐ น.
๑๗. ปู๊น...ปู๊น	๒๕ นาที จันทร์	๐๗.๑๐ น.

• รายการสนทนา

๑๘. คลินิกผิวสวย	๒ นาที เสาร์	๑๖.๕๕ น.
๑๙. ของดีของถิ่นไทย	๒ นาที อาทิตย์	๑๗.๕๕ น.
๒๐. พบหมอมศิริราช	๔ นาที อาทิตย์	๑๓.๕๕ น.
๒๑. รักรู้กให้ถูกทาง	๕ นาที จันทร์ - ศุกร์	๑๖.๕๐ น.
๒๒. ไทยวันใหม่	๒๘ นาที จันทร์	๐๗.๓๕ น.
๒๓. จันทร์เจ้าของ	๕๕ นาที จันทร์	๒๒.๒๐ น.
๒๔. สัญญามหาชน	๘๐ นาที ศุกร์	๒๒.๒๐ น.

• รายการละครโทรทัศน์

๒๕. นายร้อยสอยดาว	๕๕ นาที ทุกวัน	๑๘.๓๐ น.
๒๖. พิภพทอง	๖๐ นาที เสาร์ - อาทิตย์	๐๘.๓๐ น.
๒๗. ผีขี้เหงา	๑๑๕ นาที พุธ - พฤหัสบดี	๒๐.๒๐ น.
๒๘. เพลงมลายู	๑๑๕ นาที จันทร์ - อังคาร	๒๐.๒๐ น.

• รายการตลก

๒๙. ซูเปอร์แก๊ง	๓๐ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๑๗.๓๐ น.
๓๐. POK POK POK	๕๕ นาที	อังคาร	๒๒.๒๐ น.

• รายการการ์ตูน

๓๑. แดร์ริคคู่ล่าต็อกโซว์	๑๕ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๑๘.๑๕ น.
๓๒. สุดสสาร	๑๕ นาที	จันทร์ - พุธ	๑๘.๑๕ น.

• รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา

๓๓. แข่งร้อยได้ล้าน	๑๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๐.๕๐ น.
๓๔. ปลดหนี้	๒๕ นาที	เสาร์	๑๕.๐๐ น.
๓๕. ยาวชนคนเก่ง	๒๙ นาที	พุธ	๑๖.๑๕ น.
๓๖. คู่ชา...ป่าทองโก๋	๕๕ นาที	อาทิตย์	๑๒.๑๕ น.
๓๗. เกมพันหน้า	๘๐ นาที	พฤหัสบดี	๒๒.๒๐ น.

• รายการปกิณกะบันเทิง

๓๘. ครอบครองเรื่องผู้หญิง	๓๒ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๐๘.๑๕ น.
๓๙. คดีเด็ด	๕๕ นาที	เสาร์	๑๔.๐๐ น.
๔๐. มิดิลีลับ	๕๕ นาที	พุธ	๒๒.๒๐ น.
๔๑. เกมฮอตเพลงฮิต	๕๕ นาที	พฤหัสบดี	๑๑.๕๕ น.
๔๒. 07 show	๙๐ นาที	อาทิตย์	๑๖.๐๐ น.

• รายการดนตรีและเพลง

๔๓. NEW WAVE	๒๕ นาที	พฤหัสบดี	๑๒.๕๐ น.
๔๔. 7 สีคอนเสิร์ต	๕๕ นาที	เสาร์	๑๒.๑๕ น.
๔๕. เพลงทะเลจอก	๕๕ นาที	จันทร์	๑๑.๕๕ น.
๔๖. ชุมทางเสียงทอง	๘๐ นาที	ศุกร์	๑๑.๕๕ น.

• รายการการ์กีฬา

๔๗. สปรตตีป	๒ นาที	ทุกวัน	๒๒.๑๕ น.
๔๘. SPORT FAN	๑๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๑.๔๐ น.
๔๙. เจาะสนาม	๔๗ นาที	เสาร์	๑๕.๓๐ น.
๕๐. มวยไทย 7 สี	๑๒๐ นาที	อาทิตย์	๑๔.๐๐ น.

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.

จำนวน ๓๕ รายการ

• รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว

๑. ข่าวต้นชั่วโมง	๕ นาที	ทุกวัน	๐๑.๐๐, ๐๒.๐๐, ๐๓.๐๐, ๐๔.๐๐, ๐๕.๐๐, ๐๘.๐๐, ๐๙.๐๐, ๑๐.๐๐, ๑๑.๐๐, ๑๑.๓๐, ๑๔.๐๐, ๑๕.๐๐, ๑๖.๐๐, ๑๖.๓๐, ๑๗.๓๐ น.
๒. ข่าว 17.00 น.	๒๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๗.๐๐ น.
๓. ข่าวดึก	๓๐ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๒๒.๓๐ น.
๔. ข่าวค่ำ	๑๒๐ นาที	ทุกวัน	๑๙.๐๐ น.

• รายการสารคดี

๕. เมืองไทยเมืองยิ้ม	๓๐ นาที	อาทิตย์	๑๐.๓๐ น.
๖. ฟ้ามี่ตา	๓๐ นาที	เสาร์	๑๗.๓๐ น.
๗. ท้อปเท็น	๓๐ นาที	อาทิตย์	๑๑.๐๐ น.
๘. ทั่วไทยกับยานสะฮาด	๓๐ นาที	จันทร์	๑๐.๐๐ น.
๙. ปล.รักเมืองไทย	๓๐ นาที	พฤหัสบดี	๑๖.๓๐ น.

• รายการการศึกษา

๑๐. ฟุตพิตพอไฟ	๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๒๑.๔๕ น.
----------------	--------	----------------	----------

• รายการสนทนา

๑๑. ๑ ในพระราชดำริ	๓๐ นาที	เสาร์	๒๑.๐๐ น.
๑๒. เมืองไทยรายวัน	๔๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๒๑.๔๕ น.
๑๓. ป่าวันนี้มีคำตอบ	๖๐ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๓.๐๐ น.
๑๔. ปัญหาชีวิตและสุขภาพ	๖๐ นาที	อาทิตย์	๒๑.๐๐ น.
๑๕. ก่อนจะถึงวันจันทร์	๖๐ นาที	อาทิตย์	๒๒.๐๐ น.

• รายการละครโทรทัศน์

๑๖. มนต์รักของเสด็จ	๓๐ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๑๙.๓๐ น.
---------------------	---------	-----------------	----------

• รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา

๑๗. เกมสงครามเขาและเธอ	๖๐ นาที	เสาร์	๑๒.๓๐ น.
๑๘. GAME SHOW	๖๐ นาที	เสาร์	๑๑.๓๐ น.
๑๙. ยุทธจักรนักงำ	๖๐ นาที	เสาร์	๑๕.๓๐ น.
๒๐. เกมคนเก่งกับแอลจี	๖๐ นาที	เสาร์	๑๓.๓๐ น.
๒๑. กุศลมบัติ	๙๐ นาที	อาทิตย์	๑๘.๐๐ น.

• รายการปกิณกะบันเทิง

๒๒. มุมที่ 9	๓๐ นาที	จันทร์	๑๐.๓๐ น.
๒๓. ซุปเปอร์จิว	๖๐ นาที	เสาร์	๑๐.๓๐ น.
๒๔. มหัศจรรย์ไทยแลนด์	๖๐ นาที	จันทร์ - อังคาร	๑๑.๐๐ น.
๒๕. 9 SOCIETY	๖๐ นาที	อาทิตย์	๑๕.๓๐ น.
๒๖. มายาทีวี	๖๐ นาที	เสาร์	๑๔.๓๐ น.
๒๗. จอชน	๖๐ นาที	อังคาร	๑๔.๐๐ น.

• รายการดนตรีและเพลง

๒๘. ลูกทุ่งไทย	๓๐ นาที	จันทร์ - พุธ	๑๕.๐๐ น.
๒๙. อองศา 9	๓๐ นาที	ศุกร์	๑๕.๐๐ น.
๓๐. TV datz	๖๐ นาที	อาทิตย์	๑๖.๓๐ น.
๓๑. เวทีไท	๙๐ นาที	เสาร์	๑๘.๐๐ น.

• รายการการกีฬา

๓๒. มั่นเดย์ไนท์	๓๐ นาที	จันทร์	๒๓.๐๐ น.
๓๓. กีฬาดีซิ่ง 9	๓๐ นาที	ศุกร์	๒๓.๐๐ น.
๓๔. สปรอตไฟกัส	๓๐ นาที	พุธ	๒๓.๐๐ น.
๓๕. มวยศึกอัศวินดำ	๑๒๐ นาที	อาทิตย์	๑๑.๓๐ น.

สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑ กรมประชาสัมพันธ์ จำนวน ๓๗ รายการ

• รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว

๑. ข่าวสั้น	๕ นาที	ทุกวัน	๐๙.๐๐, ๑๐.๐๐, ๑๑.๐๐, ๑๔.๐๐ น.
๒. กระฉิบข่าวหรร 2	๕ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๑๖.๕๕ น.
๓. ข่าวบริการ	๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๓.๐๐ น.
๔. รู้ทันข่าว	๓๐ นาที	เสาร์	๒๐.๓๐ น.
๕. ข่าวพระราชสำนัก	๓๐ นาที	ทุกวัน	๒๐.๐๐ น.
๖. ข่าวเช้า	๓๐ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๐๗.๐๐ น.
๗. เทียงวันทันข่าว	๓๐ นาที	ทุกวัน	๑๒.๐๐ น.
๘. ข่าวท้องถิ่น	๓๐ นาที	ทุกวัน	๑๗.๐๐ น.
๙. ข่าวประจำวัน	๙๐ นาที	ทุกวัน	๑๘.๓๐ น.

• รายการสารคดี

๑๐. เพื่อนคู่คิด	๔ นาที	ศุกร์ - อาทิตย์	๒๑.๕๐ น.
๑๑. พลังงานเพื่อชีวิต	๔ นาที	อังคาร, พฤหัสบดี	๒๑.๔๕ น.
๑๒. สารคดีอ้อยและน้ำตาล	๔ นาที	เสาร์	๑๐.๕๕ น.
๑๓. พิทักษ์สิ่งแวดล้อม	๖ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๐๗.๓๐ น.
๑๔. ประทีปปริทรรศน์	๓๐ นาที	อาทิตย์	๑๘.๐๐ น.
๑๕. เทียวชิมริมทาง	๓๐ นาที	อาทิตย์	๑๗.๓๐ น.
๑๖. คนหวงแผ่นดิน	๓๐ นาที	พฤหัสบดี	๑๘.๐๐ น.
๑๗. ท่องอารยธรรมสุวรรณภูมิ	๓๐ นาที	พฤหัสบดี - ศุกร์	๑๕.๓๐ น.
๑๘. แทนคุณแผ่นดิน	๓๐ นาที	จันทร์	๑๐.๐๕ น.

• รายการการศึกษา

๑๙. ศึกษาทัศน์	๓๐ นาที	อาทิตย์	๐๘.๐๐ น.
๒๐. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง	๖๐ นาที	เสาร์	๐๙.๐๐ น.
๒๑. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	๙๐ นาที	ทุกวัน	๐๕.๓๐ น.

• รายการสนทนา

๒๒. ธรรมะเพื่อชีวิต	๕ นาที	พุธ - ศุกร์	๒๑.๔๕ น.
๒๓. ปลอดภัยไว้ก่อน	๓๐ นาที	เสาร์	๑๘.๐๐ น.
๒๔. กุญแจสุขภาพ	๓๐ นาที	พุธ	๑๘.๐๐ น.
๒๕. มองรัฐสภา	๕๕ นาที	ทุกวัน	๐๙.๐๕ น.
๒๖. กรองสถานการณ์	๖๐ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๒๐.๔๕ น.
๒๗. เจาะลึกหลักสูตรใหม่กับกรมวิชาการ	๖๐ นาที	อังคาร	๑๑.๐๐ น.

• รายการปกิณกะบันเทิง

๒๘. เพื่อนหนูอยู่ต่างแดน	๓๐ นาที	อังคาร - พุธ	๑๗.๓๐ น.
๒๙. เสียงธรรมเสียงทิพย์	๖๐ นาที	จันทร์	๐๐.๐๐ น.

• รายการดนตรีและเพลง

๓๐. เพลงประทับใจ	๖๐ นาที	ศุภร์	๐๐.๓๐ น.
๓๑. สังคีตประยุกต์	๖๐ นาที	ศุภร์	๐๐.๓๐ น.
๓๒. ทิวภาพิต	๖๐ นาที	พฤษภดี	๐๐.๐๐ น.
๓๓. เพลงเงินล้าน	๙๐ นาที	อาทิตย์	๑๒.๓๐ น.

• รายการการ์ตูน

๓๔. ตะกร้อไทยแลนด์ลีก	๖๐ นาที	ศุภร์ - เสาร์	๐๐.๐๐ น.
๓๕. 11 โลกกีฬา	๖๐ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๐๐.๐๐ น.
๓๖. คีกรมวยไทยมรดกโลก	๑๒๐ นาที	เสาร์	๑๕.๐๐ น.
๓๗. คีชิงแชมป์มวยไทยแห่งประเทศไทย	๑๒๐ นาที	ศุภร์	๒๒.๓๐ น.

สถานีโทรทัศน์ไอทีวี

จำนวน ๖๑ รายการ

• รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว

๑. เกาะติดข่าว	๕ นาที	ทุกวัน	๑๐.๐๐, ๑๑.๐๐, ๑๔.๐๐, ๑๕.๐๐, ๑๖.๐๐, ๑๗.๐๐ น.
๒. เปิดโลกธุรกิจ	๑๒ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๖.๔๕ น.
๓. ข่าว 22.30 น.	๑๕ นาที	ทุกวัน	๒๒.๓๐ น.
๔. WEEKEND ENTERTAINMENT	๒๐ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๒๐.๔๐ น.
๕. จับกระแสโลก	๕๕ นาที	พฤษภดี - ศุกร์	๒๒.๔๕ น.
๖. ข่าวเที่ยง	๕๗ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๑๒.๐๐ น.
๗. ข่าวเที่ยงสุดสัปดาห์	๕๗ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๑๒.๐๐ น.
๘. ข่าวค่ำ	๙๖ นาที	ทุกวัน	๑๙.๐๐ น.
๙. สี่แยกข่าว	๑๒๐ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๐๗.๐๐ น.

• รายการสารคดี

๑๐. TIME OUT	๑ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๑๘.๕๙ น.
๑๑. ซิตีไฟท์	๓ นาที	จันทร์ - อังคาร	๑๑.๕๗ น.
๑๒. กรุงเทพเมืองยิ้ม	๓ นาที	พฤษภดี - ศุกร์	๑๑.๕๗ น.
๑๓. ไอทีสแควร์	๔ นาที	เสาร์ - อาทิตย์	๒๐.๓๖ น.
๑๔. TECHNO FOCUS	๑๕ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๐๖.๔๕ น.
๑๕. สน.ไอทีวี	๒๔ นาที	อาทิตย์	๑๘.๓๐ น.
๑๖. we're za	๒๕ นาที	อาทิตย์	๑๑.๐๕ น.
๑๗. โลก 360 องศา	๒๕ นาที	เสาร์	๑๘.๐๕ น.
๑๘. ผจญภัยไทยแลนด์	๒๘ นาที	อาทิตย์	๐๙.๐๐ น.
๑๙. เกษตรลูกทุ่ง 360 °	๓๐ นาที	ทุกวัน	๑๖.๑๕ น.
๒๐. คดีมีโนสาร์	๓๐ นาที	เสาร์	๒๑.๐๐ น.
๒๑. e-variety	๓๐ นาที	อาทิตย์	๐๙.๓๐ น.
๒๒. ย้อนรอย	๔๕ นาที	ศุภร์	๒๒.๔๕ น.
๒๓. ถอดรหัส	๔๕ นาที	จันทร์	๒๒.๔๕ น.

• รายการการศึกษา

๒๔. คำไทย...ไม่ต้องใส่ชูรส ๕ นาที เสาร์ - อาทิตย์ ๑๘.๕๔ น.

• รายการสนทนา

๒๕. เพราะฉันคือผู้หญิง ๓ นาที จันทร์ - ศุกร์ ๐๙.๒๗ น.
 ๒๖. รัฐบาลหุ่น ๕ นาที ทุกวัน ๒๐.๐๐ น.
 ๒๗. วัคซีนใจ ๓๐ นาที พฤหัสบดี ๑๓.๐๐ น.
 ๒๘. คิดคมเศรษฐกิจ ๓๐ นาที ศุกร์ ๑๓.๐๐ น.
 ๒๙. i-dna ๓๐ นาที อาทิตย์ ๑๑.๓๐ น.
 ๓๐. ITV TALK Variety ๔๕ นาที พุธ ๒๒.๔๕ น.
 ๓๑. ทูบโต้ะ ๔๕ นาที อังคาร ๒๒.๔๕ น.

• รายการละครโทรทัศน์

๓๒. ละครเด็ดสิบเอ็ดโมง ๕๕ นาที อังคาร - ศุกร์ ๑๑.๐๕ น.
 ๓๓. ผีนที่ปลายฟ้า ๕๖ นาที จันทร์ - พุธ ๒๑.๓๐ น.
 ๓๔. ลูกผู้ชาย ๕๖ นาที พฤหัสบดี - เสาร์ ๒๑.๓๐ น.

• รายการตลก

๓๕. ทอล์คทะเล้น ๒๕ นาที อาทิตย์ ๑๗.๐๕ น.
 ๓๖. ขายหัวเราะ ๓๐ นาที อาทิตย์ ๑๕.๓๐ น.
 ๓๗. 5 โมง ไปถึง ไปถึง ชึ่ง ๕๕ นาที เสาร์ ๑๗.๐๕ น.

• รายการการ์ตูน

๓๘. ผู้ใหญ่มาทักหุงหมาเมิน ๓ นาที จันทร์ - ศุกร์ ๑๒.๕๗ น.
 ๓๙. TAXI ๔ นาที จันทร์ - ศุกร์ ๑๘.๕๖ น.

• รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา

๔๐. เวทีคนเก่ง ๒๗ นาที เสาร์ ๐๖.๓๐ น.
 ๔๑. เกมประจำอาทิตย์ ๓๐ นาที อังคาร ๑๓.๐๐ น.
 ๔๒. ย่าใหญ่ไทยแลนด์ ๓๐ นาที พฤหัสบดี - ศุกร์ ๒๑.๐๐ น.
 ๔๓. เกมนักชิม ๕๓ นาที เสาร์ ๑๖.๐๕ น.

• รายการปกิณกะบันเทิง

๔๔. SWEET HOME ๒๐ นาที ศุกร์ ๑๗.๑๐ น.
 ๔๕. BEAUTY DIARY ๒๐ นาที จันทร์ ๑๗.๑๐ น.
 ๔๖. แจ๊จความ ๓๐ นาที อาทิตย์ ๒๑.๐๐ น.
 ๔๗. ชมรมชนหัวลูก ๕๕ นาที เสาร์ ๒๒.๓๕ น.
 ๔๘. MUSICA ๕๕ นาที อาทิตย์ ๑๐.๐๕ น.
 ๔๙. แกะรอยอารมณ์ ๖๐ นาที พฤหัสบดี ๒๓.๓๐ น.
 ๕๐. ก่อนถึงจันทร์ ๖๐ นาที อาทิตย์ ๒๓.๓๐ น.

• รายการดนตรีและเพลง

๕๑. เฮฮาคาราโอเกะ ๕๒ นาที จันทร์ ๑๕.๐๕ น.
 ๕๒. ชมรมลูกทุ่ง ๕๕ นาที พุธ ๑๕.๐๕ น.
 ๕๓. SHOW ชิง CHAMP ๕๖ นาที พุธ - พฤหัสบดี ๑๔.๐๕ น.
 ๕๔. ลูกทุ่งบันเทิง ๕๗ นาที ศุกร์ ๑๔.๐๕ น.

• รายการการกีฬา

๕๕. กีฬาเพื่อชีวิต	๒ นาที	อังคาร	๑๕.๕๘ น.
๕๖. ไอทีวี Super Golf	๔ นาที	จันทร์ - อังคาร	๒๒.๒๖ น.
๕๗. ITV Golf School	๔ นาที	พุธ - ศุกร์	๒๒.๒๖ น.
๕๘. Morning Sports	๒๐ นาที	จันทร์ - ศุกร์	๐๖.๒๕ น.
๕๙. SOCCER EXTREME	๕๒ นาที	จันทร์	๑๑.๐๕ น.
๖๐. FUNNY GOLF FUNNY GAME	๖๐ นาที	พุธ	๒๓.๓๐ น.
๖๑. ศักดิ์วันทรงชัยไอทีวี	๑๐๖ นาที	พฤหัสบดี	๑๑.๐๕ น.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

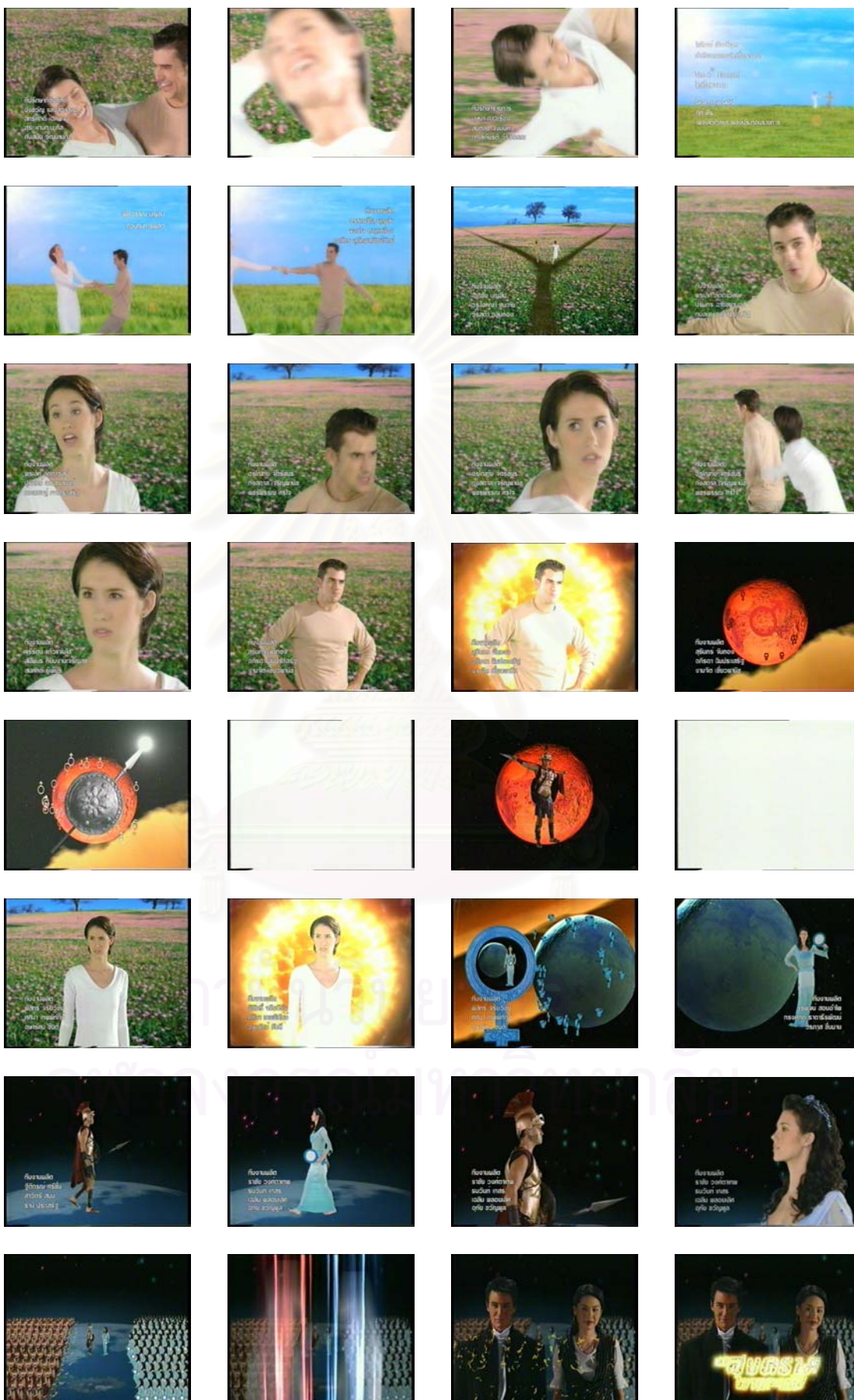
ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างโต้ตอบ

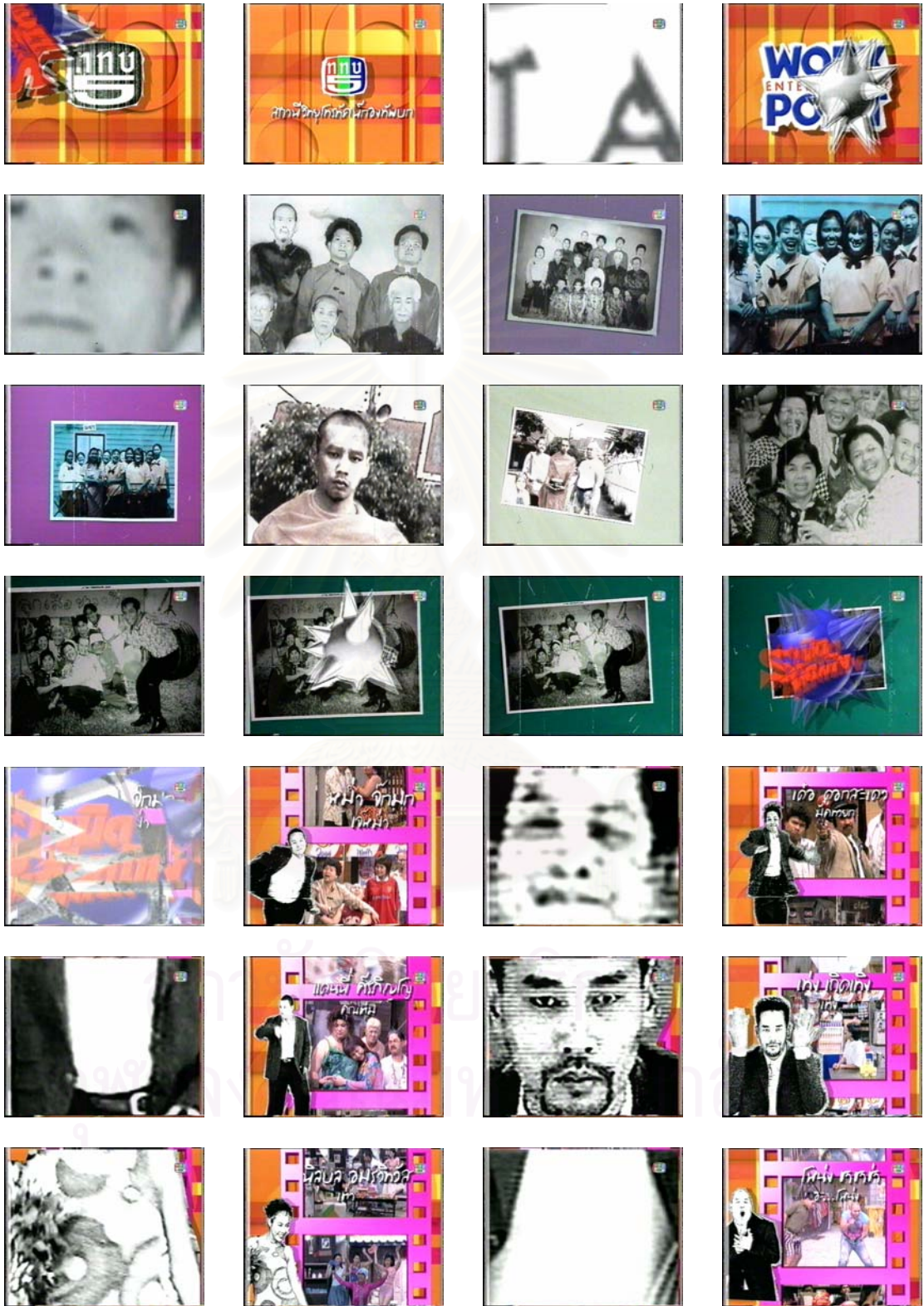
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการ “เกมสงครามเขาและเธอ” (๙)

รายการ “ระเบิดเถิดเทิง” (๕)

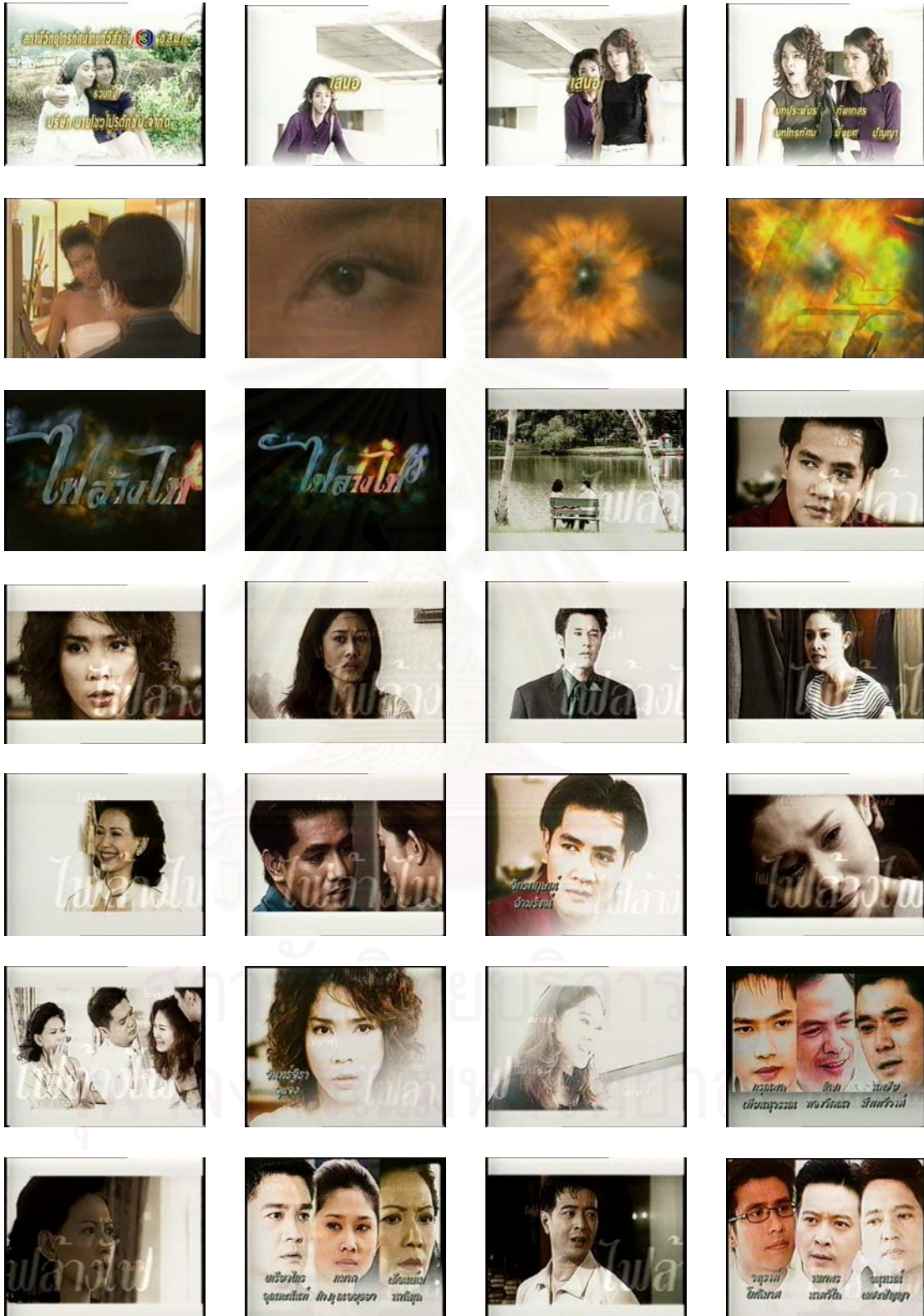

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการ “เสียงธรรมเสียงทิพย์” (๑๑)

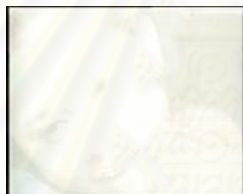
<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>สมาธิวิภาวดีโพธิญาณสังฆราช</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>สมาธิวิภาวดีโพธิญาณสังฆราชแห่งประเทศไทย</p> <p>เรื่อง ๘๘</p> <p>ร่วมกับ พระพรหมญาณโชติ</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>ร่วมกับ</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p>
<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>บทกวีภควดี</p> <p>บทกวีสมัยโบราณและชาวจีนสมัยใหม่</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>เพลง รอยพระ</p> <p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>ที่รักนิยา</p> <p>พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>พระนางเจ้ารำไพพรรณีราชชนนี</p> <p>พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล</p> <p>พระนางเจ้ารำไพพรรณีราชชนนี</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>พระนางเจ้ารำไพพรรณีราชชนนี</p>
<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>ที่รักนิยา</p> <p>พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>พระนางเจ้ารำไพพรรณีราชชนนี</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>ท่านนิยาม</p> <p>พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเยาวภาพงศ์สนิท</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>ท่านนิยาม</p> <p>พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเยาวภาพงศ์สนิท</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>ท่านนิยามพระภรรยา</p> <p>พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเยาวภาพงศ์สนิท</p>
<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>ท่านนิยามพระภรรยา</p> <p>พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเยาวภาพงศ์สนิท</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>คุณธรรมพระภรรยา</p> <p>พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเยาวภาพงศ์สนิท</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>คุณธรรมพระภรรยา</p> <p>พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเยาวภาพงศ์สนิท</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>พระพรหมญาณโชติ</p> <p>บริษัท สิวัน บุ๊คเรียน จำกัด</p> <p>โทร. 0-2930-5140</p> <p>เว็บไซต์: www.sivanbook.com</p> <p>0-2939-1933 (ณ 0)</p>
<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>พระพรหมญาณโชติ</p> <p>เรื่องกวีสมัยโบราณและชาวจีนสมัยใหม่</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>พระพรหมญาณโชติ</p> <p>เรื่องกวีสมัยโบราณและชาวจีนสมัยใหม่</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p>
<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>พระธรรมนำพา</p> <p>คุณธรรมพระภรรยา</p> <p>กับ บทกวี</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>พุทธนิยาม</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>สมาธิพระพรหมญาณโชติ</p>	<p>เสียงธรรม เสียงทิพย์</p> <p>สมาธิพระพรหมญาณโชติ</p>

รายการ "ไฟลิ่งไฟ" (๓)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

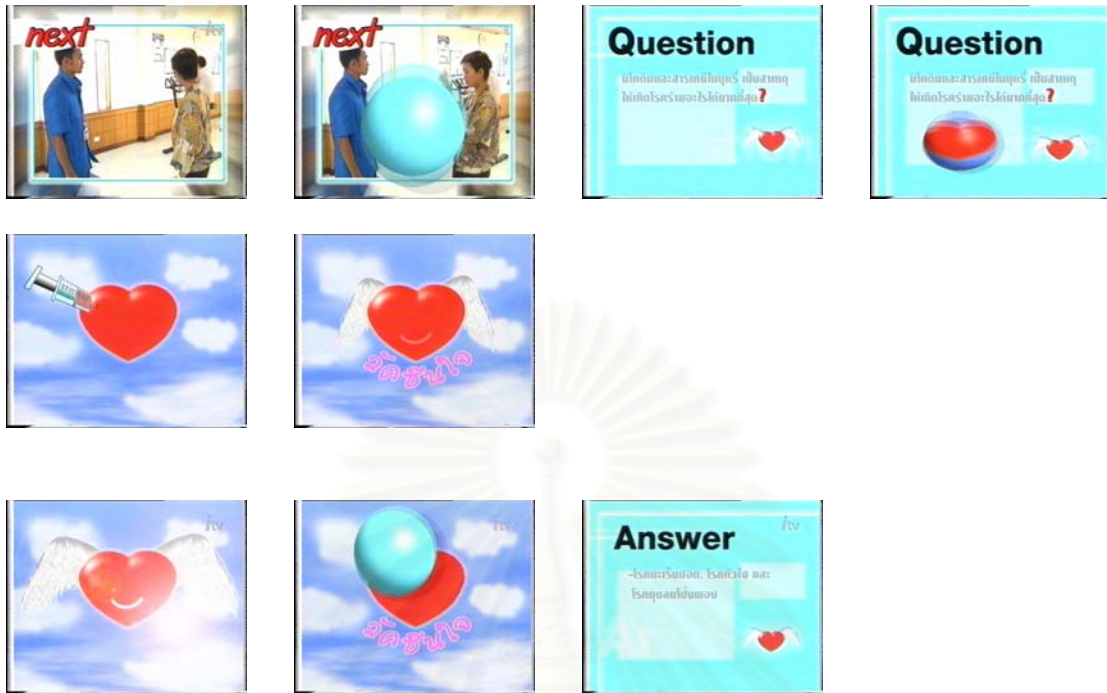

ภาคผนวก ค.

ตัวอย่างอินเตอร์ลูด

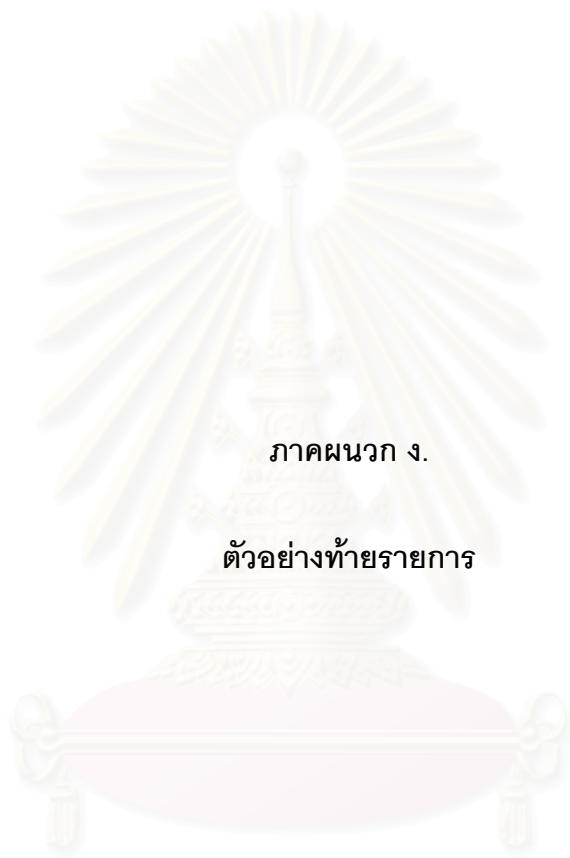
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการ “วัคซีนใจ” (ITV)

รายการ “มหัศจรรย์ไทยแลนด์” (๙)

ภาคผนวก ง.

ตัวอย่างทำรายการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการ “ห้าร้านบานหทัย” (๕)

